

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**ARŞİV BELGELERİNE GÖRE XX.
YÜZYIL BAŞLARINDA RUM
ÇETELERİNİN TÜRKLERE KARŞI
FAALİYETLERİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

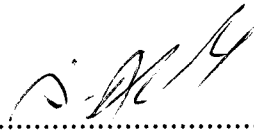
DANIŞMAN
Prof.Dr. İlker ALP

HAZIRLAYAN
Azmi YILDIRIM

EDİRNE 1998

21977

Arşiv Vesikalarına Göre XX. Yüzyıl başlarında Rum Çeteleri'nin Türklere Karşı Faaliyetleri adlı çalışma jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. İlker ALP.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Nilüfer BAYATLI.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Şenol ÇELİK.....

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET	IV
SUMMARY.....	V
KISALTMALAR.....	VI
GİRİŞ.....	1
OSMANLI DÖNEMİNDE RUMLAR.....	1

I. BÖLÜM

YUNAN İSYANINI HAZIRLAYAN SEBEBLER.....	3
1-Milliyetçilik Akımı:	3
2-Rum ve Avrupalı Aydınların Çalışmaları:	3
3-Etnik-i Eteryia Cemiyeti:	3
4-Tepedelenli Ali Paşa İsyanı:	4
YUNAN İSYANININ BAŞLAMASI VE GELİŞMESİ.....	5
1-Eflak-Buğdan İsyanı (1821):	5
2-Mora İsyanı (1821):	5
3-Avrupalı Devletlerin Tutumu:	7
4-Navarin Olayı (20 Ekim 1827):	8
5-Osmanlı-Rus Savaşı (1828-1829):.....	8
6-Yunanistan Devleti'nin Kurulması (24 Nisan 1830):	9

II. BÖLÜM

RUM ÇETELERİ	11
1-Rum Çetelerinin Kuruluş ve Çalışma Şekilleri:	11
2-Rum Çeteleri ve Yunanistan İşbirliği:	12
3-Rum Çeteleri ve Patrikhane İşbirliği:	13
4-Rum Çetelerinin Ermenilerle İşbirliği:	18
5-Rum Çetelerinin Rumlara Yönelik Faaliyetleri:	20

III.BÖLÜM

RUM ÇETELERİNİN BALKANLAR VE ADALARDA TÜRKLERE KARŞI FAALİYETLERİ	21
1-Yenişehir, Tırhala ve Golog'taki Faaliyetleri:	21
2-Yunanistan'daki Faaliyetleri:.....	22
3-Girit, Hanya, Midilli, Kıbrıs ve Sisam'daki Faaliyetleri:	24
4-Selanik,Drama,Siroz ve Zihne'deki Faaliyetleri:	27
5-Kavala ve Vodine'deki Faaliyetleri:	42

IV. BÖLÜM**RUM ÇETELERİNİN TÜRKLERE KARŞI TRAKYA'DAKİ FAALİYETLERİ..... 45****V. BÖLÜM**

RUM ÇETELERİNİN TÜRKLERE KARŞI ANADOLU'DAKİ FAALİYETLERİ.....	90
1-İstanbul'daki Faaliyetleri:	90
2-Bursa'daki Faaliyetleri:.....	93
3-Çanakkale'deki Faaliyetleri:	110
4-Manisa'daki Faaliyetleri:	113
5-İzmit, Yalova ve Karamürsel'deki Faaliyetleri:	115
6-İzmir ve Aydın'daki Faaliyetleri:	126
7-Balıkesir'deki Faaliyetleri:	131
SONUÇ.....	136
BİBLİYOGRAFYA.....	141
DİZİN	145
EKLER	154

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tezi olarak yaptığımız bu çalışmada, Rum çetelerinin XX. Yüzyıl başlarında Türklere karşı faaliyetlerini, tamamen arşiv belgelerinden yararlanarak ortaya koymaya çalıştık. Tarih araştırmalarında arşiv malzemelerinin kullanılması, olayların bütün gerçekliğiyle ortaya çıkarılması için her zaman tercih sebebi olmuştur.

Türklere karşı yağma, gasb, darb, tecavüz, soygun, hırsızlık, sürgün, yakma, yıkma ve katliam gibi insanlık dışı hareketlerde bulunan Rum çeteleri Yunan hükümetleri tarafından kurulmuş ve desteklenmiştir. Bu konuda Patrikhane ile Rusya başta olmak üzere İngiltere ve Fransa gibi Avrupalı devletlerin gizli ve açık yardımlarını da görmüşlerdir.

Türkiye ve Türklere karşı saldırıların yoğun bir şekilde devam ettiği bu günlerde yapılan böyle bir çalışmanın, ülkenin ve milletin bölünmezliğine önemli katkılarda bulunacağı kanaatindeyiz. Çünkü Yunanistan dün olduğu gibi bu günde Türklük aleyhtarı ideallerini gerçekleştirmek için var gücüyle faaliyetlerine devam etmektedir. Geçmişte Rum çeteleriyle yaptığımız bugün bölücü terör örgütü çeteleriyle yapma gayreti içerisindeyiz.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için giriş bölümünde Rumların Osmanlı dönemindeki durumunu kısaca anlatmaya çalıştık. Beş bölümden oluşan çalışmamızda I. bölümde Yunan isyanının sebepleri ve gelişimiyle Yunan devletinin kurulmasını ele aldık. II. Bölümde ise Rum çetelerinin yapısı ile Yunanistan, Patrikhane ve Ermenilerle olan ilişkileri ortaya konulmaya çalışıldı. Rum çetelerinin Türklere karşı faaliyetlerini de günümüzdeki siyasi ve coğrafi dağılımı esas alarak Balkanlar ve Adalardaki, Trakya'daki ve Anadolu'daki faaliyetleri diye üç ayrı bölüm halinde anlattık.

Bu çalışmayı yapmam için beni teşvik eden ve çalışmam esnasında yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. İlker ALP'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Ayrıca kıymetli mesâilerini bana ayırarak zaman tanımayan emek ve desteklerini gördüğüm Yrd. Doç. Dr. İbrahim SEZGİN ve Arş. Gör. Haydar ÇORUH'a şükranlarımı sunarım.

Azmi Yıldırım

ÖZET

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethinden sonra burada yaşayan Rumlara bir takım ayrıcalıklar vermiş ve Rum Ortodoks Kilisesi'ne geniş yetkiler tanımıştı. III. Selim (1789-1807) zamanında Rum tüccar ve gemicileri Akdeniz ticaretini ele geçirmişlerdi.

Osmanlı Devleti'nin zayıflamasını fırsat bilen Rumlar bağımsız bir devlet kurmak amacıyla isyan ettiler. Rumlar arasında bu düşüncenin yayılmasında Rusya ve Avusturya'nın büyük etkileri olmuştu. Fransız ihtilalinin ortaya çıkardığı milliyetçilik akımından da etkilenen Rumlar, İngiltere ve Fransa'dan da yardım görmüşlerdi.

Yunanistan bağımsızlığını kazandıktan sonra Megali İdea'yı yani, merkezi İstanbul olacak Bizans-Yunan İmparatorluğunu kurma politikası peşinde koşmuştur. Yunanistan her zaman Fener Rum Patrikhanesi ile işbirliği yaparak ondan büyük destek sağlamıştır.

Yunanistan Türklere yönelik faaliyetlerinde başarılı olmak, aynı zamanda hedef bölgelerde Rum nüfusunu arttırıp çeteler oluşturarak politikalarına zemin hazırlamak için adalar ve Yunanistan'dan Rum nüfusu kaydırmağa başladı. Yunanistan hedeflenen bölgelerde Rum çeteleri vasıtasıyla Türkleri rahatsız ederek yerlerinden kaçırtmak istiyordu.

Patrikhane, Anadolu'da bu faaliyetlerin yürütülmesinde öncülük yapıyordu. İstanbul Patrikhanesi, Bizans'ı yeniden kurma faaliyetleri yapan Etnik-i Eterya Cemiyetinin merkezi olmuştu. Patrikhane ve ona bağlı metropolitler, Yunanistan ile tam bir işbirliğine girmişlerdi. Patrikhane bağımsız bir devlet gibi hareket ediyordu.

Rum çeteleri tarafından Türk köyleri yakılmış, Türklerin para, ziynet ve ev eşyalarına el konulmuştur. Gasb, hırsızlık, soygun, dayak, yaralama ve öldürme Rum çetelerinin asıl görevleri arasındaydı. Rum çeteleri tarafından erkek-kız ve küçük-büyük ayrımı yapılmaksızın tecavüzlerde bulunulmuştur.

SUMMARY

After the conquest of Istanbul, Fatih Sultan Mehmet gave the Greek some privileges and granted the Greek Orthodox Church great authority.

During the reign of III. Selim (1789-1807) Greek tradesmen and sailors had trade of the Mediterranean Sea in their hands.

Seeing the Ottoman State's decrease in power as an opportunity the Greek rose against the Ottoman State to found an independent state.

In the spread of the idea of independence among Greek, Russia and Austria played a great role.

In addition to this, the Greek had been influenced by the Nationalist trend of the French Revolution and were helped by France and England too.

After gaining independence Greece wanted to full fill its "Megali Idea", that's to say to form a Byzantium-Greek Empire of whose center would be Istanbul.

Greece always collaborated with Fener Greek Patriarchate and got great help from it.

In order to be successful in its policy against Turks and to form a ground and guerilla for its policy, Greece began to remove Greek population from Greece and the islands specific regions.

By means of the Greek Guerillas, Greece wanted to annoy the Turks and cause them to flee from the target regions.

The Patriarchate played the leading role in these activities. The Etnik-i-Eterya Association whose aim was to refound Byzantium used the Patriarchate of Istanbul as a center.

The Patriarchate and its metropolitans were in a complete collaboration with Greece. The Patriarchate acted like an independent state.

Greek Guerillas burnt Turkish Village, took the money, ornaments and household goods of turks.

The basic duties of the Greek Guerillas were usurpation, theft, robbery, trashing, wounding and killing.

Girl or boy, young or old without any exclusion. Greek Guerillas did violation.

KISALTMALAR

B.E.O.	Bâb-1 Âli Evrak Odası
BCA.	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
DH. EUM. 3. Şb.	Dâhiliye Emniyet-i Umûmiyye 3. Şube
DH.KMS.	Dâhiliye Kalem-i Mahsus
HR.SYS.	Hâriciye Siyasi
Nu.	Numara
S.	Sayfa
TFR. 1 MN.	Teftîşât-1 Rumeli Manastır
TFR. 1 SL.	Teftîşât-1 Rumeli Selanik
Y.PRK.HR.	Yıldız Perakende Hâriciye

GİRİŞ

OSMANLI DÖNEMİNDE RUMLAR

Osmanlı İmparatorluğu'nun her tarafına yayılmış olan Rumlar daha çok Mora, Teselya ve Ege adalarında yaşıyorlardı.

Fatih Sultan Mehmed (1451-1481) döneminde Rumlara özel haklar verilmiştir. Diğer Hıristiyanlara verilmeyen Divan tercümanlığı, Eflak, Buğdan Beylikleri gibi devlet hizmetlerine Rumlar getirilmişti. Rum patrikhanesine tanınan ayrıcalıklar neticesinde Balkanlardaki piskoposlukların tamamına yakını Rum papazların eline geçmişti.

Fatih Sultan Mehmet, Gennadios'u Patrik olarak tayin etmiş, bir fermanla kilise ve inaçlarının teminat altında olduğunu bildirmiştir.

Fatih Sultan Mehmet tarafından Ortodokslara verilen dini imtiyazlar şöyle sıralanabilir:

- 1- Gennadios ve ona bağlı piskoposlar her türlü vergi ve resimden muaf olarak yaşayacaklardır.
- 2- Kiliseler cami olmayacaktır.
- 3- Evlenme, boşanma ve her türlü dinî ibadetler serbestçe yerine getirilecektir.
- 4- Paskalya yortusu tam bir özgürlük içinde kutlanacak ve üç bayram gecesi Fener'in kapıları açık kalacaktır.
- 5- Piskopos ve metropolitler yargı ayrıcalıklarına sahip olacaklardır.

Bütün bunlara karşılık Gennadios da yeni hükümdarı tanıdığını ve ona buyruk olduğunu ilan etmiştir. O zamana kadar sadece ruhâni lider olan patrik, şimdi padişâhın koruyuculuğunda, kendi dinî topluluğunun birçok dünyevi işlerinin de tartışılmaz yöneticisi olmuştu. Ortodoksların evlenme, boşanma, miras gibi özel hukuk meseleleri ve Ortodokslar arasındaki her türlü anlaşmazlıklar da ya patrik veya yetki verdiği papazlar tarafından çözümlenecekti¹.

Rum köylüsü dil ve din özgürlüğüne sahip olarak Batı Avrupa köylüsünden daha ileri bir seviyeye gelmişti.

III.Selim (1789-1807) döneminde Rum tüccar ve gemicileri Osmanlı Devleti bayrağı altında, Akdeniz ticaretini ele geçirmişlerdi.

Rum tüccarları 1779 yılında gemilerine Rus bayrağı çekme hakkını da sağlayarak Güney Rusya'dan Batı Avrupa'ya kadar ticaret yapıyorlardı. Marsilya, Triyeste, Londra, Liverpool ve Odesa'da çok sayıda Rum tüccar bulunuyordu. 1816 yılında, Rumların 600 civarında ticaret gemileri vardı².

---

¹ Coşkun Üçok, "Osmanlı İmparatorluğu ve Rum-Ortodoks Kilisesi", *Tarih Boyunca Türk Yunan İlişkileri Üçüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara 1986.s.191.

² Rıfat Uçarol, *Siyasi Tarih*, İstanbul 1995, s.135.

I. BÖLÜM

YUNAN İSYANINI HAZIRLAYAN SEBEBLER

1-Milliyetçilik Akımı:

Osmanlı Devleti'nin 19. Yüzyıl başlarında zayıflamaya başlamasını fırsat bilen Rumlar, derhal harekete geçerek isyan ettiler. Rumlar arasında bağımsız devlet kurmak düşüncesi 18.yüzyılın ikinci yarısından itibaren Rusya ve Avusturya tarafından yayılmaya başlanmıştı. Fransız ihtilali ile ortaya çıkan Milliyetçilik düşüncesi; Rumlar arasında, Napolyon'un Yedi Ada'ya yerleşmesinden sonra Fransızlar'ın ,1805'den sonra da bu bölgede Rusların çalışmaları ile iyice yayıldı.

2-Rum ve Avrupalı Aydınların Çalışmaları:

Avrupa ile sürekli ilişkide olan Rum aydınları, Avrupa'da meydana gelen Milliyetçilik ve bağımsızlık akımlarını öğrenmişlerdi. 18. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Rum şair, tarihçi ve yazarları da Yunan bağımsızlığı ve Bizans İmparatorluğu'nun yeniden kurulmasını işlemeye başlamışlardı³.

Bu düşünceler kilisenin de işbirliğiyle Rumlar arasında yayılmaya başladı. Gazete ve dergiler yayınlandı. Avrupa'da "Yunanlıları Sevenler Cemiyeti" kuruldu. Avrupalı aydınlar yardıma çağrıldı. Byron, Victor Hugo ve Goethe gibi aydınlar tarafından Yunanlılar lehinde ve Türkler aleyhinde yazılar yazılarak Avrupa da kamuoyu oluşturulmuştu.

3-Etnik-i Eteryia Cemiyeti:

Etnik-i Eteryia Cemiyeti, 1814 yılında Odesa'da Nikolas Skouphas, Emmanuel Ksanthos, Anastosyon Çakalof adlı ikisi Rum, biri Bulgar üç tüccar tarafından kuruldu.

---

³ Rıfat Uçarol, *aynı eser*, s.137

Bu cemiyetin esas adı “Filiki Eterya” idi. Ancak 1894 yılında “Etnik-i Eterya” olarak değiştirilmiştir⁴.

Bu gizli cemiyetin kuruluş amacı İstanbul başkent olmak üzere Bizans İmparatorluğu’nu yeniden kurmaktır. İstanbul Rum Patriğinin de üyesi olduğu cemiyet Trieste, Yaş, Bükreş Yanya,, İzmir, Sakız ve İstanbul’da şubeler kurdu. Etnik-i Eterya mensupları güçlendikçe amaçlarında genişletmişlerdi.

İlk amaçları, Mora’da Yunan Devleti kurmaktır. Daha sonra Batı Trakya, Selanik, Ege Adaları, On iki Ada, Girit, Batı Anadolu ve İç batıyı Yunanistan’a katmak, Kuzey Anadolu’da Pontus Rum devletini kurmak ve İstanbul’u da ele geçirerek, Bizans İmparatorluğu’nu yeniden diriltip, Megali İdeayı gerçekleştirmektir.

Etnik-i Eterya Cemiyeti bu amaçlar doğrultusunda yaptığı çalışmalar neticesinde Rumları ayaklanma noktasına getirdi.

Bu cemiyet, Capo d’Istria adlı aslen Korfu’lu olan, sonra Rusya’ya yerleşmiş ve yüksek devlet görevlerinde bulunmuş bir Rumun manevi başkanlığı altında idi. Cemiyet’in gerçek başkanı ise, Rusya’ya yerleşmiş ve Çar’ın harp yaverliğini yapmakta olan, Rus taraftarı eski memleketeyn beylerinden “Fenerli” Konstantin İpsilanti’nin oğlu Aleksandr İpsilanti idi⁵.

4-Tepedelenli Ali Paşa İsyanı:

1788’de Yanya Valisi olan Tepedelenli Ali Paşa Fransızlara karşı ve Bölgede meydana gelen isyanları bastırmakta büyük hizmetler yapmıştır⁶.

Ali Paşa Mora’da isyancı Rumlara karşı sıkı tedbirler almış ve durumu II. Mahmut’a bildirmişti. II. Mahmut ise mühürdarı olan Hâlet Efendi’nin Ali Paşa aleyhinde çevirdiği entrikalar sebebiyle ona inanmadığı gibi 1820’de vezirlik ve valilikten azletmişti. Bu da Ali Paşa’nın isyan etmesine yol açtı. Mora ve Ege adalarında bulunan askerler Hurşit Paşa kumandasında Tepedelenli Ali Paşa üzerine gönderildi.

⁴ Rifat Uçarol, *aynı eser*, s.138

⁵ Şükrü S.Gürel, *Tarihsel Boyut içinde Türk Yunan İlişkileri (1821-1993)*, Ankara 1993-, s.27.

⁶ Cavit Baysun “Ali Paşa (Tepedelenli)”, *İslam Ansiklopedisi*, C.1., İstanbul 1965, s.343 vd.

Böylece Rumlar, üzerlerindeki baskıdan kurtuldu. Türk Kuvvetlerinin karşı karşıya gelmesinden yararlanmak isteyen Etnik-i Eteryaya ise isyan zamanının geldiğini düşünerek harekete geçti.

YUNAN İSYANININ BAŞLAMASI VE GELİŞMESİ

1-Eflak-Buğdan İsyanı (1821):

Yunan isyanı, beklendiği gibi, Yunanistan'da değil Eflak ve Buğdan'da başlamıştır⁷. Tepedelenli Ali Paşa isyanını fırsat bilen Etnik-i Eteryaya Cemiyeti başkanı ve Fenerli bir Rum olan Aleksandr İpsilanti, cemiyetin yandaşları ile Rus Çarı'nın koruyuculuğuna güvenerek 6 Mart 1821'de Bükreş'e girdi.

İpsilanti'nin amacı Rus yardımını sağlayarak Buğdan halkı ile Ortodoks toplumları ayaklandırma ve Balkanlar'da genel bir ayaklanma çıkarmaktı. Ancak Latin Irkından olan ve buralarda daha önce voyvodalık yapan Rumlar tarafından ezilen Eflâk-Buğdan halkı İpsilanti'ye gereken desteği vermedi. Romenler, Sırlar ve Bulgarlar'da Rumların liderliğindeki bir harekete yanaşmıyorlardı. Rus Çarı tarafından da açık bir destek gelmemişti.

Bu şartlar altında Aleksandr İpsilanti, üzerine gönderilen Türk kuvvetleri karşısında tutunamayarak Avusturya'ya kaçtı. Orada da hapsedildi. 26 Haziran 1821. Böylece Eflâk-Buğdan da başlatılan ilk Yunan isyanı bastırılmış oldu.

2-Mora İsyanı (1821):

Aleksandr İpsilanti Buğdan'a girdiği sıralarda, kardeşi Dimitri İpsilanti ile Prens Kantakuzen Mora'ya çıkmışlardı. Bunların ve Patras Piskoposu Pol Germanos'un teşviki ile çok geçmeden, 6 Nisan 1821'de Mora'da Rumlar ayaklandılar⁸.

⁷ Coşkun Üçok, *Siyasal Tarih*, Ankara 1980, s.66.

⁸ Rıfat Uçarol, *aynı eser*, s.141.

İsyan kısa zamanda gelişti. Rumlar buralardaki Türklere çok kötü davrandılar. Mora isyanının yönetimi Papazların elindeydi. Böylece isyan ulusal ve dinsel bir karaktere büründü.

Eflâk-Buğdan ve Mora isyanları İstanbul'da büyük heyecan doğurdu. II. Mahmut Etnik-i Eteryâ Cemiyeti ve üyelerine karşı sert tedbirler aldı.

Devlete karşı iki yüzlü hareket eden ve isyanlarda parmağı olan İstanbul Patriği IV. Gregoryos, Patrikhane kapısında idam edildi. Rumların lehinde hareket ettiği anlaşılan Hâlet Efendi Konya'ya sürüldü ve orada öldürüldü. Daha önce Tepedelenli Ali Paşa'yı öldüren Hurşit Paşa isyanı bastırmak üzere görevlendirildi.

İsyancı Yunanlılar, 1 Ocak 1822'de Epidavros yakınında bir ormanda toplanıp Yunanistan'ın bağımsızlığını ilân ederek beş üyeli bir yürütme kurulu kurdular. Bu kurulun başkanlığına da Mavrokordato seçildi. Ayrıca Dimitri İpsilanti'nin başkanlığında elli dokuz üyeli bir de senato kuruldu⁹.

Avrupa devletleri isyan karşısında tarafsız bir politika izliyorlardı. Ancak Rusya, kendi himayesinde bir Yunan Devleti'nin kurulmasını istiyordu. Bu nedenle de Osmanlı Hükümeti'nden Ortodoks uyruklar hakkında güvence istedi. Avrupa kamuoyunda ise Yunanlılara büyük bir sempati vardı. Onlara yardım için cemiyetler kurdular. Birçok Avrupalı subay ve gönüllü isyancı Rumlarla beraber çarpışmak üzere Mora'ya geldiler.

Osmanlı Devleti, Rum isyanını bastırmak üzere büyük çaba harcıyordu. Ancak bir türlü isyanı bastıramıyordu. Bu şekilde 1824 yılına kadar gelindi. Bu tarihte Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istendi. O da Mora ve Girit Valiliklerin kendisine verilmesini istedi. Bu isteği Babiâli tarafından kabul edilen Mehmet Ali Paşa, 9 Temmuz 1824'de oğlu İbrahim Paşa komutasında 60 gemi ve 16.000 askerden oluşan bir kuvveti Mora üzerine gönderdi. Osmanlı kuvvetleriyle birleşen Mehmet Ali Paşa kuvvetleri 1827 yılında Misalongi ve Atina' yı alarak isyanı bastırdı.

Daha önce Osmanlı İmparatorluğu'nun bir iç sorunu olarak görülen Mora sorunu Avrupalı devletlerin işe karışmaya başlamasıyla ,bundan sonra devletler arası bir konu haline gelmiştir.

---

⁹ Coşkun Üçok, *aynı eser*, s.67

3-Avrupalı Devletlerin Tutumu:

Büyük Avrupa devletleri Yunan isyanı'nın başından beri tarafsızlık politikası izliyorlardı. Bu konuda Avusturya Başbakanı Prens Von Metternich büyük bir rol oynamıştı.

Ancak Rusya'da I.Nikola (1825-1855)'nin Çar olmasıyla bu devlet doğrudan soruna karışmaya başladı. Diğer devletler de kendi çıkarlarını gözeterek sorunu çözmeye çalıştılar.

I. Nikola Prut sınırına asker yığmış, ardından da Osmanlı İmparatorluğu'na bir ultimatom göndererek diplomatik faaliyetler başlatmış ve 1812 Bükreş Antlaşması'nın uygulanmasıyla ilgili, altı hafta içinde iki devlet arasında görüşmelerin başlatılmasını istemişti¹⁰. Sonuçta Osmanlı ve Rus temsilciler arasında 7 Ekim 1826'da Akkerman sözleşmesi imzalandı. Yunan sorunuyla bir ilgisi olmayan bu anlaşma Rusların savaşa gerek kalmadan Osmanlı İmparatorluğu'na istediklerini kabul ettireceklerini göstermesi bakımından önem kazanmıştır.

İngiltere'nin çıkarları açısından Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğü önemliydi. Bu sebeple Yunan isyanı sırasında tarafsız kalan İngiltere, Rusya'nın kurulacak bir Yunanistan üzerindeki nüfuzunu düşünerek harekete geçti. Bu sıra da Rusya İngiltere ile anlaşmak istiyordu¹¹. İngiltere ile Rusya arasında 4 Nisan 1826'da St.Petersburg Protokolü imzalandı. Buna göre:

“Yunanlılar, Osmanlı Devleti'ne vergi ile bağlı özerk tek bir devlet haline getirilecek ve bütün Türkler Yunanistan'dan çıkartılacak; İngiltere ile Rusya her türlü çıkar hesaplarından uzak olarak, bu öneriyi Osmanlı Hükümeti'ne kabul ettireceklerdi¹².

Bu protokole Avusturya ve Prusya katılmamışlardı. Fransa ise Protokole katılmayı kabul etmişti¹³.

Rusya ile İngiltere bu protokol esaslarını Osmanlı Hükümeti'ne bir nota ile bildirerek uygulanmasını istediler. Osmanlı Devleti bu durumu kendi içişlerine müdahale olarak kabul etmiş ve red cevabı vermişti. Bu red cevabı ise Rusya, İngiltere ve Fransa'nın birleşerek kendi aralarında 6 Temmuz 1827'de Londra Anlaşması'nı

¹⁰ Akdes Nimet Kurat, *Rusya Tarihi*, Ankara 1948, s.323-324.

¹¹ Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih*, İstanbul 1995, s.144.

¹² Yorga, (Çev.B.S.Baykal), *Osmanlı Tarihi, (1774-1912)*, C.V, Ankara 1948. s.313.

¹³ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi, C.V*, Ankara 1982, s.117.

imzalamalarına neden olmuştu. Buna göre Yunanistan, bağımsız bir devlet haline getirilecekti. Yunanlılar, gerek kıta Yunanistanında, gerek adalardaki bütün Türk mallarının sahibi olacaklardı¹⁴. Osmanlı Devletine bunları kabul etmesi için bir ay süre tanınacak ve kabul etmemesi halinde anlaşma hükümlerini silah zoruyla kabul ettireceklerdi.

Osmanlı Devleti, İngiltere, Rusya ve Fransa tarafından 16 Ağustos 1827'de kendisine bildirilen bu kararı, reddederek sonuna kadar karşı koyacağını bildirmiştir.

4-Navarin Olayı (20 Ekim 1827):

St.Petesburg ve Londra Antlaşması kararlarının Osmanlı Devleti tarafından reddedilmesiyle İngiltere, Rusya ve Fransa bunları zorla kabul ettirmeye kalkıştılar. Bu üç devletin ortak donanması 20 Ekim 1827'de Navarin limanına baskın yaparak Osmanlı donanmasını yaktı¹⁵.

Navarin olayından sonra Rusya'nın güneye inmesine engel olacak bir güç kalmamıştı. Osmanlı Devleti donanmasız bir deniz devleti haline gelmişti. Navarin olayı Mora'da hakim olan Türk kuvvetlerinin yenilmesine de sebep olmuştu. Böylece Osmanlı Devleti ile İngiltere, Fransa ve Rusya'nın siyasi ilişkileri de kesilmiş oldu.

5-Osmanlı-Rus Savaşı (1828-1829):

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumdan yararlanmak isteyen Rusya, görünürde Akkerman sözleşmesini uygulatmak ve Yunan sorununu çözmek; aslında ise güneye inme politikasını gerçekleştirmek için harekete geçti. Rusya aynı zamanda İran ile de savaşarak onları 1828 yılı başlarında yapılan Türkmençayı Anlaşmasıyla Güney Kafkasya'dan uzaklaştırmış ve egemenliğini Doğu Anadolu'ya kadar genişletmişti. Böylece güneye inme politikasını uygulaması için tek bir engel kalmıştı. O da Osmanlı Devleti idi.

Osmanlı İmparatorluğu'nda ise durum hiç de iç açıcı değildi. Navarin'de donanması yakılmış 1826'da Yeniçeri Ocağı kaldırılmış ve yeni kurulan "Asâkir-i

¹⁴ Bilal. N.Şimşir, *Ege Sorunu-Belgeler*, C.I., Ankara 1976, s.XXII.

¹⁵ İsmail Hâmi Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.IV., İstanbul 1972, s.112

Mansûre-i Muhammediye” tam gelişmemişti. Ayrıca Avrupa devletleriyle siyasi ilişkileri kesildiğinden tek başına kalmıştı.

Bu durumu değerlendiren Rusya 14 Nisan 1828’de Osmanlı topraklarına saldırdı. Bunun üzerine savaşa girecek hali olmayan Osmanlı Devleti tarafından Pertev Paşa’nın II. Mahmud’u ikna etmesi, bazı devlet adamlarının savaşın kazanılacağını, Rusya’nın silinip gideceğini ve Kırım’ın geri alınacağını söylemesi sonucunda 20 Mayıs 1828’de Rusya’ya savaş ilanına karar verildi.

Ruslar Buğdan ve Eflâk’a girerek Bükreş’i işgal ettiler. Ancak Ekim 1828’de Silistre’de durdurulabildiler. Ruslar 1828 yazında Anapa, Poti ve Ahıska’yı da alarak Kars’a girdiler¹⁶.

Fransa ise 1828 Ekiminde Mora’yı işgal etti. Böylece Mora da Rum isyanı yeniden başlayarak diğer Ege adalarına da yayıldı. Osmanlı Devleti hem Ruslarla, hem de Rumlarla uğraşmak zorunda kaldı.

Rusyanın ilerlemesinden endişelenen Avrupa devletleri Londra da bulunan elçilerinin katıldığı bir konferans toplayarak Osmanlı-Rus Savaşı’na son vermek istediler. Toplantı sonucunda 22 Mart 1829’da bir protokol imzaladılar. Buna göre; Mora ve çevresi ile Kiklat adalarından meydana gelecek, bağımsız bir Yunanistan devleti kurulacak; bu devlet Avrupa devletlerince seçilecek bir Hıristiyan prens tarafından yönetilecek ve her yıl Osmanlı devletine belli miktarda vergi verecekti¹⁷.

Avrupalı devletlerce imzalanan bu protokol Osmanlı Devleti’nce reddedildi. Ruslar 1829 yılı Temmuz ayında batıda Edirne’ye, doğu da ise Erzurum’a kadar ilerlediler. 20 Ağustos 1829’da Edirne’nin düşmesi üzerine, Osmanlı Hükümeti, daha önce reddettiği Akkerman Sözleşmesi’nin hükümlerini yerine getireceğini ve Londra Protokolü’nü kabul etmeye hazır olduğunu bildirerek Rusya’dan barış istedi¹⁸.

İngiltere ve Avusturya’nın baskılarından dolayı Rus Çarı I.Nikola Osmanlı barış teklifini kabul etti. Osmanlı ve Rus temsilcileri arasında Edirne’de yapılan görüşmeler sonucunda 14 Eylül 1829’da Edirne Andlaşması imzalandı.

¹⁶ *Mufassal Osmanlı Tarihi*, C.V., s.2908-2910

¹⁷ Edouard Driault, (Çev.Nafiz), *Şark Meselesi*, İstanbul 1328, s.177

¹⁸ Yorga, *aynı eser*, C.V., s.348-352

6-Yunanistan Devleti'nin Kurulması (24 Nisan 1830):

Osmanlı Devleti, Edirne Andlaşması ile bağımsız bir Yunan devletinin kurulmasını öngören 22 Mart 1829 tarihli Londra Protokolü'nü kabul etmişti. Edirne Andlaşması'nın onaylanmasından sonra Yunanistan devletinin kurulması için Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasında Londra'da görüşmelere başlandı. Sonuçta 3 Şubat 1830'da bir protokol imzalandı. Buna göre, tam bağımsız bir Yunanistan Devleti kuruluyordu ve sınırları, Mora'nın hemen kuzeyinden geçiyor, Attik yarımadası ve Kiklat adalarını da içine alıyordu. Ayrıca bu yeni devletin başına kral olarak da Leopold von Sachsen-Koburg seçildi. Ancak bu Prens, daha tahta geçmeden görevinden istifa etti¹⁹.

Büyük devletler bu kararı İstanbul'daki elçileri vasıtasıyla 8 Nisan 1830'da Babıâli'ye bildirerek Yunanistan'ın bağımsızlığını onaylamasını istediler. Osmanlı Devleti'de 24 Nisan 1830'da Yunanistan'ın bağımsızlığını kabul ederek onayladı. Böylece Yunanistan Devleti resmen kurulmuş oldu²⁰.

Ancak Yunan sorunu hemen bitmemiş Yunanistanda bir iç savaşın eşiğine kadar gelinmişti. Bunun üzerine İngiltere, Fransa ve Rusya devletleri Mayıs 1832'de Londra'da yeniden toplanarak Yunanistan'a son şeklini veren bir anlaşma imzaladılar. Yunanistan'ın kuzey sınırı olarak Arta-Volo hattını kabul ettiler. Böylece Attik ve Mora yarımadalarının tamamı Yunanistan'a bırakıldı. Ayrıca bu yarımadaların çevresindeki tüm adalar ile, Kuzey Sporadlar, Eğriboz dahil olmak üzere yüzlerce ada Yunanistan'a bağlandı. Kurulan Yunan Devleti'nin krallığına da , Bavyera Kralı Louis'in oğlu Otto seçildi. Bu yeni devletin topraklarında ise, yaklaşık 750.000 nüfus bulunuyordu²¹.

Daha sonra Yunan Devleti'nin kurucusu ve koruyucusu olan İngiltere, Fransa ve Rusya'nın Yunanistan adına yaptıkları baskılar sonucunda 21 Temmuz 1832'de Osmanlı Devleti ile İstanbul'da bir protokol imzalandı. Bununla, Osmanlı Devleti, yeni Yunan sınırını ve statüsünü kabul ediyordu. Buna karşılık yeni kurulan Yunanistan Devleti de topraklarındaki Türk mallarının bedeli olarak, Osmanlı Devletine tazminat ödemeyi kabul ediyordu. Böylece 1821'de başlayan Rum isyanı sonucunda bağımsız Yunanistan Devleti kurulmuş oldu.

¹⁹ Yorga, *aynı eser*. C.V., s.355; Edouard Diriault, *aynı eser*, s.180

²⁰ Rifat Uçarol, *aynı eser*, s.152

II. BÖLÜM

RUM ÇETELERİ

1-Rum Çetelerinin Kuruluş ve Çalışma Şekilleri:

Yunanistan'ın Lamyaz kazasının Palovraha karyesinden olan ve aynı zamanda Yunan eşkiya komitelerine mensup Nikola Dimitri'nin verdiği ifadesinde yer alan mâlumat Rum çetelerinin kuruluş ve çalışma şekilleriyle ilgili bir çok sorunun cevaplarını vermektedir²².

Nasliç'in Viroştan köyüne gelerek iltica eden Nikola Dimitri ifadelerinde ,mensubu olduğu on sekiz kişilik çetenin Osmanlı topraklarındaki Rum halkı kışkırtmak amacıyla Yunan Hükümetince silahlandırıldığını belirtmektedir. Maaşlarının Yunan Hükümeti'nin bilgileri dahilinde merkez komitesi kanalıyla konsoloslara, oradan da metropolidler vasıtasıyla Rum köylerindeki papaz veya emin bir kişi tarafından kendilerine ulaştırıldığını söylemektedir. Çetenin yapacağı saldırılarda bütün ihtiyaçlarının Rum köylerince karşılandığı ve bu Rum köylerinde saklandıklarını, çatışmada yaralanan eşkiyaların Rum doktorlar tarafından tedavi edildiğini, baskınlarda yeterli sayıda eşkiya bulunmazsa Rum köylülerden takviye yapıldığını anlatmaktadır.

Atina'da kurulan Makedonya komitesi reisi tarafından üçer-beşer kişilik gruplar halinde trenle kalabakaya sevk edilen eşkiyâlar burada belediye tarafından silahlandırıldıktan sonra çete-çete ayrılarak sınırdan Osmanlı topraklarına geçiyorlardı.

²¹ Fahir H.Armaoğlu, *Siyasi Tarih*, Ankara 1973, s.107

²² BOA-TFR.1 MN. 61/6070

Çete mensupları ikişer-üçer Napolyon maaş alıyorlardı. Bu maaşları konsoloslar vasıtasıyla despotlara ve oradan da karye papazlarına ve papazlar tarafından kapudanlarına verilerek kendilerine dağıtılıyordu.

Rum çetelerinin her köyde müteveli ve kılavuzları da vardı. Bunlar gerekli silahları temin ederek her türlü yardımda bulunuyorlar ve asker geldikçe haber veriyorlardı.

Rum çeteleri köylerde yiyecek ve içeceğe ücret vermedikleri gibi korkusuzca buralarda ikamet etmekteydiler.

Rum çeteleri on ve yirmi kişilik gruplardan oluşmaktaydı.

2-Rum Çeteleri ve Yunanistan İşbirliği:

Yunanistan Hükümetleri ile Rum çeteleri her zaman maddi ve manevi işbirliği içinde bulunmuşlardır. Bu çeteler Yunan Hükümetlerince kurulmuş, silahlandırılmış, giyecek, yiyecek gibi tüm ihtiyaçları Yunan konsoloslarınca karşılanmış ve maaşa bağlanmışlardır. Çete faaliyetlerinin her aşamasında Yunan askeri yetkilileri bizzat yer almışlardır.

Yanya vilâyeti'nden 1 Mayıs 1905 tarihinde Manastır Vilâyeti'ne gelen bir telgrafta Yunan zabitlerinden Dimitri Vasendi'nin Rumeli vilayetlerinde karışıklık çıkartmak amacıyla etrafına eşkiya topladığı, silah ve mühimmat tedarik ettiği bildirilmektedir²³.

Drama Mutasarrıfı Mehmed Ziya 10 Nisan 1907 tarihli tahriratında Kavala Yunan konsolosunun Rumları silahlandırıp onların firarlarına göz yumduğunu ve cinayetle suçlanan üç Rumun Kavala Yunan konsolosluğunda saklandığını belirtmektedir²⁴.

Lankaza kazasının İstifanya köyü civarında kaybolan orman baş korucusu Mehmed Ali ile iki kişi Selanik Yunan konsolosunun emri altında hareket eden beş kişilik bir Rum çetesi tarafından katledilmiştir. Aynı çete bazı yerlerde komite adına

²³ BOA.TFR. 1 MN.62/6106

²⁴ BOA.TFR.1 SL.140/13940

para toplamış ancak konsolosun emri dışında da işler yaptıkları için maaşları kesilerek kendilerini takip için başka bir eşkiya çetesi konsolos tarafından görevlendirilmiştir²⁵.

Yunan hududunu korumakla görevli askerler sınırı geçerek eşkiya ile beraber Osmanlı askerlerine ateş açmışlar, sınır civarında bulunan köyleri yakmışlardır. Takip edilen eşkiya sıkıştırıldığında ise sınırdaki kulelerde bulunan Yunan askerlerinden yardım görmüşlerdir²⁶.

Tırhala, Yenişehir ve Goloş'ta üç ayrı komite tarafından Yunanistan'daki Hıristiyanlardan yardım toplanarak eşkiya'ya yetmişer drahmi maaş verilmiştir. Aynı zamanda Yunan kralı tarafından on iki bin şaki teçhiz edilerek silahlandırılmıştır²⁷.

Aydın Vilâyetinden alınan 15 Haziran 1914 tarihli telgrafta, Sisam'da komite reisi İskalya kumandasında üç binden fazla silahlı komitecinin Dipburnu yakınlarında Müslüman kayıklarını soyup, kayıkçıları katlettikleri ve Sisam'a gelen yirmibeşi aşkın Yunan zabiti ile birçok Yunan askerininde komitecilerle birleşerek Osmanlı sahillerine saldırı hazırlıkları yaptıkları bildirilmektedir²⁸.

Drama'nın Sibce karyesinden İsmail oğlu Mustafa Kahya yirmi Şubat 1924 günü Dedeğaç'dan yarım saat uzaklıkta Yunan Hükümeti tarafından silahlandırılan çetelerin saldırısına uğramıştır. Yine aynı gün Rahovine karyesinde Mümin Kahya'nın sürüsüne saldırmışlar, Mümin Kahya'yı öldürerek oğlu ve çobanlardan Mustafa'yı ağır şekilde yaralamışlardır. Trakya Mıntıka Müdüriyeti Yunanlıların amacının hayvan sahiplerinin maneviyatını bozarak hayvanlarını orada bıraktırmak olduğunu bildirmektedir.

3-Rum Çeteleri ve Patrikhane İşbirliği:

Patrikhâne ile Rumlar arasında dini birliktelikten çok, siyasi faaliyetlerde her zaman işbirliği yapılmıştır. Tarihin her döneminde özellikle Türklere karşı yapılan öldürme, yaralama, gasb ve darb, sürgün, camilere saldırı gibi çete faaliyetlerinin uygulanmasında Patrikhanenin gizli ve açık olarak rol aldığı görülmektedir. Patrikhâne,

²⁵ BOA.TFR.1 SL.148/14800

²⁶ BOA.HR.SYS:1631/24

²⁷ BOA.HR.SYS.1665/3, belge sıra no.36

²⁸ BOA.HR.SYS. Orj.kayıt no.11/2

tarihi Yunan emellerinin gerçekleştirilmesi amacıyla her türlü faaliyette yer almıştır. Patrikhane Türkler dışında ki milletlere de aynı muamelede bulunmuştur.

Görice Rum metropolidi köy papazlarını çağırarak nüfus sayımında Ulah ve Arnavud olanların Rum yazılmasını ve yazılmayacakların afroz edileceğini söyleyerek bu konunun Hıristiyan ahâliye telkîn edilmesini emretmiştir. Ayrıca bu şekilde hareket edilmesi emrini Patrikhânedan aldığı başka suretle hareket edemeyeceğini de söylemiştir²⁹.

Pirlepe Kaymakamı Şevket imzalı 10 Aralık 1905 tarihli telgrafta ise, Morihova nahiyesine bağlı Beceşte köyüne gelen otuz altı kişilik bir Rum çetesinin, Papaz Niko'nun evine girerek dini kitapları gasbettikleri ve ahaliyi toplayıp Rum Patrikhanesine intisab etmeleri hususunda tenbih ve tehditte buldukları anlatılmaktadır³⁰.

Gevgili kazası Oşani karyesinde köy bekçisi Kirste Payo daha önce bir Rum çetesini hükümete ihbar ettiği gerekçesiyle Rum Papası Hristo ile Rum bakkal İto, İstoya Çaylak, Kristo Baço, Metre Reste ve Dimo Moço tarafından ağır şekilde dövülerek yaralanmıştır³¹.

Rumeli Vilâyetlerinde oturan ve eksarhhaneye mensup Bulgar ahalisine, Rum Patrikhânesi tarafından eksarhhaneden ayrılıp Rum Patrikhanesine intisab etmeleri yönünde çeşitli baskılar yapılmış, Bulgarların kilise, okul ve öğretmenlerine saldırılarda bulunulmuştur³².

Bazı Rum kadın ve kızlarının, Müslümanlarla münasebette bulunmaları ve ihtida etmeleri nedeniyle Papasların teşvikiyle Patrikhane tarafından bir bahane ile Yedikule'deki Rum ve Ermeni hastahanelerine sevk edilmişler ve buralarda kendilerine deli muamelesi yapılarak aç bırakma gibi çeşitli işkencelerde bulunulmuştur. Bu hastanelerde yapılan aramalarda çok sayıda kadın ve kız bulunarak ailelerine teslim edilmişlerdir³³.

Yunanlıların Megali İdeası, İstanbul merkezli Bizans-Yunan İmparatorluğu'nu yeniden kurmaktı. Yunanistan bu emellerini gerçekleştirmek için Osmanlı Devleti

²⁹ BOA.TFR.1 MN.74/7333 Manastır Vilâyetinden gelen 16 Eylül 1905 tarihli arz.

³⁰ BOA.TFR.1 MN.80/7933

³¹ BOA.TFR.1 SL. 106/10531

³² BOA.TFR.1 MN. 186/18520 Bulgar Eksarh Vekili'nin 11 Ocak 1909 tarihli arzı

³³ BOA.DH.EUM.3.Şb. 25/22

aleyhine yaptığı çalışmalarda Patrikhane ile gizli yada açık işbirliğine girmiş ve ondan her zaman destek görmüştür. Bilindiği gibi bu işbirliği II. Mahmut döneminde Fener Patriki'nin idam edilmesine neden olmuştur.

Balkan harbi sonrasında ve işgal yıllarında Trakya ve Batı Anadolu'ya çok sayıda Rum muhacir yerleştirilmişti. Bunların bir çoğu daha önce firar ederek Osmanlı tâbiyetinden çıkanlardı. Özellikle İngiltere ve Fransa'nın destekleriyle tekrar geri dönerek, bu bölgelerde Rum nüfusunu artırma amacı güdüyorlardı. Bu konuda 19 Mart 1919 tarihli bir raporda "Yunanistan'ın muhtelif mıntıklarına ve Midilli Adası'na firar eden Ayvalıklıların peyderpey döndükleri ve aralarında sabıkalılarla fesad çıkarmak için gelenlerin bulunduğu 17 Mart 1919 günü Yunanistan'dan gelen bir vapurla yüzelli kadar muhacir getirildiği ve bunları İngiliz mümessili Atkinson'un koruduğu" belirtilmektedir³⁴.

Osmanlı memleketinde Rum nüfusunu takviye etmek amacıyla yapılan çalışmalarda İngiltere ve Fransa devleti mümessillerinin yanı sıra Hıristiyan din adamlarının yani Patrikhanenin de gayretleri yoğun bir şekilde devam ediyordu.

I.Dünya Savaşı'ndan önce İzmir Metropolidliği yapmış aynı zamanda Makedonya'da da faaliyet göstermiş olan Hrisostomas şimdi tekrar İzmir'e gönderilmişti. Hrisostomas, burada Yunan Hükümeti desteğinde İzmir, Aydın, Manisa ve Balıkesir bölgesindeki yerleşim birimlerinde asayiş bozmak ve isyanlar hazırlamak için faaliyete geçti. Böylece İzmir işgaline zemin hazırlanmaktaydı³⁵.

İzmir'in işgalinden sonra da Anadolu'da Rum nüfusunu çoğaltma girişimleri artarak devam etti. Çanakkale Mutasarrıfının 22 Mayıs 1919'da Dahiliye Nezareti'ne sunduğu raporda; Mondros'tan, Bozcaada'dan, Nemlos'dan ve Yunanistan'ın diğer taraflarından Rumların Çanakkale sahillerine geldiği ve bunlara Çanakkale'de görevli İngiliz temsilcisi Mösyö Vetibol'un yardımcı olduğu belirtilmekteydi³⁶.

Polis Müdüriyet-i Umumi raporunda "Yunan Hükümeti Patrikhane ve İzmir, Kuşadası, Eşme ve Manisa Metropolitleri ile İzmir Yunan Valisi İstirikyadis vasıtasıyla Batı Anadolu'da Rum nüfusu ekseriyeti temin etmek gayesiyle Balkan Muharebesini müteakip mübadele edilmiş Rumlar ile askerlikten firar etmiş Rumları ve fazla olarak

³⁴ B.A.B.E.O. Umumi No: 345376

³⁵ Celal Bayar, *Ben de Yazdım*, C.4., s.1638-1639

³⁶ B.A.B.E.O. Umumi No.343317

işin müstaceliline binaen bir müddet-i kalile zarfında muhtar bir ekseriyet temin etmek üzere eski Yunanistan'dan arazi ve çiftlik verileceği vaadiyle ve ayrıca Harb-i Umumi dolayısıyla Osmanlı ordusunda vazife-i askeriyesini ifa etmemek üzere firar etmiş Rumları Anadolu'ya naklettirip arazi-i meşguleden namus ve canlarını kurtarmak üzere varını yoğunu terk ederek firar etmiş müslüman ahalinin hane ve çiftliklerinde yerleştirilmekte" olduğu bildirilmektedir³⁷. Mondros mütarekesinden sonra Rum Patrikhanesi İstanbul'un Yunanistan'a ilhakı yönünde faaliyete başlamıştı. İstanbul'da Türklerin meskun olduğu mahallerde onları göçe zorlamak için yangınlar çıkarmaya başlamışlardı. İstanbul çevresindeki köylerde Rum çetelerine baskınlar düzenleterek buradaki Türkleri baskılarla göçe zorluyorlardı.

Patrikhanenin teşvikiyle 1814 de kurulmuş olup Bizans'ı yeniden ihya etmek doğrultusunda faaliyet gösteren Etnik-i Eteryaya ki 1821-1919 seneleri arasında İstanbul Patrikhanesi bu derneğin merkezi olmuştur. Şimdi bu derneğin yanı sıra merkezi İstanbul Rum Patrikhanesi'nde şubeleri Anadolu'da bulunmak üzere Mavri Mira Cemiyeti, Rum İzci Derneği, Rum Kızılhaç Derneği ve Pontus Derneği kuruldu.

İzmir'in işgalinden önce 20 Ocak 1919 da Anfitriti adlı hastane gemisi İzmir'e gelmişti ve şehirde üç dispanser açılmıştı. 17 Şubat 1919'da Ayvalık'a gelen bir Yunan torpidosu buraya bir kızılhaç heyeti ile bir miktar Yunan askeri çıkarmıştı. Bilahare İzmir'de ve Ayvalıkta açılan Yunan Kızılhaç Hastaneleri birer teşkilat merkezi haline sokuldu. Buralara ilaç yerine sandıklarla silah, bomba, cephane ve askeri elbise getirilmekte idi. Doktor adı altında İzmir'e gelen personelin çoğunun subay olduğu anlaşılıyordu. Ayrıca Rum okullarında da İzci Teşkilatı kurulmuştu. Bu arada Yunanistan'dan ve Adalardan gelen Yunanlılar teşkilata girerek çeteler halinde çapul ve soygunculuk yapmağa başlamışlardı.

Mondros Mütarekesi'ni Anadolu'nun taksimi için eşi bulunmaz fırsat olarak gören Fener Rum Patrikhanesi, uzun süreden beri Yunan kilisesi haline gelmiş, bir taraftan da bağımsız bir devlet gibi hareket etmeğe başlamıştı. Temmuz 1919'da Patrikhane kapısına çift kartallı Bizans ve Yunan bayrakları çekildi. Kasım 1919'da batı kiliseleriyle temasa geçilerek onların desteğini sağlama girişimlerine başlandı. Rum okullarında Türkçe dersleri kaldırıldı. İtilaf Devletleri ve Yunan Donanmasının

---

³⁷ B.A.B.E.O. Umumi No. 345376.

karşılanması için okullar tatil edildi. İstanbul'daki Yunan Ataşemiliteri de işgal kuvvetleri komutanlarıyla Patrikhane arasında irtibat subayı görevini yapıyordu. Patrikhane Yunan konsolosuyla daimi işbirliği içindeydi ki Konsolos İstanbul Rumlarının devlete vergi vermemeleri için sahte Yunan pasaportları düzenlemeğe başlamıştı³⁸.

Trabzon, Amasya, Samsun, Sinop ve Karahisar bölgelerinde Papazların buyruğu altında faaliyetlerini arttıran Rumlar, bölgede Rum nüfusunu çoğaltmak için göçmen getiriyorlar ve ayaklanma hazırlıkları yapıyorlardı. Ayrıca bütün bu faaliyetleri yürütmek, Türkleri yerlerinden kaçırtmak, böylece Pontus meselesini sürdürmek gayesiyle Patrikhanenin desteğiyle bir çok Rum çetesi oluşturulup faaliyete geçirilmişti³⁹. Bölgedeki Rum çetelerinin çoğunu kontrol altında bulunduran ve Pontus meselesiyle ilgili başlıca propaganda yürütenlerin başında Samsun'daki Rum Metropolitide Yermanos geliyordu⁴⁰.

Mavrimira Cemiyeti İngilizlerin himayesinde ve Patrikhane'nin desteğiyle Karadeniz Bölgesinde mitingler düzenlemeğe ve İzci Teşkilatı adıyla Rum gençlerini teşkilatlandırmağa yöneldi. Yunan donanması'nın çıkarma yapacağı şayiaları yayılmağa başlandı. Rum çeteleri bölgede yağma ve Türk köylerini basmağa başladılar. Bu arada Samsun ve Trabzon'dan sonra Amasya Metropolit'i Karavengelis de yıkıcı ve bölücü faaliyetlere katıldı.

Hedef olarak seçilen bölgelerde Rum nüfusunu arttırmak için Rum teşkilatları Rus ihtilali sırasında Rusya'dan Batum'a ve Poti'ye göç eden Rumların Trabzon, Samsun ve civarlarına yerleştirilmeleri girişimlerinde bulundular.

Bu işte de Patrikhane öncülük etmekteydi. Ayrıca Polis Müdür-i Umumisi'nin 16 Haziran 1919 tarihli raporuna göre Yunan Hükümeti, Dersaadet'teki (İstanbul) mahalleriyle Patrikhane ve Kordos namı diğer Etnik-i Eterya Cemiyeti vasıtasıyla "Memalik-i Osmaniye'deki Rumları Teslih, asayiş ihlal, çeteler teşkil etmek, Anadolu'da teşkilatta bulunmak üzere vürud eden Amerika ve Avrupa Heyetini işgal ve

³⁸ *Türk İstiklal Harbi*, C.1 Genel Kurmay Yayını Ankara 1962, s.133-134.

³⁹ B.A.B.E.O. Umumi No. 343454

⁴⁰ Salahi R.Sonyel, *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika*, C.1, Ankara 1973, s.38-39

Rum kesafetini sağlamak “maksadıyla muhacir kaydetmekte ve Anadolu’yla Trakya’ya bir çok kişileri sevk etmekteydi.”⁴¹.

Yunan ideallerinin gerçekleştirilmesi için kendisini görevli sayan Patrikhane gerek Balkanlarda gerekse İstanbul ve Anadolu’da Yunanistan Devletiyle el ele faaliyetlerde bulunmuştur.

Özellikle Mondros Mütarekesini çok önemli bir fırsat olarak gören Patrikhane ve bağlı metropolitler Yunanistan’la tam bir işbirliği içine girmişlerdir.

Aynı zamanda patrikhane kendisini bağımsız bir devlet gibi görmektedir. Bu nedenle Patrikhane Trakya, İstanbul ve Anadolu’da ortaya çıkan Rum çete faaliyetlerinde aktif olarak rol almış ve yönlendirici olmuştur.

Patrikhane bu faaliyetlerini sadece Türk ve Müslümanlara yönelik olarak değil aynı zamanda diğer Hıristiyan unsurlara karşı da- özellikle Bulgar ve Uhlara -Rum çetelerini silahlandırarak, organize ederek ve saldırtarak yürütme gayreti içinde olmuştur.

4-Rum Çetelerinin Ermenilerle İşbirliği:

Rum çeteleri Yunanistan ve Patrikhane’nin emrinde olarak diğer Hıristiyan unsurlarında kullanarak Türklere karşı faaliyetlerini sürdürmüşlerdi. Bunların en başta geleni ise Ermeniler olmuştur. Rum ve Ermeni eşkiyaları Anadolu’nun çeşitli yörelerinde yağma, gasb, darb, katliam, yakma-yıkma ve tecavüz gibi insanlık dışı hareketlerde bulunmuşlardır.

Demirci’ye giren Yunan işgal kuvvetleri soymadık dükkan ve mağaza bırakmamışlar ve evlerin kapılarını kırarak para, mücevherat ile bazı eşyaları gasb etmişlerdir. Kadın ve kızlara ailelerinin gözü önünde tecavüz etmişler, Demirci’ye bağlı Viran ve Küçükoba köylerinde yirmi iki Türkü keyif için süngü ve kurşunla katletmişlerdir. Serçeler, Akdere, Hocalar ve Bozköy köylerini tamamen tahrip edip yakmışlardır. Borla nahiyesi Müslüman halkını göç ettirip eşyalarını yağmalamışlar, dükkanlarına Hıristiyanları yerleştirmişlerdir⁴².

⁴¹ B.A.B.E.O. Umumi No. 343454

⁴² BOA.HR.SYS. 262/23: 21 Eylül 1920 tarihinde Umum İtilaf Kuvvetleri Polis Kumandanı “Haru” ya verilen rapor

Kaymakam Vekili İsmail Hakkı Bey'in resmi şikâyeti üzerine bütün bu zulümleri aralarına karışan dört yüz kadar Ermeninin yaptığını ileri sürerek kendileriyle beraber gönüllü olarak çalışan Ermenileri suçlamışlardır. Bu da onların ne kadar iki yüzlü ve güvenilmez olduklarını göstermesi bakımından önemlidir.

Balıkesir, Bandırma, Erdek, Soma, Orhangazi ve Gemlik'te Yunan işgal kuvvetleri tarafından, müslümanları ticaret hayatından koparmak için ithalat ve ihracat yasağı koymuşlar, hükümet konaklarına Yunan bayrağı çekip Türk memurlara görevden el çektirmişler, işkence, katliam, ırza tecavüz ve mal gasbı gibi olaylar bu bölgemizde de yapılmıştır⁴³.

Osmanlı mahkemeleri işlemez duruma getirilmişti. Hukuk davalarına Papaz başkanlığında bir kilise heyeti bakmaktaydı. Orhangazi'de müslümanlardan toplanan silahlar Ermeni ve Rumlara dağıtılmış, genç kadın ve kızlar dağa kaldırılmış, erkekler tutuklanarak meçhul yerlere götürülmüş, kadın çocuk demeden katliam yapılmıştı. Orhangaziye bağlı Tutluca, Paşayaylası ve Bayırköy köyleri yakılıp ahali katledilmişti.

Yenişehir ve İnegöl'ün Yunan kuvvetlerince işgal edilmesinden cesaret alan Rum ve Ermeniler Bursa'ya bağlı Pamucak, Derbend, Susurluk ve civar köyleri yağmalayarak bir milyona yakın hayvan ile bir çok ev eşyasını arabalarla götürmüşlerdir. Aynı zamanda da Beypınar, Papazca ve Köprühisar köyleri de Rum eşkiyası ve Ermeniler tarafından yakılıp yağmalanmıştı⁴⁴.

Hüdâvendigâr Vilâyeti'nin 26 Aralık 1920 tarihli tahriratında ise Yunan askerinin Yenişehir'den çekilmesini takiben hükümet ve belediye daireleriyle tekkenin bombalandığı, çarşının tamamının yıkıldığı, ev ve dükkanlardaki mal ve eşya ile câmi'nin halı ve seccadelerinin Rum ve Ermeniler tarafından gemilerle Gemlik'e götürüldüğü ve kadınlara tecavüzde bulunulduğu anlatılmaktadır⁴⁵.

Yalova'da faaliyet gösteren Ermeni ve Rum çeteleri Yunanlılarla beraber Dereköyü'nü basarak kadın çocuk ayırmadan masum ahaliyi katletmişler, mal ve hayvanları yağmaladıktan sonra köyü tamamen yakmışlar ve şehid olanların cenazelerinin defnine bile izin vermemişlerdir. 23 Aralık 1920'de gerçekleştirilen bu

⁴³ BOA.HR.SYS.2618/67

⁴⁴ BOA.HR.SYS.2620/30

⁴⁵ BOA.HR.SYS.2621/22

hadiselere katılan Ermeni çete elemanları, Ermenilerin meskun olduğu Çukurköy, Lâledere, Kılıçköy ve Şakşak karyesi ahalisinden mürekkebt⁴⁶.

Ermeni ve Rum çetelerinin beraberce Türklere karşı yaptıkları olur olmaz zulümlerle ilgili yüzlerce belge ortaya konulabilir. Ermeni Yunan askerlerinin de arkalarına alarak işgal bölgesinde masum halkı öldürmekten, kadın ve kızlara tecavüz etmekten, ev ve dükkanları yakıp yağmalamaktan, mal ve eşyaları gasb etmekten çekinmemiştir.

5-Rum Çetelerinin Rumlara Yönelik Faaliyetleri:

Rum çeteleri kendi insanlarına da zulmetmekten geri durmamıştır. Rum çetelerinin faaliyetlerini onaylamayan dayak, yaralama, öldürme, soygun, gasb, yakma ve yıkma gibi insanlık onuruyla bağdaşmayan işleri içine sindiremeyen Rumlar da bu tür muamelelere maruz kalmışlardır.

Gevgili Kaymakamı Tahsin 19 Ağustos 1905 tarihli telgrafında, Gevgili'nin Sehova karyesi ahâlisinden ve Rum iken mezhep değiştirip Bulgar olan İstoyko Şatko ile oğlu Mito'nun Livadyalı Neşon'un kumandasındaki Rum çetesi tarafından evlerinin kapısı önünde yakalanarak Cavfa deresi denilen yere götürüldüklerini, istoyko'yu öldürdüklerini ve mito'yu yaraladıklarını bildirmektedir⁴⁷.

Manastır Valisi Hıfzı 27 Nisan 1907 tarihli telgrafında, Poloka başkanlığında seksen kişilik bir Rum çetesinin gece Şorina kazasına tâbi İsteveniye karyesine gelerek komitenin sırlarını ifşâ ettiklerinden şüphelendikleri, Rumlardan iki erkek ile dört kadını öldürerek firar ettiklerini bildirmektedir⁴⁸.

Ustrumca'nın Makriyof karyesi ahalisinden ve Rum Cemaatinden Pese, Rum eşkiyası aleyhinde ihbarda bulunmasından dolayı süngü ve bıçakla yaralayarak öldürülmüştür⁴⁹.

Selânik'te Dirmil ahâlisinden ve Rum cemaatinden Atanaş Nikola Rum komitesi emellerine muhalif hareketlerde bulunduğu gerekçesiyle, muhtar Dimitri Karamoşaka

⁴⁶ BOA.HR.SYS:2621/14

⁴⁷ BOA.TFR.1 SL.82/8172

⁴⁸ BOA.TFR.1 MN.122/12139

⁴⁹ BOA.TFR.1 SL.171/17001; Ustrumca Kaymakamı Ahmet Fâik'in 14 Ocak 1908 tarihli tegrifi

ile ihtiyar heyeti azasından Vasil Libaho'nun teşvikiyle aynı karyeden Andon Tanaş Beruşa tarafından öldürülmüştür⁵⁰.

---

⁵⁰ BOA. TFR.1 SL.183/18267; Selanik Kaymakamı Sırrı'nın 17 Mayıs 1908 tarihli telgrafi

III.BÖLÜM

RUM ÇETELERİNİN BALKANLAR VE ADALARDA TÜRKLERE KARŞI FAALİYETLERİ

1-Yenişehir, Tırhala ve Golos'taki Faaliyetleri:

Seraskerlik'in 13 Nisan 1879 tarihli telgrafında belirtildiğine göre, aralarında Yunan askerleri de bulunan iki yüz elli üç yüz kadar eşkiyâ yenişehir'in Davutlu ve Tezir çiftliklerinden beş altı yüz kadar koyunu gaspetmişler, askerlerle silahlı çatışmaya girmişler ancak koyunları sınırdan geçirmeyi başarmışlardır⁵¹.

Tırhala, Yenişehir ve Golos'ta yaşayan Müslüman ahali çeşitli saldırı ve hakaretlere mâruz kalmıştır. Bu konuda Yunan hâriciye nâzırına ve mahalli memurlara yapılan müracaatlardan ise hiç bir netice alınamamıştır. Osmanlı vatandaşlarının fesleri yırtılmıştır. Milletlerarası hukuka aykırı bu baskılar karşısında Yenişehir Müslüman ahâlisi hicret etme noktasına gelmiştir⁵².

Tırhala Şehbenderliği 1 Mart 1897 tarihli tahriratında Müslüman ahâliye karşı yapılan baskıların dayanılmaz boyutlara ulaştığını gözler önüne sermektedir⁵³. Tırhalada Hıristiyan ahâli ve askerler tarafından daha yeni tamir edilen câmî-i şerifin camları ve kapısı defalarca kırılmıştır. Preferike yapılan şikâyetlerden bir sonuç alınmadığı gibi hakâretlerin derecesi giderek daha da artmıştır. Câmî kapısı önüne pislemişler, camları kırmışlar ve câmîye giren çıkan Müslümanları taşa tutmuşlardır.

Manastır Vâlisi Ferik Kerim tarafından 18 Haziran 1898 tarihinde Sadârete çekilen telgrafta Yenişehir'de Rumlar tarafından Müslüman ahaliye yapılan zulüm dile getirilerek islâm ahâliye hakaretler edildiği, mallarının yağmalandığı, camilerin

⁵¹ BOA.HR.SYS. 1631/48

⁵² BOA.Y.PRK.HR.23/49

⁵³ BOA.HR.SYS. 1666/2, belge sıra nu.20

yakıldığı, Müslümanların can ve mallarının tehlikede olduğu ve bu duruma Yunan Hükümet memurlarının seyirci kaldığı anlatılmaktadır⁵⁴.

Türlere karşı yürütülen hakaret, katliam, gasb, hırsızlık ve yağma hareketlerinin yanısıra yargı yoluyla da baskılar yapılmıştır. Mahkemeler Yunan emellerine alet edilmişlerdir. Çok sayıda Müslüman hapishanelerde tutuklu bulunmasına karşın mahkemeler kasıtlı olarak yalnız Çarşamba günleri çalıştırılmıştır. Böylece asılsız sebeplerle tutukladıkları Müslümanların uzun süre hapiste kalmalarını sağlayacak onları bıkkınlığa ve Yunanistanı terketmeye sevkedeceklerdir⁵⁵.

Yenişehir'de zaten haksız yere tutuklanan Müslümanların bir kısmı tahliye edilmişler fakat onların menkul ve gayri menkul mallarına hacizler konularak ellerinden alınmıştır. Günlük işlerinden kurtulan adliye memurları meyhâne köşelerinde Müslümanlar aleyhine fesâd tertibiyle vakit geçirmekte ve entrikalar çevirdikçe Yunan himayesine mazhar olmaktadır. 21 Kasım 1898 tarihli Tırhala Şehbenderliği'nin tahriratında, Yunanlıların Türkler aleyhindeki fesad hareketlerinde birbirleriyle yarış halinde oldukları belirtilmektedir⁵⁶.

2-Yunanistan'daki Faaliyetleri:

Umûm Teselya ahâli-i islâmiyyesi nâmına Selânik'de bulunan Ali Bey-zâde Namık Bey tarafından Hâriciye Nezâretine 13 Haziran 1898 tarihinde çekilen telgrafname de Osmanlı askerlerinin Teselya'dan çekilmesiyle Yunanlıların Müslüman ahaliye karşı yaptıkları şöyle anlatılmaktadır⁵⁷.

“...Yunanlılar İslam ahâli üzerine hücum ettiler. İslam mâbedleri tahrib ve tahkir olundu.Çiftliklerimizde anbarları kırdılar. Zahire ve hayvanlarımızı alenen yağma ettiler. İslâm ahâli evlerinden çıkmağa cesaret edemiyor. Emvâl-i İslâmiyyeyi yağma eden Müslüman ahâliyi darb ve cerheyleyen eşkiyaya, Yunan memurları hiç bir şey yapmıyor. Mal ve canımız emin değildir...”

⁵⁴ BOA.HR.SYS.1673/4, belge sıra nu.14,15

⁵⁵ BOA.HR.SYS.1673/4, belge sıra nu.95

⁵⁶ BOA.HR.SYS.1673/4, belge sıra nu.100

⁵⁷ BOA.HR.SYS. 1673/4, belge sıra nu.9,10

Alasonya Kaymakamlığı'ndan Yenişehir Şehbendirliği'ne gönderilen 28 Haziran 1909 tarihli tahriratta Osmanlı amelelerinin başlarına gelenler ise şöyle belirtilmektedir⁵⁸.

Hasad için Yunanistan'a gidip de geri dönmekte olan ve Milona'ya yakın bir mevkiye kadar gelen bin kadar Osmanlı amelenin önüne Yunan karakol efrâdından beş Yunan askeri çıkıp Müslüman olanları ayırıp üzerlerini aradıktan sonra kendilerini tahkir ve darb, bazılarını süngü ile cerh ve tehdid eylemişler ve tehdid neticesinde kayalar ahâlisinden bir çocuk orada vefat ederken bazı insanlarda kaybolmuşlardır.

News Viztagbilat Gazetesi'nin 2 Mayıs 1914 tarihli nüshasında yayınlanan bir makalede Yunanistan'ın zaptettiği yerlerde oturan Türkleri göçe zorladığı ve Rumlara suni bir ekseriyet temin etmek için Trakya, Amerika ve Kafkasya'dan getirttiği Rumları buralara yerleştirdiği, Türklerin mal ve hayvanlarının Rumlar tarafından zapt ve müsadere edildiği ve buna karşı koyanların zulme uğradığı açıkça beyan edilmektedir⁵⁹.

Selanik Müftüsü ve Cemaat-i İslâmiyye Reisi Ahmet b. Ali 21 Mayıs 1914 tarihli tahriratında Yunan mezalimini örnekleriyle beraber Dâhiliye Nezaretine bildirmektedir⁶⁰.

Gevgili kazasına bağlı ve bin hânedan ibaret nüfusunun tamamı İslam olan Büyük Mayadağı Kasabası ileri gelenleri Yunan askerleri tarafından câmiye toplanmış sizde silâh vardır bahanesiyle otuz Müslümana darb ve işkence edilmiş ve üç tanesinin ölümüne sebep olunmuştur. Buradan kurtularak vücütleri yara ve bere içinde Selanik'e gelen İsmail Efendi ile Mehmed Ağa belediye tabibince muayene ve tedavi edilmemiştir.

Yenice-i Vardar kazasına bağlı Aşıklar karyesi ahalisinde Yunan askerlerince câmiye toplanarak silah vardır bahanesiyle iki gün darb ve işkence edilmişlerdir. Avrethisarı kazası Çernal mahallesinde de aynı muâmeleler yapılmış ve Mirova karyesinde Ahmed Çavuş adında bir Müslüman darb edilerek öldürülmüştür. Bütün kaza ve karyelerde silah arama bahanesiyle, Müslümanlara hakâret ve baskı

⁵⁸ BOA.HR.SYS. 1624/1, belge sıra nu. 4

⁵⁹ BOA.HR.SYS. 13/2, belge sıra nu. 189

⁶⁰ BOA.DH.KMS. 1/43

yapılmasından dolayı, Selânik'e hicret edenler medrese, câmi, mescid, tekke ve mekteplere hınca-hınç doldurulduğu halde çok sayıda Müslüman dışarda kalmıştı⁶¹.

3-Girit, Hanya, Midilli, Kıbrıs ve Sisam'daki Faaliyetleri:

Manastır Vâlisi Ferik Kerim 18 Haziran 1898 tarihinde Sadârete çekmiş olduğu telgrafında Girit'te İslam mekteplerinin yakıldığı, Müslümanların Can ve mallarının büyük tehlikede olduğu ve bu duruma Yunan hükümeti memurlarınır. seyirci kaldıklarını bildirmektedir.⁶²

Girit Vâli Vekili İsmail Hakkı'nın 8 Eylül 1898 tarihli telgrafında ise Girit Müslümanlarının durumu şöyle anlatılmaktadır. "Hıristiyanlar tarafından yapılan baskı ve zulümden dolayı ev, eşya ve arazilerini terkederek Kandiye şehirlerine iltica eden kırkbinden fazla Müslüman ahâli çok zor durumdadır. Cümlesi katık tedarikinde ızdırıp içindedir. Terkettikleri köylerinde bıraktıkları evleri taş üzerinde taş kalmayacak şekilde Hıristiyanlar tarafından yakılıp yıkılmıştır. Zeytin ağaçlarının büyük bir kısmı kesilerek yakılmıştır. Bunlardan imâl eyledikleri odun ve kömürü şehirlere naklederek ehl-i islâm'a satmışlardır. Mal olarak bunca zarara uğramaları yanında hicretleri esnasında Girit Adası'nın çeşitli mevkilerinde binden fazla erkek kadın ve çocuk günahsız Müslümanlar katliam suretiyle telef edilmişlerdir..."⁶³

Girit'in işgâlden sonra orada kalan Müslüman ahaliden Mehmed Behçet, Softa-zâde, Hasan Zeki, İbrahim Kavur-zâde, Ahmed Kondur-zâde ve Ali bıçakçı-zâde tarafından, Hanya'daki Düvel-i Erbaa genel konsoloslarına, Roma'daki Düvel-i Erbaa sefirlerine ve Padişah'a 1 Temmuz 1902 tarihinde bir protesto gönderilmiş ve mevcut durum ile kendilerine yapılan zulüm anlatılarak bu duruma son verilmesi talep edilmiştir.⁶⁴ Bu protestoda şunlar anlatılmaktadır.

" Hıristiyanlar tarafından çeşitli mezâlim, münâzaat ve baskılara maruz kalmaktayız. Kismo kazasına bağlı Sasalu karyesi ahalisinden yetmiş yaşında Mehmed ali İbrahim adında bir köylü Hıristiyanlar tarafından sebepsiz olarak dövülmüştür. Vücutunda vahim yaralar açılmış ve doktorlar hayatından ümid kesmişlerdir.

⁶¹ Aynı Vesika.

⁶² BOA.HR.SYS. 1673/4, belge sıra nu. 14,15

⁶³ BOA.HR.SYS. 500/1, belge sıra nu. 46

⁶⁴ BOA.HR.SYS. 508/1, belge sıra nu. 64-68

İsfakiye’de dört Osmanlı genci katledilmiştir. Girid İslam ahalisine revâ görülen bu muamelenin yegâne sebebi emlâk, arazi ve meskenlerimizi çok düşük fiyatla satmamız veya adayı terketmemizin istenilmesidir...”

Girit mahalli hükümetince Kandiye kasabasında bulunan Hünkar câmiinin bahçesine müze binası yapmak için inşaat başlanmıştır. Kanun ve usule aykırı olarak ve Evkaf idaresince inşaat yapılmasına izin verilmemesine rağmen böyle bir faaliyete girişilmiş olması Müslümanların hukukunun çiğnenmesi demektir.⁶⁵

Kıbrıs Kadısı Ali Rıfat bin Ali Niyâzi’nin 21 Haziran 1912 tarihinde sadâret ve Londra sefaretine verdiği arzlarda Rumlar tarafından adada yapılan faaliyetler hakkında teferruatlı bilgiler verilmektedir.⁶⁶

Kıbrıs’taki Rumlar hükümete karşı muhalefet ve engellemelerini gün geçtikçe arttırmışlar ve bu hareketlerini sevk ve idare için Meclis-i Kavânin’in sâbık azaları ile ruhani reislerden oluşan bir merkez komitesi kurarak halkı ihlal ve Yunan emellerini gerçekleştirmek için bu komitenin kazalarda da şubelerini açmışlardır. Mitingler düzenleyerek İslamlar ve hükümet aleyhinde siyasi nutuklar irad etmişlerdir.

Larnaka kazası Maruni karyesinde bir panayır münasebetiyle orada toplanan Rumlar, Müslümanlara karşı tehdit ve hakaretlerde bulunmuşlardır.

Larnaka kazası Falagon karyesinde İslamları tehdit ve tahkir ederek sebepsiz yere darb ederek, Devlet-i Aliyye ile İngiltere aleyhine sözler söylemişlerdir.

Magosa kazası Kirikomo Karyesinde yapılan mitingden dönen Rumlar Baladan karyesinden geçerek “Zito Alnos!, Zito Allado!, Kado Armosti!, Kado Turko!” naraları atmışlar ve köyde bulunanları korku ve dehşet içinde bırakmışlardır.

Girne kazası Larnaka karyesinde üç-beş hânedan ibâret olan Müslümanları gece vakti köylerini terk ederek başka İslam köylerine ilticaya mecbur etmişlerdir.

Eğlenmek için Akmanastır karyesine giden Rum İdâdi mektebi talebeleri İslam hânelerinin avlularına girip silah atmışlar, sokaklardan gelip geçenler Rumlar tarafından taşlanmış, devriye gezen Polis Mevki Kumandanı Mistır Derhamhol ile Yüzbaşı Mustafa Şevki Efendi dövülmüştü ve Limason kasabasında Rumlar toplanarak İslam çarşısına hücum ederek Kara Mustafa adlı Müslümanı öldürmüşlerdir. Çarşıdaki Türkler câmi, dükkan ve kahvehânelere sığınırken “Burada polis hükümsüzdür,

⁶⁵ BOA. HR. SYS. 508/1, belge sıra nu. 103

korkmayınız, burası Yunanistan'dır, Zito Elenos!, Kado Türkiye!" diye bağırın ve ellerinde Yunan bayrakları bulunan Rumlar câmi, dükkan ve kahvehânelerin pencere ve kapılarını kırarak Türkleri aramışlar ve "Urunuz,öldürünüz kelb Türkleri!" diye bağırıp çağırılmışlardır.⁶⁷

Sisam'da komite reisi İskalya kumandasında bulunan üçbinden fazla silahlı komiteciden bir kısmı Dipburnu yakınındaki dar boğazı keserek yakaladıkları islam kayıklarını soyarak kayıkçıları da katletmişlerdir.⁶⁸

Hanya'da seferberlik ilânı mûnâsebetiyle askeriyenin talebi üzerine kız ve erkek mektepleriyle Yusuf Paşa ve Musa Paşa câmileri askerinin ikâmesi için teslim edilmesine rağmen Hünkâr câmii (sultan İbrahim Hân Câmii-i Şerifi)'ne gelen askerler tarafından namaz kılmakta olan cemaat küstah bir tavırla cebren câmiden çıkarılmış ve Hıristiyanlardan oluşan bir topluluk cami içerisine sokulmuştur. Daha sonra Ağa ve Arab camilerinde kapıları kırılarak halk camilere doldurulmuştur. Metropol Kilisesi'nin çanlarıyla davet edilen halkla beraber Hanya episkoposu ve üç râhip Hünkâr câmiine gelerek yarım saat kadar âyin yapmışlardır. Âyin sırasında mihrâb ve minber mahfilleri tahrib edilmiş, Kur'an-ı kerim'ler avizeler parçalanmış, halılar ve diğer eşyâlar yağma edilmiştir. Askeriye ve episkopostan cesaret alan halk sokakları dolaşarak rast geldikleri islamlara küfürler savurarak ağır hakaretlerde bulunmuşlardır. Onbir câminin kapılarını kırarak tahrip etmişlerdir. Yeni mahalledeki câminin minâresinin şerefeden yukarı kısmı tahrib edilmiştir. Hünkâr câmiisi kiliseye tahvil edilerek minâresine Yunan bandırası çekilmiştir. Ağa, Kal'akapu, Arab, Köprü, Mahalle ve Yeni mahalle camilerinde minareleri kısmen yıkılarak bazı minârelere tahtadan yapılan haç konulmuştur.⁶⁹ Dahiliye Nezareti'nin 31 Temmuz 1918 tarihli tezkiresine göre Girid Hanya'daki Hünkar mahallesinde bulunan ve Sultan İbrahim Camii ismini taşıyan iki minareli câmi Apiyos Nikolas ismi verilerek kiliseye çevrilmiştir⁷⁰.

⁶⁶ BOA. HR. SYS. 892/2 .belge sıra nu. 58, 64-67

⁶⁷ Aynı Vesika.

⁶⁸ BOA.HR.SYS. Orj. Kayıt nu.11/2, tarih:1914.6.11

⁶⁹ BOA.HR.SYS.135/7, Orj.kayıt nu. 73411-990

⁷⁰ BOA.HR.SYS. Orj. Kayıt nu. 39/10,

4-Selanik,Drama,Siroz ve Zihne'deki Faaliyetleri:

Haşmet Hasan imzalı ve Selanik'ten gönderilen 3 Şubat 1914 tarihli bir mektupta Yunanlılar tarafından Selanik ve Siroz civarında Türklere yapılan mezâlim şöyle anlatılmaktadır⁷¹.

Siroz muhârebesinden sonra sağlam kalan islam mahallelerindeki bir çok hâneye cebren Rum muhâciri yerleştirilmiş ve islamların hânelerinde bulunan eşyalar bu muhacirler tarafından gasb edilmiştir. Evlerini ve eşyalarını geri almak için mahalli hükümete müracaat edenler ise bir sonuç alamamıştır. Bu evlerden bir kısmına ise Yunan askerleri iskan edilmişlerdir. Askerler Yunanistan'la savaş ilan edilirse bütün Müslümanların katledileceğini alenen söylemeye başlamışlardır. Köylerde silah arama bahanesiyle Müslüman hanelerine giren zâbitân darb tahkir ve tehdid icrasından geri durmuyorlardı. Av tüfekleri de yasaklandığından ruhsatlı, tüfekleri olanlar dahi hapsedilmekteydi.

Siroz'da islam cemaatlerine ait mektepler Rumlar tarafından gasbedilerek buralarda tedrisâta bile başlamışlardır. Zilhova kasabasında Ayşe Hâtun Mahallesi'ndeki cami Rumlar tarafından tamamen tahrib edilerek enkâzınıda evlerine taşımışlardır.

Siroz ve Kayalar tarafındaki İslam vakıfları gelirleride Yunan hükümeti tarafından gasb edilmiş ve Selânîk Eytâm akçesi de cemaat-ı islâmiyeye teslim edilmemektedir.

Demirhisar'a bağlı Erne köyünde İbrahim Hasan ile on yaşındaki çocuğu katledilmiştir. İslamlar kesinlikle dışarı çıkmağa cesaret edememektedirler. Çünkü her tarafta asker ve halk tarafından tazyik ve tehdid edilerek hakarete uğramaktadırlar.

Siroz'da Hüseyin Hüsni, Ahmet Hüseyin, Davud Cemal, Aydın Tahir, Ragıb Ali, Salih Mehmed, Mehmed Osman, Âsım Ömer, Ahmed Ali ve Mustafa Bayram adlı kişiler sebepsiz olarak tevkif edilmişlerdir. Tevkifhanelerde hükümet tarafından ekmek verilmediğinden bu kimselerin iâşeleri Siroz İslam Cemaatince sağlanmıştır⁷².

⁷¹ BOA. DH. KMS. 1/43, belge sıra nu. 10

⁷² Aynı Vesika

Selânik Başşehbenderi Fuad Selim Hâriciye Nezâreti'ne 23 Mart 1914 tarihinde verdiği tavrında Selânik, Drama, Doksat, Demirhisar, Avrethisar, Karacaâbad ve Lankaza'da ki Rum faaliyetleriyle ilgili geniş bilgiler vermektedir⁷³.

Kafkasya'dan gelen muhâcirlerin yerleştirilmeleri ve kendilerine arazi değitilabilmesi için Müslümanların hâne ve emlâkları, hayvanları, ziraat âletleri ve zorunlu gıda maddelerine varıncaya kadar her şeyleri müsadere edilmiştir. Bu zulme maruz kalan yerler arasında Doksat, Drama, Demirhisar, Avrethisar, Karaca-âbâd ve Lankaza başta gelmektedir. İaşeleri Müslüman köylerine yüklenen seyyâr askerler, kocalarının önünde Müslüman kadınların ırzına geçiyorlardı. Büyük yerlerde hükümet memurları, küçük yerlerde ise askerleri, Kafkasya ve Trakya Rumlarının zulümleri Yunan Hükümeti'ne aksettirildiğinde oyalayıcı cevaplar veriliyorlardı. Çünkü burada Etnik-i Eterya Komitesi'nin nüfuzu hükümetin nüfuzundan daha güçlü idi.

Drama'nın Karagöz köyüne gelen otuz beş kişilik Yunan askeri müfrezesi silah arama bahanesiyle evlere girerek Muhtar Hasan Çavuş, Yaşar Efendi, Sarı Mehmed oğlu Hüseyin ve Mustafa oğlu Zaim başta olmak üzere on kadar insanı dövüp üzerlerine gaz dökerek yakmaya teşebbüs etmişlerdir⁷⁴.

Drama'nın Boriva karyesine silah arama bahanesiyle gelen Yunan askerleri eşraftan Şaban Ağa'nın çocukları Mustafa, Ali ve Emin Efendi ile bazı kimseleri tevkif ederken, Hâfız Ali'yi ölüm derecesinde döverek Müslüman kadınlara tecavüz etmişler ve Papas köyünden İmâm Mahmud Efendi'yle zevcesini katletmişlerdir⁷⁵.

Viyana Sefâretinden 14 Mayıs 1914 tarihinde Hariciye Nezaretine gönderilen News Viztagbilat Gazetesi'nin 2 Mayıs 1914 tarihli nüshasında yayınlanan "Yunanistan'ın zabtettiği memâlik dâhilinde mütemekkin Türklerin Şikâyatı" isimli makâlede ise şunlar anlatılmaktadır⁷⁶.

"...Yunanistan hükümeti, Rumlara suni bir ekseriyet temin etmek için Trakya'dan, Amerika'dan ve Rusya'nın Kafkasya mevkiinden mühâceret eden Rumları kasden Türk köylerinde iskân etmektedir... Selânik civarında bulunan ve tamamen Türklerle meskûn olan Uzunali, karyesi ahâlisi sonradan gelen Rum muhâcirleri

⁷³ B.O.A. HR.SYS: 13/2, belge sıra nu.20

⁷⁴ B.O.A. HR.SYS. 13 mükerrer, belge sıra nu.43 Kavala Şehbenderi Nuri'nin 7 Mayıs 1914 tarihli raporu

⁷⁵ B.O.A. HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu.44

⁷⁶ B.O.A. HR.SYS. 13/2, belge sıra nu. 189

tarafından hânelerinden cebren ihrâc ve köyden teb'id olundular. Rumlara mukâvemet edenler gaddârâne bir şekilde kötü muamelelere mâruz kaldılar. Türklerin malları ve hayvanları Rumlar tarafından zabt ve müsâdere olundu. Muhârebe sırasında Selânik'e gelmiş olan Yaylacık köyü Türk ahâlisi, harbin bitiminden sonra köylerine döndüklerinde mallarını ve mekânlarını zabtetmiş olan Rumlar tarafından darb ve tehditle kovuldular.... Selânik'de Papa Yorgiyun adında bir zâbit, Hüsni Efendi'nin hanesine kendisi yokken yerleşmiştir. Hâne sahibi tahliyesini istediği zaman merkûm zâbit tarafından dövülmüş ve yaralanmıştır. Fâtıma Hanım adında fakir bir kadın ikâmet ettiği hânedan evlalarıyla beraber ihrâc edildi... Balkan savaşı sonunda Drama sancağına bağlı, Zihne'de erkekler katlolunmuş ve kadınlar Hıristiyanlığı kabûle mecbur edilmişlerdir. Askerler Demirhisar'da geceleri Türk kadın ve kızlarına her türlü kötülükte bulunuyor ve Camilerde dahi hakâretler ediyorlar.”

Selânik Müftüsü ve Cemaat-i İslâmiyye Reisi Ahmet b.Ali 21 Mayıs 1914 tarihli tahriratında Yunan askerleri ile Rumların Türklere uyguladıkları mezâlimi ve kendi şikayetlerini anlatmaktadır⁷⁷.

“... Siroz kasabasında bulunan Müslümanların hânelerini silah araması bahanesiyle basarak ve yanlarına yerli Rumlardan onar-onbeşer kişi alarak girdikleri hânelerde buldukları para ve eşyaları aldıkları gibi, üzerlerini arayacakları bahânesiyle bazı kötü hareketlerde bulunmuşlardır... Bu baskıdan dolayı Siroz kasabası ahâlisi Selânik ve Dersâadet'e zorunlu olarak göç etmişlerdir.

....Dışarıda, köylerde ve yollarda Yunan askerlerine tesâdüf eden Müslümanların soyulduklarını ve hayvanlarının alındığını, Selanik'ten binlerce hayvanın vapurlara bindirilerek Yunanistan'a sevk olunduklarını ma'al-esev görüyorum... Bu konuda Yunan memurlarına söz geçirmekten âcizim.

...Ropçoz kazanı islam ahâlisi Drama'ya hicret ettirilmiş. Kavala, Sarışaban ve Pravişte kazaları islam köylerinden Anadolu'ya hicret edenlerin boş kalan hânelerine, dağlarda ve kırlarda sefil olan onbeşbin kadar Ropçoz müslümanları yerleştirilmeyerek Kafkasya ve Ecnebi memleketlerden getirilen Rumlar yerleştirilmiştir. Ropçoz müslümanlarının halleri son derece acıklıdır.

---

⁷⁷ BOA.DH. KMS. 1/43

...Yunan Zâbitleri Osmanlı askerlerinin buraları geri almaya kalkması halinde Selânik şehrini kâmilen yakarak tarla haline getireceklerini alenen söylemek de ve yerli Rumlardan bazıları da katliam icrâ ederek müslüman ahâlinin cümlesini telef eyleyeceklerini ifşa etmektedirler.”

... Poroy kasabalarında ve Demirhisar kasabasında bulunan müslümanlar, Yunanlıların geceleri evlerine girerek ırz ve namusa saldırdıklarını ve sâhiplerinin tavana bir delik açarak Yunanlıların gece girmeleri halinde kadınların bu deliklerden çatıya çıkarak saklandıklarını ancak arama neticesinde bulunurlar ise feryat figar ederek bağırdıklarını, bu şekilde ırz düşmanı Yunanlıların elinden kurtulabildiklerini, Yunan memurlarının önünde söylemişlerdir.

...Avrethisar kazasında Yaprak, Pikova ve Virlan karyelerine silah arama bahanesiyle gelen Yunan askerleri bir çok kişiyi dövmüşlerdir. Virlan karyesinden yirmi kişi dayaktan dolayı hayâti tehlike altında bulunmaktadır. Taze bir gelin pınar başında su alırken kurşunla katledilmiştir. Lankaza kazasında Bayram deresi İnanlı Mahallesinden üç kişi şiddetli dayaktan hasta yatmaktadır. Yunanlıların silah aramak vesilesiyle hânelere girmekteki amaçları ele geçirebildikleri para ve kıymetli eşyâyı almak, namusa tecavüz ile adam dövüp bazan öldürmektir. Karakol ve hapisanelerde beşbin dolayında mevkuf vardır. Mevcud hapishane, tevkifhâne, karakolhane, hükümet binasının alt katı ile hapishaneye çevrilen Hacı Süleyman Bey Medresesi yeterli olmadığından askeri rüşdiye binâsında hapishâneye döndürülmüştür. Geceleri hapishânelerde birer saat dayak ve işkence yapılmaktadır. Müslüman mahkumlara bazan üç beş gün ekme verilmediği, bazılarının ayakları su içine konulup yirmidört saat ayakta tutulduğu ve bazan da açlıktan ve dayaktan öldürüldüğü rivayet edilmektedir.”⁷⁸.

Atina Sefâreti’ne gönderilen 21 Mayıs 1914 tarihli bir tahriratta Drama ve kasabalarında meydana gelen Rum ve Yunan faaliyetleri ise şöyle anlatılmaktadır.⁷⁹

“...Drama ve köylerinde Müslüman ahâlinin evleri, mağazaları ve mekteb binaları asker ve muhacirlerin ikâmetine tahsis edilerek hiçbirine tazminat ve icâr bedeli verilmediği gibi sahipleri tevkif edilerek susturulmuş geçimlerini sağlayamaz duruma getirilmiştir. Bu şekilde onları göç etmeye zorlamaktadırlar...”

⁷⁸ Aynı Vesika

⁷⁹ BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu. 48

Tütün mahsulâtı islam simsâr ve tüccarları tarafından ecnebi kumpanyalarına satılmaktaydı. Tütün ticâretinin Rum tüccarlarca yapılmasını sağlamak amacıyla müslüman tüccarların köylerde dolaşarak tütün alımlarında yasaklanmıştır.

“...Drama müftüsü Musa Efendi, Kavala’ya gelirken, Doksat câmii’nin içinde ve bahçesinde süvari askerler ile atlarının iskân ve ikâme edildiğini bizzat müşahade eylemiştir...”

Yunan Hükümeti ise sadece herşeyin düzeleceği vaadinde bulunmakta, başka bir şey yapmamaktadır. Yunan hükümeti Yunanistan sınırı içinde kalan ahalinin hukûki ve dinî hürriyetleriyle şeref ve haysiyetlerinin, korunacağına dair Osmanlı Devleti’ne karşı taahhüde bulunmasına rağmen Drama’da ahâlinin dövülüp, hakaret edilerek namuslarına tecâvüzde bulunulduğu yapılan tahkikatlar neticesinde açıkça ortaya çıkmıştır. Dayak sonucu iç kanamadan ölümler meydana gelmiştir. Bu konuyla ilgili Askeri Doktor Hanyalı Mösyö Jorj’un verdiği raporlara bile Yunan Hükümeti’nce ilgisiz kalınmıştır. Drama ile on beş köyünün bağlantısı, yapılan mezâlimin duyulmaması için Yunanlılarca kesilip halk konuşmamaları için tehdit edilmiştir. Atina Sefâreti’nin 21 Mayıs 1914 tarihli tahriratına ekli olarak gönderilen köylerde dövülen, dayak sonucu hayatını kaybeden ve ırzına geçilen kadınların isimlerini ihtiva eden liste işler acısı bu durumu daha iyi anlatmaktadır⁸⁰.

Drama havâlisinde darbolunanlardan bazılarının isimleri

Şebce karyesinden	Hasan Kahya oğlu İbrahim
“	Hasan Kahya oğlu Çolak Hasan
“	Mustafa oğlu Küçük Ali
“	Hasan oğlu Şerif
“	Osman oğlu Hasan
“	Hasan oğlu İsmail

⁸⁰ BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu. 50-51

“	Mehmet oğlu İsmail
“	Halil oğlu Mü'min
“	Kara Hasan oğlu Halil (<i>Hayâtı tehlikede olup berây'ı tedâvî Drama'ya getirilirken müfreze zabiti tarafından geri çevrilmiştir.</i>)
“	Yakup oğlu Hasan
“	Cancı İsmail oğlu Hasan
“	İmâm Hasan Efendi
“	Mehmed oğlu Yusuf
“	Mehmed oğlu Mü'min
“	Ali oğlu Osman
“	Kör Hasan
“	Ahmed oğlu Hüseyin
“	Şâkir Halil
“	İsmail oğlu Ahmed
“	İmâmonun Haso
“	Birâderi Emir Çavuş
“	Bakkal İsmail
“	Hüseyin oğlu Mehmed
“	Hüseyin oğlu Hasan
“	Çakır Hasan
“	Salih Mehmed oğlu Hüseyin
“	
“	İsmail Çavuş

Kırlar karyesinden	Urgancı Mahallesinden	Hafız Abbas
“	“	Hacı Osman Efendi
“	“	Abdurrahman Ağa
“	“	Hâfız Hüseyin
“	“	Diğer Hâfız Hüseyin

“	“	Hacı Süleyman oğlu Mehmet
“	“	Mehmed oğlu Bayram
“	“	Liman oğlu Mustafa
“	“	Birâderi Hasan
“	“	Süleyman oğlu Hasan
“	“	Kara Ahmed
“	“	Ahmed oğlu Ahmed
“	“	Hacı Mehmed’in Mustafa
“	“	Hacı Bayram’ın dâmâdı Halil
“	“	Ümmet Hasan
“	Duraklı Mahallesinden	Hacı Yusuf
“	“	Molla Kadri
“	“	Teleki (?) Mu’allimi Hacı Efendi
“	Bıçaklı Mahallesinden	Bıçak Mahallesi Mu’allimi Hayreddin Efendi
“	“	Hacı Ahmed oğlu Mü’min
“	“	Hacı Hüseyin
“	“	Bayram oğlu Ahmed
“	“	Salih oğlu Mü’min
“	Himmetli Mahallesinden	Mu’allim Hâfız Mehmed Efendi.
“	“	Hacı İbrahim
“	“	Hacı Hüseyin
“	“	Hacı Ahmet’in Salih Efendi
“	“	Topal Mustafa
“	“	Şerif Onbaşı
“	“	Sefer Ağa
“	Kasablı Mahahhesi’nden	Kasablı Mahallesi Mu’allimi Hâfız Adem Efendi (<i>mûmâ-ileyb deri içine konularak tabt-ı tedâvi olduğu</i>)

“	“	Hacı Hüseyin
“	“	Mahdûmu Mü'min
“	“	Mahdûmu Mustafa
“	“	Molla Ömer
“	“	Hacı Ahmet oğlu Tevfik
“	“	Hüseyin oğlu Yusuf
“	“	Birâderi Hüseyin
“	“	Birâderi Mü'min
“	“	Gümüş'ün Şerif ve mahdûmu
“	“	Yakub oğlu Ali Osman ve mahdûmu
Kırlar karyesinden	Kasablı Mahallesi'nden	Ali Osman'ın birâderi Molla Mustafa
“	“	Ali Osmanın birâderi Molla Kerim
“	“	Ali Osman'ın birâderi Halil
“	“	Hacı Mü'min
“	“	Emin Dayı oğlu Emin ve mahdûmu
“	“	Emin'in birâderi Feyzi
“	“	Hacı Osman'ın Şevket
“	“	Hacı Osman'ın Halil İbrahim
“	Aşağı Mahallesinden	Hacı Hasan oğlu Bayram
“	“	Arap Bayram
“	“	Arap Yusuf
“	“	Ümranlı Mustafa
“	“	Ömer oğlu Hâfız Hüseyin
“	“	Hasan oğlu Aziz
“	“	Molla Memiş
“	“	Mahdûmu Ali

Karacakoyun karyesinden	Mısır oğlu İbrâhim
“	Bekir oğlu Halim
“	Hacı İbrahim
“	Hoca oğlu Halil İbrahim
“	Hacı dâmâdı Mü'min
“	Kara oğlu İbrahim
“	Salih Ağa dâmâdı Mehmed
“	Salih oğlu Emin
“	Ahmed oğlu Hasan
“	Molla Ahmed oğlu Halil İbrahim
“	Himmat oğlu Mustafa
“	Hasan oğlu Hüseyn
“	Başçavuş oğlu Mehmed
“	Birâderi salih
“	Çolak Ahmed oğlu Emin
“	Süleyman oğlu Salih
“	Birâderi Hüseyn
“	Mustafa Çavuş oğlu Rasim
“	Taşçı oğlu Salih
“	Uzunkuyulu Necib
“	Birâderi Hasan
“	İbrahim oğlu Mü'min
“	Molla Hüseyn oğlu Mü'min
“	Mustafa oğlu Ahmed
“	Birâderi Mehmed
“	Hasan oğlu Mü'min
“	Çolak dâmâdı Ali
“	Molla İbrâhim oğlu Salih
“	Tahir oğlu Mehmed
“	Osman oğlu Mehmed

“	Mehmed oğlu Salih
“	Hacı Sadeddin oğlu Rüstem
“	Molla İsmail oğlu Abdurrahman
“	Kıbtî Çolak İbrahim
“	Muhâcir İsmail
“	Muhâcir Kôr İsmail
“	Na’lband İsmail
“	Arnavud Aziz
“	Arnavud Ramazan
“	Arnavud Usta Ahmed
“	Arnavud İsmail oğlu Ahmed
“	Arnavud İsmail oğlu Adem
“	İmâmın hizmetkârı İbrahim

Dayak nedeniyle ölenlerin isimleri:

Nusretli karyesinden Arnavud Hâfız Şefik’in birâderi Şerif
Papas Karyesi İmâmı.....
Kaçlıca karyesinden Gülbenli
İstarçiste eşrâfından Necib Efendi
İstarçiste eşrafından Ahmed Ağa
Raşova’da isimleri henüz tahkîk olunamayan yedi şahıs

Irza tecâvüz:

Direjal karyesinden Hasan’ın zevcesi
Palaçan karyesinden kör bir kız ile bir kadın
Drama kasabasından Fatina Hanım (<i>Süvari devriyesi tarafından</i>)

Atina Sefiri Galip Kemal 19 Haziran 1914 tarihi itibariyle Siroz’da bulunan İslam mekteplerinin yalnız üçünün Müslümanların elinde bulunduğunu, ancak bunlardan birinin bile Müslüman çocukların eğitimine tahsis edilmediğini ve diğer

mekteplerin bir kısmının hastâne ve kışla yapıldığını, bir kısmında Rum çocuklarına tahsis edildiğini Yusuf bin Zülfikar'dan bildirmektedir. Galip Kemal'in Siroz Cemaat-i İslâmiyye Reisi aldığı Siroz kasabasında bulunan mekteplerin durumlarıyla ilgili liste ise şöyledir.⁸¹

Mektebin İsmi	Mevkî-i	Açıklama
Dâru'l-Mu'alimîn	Hükümet câddesinde	İstîladan iki sene evvel Kurrâhâne iken Dâru'l Mu'allimîn ittihâz ve ahîren câmi ve medrese asâkir-i Yunaniyye tarafından işgâl olunmuştur.
Mekteb-i İ'dâdî	"	Askeri işgal altında olduğu hâlde muhterik olmuştur.
İttihâd ve Terakkî Zükûr İbtidâ'î Mektebi	İ'dâdi Mektebi arka ciheti	Hâlen Rum etfâline mekteb ittihâz olunmuştur.
Hüdâverdi inâs İbtidâ'î Mektebi	Debbâğhâne civârı	Hâlen Rum inâs İbtidâ'î ve Rüşdi Mektebi ittihâz olunmuştur.
Helvacıoğlu Mekteb-i İbtidâ'isi	Debbâğhâne civârı	Cemâ'at-i İslâmiyye tarafından ahîren küşâd olup tadrîsâta devam olunuyor.
Çâker Sinân İbtidâ'î Mektebi	Hamdipaşa civârı	Hâlen boş olup, cemâ'at-ı İslamiyye yedinde olduğu.
Fu'âdiye Mektebi	Siroz-altı muhâcir mahallâtı	Cemâ'atimizin yed-i işgâlinde olup, ahîren küşâd ve tadrîsâta devam olunmaktadır.
Atlama İbtidâ-î	Atlama çarşısında	Cemâ'atimizin yed-i işgâlinde olup, ahîren küşâd ve tadrîsâta devam olunmaktadır.
Mekteb-i Kebîr-i	Hastahâne-i Askerî	İşgâl-i askerî altına olup hastahâne

⁸¹ BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra no. 126,129

İbtidâ'î-i Zükür	kurbü	ittihâz olunmuştur.
İncili İnas İbtida'î Mektebi	Hastahâne-i Askerî kurbü	İşgâl-i askerî altında olup hastahâne ittihâz olunmuştur.
İnâs Rüşdiye Mektebi	Halilpaşa Mahallesi	İşgâl-i askerî altındadır.
Yâdigâr-ı Millet İbtidâ'î Mektebi	Piyâde Kışlası civârı	İşgâl-i askerî altındadır.
Parmaklı İbtidâ-î Mektebi	Sa'atbayırı	Bulgarlar tarafından muhterik olmuştur.

Selânik'de Mentеше nâhiyesinin Vardar, Doğancı ve Karaoğlu yahya karyeleri Müslümanlarının hânelerine Yunan Hükümetince Kafkasya ve diğer yerlerden getirilen Rumlar cebren iskân edilerek, kendileri tard edilmiş mal ve emlakları ellerinden alınarak sefâlete mâruz bırakılmışlardır.⁸²

Selânik Müftüsü Ahmed bin Ali Dâhiliye Nezâreti'ne gönderdiği 22 Eylül 1914 tarihli tahriratında; O havâlide eksik olmayan zulmün daha da şiddetlendiğini darb, gasb ve katl gibi işlerin âdetâ mübâh hükmüne girdiğini belirterek önemli gördüğü olayları şöyle anlatmaktadır.⁸³

“....Siroz hattı üzerinde Akıncalı istasyonu karşısında Stepneke karyesinde bir Müslümanın gece evine girerek kendisi, eşi ve çocuğunu katlettiler. Lankaza kazâsının Hacı Bayramlı karyesinden dört islam Selânik'den köylerine giderlerken Güvezne civarında pusu kurularak birisi vuruldu. Gelmerye'nin Atmacalı karyesinden bir islam çoban öldürülürken bir diğeri çeşitli yerlerinden yaralandı. Karaferye'nin Ağustos kasabasından bir Müslüman öldürüldü. Lankaza'ya tâbi Ravanay Müslim karyesi ahâlisinden iki islamdan biri başı tamamen, diğerinin boğazı yarıya kadar kesilerek ve çeşitli yerlerinden yaralanarak katledilmiştir. ...Trakya'dan gelmiş olan Rum muhâcirleri buralarda islamlar hakkında katliam yapacaklarını alenen beyân eylemektedirler... İslamları katletmek için Hıristiyanlara silâh dağıtıldığı Osmanlı muhibbi olan ecnebî konsoloslarından birisi tarafından ihbâr edilmiştir... Hıristiyanların

⁸² BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu.38

⁸³ BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu. 268

alenen söyledikleriyle, bî-çâre islamı darb ve katl ederek para ve eşyalarını gasb etmekten çekinmemeleri de bunu teyid etmektedir. Muhâcirlerin bazı çiftliklere ve köylere giderek müslüman ahâlinin emlak ve arazisini zabt ve işgal etmeleri ile Selânik dahilinde islâm malı dükkan, mağaza ve hatta hamamları kendilerine mesken eylemeleri ve bu konularda yapılan müracaatlardan bir sonuç alınamaması da bu işlerin hükümetin müsâmaha ve müsâadesiyle yapıldığını göstermektedir...

...Bu cümleden Sulu Paşa, Pinti Hasan, Balat, Lonca camileriyle Karababa dergâhı, Saatli ve Yusuf Paşa Medreseleri ile bütün islam mekteplerine jandarma kuvvetleriyle muhâcir yerleştirilmiş... Hıristiyan ve Musevi mekteplerinin çoğu açılmış olduğu halde islâm mekteplerinin açılması için yapılan mürâcaatlarımıza hiç bir cevap verilmemiştir.

.... Burmalı Câmi-i şerifi kiliseye tahvil edilmiş...İslam fukarâsının iskânına mahsus olan evkâfi islamiyye de barınmakta olan yetim ve kimsesiz çocuk ve kadınlar zorla çıkarılarak bu yerler zabt ve işgâl olunmuştur..."

Atina Sefâreti'ne takdim olunan 18 Haziran 1915 tarihli tahriratta Selânik ve Drama'da Rumlar tarafından Müslümanlara karşı yapılan darb ve hakâretlerle karakol görevlilerinin tavrı açık bir şekilde anlatılmaktadır⁸⁴.

"...Ertuğrul ve Osman adında iki müslüman delikanlı Telgraf caddesinde Balkanlar gazetesini okurken iki Rum tarafından şiddetli bir şekilde darb ve tahkir olunmuş ve fesleri yırtılmıştır."⁸⁵.

Olay yerine gelen Jandarma tarafından karakolhâneye sevk edilen mütecâvizler derhâl salıverilerek tekdir bile edilmemişlerdir.

Astarcı Cami-i Şerifi'ne namaz kılmak üzere giden müslümanlara saldırılmış ve fesleri yırtılmıştır. Midhatpaşa caddesinde on iki yaşlarında bir müslüman çocuğun üzerine üç Rum tarafından kasıtlı olarak araba sürülmüş ve çocuğun bir bacağı ile bir kolu kırılmıştır.

Midhatpaşa caddesinde bir islam kadının üzerine Rumlar hücum ederek çarşafını yırtmaya teşebbüs etmişler ise de etraftan yetişenler tarafından kadın

⁸⁴ BOA. HR.SYS. 135/7.Orj. kayıt nu. 67844-963

⁸⁵ Aynı Vesika.

kurtarılmış ve mütecâsirlere karakola sevk edilmiş ise de bil-âhire serbest bırakılmıştır.”⁸⁶.

Drama’da Müftü Hâfız Musa Efendi Politika Meydanı’ndan geçerken, Keşan muhâcirlerinden iki Rum tarafından tecavüz ve tahkire uğramış ve arkasından gaz tenekeleri atılmıştır. Drama’da Rum muhâcirlerinin Cemâat-ı İslâmiyye Dâiresi’ne hücum ile tecavüz edeceklerini istihbar eden Müftü efendi, Cemâat-ı İslâmiyye Dâiresi’ni kapamış ve toplantıları tatil eylemiştir.

Atina Sefâreti’ne takdim olunan 10 Temmuz 1915 tarihli tahriratta Selanik ve Drama’da meydana gelen olaylar ayrıntılı olarak anlatılmaktadır⁸⁷.

Asker kıyafetli ve silahlı, bir tanesinin kolunda çavuş nişanı olan altı şahıs Drama’nın Keçilik karyesine gelerek cami avlusunda akşam yemeğini yedikten sonra köyden üç kişiyi alıp çıkarmışlar ve ikisini katletmişlerdir.

Selanik’de sâbık istasyon Gümürüğü Başkâtibi Mustafa Efendi hânesinde bulunmadığı bir sırada Kesriyeli Hırsto Pulgo hâneye girerek cebren Mustafa Efendi’nin âilesini dışarı atarak hâneyi işgâl eylemiştir. Zâbita memurları bu hâle lâkayd kalmıştır.

Selanik’de Çınarlı kahve civârında bir müslüman hânesine bir Rum duvardan aşarak cebren girmiş, mücevherât ve nakidlerini gasb ile firar etmiştir.

Selanik Müftüsü Ahmet bin Ali 13 Temmuz 1915 tarihinde Şeyhülislama gönderdiği raporunda câmilerin ve Müslümanların durumunu şöyle anlatmaktadır⁸⁸.

“Selanik’de Vardar Kapısı civârında Burmalı Câmi-i şerifi ile Sarây-ı Âtik, Saatli ve Yusuf Paşa Medreseleri Sadi Tekyesi ve Osmanlı Mektebi Rumların İşgali altındadır. Bu halleri gören Müslümanlar artık buralarda yaşayamayacaklarına hükmederek hâne, arâzi, bağ, bahçe ve eşyalarını terkedip Osmanlı memleketlerine hicret etmektedirler. Bu havalide beş-on sene zarfında hiç bir Müslüman kalmayacaktır.

Kavala Şehbenderliği’nden 2 Şubat 1916 tarihinde Atina Sefâreti’ne gönderilen raporda Kavala, Drama, Sarışaban ve Pravişte kazalarında Müslüman ahâlinin elindeki zahireye varıncaya kadar alınıp göçe zorlandıkları bildirilmektedir⁸⁹.

⁸⁶ Aynı Vesika.

⁸⁷ BOA.HR.SYS. 135/7, Orj kayıt nu. 69162-485

⁸⁸ BOA.HR.SYS. 135/7, Orj.kayıt nu.69362-35

⁸⁹ BOA.HR.SYS. 135/7, Orj. Kayıt nu.78578-2355

Kavala, Drama, Sarışaban, Pravişte livâ ve kazalarına tabi köylerde Müslüman ahâlidenden, karşılığında en küçük bir makbuz bile verilmeden gasb ve müsâdere olunan bârgir, ester, öküz, manda, inek, koyun ve keçilerle yetinilmeyerek her nasılsa bırakılmış olan ve ancak beş-on hânedenden birinde bulunan çift hayvanları da toplanarak yaklaşan ziraat mevsimi için köylüler kolları bağlı bir halde bırakılmışlardır. Ancak kendilerine yetecek kadar tedârik ettikleri kışlık zâhireleride insafsızca ellerinden alınmıştır. Sırf Müslüman ahaliyi yıldırım kasdıyla müsâdere olunan hayvanlar çoğunlukla beslemeye muktedir olamayarak müzayede suretiyle alenen Hıristiyanlara satılmaktadır.

Yunan General Sotilis Pravişte'ye kaydırılan altmış bin neferden ibaret askerlerini iskân amacıyla, köylülerin hânelerinde bazı odaları boşaltarak askeriye teslim etmeleri için, Ser-prefe, müfti ve Filike metropolidliği'ne emir vermiştir. Zaten bir kısım hâneleri Rum muhâcirlerine terkolunan köylerde aynı hanede askerler ile ikâmet etmek Müslümanlarca kabul edilemez olduğundan, her şeylerini terk ederek mühâceretden başka bir çareleri kalmamıştır.

Trakya ve Paşaeli Müdafaa-i Heyet-i Osmaniyyesi'nce 10 Mart 1919 da Mütâreke Komisyonu Riyâseti'ne başvurularak, Siroz ve Drama sancaklarında meydana gelen olaylar zikredilerek gereken tedbirlerin alınması istenmiştir⁹⁰. Raporda şu olaylardan bahsedilmektedir.

- Siroz'un Zilhova (Zihne) kazası dahilinde meskun bulunan ahali-i İslâmiyye Drama'ya nakl ve tehcir edilmişler ve bütün emvâl ve eşyaları yağma olunmuştur. Rumlar, "Türkler için artık Balkanlarda yer yoktur, Anadolu'ya gidiniz" diyorlar.

- Siroz ve Drama sancakları ahâlisinden olup mevâki-i mezkûre Bulgar işgâlinde bulunduğu sırada silah altına alınıp bu defa memleketine avdet edebilen ahâli-i islâmiye, Yunan hududuna dâhil oldukları anda zabıtaca yakalanmış nereye sevk edildikleri, hayat ve memâtları meçhuldür.

-Bu iki sancak ahâli-i islâmiyyesinin kaffe-i emvâl-i menkulesi yağma olunmaktadır. Bu meyanda Drama halkından olup üç bin keçisiyle iki bin üçyüz koyun ve seksen iki hergelesi gasbedilen Ferhad Ağa bir misâl gösterilir.

⁹⁰ BOA.HR.SYS.135/7, Orj. Kayıt nu.14513

-Bilâ sebeb-i kânuni birçok halk mevkûf ve sair muâmelelere mâruz kalmaktadır.

-Sarışaban, Kavala, Pravişte kazalarındaki ahali-i İslâmiyye, silah altına alınmak bahanesiyle bir taraflara sürülmekte olup ailelerince hayat ve memâtları meçhul bulunmaktadır. Halbuki maksad askerlik olsaydı Rum ahâli-i kadimesine de teşmil edilmesi lâzımdı.

5-Kavala ve Vodine'deki Faaliyetleri:

Viyana sefâreti'nden 14 Mayıs 1914 tarihinde Hâriciye Nezâretine gönderilen "News Viztogbilat" gazetesinin 2 Mayıs 1914 tarihli nüshasında yayınlanan "Yunanistan'ın Zabtettiği Memalik Dahilinde mütemekkin Türklerin şikâyeti" adlı makalede "...Vodine'deki ahvâl daha fenâdır. Bir kaç haftadan beri şehr-i mezkurdaki Türk ahâli Hıristiyâniyeti kabüle icbâr olunuyorlar..." diye yazılmaktadır. Aynı makalede askerlerin Demirhisar'da geceleri Türk kadın ve kızlarına her türlü kötü kareketlerde buldukları ve câmi de dahi her çeşit hakâreti yaptıkları da yazılmaktadır⁹¹.

Kavala Şehbenderi Nuri tarafından Hâriciye Nâzırı Said Halim Paşa'ya gönderilen 24 Temmuz 1914 tarihli tahriratta Kavala ve çevresinde bulunan camilerde Müslüman mezarlarına yapılanlar şöyle anlatılmaktadır⁹².

Câmiler Rumlar tarafından tahrib edilerek kapılara haçlar konulmuştur. Cami içerisinde asker ve hayvanları ikâme ve iskan edilmiştir. Meştiyan karyesi camii Rum ahâli tarafından üzerine taş ve kurşun atılarak tahrib edilmiş ve Çatalca köyündeki bir mescid ise tamamen yıkılarak arsa hâline getirilmiştir. Bu bölgede bulunan Müslüman mezarları da tahrip edilerek taşları gasbedilmiştir.

Atina sefâreti'ne 10 Temmuz 1915 tarihinde takdim olunan bir tahriratta Vodine'de Gâzi Ebul-feth Sultan Mehmet Han tarafından inşa ettirilen Hûnkar camisinin kilise yapılmak istenildiğinden ve civarda Rumlar tarafından yapılan darb, tahkir ve öldürme olaylarından geniş olarak bahsedilmektedir⁹³. Buna göre :

⁹¹ BOA.HR.SYS.13/2, belge sıra nu. 189

⁹² BOA.HR.SYS.13/2, belge sıra nu. 147

⁹³ BOA.HR.SYS. 135/7, Orj. Kayıt nu. 69/62-485

Toplu halde ve ellerinde bayraklar bulunan Hıristiyan ahâli bir nümâyîş yaptıktan sonra Hünkâr Câmii'ne giderek kapıyı kırarak içeri girmiş ve câminin minber, mihrab, direkleri, minaresi ve mefruşâtını tahrib eyleyerek mushaf-ı şerişeri ayakları altında çiğneyerek tahkir etmişlerdir. Bu tecavüzden korkan müslümanlar dükkânlarını kapatarak evlerine çekilmişlerdir. Kaza kaymakamı Mösyö Kalveri bu hâle seyirci kalmış, hiç bir tedbir almadığı gibi müslümanlara cami-i şerife girmemelerini ve yaklaşmamalarını tenbih etmiştir. Hıristiyan ahali bugün câmiî tahrib ettiklerini yarın da cemat-i İslâmiyyeDairesi'ni yıkacaklarını bağıra çağıra söylemişler islam ahâli ise meydana gelen tehditler ve hükümsizlikten korku ve hayrete kapılmışlardır. Vodine müftüsü ve mahalli eşraftan yapılan tahkikat neticesinde ise kaymakam Kalveri'nin olayları tertiblediği ortaya çıkmıştır. Kaymakam Kalveri'nin olay sabahı Vodine ahalisinden Doktor Taşı Baçar, Taşopolos, Hıristodolos Yanaki ve Kleun Koca adındaki kişilerle gizli bir toplantı yaptığı ve olayları düzünlediği de ortaya çıkmıştır.

Müslüman ahâliyi hicrete sevkedecek bu olaydan başka Vodine havalisinde meydana gelen hadiseler ise şunlardır:

Jandarma tehditleriyle müslüman köylülere zorla aylık dört-beş lira verdirilerek Hıristiyan köy bekçileri tutturulmaktadır.

Köylerde dolaşan Jandarmalar askerin her arzusunun kayıtsız şartsız yerine getirilmesini köylülere tenbih etmektedir.

Zironava havalisinde sakin bulunan Nevrekop muhâcirleri sakin buldukları hanelerden ve ettikleri tarlalardan kovularak evleri ve ekili arazileri Rumlara verilmiştir.

Nusretlili Hacı İmam'ın oğlu Mehmed Efendi iki Hıristiyan tarafından dört yerinden yaralanmış failleri yakalanmış fakat ertesi gün serbest bırakılmışlardır.

Lankaza kazasına tâbi Güdülce karyesinde Hüseyin bin Durmuş ile Ramazan Yusuf katledilmişlerdir.

Gırmıç karyeli Şaban bin Mehmed hayvanlarını otlatırken tüfek kurşunuyla katledilmiştir.

Lankaza kazası Bayram deresi inanlı mahallesinden Mü'min, karyelerinde iskân edilmiş bulunan Trakya Rum muhacirlerinden biri tarafından katledilmiş ve cesedi kokuşmuş bir halde bulunmuştur.

Grebene kazasının Devran karyesinde Hasan'ın on beş yaşındaki kızı Atiyye ırzına geçmek isteyen iki Hıristiyan delikanlısı tarafından bıçakla yaralanarak öldürülmüştür.

Karacaâbâd kazasında Novosel karyeli tüccardan Hacı Ali Ağa ile oğlu Ahmed Ağâ Vodine kazasından gelirken üç yüz lira paraları alınarak katlonulmuştur.

Şorina'da Zihne karyeli Yahya balta ile katledilmiştir.

Mayadağ ve Karasınan havâlisinde yerli komiser ve asker tarafından köylere Rum muhacirler yerleştirilmek istenildiğinden iki bin hâneyi aşkın islam tamamen hicret etmek üzeredirler⁹⁴.

Kavala şebenderliği'nce Atina Sefâreti'ne gönderilen 2 Şubat 1916 tarihli raporda Yunan askerlerince Kavala'da yapılan gasb ve müsâdereden şu şekilde bahsedilmektedir⁹⁵.

Kavala ve tâbi köylerde Yunan askerleri tarafından, karşılığında bir makbuz bile verilmeden, müslüman ahâlden gasb ve müsâdere edilen bârgir, ester, öküz, manda, inek, koyun ve keçilerle yetinilmeyerek, ancak beş-on hânedan birinde kalan çift hayvanları da toplanmıştır. Bunun yanısıra kendileri için hazırladıkları kışlık zâhirelerinede el konulmuştur. Bu hareketlerden amaçları ise müslüman halkın hânelerini boşaltarak göçe zorlanmasıdır.

Trakya ve Paşaeli Müdafaa-i Heyet-i Osmaniyyesi'nin Mütâreke Komisyonu Riyâsetine gönderdiği 10 Mart 1919 tarihli raporda ise; "Kavala'da ahâli-i islâmiyye silah altına alınmak bahânesiyle bir taraşara sürülmekte olup ailelerince hayat ve mematları meçhul bulunmaktadır. Halbuki maksad askerlik olsaydı Rum ahâli-i kadimesine de teşmil edilmesi lâzımdı" denilmektedir⁹⁶.

⁹⁴ Aynı Vesika

⁹⁵ BOA.HR.SYS. 135/7, Orj.Kayıt nu.78578-2355

⁹⁶ BOA.HR.SYS.135/7, Orj. Kayıt nu. 14513

IV. BÖLÜM

RUM ÇETELERİNİN TÜRLERE KARŞI TRAKYA'DAKİ FAALİYETLERİ

Balkan ve I.Dünya Savaşları sırasında Rum ve Bulgar eşkiyalarının Tekirdağ, Edirne, Vize, Malkara, Hayrabolu, Şarköy, Demirköy, İnöz, Havsa ve köylerinde haneye tecâvüz, işkence ve katliam şeklinde yaptıkları mezalimlere dair cetveller insanlık dışı bu vahşeti en güzel şekilde anlatmaktadır⁹⁷.

Balkan Harbi'nde

Havsa			
Num.	Olayın Mahiyeti	Olay Yeri	Oluş Şekli
1	Katl,hetk-i ırz, yağma ve tahrib	Ada nâhiyesine merbût Emirli karyesi ve Bosna karyesi	Bulgar ordusunun takarrübü esnâsında karyeden kaçamayan isimleri zabıt varakasında mezkûr dört Müslüman civâr karyeler Rum ahâlîsi tarafından katledilmiş ve Bosna karyesindekilerin de Edirne'nin sukûtu üzerine kaçmaları ânında yine mezkûr Rumlar yolları

⁹⁷ BOA.DH.EUM. 3.Şb.24/17

			keserek ahâlî-i İslâmiyyenin mâllarını yağma ve kadın ve kızların ırzlarına tecâvüz etmişlerdir.
2	Katl, yağma, hetk-i ırz	Semetli nahiye- inin Doğanca karyesi.	Bulgar ordusunun karyeyi muhâsara ettiği esnâsında dâhilde meskûn Rumlar fırsat bularak, isimleri ma'lum dört Müslimin hayâtına hâtime çekmişler ve evleri basarak eşyâyı beytiyyeyi yağma ve kadın ve kızların ırzlarına tecâvüz etmişlerdir.
3	Katl ve yağma	Ada nâhiyesine merbût Körmüt karyesi	Edirne[ye] firâr eden karye-i mezkûre ahâlisi, şehri mezkûrun sukûtundan sonra Bulgar ordusu kumandanının emriyle karyelerine avdet ederken, civâr Rum ahâlisi önlerine çıkarak mâllarını yağma etmişler ve evvelce karyeden firâr ederken dahi merkûm Rumlar tarafından Mustafa oğlu Ethem ile Hasan oğlu Mehmed'i sûret-i fecî'ada katletmişlerdir.
4	Katl ve yağma	Köseömer karyesi	Bulgar ordusunun takarrübü üzerine ahâlî, eşyâlarının kısm-ı küllîsini terk edip gitmişler ve ahâlden karyede kalmağı tercih eden beş altı kişi Rum ahâlî tarafından sûret-i fecî'ada katlolunmuşdur. Karye-i mezkûre ahâlisi, karyelerine avdetlerin[d]e bütün mâmeleklerinin yağma ve tahrib edildiğini görmüşlerdir.
5	Yağma ve tahrib	Kuzucu karyesi	Bulgar ordusunun takarrübü üzerine firâr eden ahâlî ba'dehu Edirne'nin istirdâdı

			üzerine karyelerine avdet ettikleri ve fakat bütün mâ-meleklerinin yağma olduğunu görmüşlerdir.
6	Katl ve hetk-i ırz	Dîvane (?) İlyas karyesi	Bulgar ordusunun takarrübü üzerine firâra mecbûr olan ahâlî, Rum ahâlinin hücumuna ma'ruz kalarak içlerinden pek çoğu katlolunmuş ve muhadderâtın ırzlarına tecâvüz edilmiştir.
7	Katl ve yağma	Osmanlı karyesi	Bulgar ordusundan firâr eden Müslüman ahâlî esnâ-yı firârlarında civâr karyeler Rumları tarafından yolları kesilerek bazıları katledilmiş ve istirdâddan sonra avdetlerinde mâl ve mülklerinin tahrib ve yağma edildiğini görmüşlerdir.
8	Katl ve yağma	Mustafapaşa'ya tâbi Çavdarlı karyesi	Burada da aynı cinâyetler tekrâr edilmiştir.

Şarköy		
Olayın Mahiyeti	Olay Yeri	Oluş Şekli
Katl	Doğancı çiftliği	İshaklı karyesinden Rasim, Ahmed, İbrahim, Hasan ve Kâmil nâm eşhas Argiros, Filib oğlu Çakır Dimitri, Yuvan, Yakim, Ananost, Papas Dimo nâm Rumlar tarafından katledilmiştir.
Hetk-i ırz	Kızılcaterzi karyesi	Birkaç kadının Eksamel'de (?) önlerine çıkan Rum ve Bulgar beş altı kişi tarafından ırzları pây-mâl edilmiştir.
Katl	Şarköy	Vapura yetişemeyerek esnâ-yı istilâda Şarköylü Halil, Jandarma Sabri, Telgraf Çavuşu Ali ve Hasan Çavuş ve familyası ile oğlu ve

		Kıbtî K�r Mehmed ve iki oğlu ve Hüseyin avuş ve Kavaklı Ali katledilmiş ve f�'illeri mechûl kalmışdır.
Tahrîb	Ulaman, İşhaklı, Bulgur	Karyeleri Esendik, Yayağa, Gölcük Rumları tarafından tahrîb olunmuşdur.
Tahrîb	şarköy	İşl�m hâneleri dahi tahrîb olunmuşdur.

Hayrabolu		
Olayın Mahiyeti	Olay Yeri	Oluş şekli
Ahz u gasb katl	Kabah�y�k karyesi	Hacı Hüseyin Ağa'nın cebren zah�resini ve birâderi Ahmet Ağa'nın nuk�dunu sirkat ve Ahmet Ağa'nın katli c�rmleri Hayrabolulu Aristidi, Çerkes Müsellim fabrikasında makinist Yani oğlu Yorgi, Fosaki oğlu Dimitri, Cısr-i Ergene'nin Kadı karyesi muht�arı İstro ve köy papası Tanaş oğlu Yanaki n�m tarafından irtikâb olunmuşdur.
Ahz u gasbve işkence, katl	Karakavak nâhiyesi	İşt�l� esnâsında, Nikola, Kama oğlu Nikola Papas Ananosti Milo, köy keth�d�sı Dimyan oğlu Pavli Dumcer ve birâderi Vasiln�m Rumlar, karye ahâlîsini habs ve tazyîk ve işkence ederek fidye-i necât olarak pâre almışlar ve Molla Mustafa, Kav�s Mustafa Bilal ve Mehmed ve Eşref n�m eşh�sı katletmişlerdir. Bulgaristan'a firâr etmişlerdir.
Katl	Susuzm�sellim karyesi	El-yevm hâl-i fir�rda bulunan Hayrabolulu Zahari oğlu Kostandi ve Behar oğlu Nikolaki ve Demirci Kamar n�m şahıslar karye ah�l�i M�slimesinden İzzet ve Malkaralı Hüseyin ağaları katletmişlerdir.

Hânelere duhûl, gasb, hetk-i ırz, esliha-yı mîriyyeyi yağma	Hayrabolu	Hîn-i istîlâda Rum, Ermeni ve Bulgar eşhâs-ı şerîre birleşerek ma'lûmu'l-esâmî ahâlî-i islâmiyyenin hânelerine duhûl, mallarını gasb ve ırzlarını pây-mâl etmişler ve esliha-ı askeriyyeyi yağma etmişlerdir.
---	-----------	---

İnöz		
Olayın Mahiyeti	Olay Yeri	Oluş Şekli
Katl ve ırza tecâvüz, gasb	Kemerli karyesi	Kemerli ve civâr kurâsı Rumları, karye-i mezkûrede iskân edilen muhâcîrinden bulunan zevcesinin cebren ızırına tecâvüz ve ahâlden ma'lûmu'l-esâmî dokuz Müslimi, karye derûnunda birer birer şehîd ve umûm kurâ ahâ-lîsinin hayvanât ve eşyâ ve zehâ'irini gasbetmişlerdir.
Tehdid, darb ve işkence, gasb	Çandır karyesi	Karye Rumları ahâlî-i İslâmiyyeyi tehdîd ve ba'zıların darb ve işkence ederek mâllarını gasbetmişlerdir.
Fidye-i necât ahzı	İncirlik karyesi	Rumların işâretleriyle Bulgarlar ahâlîden bin liraya karîb fidye-i necât almışlardır.
Baskın, darb, işkence, gasb	Galata karyesi	Çelebi, Kemerli, Arnavutköy, Rumları karyeyi basarak ahâlî-i İslâmiyyenin hânelerine cebren duhûl ve darb ve işkence suretiyle beş yüz lira fidye-i necât almışlardır.
Katl ve işkence	Hasköy karyesi	Kocaali, Çelebi, Kemerli karyeleri Rumları bu karyeye gelüp bir çok ahâlî-i İslâmiyyeyi katl ve eşyâlarını yağma etmişlerdir.
Katl	Çataltepe karyesi	Yenice ve Hisârlı karyeleri Rumları bu karye ahâlisinden İbrahim oğlu Sâlim'i sopa ile ve Hüseyin oğlu Said'i dahi kurşunla katletmişlerdir.

Katl	Sultaniçe karyesi	Çavuş ve Yeniceköy Rumlarının teşvikiyle Liman Re'isi Mülâzım Süleyman oğlu Hâfız Mehmed, Telgraf Me'mûru Hacı Hasan Efendi Bulgarlar tarafından katledilmiştir.
İşkence	Kelçavuş karyesi	Rumların teşvikiyle ahâlî-i İslâmiyyeye Bulgarlar tarafından işkence olunmuştur.
İşkence	Çeribaşı karyesi	“
Ve fidye-i necât ahzı	Vakıf karyesi	Fidye-i necât almışlardır.
Katl	Büyükyassıoba karyesi	Abdin Efendi'yi katletmişlerdir.
Katl ve işkence	İnöz	Onyeddi kişiyi katletmişlerdir.

Malkara		
Olayın Mahiyeti	Olay Yeri	Oluş Şekli
Hetk-i ırz ve Katl	Demirci nâhiyesinde Yaylaköy	Bulgar ordusunun vürûduyla köy ahâlîsi firâr hazırlığında bulunmakta iken Ahmed Paşa karyesi Rum ahâlîsi, köyü muhâsara ederek muhadderât-ı İslâmiyye'nin ırzlarına tecâvüz ve Zühdü Ağa nâmındaki bir köylünün huzûrunda zevce ve çocuklarıyla sâ'ireyi katletmişlerdir.

Balkan Harbi esnâsında Edirne Vilayeti dâhilindeki Rumlar tarafından Müslüman ahaliye karşı yapılan mezalime dair cedveller:

Tekfurdağı [Tekirdağ]			
Num.	Olayın Mahiyeti	Olay Yeri	Oluş Şekli

1	Yağma ve İhrâk	İncik	Feyz-i Hürriyet karyesi	Ahâlî-i mahalliyyenin firâından bi'l-isti-fâde bir buçuk sâ'at mesâfede bulunan Semetli karyesi Rum ahâlîsi toplanarak mesâkinini yağma ve ihrâk etmişlerdir.
2	Yağma ve İhrâk	İncik	Oğuzlu karyesi	Bulgar askerinin Tekfurdağı'na gelmesinden bi'l-istifâde Işıklar, Semetli, Arabhacı, Mürefte'nin Yenice karyeleri Rum ahâlîsi, Oğuzlu karyesini ateş altına alup ahâlî-i İslâmiyyeyi firâra mecbûr ettikten sonra yermi dört hânedan ibâret olan karyeyi hemân kâmilen ihrâk etmişlerdir.
3	Yağma ve tahrib	İncik	Ahmedce karyesi	Bulgar askerlerinin Tekfurdağı'na girmeye çalıştıkları sırada Ermeni Leon nâm şahıs Işıklar, Semetli, Araphacı, Yeniceköy Rum ahâlîsini toplayarak Oğuzlu karyesini yağmadan sonra Ahmedce karyesini dahi yağma ve ihrâk etmişlerdir.
4	Yağma, ihrâk ve katl	İncik	Akçahalil karyesi	Işıklar vesâ'ire karyeler Rum ahâlîsinden yüz şahıs, Akçahalil karyesine hücum edüp Salih oğlu Ali'yi cerh ve katl ve mezkûr karyeyi yağma ve ihrâk etmişlerdir.
5	Yağma, gasb ve katl	İncik	Kınıklar karyesi	Işıklar vesâ'ire karyeleri Rum ahâlîsinden ba'zı şahısların Kınıklar karyesine hücum ederek İbrahim oğlu Hızır'ı katletmişler ve karyedeyağma ve gasblarda bulunmuşlardır.

6	Gasb	İncik	Avcılar karyesi	Selçuk karyesi Rum ahâlisi karyeye gelüp ahâlinin silâh ve melbûsâtını gasbetmişlerdir.
7	Gasb ve İhrak	İncik	Mahramlı karyesi	Bulgar askerlerinin Tekfurdağı'na girdiği sırada Selçuk karyesi Rumları, Ali ve Ziver beylerin çiftliğine gelerek erzâk ve hayvanâtı gasb ve yağmave ihrâk etmişler ve Semetli karyesi Rumları dahi aynı fazâhatı icrâ eylemişlerdir.
8		İncik	Dedecik karyesi	Selçuk karyesi Rumlarından iki kişi ve diğer beş kişi, karyeye gelerek bârgîr vesâ'ire mevâşileri aldıkları gibi Çorbacı oğlu Hüseyin Ağa'nın da hânesine baskın yaparak zînet altınlarını gasbetmişlerdir.
9	Gasb	İncik	Karansılı karyesi	Selçuk karyesi Rumları Bulgar jandarma kıyâfetine girüp karyeye gelerek ahâlinin on beş kadar silâhını gasbetmişlerdir.
10	Gasb	İncik	Taşumurca karyesi	Bulgar askerlerinin vürûdundan bi'l-istifâde Işıklar karyesi Rum ahâlisinden Arkir Kâhyâ ile Pandeli, Taşumurca karyesine gelerek ba'zı hâneleri basup yağmada bulunmuşlar ve Selçuk karyesi ahâlisi ise ahâlî-i İslâmiyyenin tüfenk ve mevâşilerini alup gitmişlerdir.
11	Gasb, katl ve cerh	İncik	Otmanlı karyesi	Selçuk karyesi Rum ahâlisi karyeye gelerek silâhları talep etmişler ve topladıktan sonra Ahmedoğlu Niyazi Bey'i

				sümgü ile katl ve Ahmed oğlu Hasan Ağa'yı üç mahallinden cerheylemişlerdir. Daha bir çok kişileri de darbetmişlerdir. Bir kaç gün sonra dahi gelüp zahîrelerini almışlardır.
I2	Gasb ve tecavüz	İncik		Bulgar askerinin Tekfurdağı'na girdiği sıralarda Selçuk Rum ahâlisi gece gündüz ahâlî-i İslâmiyyeye tecâvüz etdikleri gibi, Bulgar askerlerine de kılavuzluk ederek ahâlînin pâre ve eslihasını aldirmışlardır.

Edirne			
Num.	Olayın Mahiyeti	Olay Yeri	Oluş Şekli
1.	Gasb ve tehdîd	Edirne'nin Yıldırımköy(?) mahallesi	Edirnenin sukûtundan üç gün sonra Dimitro veled-i Hristo nâm Rum, bir kaç Bulgar askeriyle İbiş oğlu Ahmed'in hânesine girerek zevcesini tehdîd ile pâre ve ineğini ve Kuyucu Kâmil'in kezâ iki ineğini gasbetmiştir.
2.	Darb ve işkence	Edirnenin Rumsitihâton mahallesi	Şankor Koco nâm şahıs ki-el-yevm Anadolu'da amale taburlarındadır-yanında Bulgar askerleri olduğu hâlde Tüccâr Kör Osman Ağa'yı sokakda darp ile müdhiş işkencelerde bulunmuştur.
3.	Gasb ve sirkat	Edirne	Edirne'nin sukûtunda el-yevmdâ'ire-i belediyye karşusunda fırıncılık eden Kostanti zevcesi Anastasya ve dâmâdı firârî

	tahrib		Kabak'da bulunan bi'l-umûm Rumlar, asâkir-i Osmâniyye, ve ahâlî-i İslâmiyyeye ta'arruz ve mâllarını yağma etmişlerdir.
13.	Hetk-i ırz	Edirne	Esâmîsi mechûl Rum eşkiyâsı, bâkir ve zâtu'z-zevc ma'lûme'l-esâmî on iki muhad-dere-i İslâmiyye'nin cebren hânelerine duhûl ile ırzlarını pây-mâl etmişlerdir.
14.	Katl ve hetk-i kırz	Edirne	Yahyabey mahallesinde Hasırcı Süleyman ile mahdûmu ve Rejî Kolcusu Emin Çavuş, Mekteb'i Sanâyi Müdürü Rıza Bey hüviyetleri mechûl Rumlar tarafından katl ve Süleyman'ın zevcesinin ırzına tecâvüz eylemiştir.
15.	Katl ve hetk-i ırz	Edirne	Yorgi oğlu Yani, askerî kâtiblerinden Behçet Bey'in zevcesinin ırzına tecâvüzden sonra katletmiştir.
16.	Hetk-i ırz	Dedeâğaç	7 Teşrîn-i Sâni sene [1] 328 gecesı Dedeâğaç'ın Bulgar komiteleri tarafından zabtı esnâsında şehri mezkûr Rumlarından ba'zıları tarafından Arabacı Şevki'nin hemşiresi, Şaziye, demiryolu çavuşlarından Sadık Ağa kızı, Safvet Efendi kızı Emine ve diğeri Elif, Fatma Şerife, Aziz Ağa'nın kızı, Münire hanımların ırzlarına tecâvüz edilmiştir.
17.	Yağma ve gasb	Edirne	Kovacılar Çarşusunda kahvecilik eden Dimitri ile refiki Kassâb Fileanti ve Ütücü Yorgi, Edirneye ilticâ etmiş olan Ada nâhiyesi ahâlisinden bir köylünün koyunlarını yağma ve asâkir-i Osmâniyye'nin silâhlarını gasbetmişlerdir.
18	Yağma ve	Edirne	Şiho oğlu Yorgi, Ayvaz, Çoban Panayot,

	gasb		Sıvacı Kosti, Celaskor oğlu Vasil, Kokona Vasil, Bağçevan Mişo, Çolak Sotiri, Sofiloki Dimitri, Bağçevan Dimo oğlu Angeli, Bakkal Sakilaridis, Fırıncı Anesti, Bağçevan Morinaya Yorgi, Bağçevan Potka oğlu Mihâl ve birâderi Yorgi nâm Rumlar Nâ'ib Çelebi mahahesinden Mûytâb Hacı Mehmed Efendiyle İlticâ'en Edirne'de bulunan bir çok islâm köylülerinin hânelerine cebren duhûl ile eşyâ ve hayvanlarını gasbetmişlerdir.
19	Katl	Edirne	Kum mahalleden Fırıncı Anesti dâmâdı Fırıncı Vasil asâkîr-i Osmâniyyeden bir kaçını katletmiştir.
20	Tecâvüz ve tahkîr	Edirne	Kum mahallede Fırıncı Toma ekmek almak üzere gelen islâm kadınlarının ellerindeki meskûkât-ı Osmâniyyeyi yüzlerine fırlatarak kendilerini de itüp kakarak tahkîrâtda bulunmuştur.
21	Yağma ve gasb	Edirne	Kızılmesjid mahallesinde Parayanko Hristaki, Kadıncöylü Şider, Kapatiri, baltalarla Ma'rûf Hoca, Mü'min Hoca ve Yıldırım Bâyezîd mahallelerine hücumla hâneleri yağma ve bir çok hayvanât-ı bakariyyeyi gasbetmişlerdir.
22	Yağma ve cerh	Edirne	Edirne'nin sukûtunda tüccârdan Mirasyedi şöhretli Vasil, avenesiyle Kahveci Tatar Ahmed Ağa'nın hânesine cebren duhûl ile merkûmu darb ise işkence etmişlerdir. Deli Kosti oğlu Tütün Kıyıcısı Andon, Kayıkcı şöhretli Mehmed Çavuş'un hânesine duhûl

			ve eşyasını gasb ve Meyhâneci Hristo dahi Edirne'ye ilticâ etmiş olan etrâf kurâ ahâlîsinin hayvanât ve eşyalarını yağma ve Madanoğlu mahallesinden Kör Tanaş ve rüfekâsı belediye gazinosunun kapuların kırarak derûnunda bulunan gaz vesâ'ireyi gasb ve Kirîşhâne ulemâsından Hacı Ali Efendi'yi pâresine tam'an sûret'i gaddârâ-nede darb ve vücûdunun müte'addid mahallerinden cerhetmişlerdir.
23	Katl ve yağma	Edirne	Etrâf ve kurâdan Edirne'ye ilticâ etmiş ve köyler hâricindeki böcekliklerde iskân etdirilmiş olan Çirmen, Çavdarlık, Yarbustatar, Köremin, Simen, Şahince, İneoğlu ve Ahurköy karyeleriyle diğer kurâ ahâlîsi, Edirne'nin sukûtu üzerine Bulgar askeriyile Rum çetelerinin kat ve yağmave tecâvüzlerine ma'rûz kalmışlardır.

I.Dünya Savaşı'nda Rum çetelerinin Edirne Vilâyeti'nde Müslüman ahaliye karşı icrâ eylediği mezâlîme dair cedvel:

Num.		Olayın Mahiyeti	Olay Tarihi	Olay Yeri	Oluş Şekli
1.	Vize	Gasb	8 Mart 1917	Evrencik karyesi	Karyeye bir sâ'at mesâfede bulunan değirmene on şakî gelerek değirmenci Ali ile müşteri Mustafa'yı bağlayarak müşterinin beş buçuk kile dakîkini

					ahzeyledikleri.
2.	Vize	Gasb	17 Temmuz 1917	Ayana karyesi	Karyeye bir sâ'at mesâfede Asmakaya nâm mahalde beş şakî ahâlî-i İslâmiyyeden üç şahsın yollarını kat ile üzerlerindeki pâreyi ve bir bârgîr, bir esterlerini gasbetdikten sonra Esmâ nâmındaki kadını ağır sûrette darb ve mecrûh etdikleri
3.	Vize	Gasb	6 Nisan 1917	Sergen karyesi	Nâhiyeye bir buçuk sâ'at mesâfede hayvan ra'yeden sığırtaçlara üç Rum çetesi tecâvüz ederek iki adet öküz ve bir düğge gasb ve hayvanları ağaca bağladıkları
4.	Vize	Gasb	29 Mayıs 1917	Sergen karyesi	Bir sâ'at mesâfede Pendemori(?) nâm mahâlde iki şakî islâm yolcuların önüne çıkarak ekmekve pârelerini gasbetmişlerdir.
5.	Vize	Gasb	27 Nisa 1917	Evrencik karyesi	Karyeye bir saat mesâfede dört şakî orada bulunan çobandan bir öküz gasbetmişlerdir.
6.		Gasb ve işkence	25 minh	Evrencik karyesi	Bir sâ'at mesâfede üç Rum şakîsi ahâlî-i İslâmiyyeden ba'zılarının yolunu keserek işkence icrâ etmişler ve pâre ve ekmeklerini

					gasbetmişlerdir.
7.		Gasb	5 Mayıs 1917	Sergen karyesi	Sekiz şaki yol keserek ahâlî-i İslamiyenin ekmek ve pâraleriyle bir bârgîrlerini gasbetmişlerdir.
8.		Gasb	12 Haziran 1917	Ayâna-Akpınar arasında	Altı şakî üç islâmın önüne çıkarak pâre, bârgîr ve esterlerini alarak kendilerini de bir ağaca bağlayıp savuşmuşlardır.
9.		Katl ve cerh	18 “	Hamidiye ile Urgaz arasında	Değirmenden gelen dört Müslimden ikisi katl ve birisi cerhedilmiştir. Şakîler altı kişidir.
10.		Gasb	19 “	Evrencik karyesi	Karyeye bir sâ’at mesâfede Hoca Hasan Efendi ile Tahsildar İskender Bey’in önlerine çıkan dört eşkiya mûmâ-ileyhleri soymuşlardır.
11.		Gasb	15 Temmuz 1917	Evrencik Sergen arasında	Ahâlî-i İslâmiyye’nin önüne dört şakî çıkarak onların gasbetmişlerdir.
12.		Gasb	23 Temmuz 1917	Evrencik Sergen arasında	Aktopak nâm mahâlde üç islâm kadının önüne çıkan üç şakî mezbûreleri tehdîd ederek erzâklarını gasbetmişlerdir.
13.		Katl	20 minh	Kireçkuyu	İsmail Ağa’yı dağa kaldıran eşkiyâlar merkûmu katletmişlerdir.

14.		Gasb	20/21 minh	Evrencik Kireç- kuyu arasında	Sergen'e gitmekte olan üç islâmın önüne çıkan dört çetenin, merkûmûnun nakid ve eşyâlarını gasbettikleri.
15.		Tecavüz	26 minh	Pineke (?) Vize arası	Yirmi yedi kişiden mürek- keb bir çetenin Onbaşı Sadık'a hücumu. Merkûm firâr ederek kurtulmuştur.
16.	Demir köy	Gasb ve katl	8 Temmuz 1917	İğneada	[İğneada]ya bir sâ'at mesâfede Sığır mandırası- nın bayırı altında üç Rum şakîsi Çoban Şerif'i sazlığa götürmüşler ve orada mûmâ-ileyhe i'tirâşarın- dan, evvelce Demirköy Leylî Mekteb mandıraların- dan birini gasb ile çobanını katlettikleri anlaşılmıştır.
17.	Demir köy	Gaybû-bet	15 Ağustos 1917	İğneada	İğneada korucusu İsmail, Longuz'dan İğneada'ya gelirken ortadan gâ'ib olmuştur.
18.	Demir köy	Gaybû-bet	30 minh	Korfakülü be karyesi	Karyeye üç çar-yek sâ'at mesâfedeki değirmenden gelirken ortadan gâ'ib olmuştur Hüseyin oğlu Dede Hasan.
19.	Demir köy	Ta'arruz ve cerh	17 Teşrîn'i Sânî 1917	Korfakülü be karyesi	Bir sâ'at mesâfede Elma mevki'i nâm mahâlde giden Hudûd Takım Kumandanı Hakkı Efendi'ye eşhâs-ı

					mechûle silâh atarak mûmâ-ileyhin yanındaki neferin mecrûhiyetine sebebiyet vermişlerdir.
20.	Kırk kilise	Müsâdeme ve istisâl	20 Mayıs 1917	Kurudere	Dört kişiden mürekkebe bir çete iki sâ'at müsâdemeden sonra efrâdından biri meyyiten, diğerleri hayyen der-dest edilmiştir.
21.	Vize	Cerh	10 Nisan 1917	Hamidiye karyesi	[Hamidiye karyesi] İmâmı İsmail Efendi'yi üç şakî cerhetmişlerdir.
22.	Vize	Katl ve cerh	19 Haziran 1917	Hamidiye kurudere	Adedleri mechûl Bulgar eşkıyası Urgaz köyünden avdet eden altı kişinin yolunu keserek ikisini katl ve birini mecrûh etmişlerdir.
23.	Demir köy	Katl	19 Teşrin-i Evvel 1914	Korfakulü beMuradlı arasında	Rum eşkıyası Longuz korucusu İlyas'ı katletmişlerdir.
24.	Demir köy	Katl ve cerh	6 Haziran 1914	Sa[r] paç karyesi	Mechûl Bulgar eşkıyası ahâlî-i İslâmiyyeyi pusuya düşürerek Ramazan oğlu İbrahim'i katl ve sekiz yaşındaki Fatma'yı da müte'addid mahallerinden cerhetmişlerdir.
25.	Demir köy	Katl	11 Haziran 1917	Magalavid	Demirköy ile Velika Rum kulübeleri arasında dokuz eşkıya pusu kurarak beş refikiyle oradan geçen

					Ahmed oğlu Mehmed [i] katletmiştir.
26.	Demir köy	Katl	5 Mayıs 1915	Çoçorika (?)	Demirköy Jandarma Bölük Kumandanlığı efrâdından İbrahim oğlu İsmail Hakkı üç mekari ile Demirköyüne avdet ederken yedi kişilik bir çetenin pususuna düşerek katlolunmuştur.
27.	Demir köy	Katl	20 Temmuz 1917	Sivri	Demirköy jandarma efrâdından Mehmed oğlu İsmail Balçıklı, İbrahim oğlu İshak Sivri'den gelirken pusuya uğrayarak katlolunmuştur.
28.	Demir köy	Katl	1 Haziran 1917	Turulya	Mehmed oğlu Osman, Pehlivanca Ali, Mustafa Ali'nin önüne beş eşkiyâ çıkararak Pehlivan oğlu Ali'yi alup götürmüşler, diğerleri firâr etmişlerdir. Mu'ahharan Ali'nin na'aşı bulunmuştur.
29.	Demir köy	Katl ve cerh	23 Ağustos 1915	Temvoda [?] bayırı	Edirne Vâlisi ve Demirköy Kâim-imakrâmi, Demirköyü'nden giderken eşkiyâ pususuna uğrayarak otomobil şoförü ile vâlinin oğlu mecrûh olmuş ve mu'ahharan vâlinin mahdûmu müte'essiren irtihâl ettiği.

30.	Demir köy	Katl	1 Mayıs 1915	Velike köprüsü	Demirköy Jandarma bölüğü efrâdından Hüseyin oğlu Eşref'i katletmişlerdir.
31.	Demir köy	Katl	26 Haziran 1915	Papakot- ra (?)	Sivrikulübe karyesinden Süloş (?) oğlu ismail ile refiki Mustafa oğlu İsmail ve Ahmet oğlu Mehmed köyelerine avdet ederken meçhûl eşkiya tarafından atılan mermilerle Ahmet oğlu Mehmed maktûl düşmüştür.
32.	Demir köy	Katl	21 Nisa 1915	Hırsız pınarı	Demirköy jandarma efradından bir kısmı pusuya uğrayarak içlerinden Halil oğlu Hasan Çavuş boğazından meçrûh ve müte'âkiben terk-i hayât etmiştir.
33.	Mal-kara	Gasb	9 Nisan 1917	Çimen-dere	Üç şakî Yorgi oğlu Nikola'nın önüne çıkararak arabasından öküzleri çıkarup birisini almış ve savuşmuşlardır.
34.	Mal-kara		28 Teşrîn-i Sâni 1917	Gözsüz karyesi	Dört eşkiya ile vukû'bulân müsâdemede şerîrlerden biri maktûl olmuştur.
35.	Mal-kara	Derdest	6 Eylül 1917	Gözsüz karyesi	Bidâyet-i tahrîriyyeden (?) beri eşkiyâlık eden Varmen Tanaş oğlu Nokire der dest edilmiştir.
36.	Mal-	Gasb	26 Kânûn-ı	Satılmış	Beş şakî ahâlî-i İslâmiy-

	kara		Sânî 1917	köprüdere	yenin önüne çıkararak pâre ve eşyalarını gasbetmişlerdir.
37.	Mal-kara	Katl	2 Kânûn-ı Evvel sene 1917	Yılanlı	Ta'kîb kolu beş şakînin pususuna düşerek efrâddan Karebet maktûl düşmüştür.
38.	Mal-kara	Gasb	27 Teşrîn-i Evvel 1917	Çimen-dere karyesi	Köylülerin önüne çıkan onbeş eşkiyâ eşyalarını gasbetmişlerdir.
39.	Mal-kara	Müsâdeme ve derdest	27 Teşrîn-i Sâni 1917	Gözsüz karyesi	Dört müsella Rum ile ta'kîbmüfrezesi arasında vukû bulan müsâdemede eşkiyâdan birisi meyyiten istisâl edilmiştir.
40.	Mal-kara	Gasb	24Eylül1917	Katrancı bayırı	Beş şakî Teslîm karyesi muhtârının eşyâ ve atını gasbetmiştir.
41.	Mal-kara	Gasb	16 Teşrîn-i Evvel 1917	Kadıköy-Malkara arasında	Dört şahıs iki İslâm köylünün mâllarını gasbetmiştir.
42.	Mal-kara	Gasb	17 minh	Alaybey	Muhtâr Mustafa'nın hânesine gelen altı şakî pâre ve eşyasını gasbetmiştir.
43.	Mal-kara	Gasb	30 Temmuz sene minh	Dervent (?)Boğazı	İki şakî Devenci Hasan'ın önüne çıkararak ba'zı eşyâ ve erzâkını almıştır.
44.	Mal-kara	Gasb	7 Mart 1917	Sarımeşe	Ana Osti'nin ağılna yedi şahıs gelerek yedi koyununu gasbetmişlerdir.
45.	Mal-		21 Teşrîn-i	Yörük	Ali Ağa'nın hânesine beş

	kara		Evvel 1917		şahıs gelerek avluda bulunan on iki yaşındaki çocuğu alup götürmek istemişse de endâht edilen silâhlar üzerine terkedüp kaçmışlardır.
46.	Mal-kara		24 Teşrîn-i Evvel 1917	Çayırılı	İnşâ'at taburundan Süleyman Çavuş, Uzunköprü'ye giderken üç müsellaş şahıs önüne çıkarak pâre ve sâ'atini gasbetmiştir.

Balkan savaşı sırasında Edirne ve Dedeağaç'ın düşman eline geçmesiyle beraber Rumların mahalle ve köylerde işkence ve kâtlîam yaptıkları evlere zorla girerek, eşya ve paraları yağmalayıp hayvanları gasbettikleri, kadın ve kızlara tecavüz ettikleri Edirne Vâlisi Zekeriya Vehbi tarafından rapor edilmiştir. Bu rapor da yer, zaman ve isimler açık olarak belirtilmiştir.⁹⁸ Şöyle ki;

Edirne'nin düşmesinden sonra Yorgi oğlu yani adındaki şahıs askerî kâtiplerden Behçet Efendi'nin eşine tecavüz ederek öldürmüştür.

Dedeağaç'ın Bulgar komiteleri tarafından işgali sırasında Rumlardan bazıları tarafından Arabacı Şevki'nin himşiresi Şâziye, demir yolu çavuşlarından Sadık Ağa'nın kızı, Düyün-ı Ümûmiyye kantarcısı Safvet Efendi kızı Emine, Hacı Mahmud Ağa'nın zevcesi Elif ve Fâik Efendi'nin manevi evlâdı Fatma, Şişko Mehmet'in kızı Şerife, Yüzbaşı Osman Ağa'nın zevcesi ve Naim Bey'in hizmetçisi Münire hanımların ırzlarına tecavüz edilmiştir.

Edirne Kızılmescid mahallesinden olup kovacılar çarşısında kahvecilik yapan Dimitro Kasab Fileanti ve ütücü Yorgi Ada nâhiyesinden bir köylünün koyunlarını yağma ve Osmanlı askerinin silahlarını gasbetmişlerdir. Bulgarların Edirne'ye girişinde Kızılmescid mahallesinden Şimo oğlu Yorgi, Bülbül Hâtun mahallesinden Ayvaz, Hacı Sarrâf mahallesinden Çoban Panayot, Kızılmescid mahallesinden Sıvacı Kostî, Kadıncöylü Celaskor oğlu Vasil, Akmescid mahallesinden Kokona Vasil,

⁹⁸ BOA.DH.EUM. 3.Şb. 25/61

Kummahalleden Telekci oğlu Baęçevan Mişo, Bakkal Çolak Sotiri, Sofiloki Dimitro Bahçevan Dimo oğlu Angeli, Bakkal Sakilaridis, Fırınca Anesti, Bahçevan Morniya Yorgi, Baęçevan Potka oğlu Mihal ve biraderi Yorgi, Nâib Çelebi mahallesinden Muýtâb Hacı Mehmed Efendiyle Edirne'ye iltica eden bir çok islâm köylüsünün ve Maruf Hoca mahallesinden Hüseyin Aęa'nın hânelerine cebren girerek ev eşyalarını ve hayvanlarını alarak gasb ve yağma eylemişlerdir.

Kummahalleden fırıncı Anesti'nin dâmâdı Fırıncı Vasil Osmanlı askerlerinden bir kaçını katletmiştir. Fırıncı Toma ekmeğ almak için fırına gelen islam kadınlarını ellerindeki Osmanlı parasını alarak, arkasına sürdükten sonra yüzlerine atmakla kalmayıp, "bu paraların hükmü kalmadı, Bulgar parası getirmezseniz açlıktan geberirsiniz" diyerek itip kakmıştır.

Mirasyedi şöhretli Vasil, başına topladığı avenesiyle Kazzâz Salih mahallesinden Kahveci Tatar Ahmed Ağa'nın ev kapısını kırarak girmişler, Ahmed Ağa'ya döverek işkence etmişlerdir.

Savaş münasebetiyle çevre köylerden Edirne'ye iltica etmiş ve köprüler dışındaki böcek hânelerde iskân ettirilmiş bulunan Çirmen, Çavdarlık, Yarbustatar, Köremin, Simen, Şahince, İneoğlu ve Ahurköy ahalisine Bulgar askerleriyle müştereken Rumlar tarafından saldırılmış katli ve yağma edilmişlerdir.

Bulgar savaşı sırasında Şarköy'ün Bulgarlar tarafından işgalinden önce, kaza halkının Anadolu ve Gelibolu'ya göç etmesinden dolayı Rum tecavüzüne uğrayan köy olmamıştır. Ancak İshaklı ve Kızılca terzi köylerinden henüz göç etmekte olan on beşten fazla kimse katledilmiş ve kadınlardan bir kaçına tecavüz edilmiştir⁹⁹.

Ulaman, İshaklı, Bulgar köyleri tamamen, Esendik ve Yayağaç köyleri kısmen tahrip edilip enkaz ve kiremitleri Rumlar tarafından yağmalanmıştır.

Keşan'a bağlı Mercan, Kılıç, Doğanca-i Kebir, Seydi, Şükranıye Yerlisu ve Adilhan köylerinde can kaybı olmamış ancak evler tahrip edilerek yağmalanmıştır. İpsala'ya bağlı Karpuzlu, Paşa, Kumdere, Nefs-i ipsala, Esedce ve Sarpdere köyleride aynı zulme maruz kalmışlardır.

Keşan'a bağlı Beyköyü, Dişbudak Karahisar, Beylikmera köyleri tamamen Erikli, Mecidiye ve Şabanmera köyleri kısmen Rumlar tarafından tahrip edilerek

⁹⁹ BOA.DH.EUM. 3.Şb. 25/11

yakılmış hayvanları gasbedilmiştir. Karasatı köyünden yirmi dokuz kişi katledilmiş kadınlardan birkaçına tecavüz edilmiştir.

7 Temmuz 1918 tarihinde Edirne Valisi Zekeriya Vehbi tarafından Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilen ve Gelibolu Muasarrafılığı'nın hazırladığı raporlarda Balkan Savaşı sırasında Şarköy, Mürefte ve İnöz kazalarına bağlı köylerde Rumların müslümanları dövüp işkence yaptıkları, para, hayvan, eşya ve zahirelerini gasbettikleri, ırza tecavüzde buldukları, zengin müslümanlara sokak süpürtüp angarya işlerde çalıştırdıkları ve elliye yakın müslümanı öldürdükleri yer almaktadır. Ayrıca Mürefte, Platnoz, Kerise, Hora, İsterne, Ganoz, ve Uçmakedere köylerinden yüz otuz bir Rum ve Bulgar'ın müslümanların mallarını yağmaladıkları, evlerini yakarak göçe zorladıkları, silahla takip, katletmek ve Hıristiyanlarla Müslümanları birbirine karşı kıskırtmak gibi faaliyetlerde buldukları da raporlarda yer almaktadır¹⁰⁰.

Balkan Savaşı sırasında Rumların Şarköy, Mürefte ve İnöz kazalarında yaptıkları zulümler:

Kura İsimleri	İrz ve nâmûsa yapılan tecavüzler	
Bekirli karyesi	Bekirli ve civâr kurâ Rumlarının karye-i mezkûrede iskân edilen muhâcirinden Yusuf zevcesinin cebren ırzına tecavüz eyledikleri, vukû'bulan tahkîkât ve bu bâbda hey'et-i ihtiyâriyyenin raporundan anlaşılmalıdır.	Bekirli ve civârı Rum ahâlisi tarafından Bekirli'de iskân edilen muhâcîrinden Ali Osman Hasan ve birâderi Hüseyin ve Ahmed oğlu Süleyman ve birâderi Ömer ve Osman oğlu Salih ve Kabasakal Abdullah Ömer ve Mahmud oğlu Ömer ve Süleyman oğlu Yusuf ve Mehmed oğlu Bekir ve Feyzi oğlu Yusuf nâmındaki Müslümanları toplayarak karye derûnunda birer birer katl ve şehîd eyledikleri ve umûm karye ahâlîsinin hayvanât, eşyâve zehâ'irini gasbeyledikleri, vukû bulan

¹⁰⁰ BOA.DH.EUM. 3Şb. 26/13

		tahkîkâtdan anlaşılmışdır.
Çandır karyesi	Bu karyede ırz, nâmusa tecâvüz vâkı olmadığı	Yerli Rumların bi'z-zât köye gelerek ahâlîyi tehdid ve içlerinden Bâki oğlu Ahmed Çavuş ile Bekir oğlu Mustafa'ya işkence ederek pâre ve hayvanâtını gasbeyledikleri.
İncirlik Karyesi	Bu karyede dahi ırz ve nâmûsa tecavüz edilmemiştir.	Bulgarların vürûdunda Kocaali karyesi Rum ahâlisinin delâletiyle karye-i mezkûrda bulunan erkeklerin birer birer cami-i şerife toplatılarak Kocaali Rumlarının işâretleriyle bin liraya karîb fidye-i necât alındığı ve başkaca bir zarar ziyân vukû bulmadığı anlaşılmışdır.
Galata karyesi	Bu karyede dahi ırz ve nâmûsa tecâvüz olunmamıştır.	Çelebi, Bekirli ve Arnavutköy Rumlarının bi'z-zât karye-i mezkûreye baskın yaparak ahâlî-i Müslime hânelerine cebren duhûl ederek darb ve işkence sûretiyle beş yüz liraya karîb pârelerini gasbetdikleri tahakkuk etmiştir.
Has karyesi	Bu karyede dahi ırz ve nâmûsa ta'arruz olmamıştır.	Kocaali, Çelebi ve Bekirli karyeleri Rumları Hasköy'e gelerek Yusuf oğlu Kadir Usta ve İbrahim oğlu Hasan Ağa ve Çavuş İbrahim ve Uzun Ahmed ve Ahmed oğlu Molla Hüseyin ve Molla Abdurrahman oğlu Mehmed ve birâderi Bekir ve Arif Pehlivân ve Abdullah Mehmed ve Dağlı Molla Ramazan ve Hızır Salih oğlu Hüseyin ve isa Çavuş ve Mahmud Ağa ve Galatalı Yusuf, Evren-i Kebîr karyesinden Alâeddin Efendi ve köy hocası Hâbil Efendi ve sepetçi Kıbtîlerden Tokatlı ve

		yine sepetçilerden Kadir ismindeki eşhâsın yek-diğerine bağlanarak köy hâricine çıkarılıp şehîd edildikleri ve cebren hânelere duhûl edilerek zahîre, hayvanât ve eşyalarından bir kısmını gasbeyledikleri ve bir takımlarına zulüm ve işkencede buldukları, icrâ kılınan tahkikâtdan anlaşıldığı.
Çatal-tepe karyesi	Bu karyede dahi ırz ve mâmûsa ta'arruz edilmediği	Yenice ve Hisarlı karyesi Rumları tarafından karye-i mezkûr ahâlîsinden İbrahim oğlu Sâlim sopa ile şehîd edildiği ve Hüseyin oğlu Said'in dahi kurşun ile itlâf edildiği anlaşılmıştır.
Sultâniçe karyesi	Bu karyede dahi ırz ve nâmûsa tecâvüz olmamıştır.	Çavuş ve Yeniceköy Rumlarının Bulgar efrâdına delâlet ve kılavuzluk ederek ahâlî-i Müslimenin zenginlerinden pâre aldıkları gibi altmış kişiyi kahveye toplayarak darb ve tahkîr eyledikleri ve Keşan'a sevk ederek kasabanın sokaklarını süpürdükleri ve umûr-ı aseriyyede angarya sûretiyle iki ay kadar istihdâm eyledikleri ve karye-i mezkûreden İnöz liman riyâsetinde bulunan Mülâzım Süleyman oğlu Hâfız Mehmed Efendi ile Telgraf Me'muru Hacı Hasan Efendi'ye yine Rumların teşvikiyle inöz'e götürüp şehid eyledikleri anlaşılmıştır.
Kelçavuş karyesi	Bu karyede de ırz ve nâmûsa ta'arruz olunmamıştır.	Bu karyede yine Rumların delâletiyle ahâlîye darp ve işkence edilerek bir kısarak gasbeyledikleri anlaşılmıştır.
Çeribaşı	Irz ve nâmûsa tecâvüz	Rumların delâletiyle Bulgar askerlerinin

	olmamıştır.	ahâliye darb ve bir kaç kişiden pâre aldıkları tahakkuk etmiştir.
Vakıf karyesi	Irz ve nâmûsa tecâvüz yoktur.	Rumların teşviki eseri olarak İnöz Bulgar kâ'im-i makâmı bi'z-zât karyeye gelerek hicret etmeyüp köyde kalan dört beş hâne ahâlisinin ancak elli lira toplayıp İnöz'de Bulgar kâ'im-i makâmına teslim eyledikleri icrâ kılınan tahkikatdan anlaşılmuştur.
Büyük yassıoba karyesi	Irz ve nâmûsa tecâvüz vukû bulmamıştır.	Rumların teşvikiyle Bulgar askerleri karye-i mezkûre ahâlisinden Abidin Efendi'yi alarak katleydikleri anlaşılmuştur.
İnöz kasabası	Irz ve nâmûsa ta'arruz yoktur.	İnöz ve civâr Rum köyleri ahâlisinin teşvikiyle Reji kolcusu Hüseyin Ağa ve İpsalalı Ahmed ve Çakal oğlu Mustafa ve Kâzım Ağa ve Semadirekli Bekir ve Kassâb Ali ve Kukucuk Mustafa ve Deli İbrahim, Tevfik Efendi, mal müdürü efendi, Emlâk Me'mûru Ali Efendi ve Alâeddin Efendi ve muhacirinden Ahmed, Çeşmecik muhâcirlerinden Ahmet ve Hüseyin, İskeçe Muhacirlerinden Ali ve Yunus Ağa nâm eşhâsın Bulgar askerleri tarafından şehîd edildikleri ve bir çok Müslümanlara darp ve işkence tatbik edildiği vukû bulan tahkikatdan anlaşılmuştur.

**Balkan Savaşı sırasında müslümanlara zulmeden yüz otuzbir
Rum'a ait isim ve suçlarını hâvi cedvel :**

Kasaba veyâ karyesi	İsim ve lakabı	Yapmış olduğu cürüm	açıklamalar
1 Mürefte kasabası	Bakkal Yorgaki Cani	Bulgar istilâsı esnâsında İslâmlara hakâret ve li- man dâ'iresine Yunan bayrağı keşîde etmekle maznûn	
2 " "	" " birâderi Arkiryadi	" " "	
3 " "	Niko Arslan	Müsellahan İslâmlara hakâret ve yağma gerlik eylediği	
4 " "	Balaş Labadaryo	" " "	
5 " "	Kostaki Sarı	" " "	
6 " "	Yorgaki Kara Aleko	" " "	Bulgar istilâsından evvel islâmlar bahren Anadolu'ya hicret etdiklerinden kasaba ahâlî-i İslâmiyye-i muhadderâtının nâmûs ve ırzlarına tasallut olunmayıp sırf emval ve emlâklarının yağma edildiği
7 " "	Polidros Mitrolaye	" " "	
8 " "	Kostandi	" " "	

	Bağcevan		
9 “ “	İsteryo Abahi	“ “ “	
10 “ “	Argiryadi Hacı Kostanti	“ “ “	
11 Platnoz- dan	Lolo Istrati oğlu Dimitraki	Müsellahan İslâmların hânelerini tahrîb ve yağma-gerlik eylediği	
12 “ “	Asmitoz Dimitraki	“ “ “	
13 “ “	Canbaz Mitro	“ “ “	
14 “ “	Polo Nikola	“ “ “	Mürselli karyesi ahâlî-i İslâmiyyesinin hânelerini tahrîb, hayvanâtını mü- sellahan ahz’u gasb ve Mürselli karyesinden Bostancı oğlu Halil Ağa’nın birâderi mahdûmunu katletdikleri
15 “ “	Köse Istrati	“ “ “	
16 “ “	Prodomo oğlu Nikola	“ “ “	
17 “ “	Balaş oğlu Bakkal Ananost	“ “ “	
18 “ “	Yorgaki Portobsal	“ “ “	
19 “ “	Papas Istelyanoz oğlu Tanaş	“ “ “	
20Kersiye [Keres-se]	Tako Yorgaki	“ “ “	

karyesi			
21 “ “	Harmancı Aleko	“ “ “	Bunlar da Mürselli vakâyi'nin fâ'illeri ile zî-medhal oldukları
22 “ “	Avcı Mitro	“ “ “	
23 “ “	Avcı Giryako	“ “ “	
24 “ “	Garamete oğlu Nikolaki	“ “ “	
25 Hora karyesi'nden	Kassâb Afendol	“ “ “	Milan İslam mahallesiyle Mürselli karyesi yağma gerliğine müsela-lahan iştirâk ve hâne tahrîb[i]
26 “ “	Bakkal Ananost	“ “ “	İslam hânelerini tahrîb ve yağma ve Mürselli ve Milan İslâmlarını katl kasdıyle muhâsaraya cür'et ve ta'kib
27 “ “	Polo Kostanti	İslam hânelerini tahrîb ve yağma ve Mürselli ve Milan İslâmlarını katl kasdıyle muhâsaraya cür'et ve ta'kib	
28 “ “	Kiryako Karabela	“ “ “	
29 “ “	Baco Arkir	“ “ “	
30 “ “	Yenardo Kostanti	“ “ “	
31 “ “	Yenardo Yemandi	“ “ “	
32 “ “	Morzope Yuvan	“ “ “	
33 “ “	Anadolulu Tanaş	“ “ “	
34 “ “	Miço Kahveci	“ “ “	
35 “ “	Aristotel Dimaki	“ “ “	

36	“	“	Centi Vasil	“	“	“	
37	“	“	Muhtar Yuvan	“	“	“	
38	“	“	Kassâb Yorgi	“	“	“	
39	“	“	Yuvan Pormoşe	“	“	“	
40	“	“	Yenako Panayotaki	“	“	“	
41	“	“	Dimosten Samakovlu	“	“	“	
42	“	“	Dimitri Teodoş	“	“	“	
43	“	“	Hristoduli Kalfat	“	“	“	
44	“	“	Aristodel Taşcı	“	“	“	
45	“	“	Yorgo Lambo	“	“	“	
46	İsterne karyesi		Kassâb Nikoli	Bulgar istilâsı esnâsında Yörgüç ve Yaya karye- lerini tahrib ve ahâliyi müsellahanta' kib etmek			
47	“	“	Çolak Aristi	“	“	“	
48	“	“	Kara yorgi	“	“	“	
49	“	“	Pandelaki	“	“	“	
50	“	“	Kafesti oğlu Todori	“	“	“	
51	“	“	Zadino oğlu Leoni	“	“	“	
52	“	“	Rencber Teologo	“	“	“	
53	“	“	Palame Kostanti	“	“	“	
54	“	“	Ablak oğlu Yorgi	“	“	“	
55	“	“	Ablakoğlu Kostanti	“	“	“	
56	“	“	Mosko oğlu Lazari	“	“	“	

57	“ “	Bağçevan oğlu Panayotaki	“ “ “	
58	“ “	Deli Yorgi	“ “ “	
59	Ganoz karyesinden	Dimitri Paloço	Mürselli ve Milan kurâ- yı İslamiyyelerine mü- sellahan ta'arruz ve tahrîb-i mesâkin ve yağma gerlik	
60	“ “	Yakim Yorgola	“ “ “	
61	“ “	İstratkagi Bekçibaşı	“ “ “	
62	“ “	Karanfil oğlu Dimitri	“ “ “	
63	“ “	Hervim oğlu Kosti	“ “ “	
64	“ “	Dimitro oğlu Mesakastan	“ “ “	
65	“ “	Maksimoz oğlu Labadaryo	“ “ “	
66	“ “	Dimitro oğlu Cefervilo		
67	“ “	İstrati oğlu Petrili	“ “ “	
68	“ “	Matyos oğlu Paraşkeve	“ “ “	
69	“ “	Yuvan oğlu Magore	“ “ “	
70	“ “	Çoban oğlu Nikola	“ “ “	
71	“ “	Hacı oğlu Papa	“ “ “	
72	“ “	Dimitri oğlu Bagon	“ “ “	

73	“	“	İstavro oğlu Horeli	“	“	“	
74	“	“	Yuvan oğlu Leondopulos	“	“	“	
75	“	“	Kassâb oğlu Mihailo	“	“	“	
76	“	“	Yorgi oğlu Manol Sandalcı	“	“	“	
77	“	“	İstavraki oğlu Mardevise	“	“	“	
78	“	“	Kalye oğlu Gozine	“	“	“	
79	“	“	Dimitro oğlu Madikor	“	“	“	
80	“	“	Kostandino oğlu Malaçka	“	“	“	
81	“	“	Değirmenci Tanaş oğlu Hristodolva	“	“	“	
82	“	“	Dimitraki oğlu Milanlı	“	“	“	
83	“	“	Mihal İstratkaki oğlu Karde	“	“	“	
84	“	“	Horeli Kostandi	“	“	“	
85	“	“	Toma Tanaşaki	Milan ve Mürselli Kurâ-yı İslâmiyelerini yağma ve tahrîb ve ahâlî-i İslâmiyyeyi tehdîdle tehcîr			
86	“	“	Tanaşaki Bekçibaşı	“	“	“	

87	“	“	Yuvan Hristo	“	“	“	
88	“	“	Istrati Istrati	“	“	“	
89	“	“	Kostandi Milanlı	“	“	“	
90	“	“	Nikola Milanlı	“	“	“	
91	“	“	Kostandi Mavro	“	“	“	
92	“	“	Hristo Afendol	“	“	“	
93	“	“	Fırıncı Yorgi Malkaralı	“	“	“	
94	“	“	Teohar Peraşkova	“	“	“	
95	“	“	Todori Teohar	“	“	“	
96	“	“	Asmi Horola	“	“	“	
97	“	“	Muhtar Kör Dimitro	“	“	“	
98			Uçmakt dere karyesinden Dimitri Tavlaryo	“	“	“	
99	“	“	Dimitri Zafiraki Bora	“	“	“	
100	“	“	Anastaş Arkiraki	“	“	“	
101	“	“	Tanaş Hacı Yorgaki	“	“	“	
102	“	“	Yunanlı Istrati	“	“	“	
103	“	“	Papa Elinokomo	“	“	“	Ve ahâli-i İslâmiyye aleyhine Hristiyanları teşvik
104	“	“	Papa Mihal	“	“	“	Ve ahâli-i İslâmiyye aleyhine Hristiyanları teşvik
105	“	“	Hristo Dulu	“	“	“	

	Dimitri Kole		
106	“ “	Yorgi Papadoplo	“ “ “
107	“ “	Oton Pandeli	“ “ “
108	“ “	Nikola Damyanoz	“ “ “
109	“ “	Tanaş Panbor	“ “ “
110	“ “	Andon Yorgi	“ “ “
111	“ “	Andon Istrati	“ “ “
112	“ “	Tanaş Porfit	“ “ “
113	“ “	Yanko Yakavarsami	Milan ve Mürselli ve Tekfurdağı'na [Tekir- dağ] mülhak civârdaki kurâ-yı İslâmiyyeyi yağma tahrib ve ahâlî-i İslâmiyyeyi müsellahan tehdîd
114	“ “	Topal Kiryako	“ “ “
115	“ “	Zafiraki Kostandi	“ “ “
116	“ “	Değirmenci Yanaki	“ “ “
117	“ “	Paskal Ananost	“ “ “
118	“ “	Kiracı Yani	“ “ “
119	“ “	Andon Kostandi	“ “ “
120	“ “	Kostandi Lazari oğlu Nikola	Katl ve Malkara kazâ- sına mülhak kurâdan bir İslâm kızını kaçırarak fi'li şenî ba'dehu ihnâkan denize ilkâ yağma gerlik ve ahâlî-i İslâmiyye hânelerini tahrib ve İslâmları

		müsellahan tehdid	
121	“ “	Kostandi Dimitri	“ “ “
122	“ “	Lazari Varsami	
123	“ “	Tanaş Kaçaki	
124	“ “	İstavraki Hristofil	
125	“ “	Zafiraki Yorgi	
126	“ “	Todori Bacaki	
127	“ “	Varsami Melekon	
128	“ “	Angelaki Tanaş	
129	“ “	Todori Yanaki	
130	“ “	İstavraki Varsamo	
131	“ “	Arkir Simo	

Keşan Meclis'i İdâre Azasından Avni ve Mehmed ile Belediye Azâsından Hüseyin ve Ali isimli kimseler tarafından Dâhiliye Nezaretine gönderilen 3 Nisan 1919 tarihli tahriratda şekâvet, katl, yağma, yol kesme ve hırsızlık olaylarının tahammül edilemez bir hale geldiği belirtilerek, bunun da askeri elbise giymiş Yunanlıların teşvikiyle Rumlar tarafından yapıldığı anlatılmaktadır.¹⁰¹ Bu olaylardan bazıları ise şunlardır.

Uzunköprü'den yanında dört aile Keşan'a gelen bir polis köprübaşı mevkiinde öldürülmüş kadınlar ise çırılçıplak soyularak altı yüz lira kadar paraları gasbedilmiştir.

Grebene Topçu Taburu Yaveri Kâzım Efendi ile neferi de aynı yol üzerinde öldürülmüştür. Telgraf çavuşu da öldürülerek cesedi un fabrikası civârındaki taş ocaklarına atılmıştır.

¹⁰¹ BOA.HR. SYS. 2602/50

Malkara-Keşan caddesinde tüccarların bin beş yüz lira paralarıyla ticari malları ve binek hayvanları gasbedilmiştir. Derbend boğazında erkek ve kadın kırk elli kadar müslümanın kollarını kesip bütün eşya ve paralarını gasbederek çırılçıplak bir halde salıvermişlerdir.

Sinekli Hudûd Emniyet Müfettişleri Mehmed Nazmi ve Abdülhamid 1 Mart 1921 tarihli raporlarında Trakya'nın çeşitli yerlerinde Yunanlılar tarafından yapılan tutuklama, köy baskınları, işkence, yaralama ve öldürme olaylarından bahsetmektedirler.¹⁰² Buna göre:

Edirne'de komiteci oldukları gerekçesiyle Yunanlılar güçlü kuvvetli eşraf ve muteberandan olan kimseleri tutuklayarak hapsediyorlardı. Tevkifhâneler yetersiz kaldığından Saraçhane Köprüsü başındaki istihkam kışlasıyla yanık kışlayı da bu amaçla kullanmaya başlamışlardı.

Yunanlılar Edirne'de vesikasız müslümanları geceleyin dışarı bırakmıyorlardı. Lüleburgaz, Kırkkilise, Vize, Saray ve Çerkesköy de eşraftan onar-onbeşer kişiyi bilinmeyen bir yere götürmüşlerdi. Saray eski müftüsü ile altı eşrafını da bu şekilde götürmüşlerdi. Saray'da da köylüleri vesikasız bir başka köye göndermiyorlardı. Bu tevkifler tahammül edilemez bir hal almıştı ve tevkif edilenlere türlü işkenceler yapılıyordu. Ayrıca Türk nüfusunun yoğun olduğu mahallerde saat yedi buçuktan sonra dışarıya çıkmak ve evlerde lamba yakılması yasaklanmıştı.

Sinekli Hudud Emniyet Müfettişi Mehmed Nazmi'nin 12 Mart 1921 tarihli yazısında Pınarhisar, Lüleburgaz ve kırkkilise kasabalarında ezan okumak için minareye çıkan müezzinlerin Rum ahâli tarafından taşlanarak engellendikleri bildirilmektedir¹⁰³.

Çatalca Mutasarrıflığı'nın 16 Mart 1921 tarihli raporunda Yunanlıların Trakya'daki islam ahâliye revâ gördükleri muâmeleler şöyle anlatılmaktadır¹⁰⁴.

Babaeski kazâsının Mandıra karyesinden yedi müslüman Yunanlılar tarafından dayakla öldürülmüş ve aynı karyeden on müslüman kadın idam edilmiştir. Aynı karye top ateşine de tutulmuştur.

¹⁰² BOA.DH.KMS. 60-1/60

¹⁰³ BOA.DH.KMS. 60-1/71

¹⁰⁴ BOA.DH.KMS. 60-1/70

Trakya dâhilindeki Rumlar Yunan Hükümeti'nce tamamen silahlandırılmış ve Yunan tüfenkleriyle silahlanmış, başıbozuk elbiseli, şapkalarında Yunan arması bulunan çete elemanlarına Çilinkos (Çilingoz) Çiftliği toplanma yeri yapılmıştır.

Sinekli Hudud Emniyet Müfettişi Mehmet Nazmi'nin 11 Nisan 1921 tarihli tahriratında şu olaylara yer verilmektedir.

Yunanlılar Doğu ve Batı Trakya'da Müslümanlardan Yirmi bir yaşından otuz bir yaşına kadar olanları zorla askere çağırıyorlardı. Hayrabolu müftüsünü ayağından ipe bağlayarak sürüklemek suretiyle işkence etmişlerdi. Uzunköprü kâzasına bağlı Hamidiye karyesinden bir islam kadına eşinin silahlarını söyle diyerek, bacaklarından bir ağaca asılarak donuna bir kedi konulup, altına yakılan bir ateşin dumanıyla işkence yapmışlardı. Çerkezköy İstasyonu'nda inzibat askeri memuru olan Mustafa Efendi'nin boğazına kaynar su dökülmek suretiyle işkence ederek ölümüne sebep olmuşlardı¹⁰⁵.

Sinekli Hudud Emniyet Müfettişi Abdülhamid 1 Ağustos 1921 tarihinde Dahiliye Nezareti'ne gönderilen raporunda, Çorlu kazasında hapsedilen ve işkence neticesinde vefat edenlerin isimlerini Yunan zulmünün canlı bir şahidi olarak takdim etmektedir¹⁰⁶.

Çorlu'da hapsedilen ve işkence sonucu vefât eden kimselerin isimleri:

- Emir-Zâde Halid Bey
- Arnavud Ali Bey
- Ressam Niyazi Bey
- Temel Efendi-zâde Zeki
- Bakkal Mehmed Ağa
- Hacı Osman Kalfa (İşkence neticesi vefât etmiştir)
- Bakkal Mehmed Ağa damadı Hakkı Bey
- Süleyman Çavuş
- Ali Pehlivan-zâde Hüseyin
- Kalleş Receb (İşkence neticesi vefât etmiştir.)
- Kalleş Receb biraderi Halil
- İzzet oğlu Emin
- Müslüm Kahya

¹⁰⁵ BOA.DH.KMS. 60-3/28 - BOA.HR.SYS.2540/12,14 - BOA.HR.SYS.2541/3,5

¹⁰⁶ BOA.DH.KMS 60-3/2

- Arnavut Ali Kahya
- Uzunhacılı Bakkal Kazım
- Ferhadoğlu İbrahim
- Emin Efendi, zâbitanlıktan mutekâid
- Hoca Hüseyin Efendi oğlu Faik Efendi
- Reji Memuru Fevzi Efendi
- Mehmed Efendi Kâtibi Mustafa Efendi (Kırkilise Hapishanesinde Yunanlılar tarafından katledilmiştir.)
- Kırkilise'nin kavakdereli Yusuf Ağa

Hariciye Nezareti 6 Ağustos 1921 tarihli tezkiresinde Yunanlıların ,Doğu ve Batı Trakya'daki Ermenileri önce gönüllü olarak orduya dâvet ettikleri halde şimdi cebren askere aldıkları ve Musevilerden altı ay için bin drahmi nakdî bedel alacaklarını ilan ettikleri anlatılmaktadır¹⁰⁷.

Yunanlılar Edirne'ye tâbi Görmüt karyesinden Hacı Ağa'nın hânesi'ne silah arama bahanesiyle girdikleri halde asıl maksadları olan paranın verilmemesi üzerine Hacı Ağa'nın ailesi Penbe Hanımı on sekiz yerinden yaralamak suretiyle öldürmüşlerdir. Buçuktepe Mahallesinden Mustafa da altı çocuğuyla beraber telef edilmiştir.

Kırkilise'den Doktor İsmail Hakkı, mebuslardan Nazmi, biraderi Hafız Hâlil ve kafesci Ali ile Kızıldere'den Ahmet ve Ankara'ya seyahat ettiğinden dolayı Mâlikzâde Süleyman Bey tevkif edilerek Milas adasına sevkedilmişlerdir.

Trakyalılara yapılan zulmü Müslümanlarla müştereken protesto eden Yunan mebusları da tevkif edilmişlerdir.

Mandralı Hâfız Cemal Efendi'nin avucuna ateş koymak suretiyle vefatına sebebiyet verilmiş, mal ve emlakı müsâdere edilmiştir. Silivri Seymen karyesi ikinci muhtarı Efrahim Ağa'ya koltuklarından asılmak ve ayakları altına ateş yakılmak suretiyle işkence edilmiş ve ikinci muhtar Hasan Ağa fenâ halde dövülerek her ikisi de Fenar karyesine gönderilmişlerdir¹⁰⁸.

Trakya'nın İtilaf Devletleri tarafından Türkler'e terkedildiği şeklindeki bir haber üzerine Yunanlılar tarafından Tekirdağ'daki halka zorla bir miting yaptırılarak,

¹⁰⁷ Aynı vesika

¹⁰⁸ BOA.HR.SYS.2541/3,5

Müslümanların Yunan Hükümetinden memnun olduklarına dair belge imzalatırılarak İtilaf Devletleri temsilcilerine verilmiş, ayrıca pasaport almak için müracaatta bulunanlardan da aynı şekilde ilmuhaber alınmıştır¹⁰⁹.

14 Haziran 1922 tarihli Dahiliye Nezareti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti'nin tahriratında Yunan askerlerinin Edirne'de yaptıkları tahribat, işkence, tutuklama ve sürgün olayları şöyle anlatılmaktadır¹¹⁰.

Edirne'de Yediyolağzı'nda bulunan Katırcılar Cami'isine bir Yunan zabiti yanında sekiz neferle girerek kasaturalarıyla kandilleri kırdıktan sonra namaz kılan cemaati dışarı çıkarıp işkence yapmışlardır.

Malkara kazasına bağlı Arablar karyesi cami-i şerifi Yunan eşkiyâları tarafından basılarak cemaatden iki kişinin kulağı kesildikten sonra fidye-i necât olarak biş bin drahmi ile iki yüz elli Osmanlı lirası alınmış ve cemaat dövülmüştür.

Lalapaşa kazasına tâbi Savafeci karyesinden on iki kişi köyün dışında bir yere götürülerek dikenli tel ile çıplak oldukları halde Yunan Jandarmaları tarafından dövülmüşlerdir. Burada şiddetli dayaktan üç kişi vefât etmiştir.

Göğüler karyesinden Ahmed oğlu Hüseyin, sebebsiz yere Yunan jandarmaları tarafından dövülmekte iken cinnet geçirmiştir. Fransız konsolatosu yapılan müracaat üzerine Hüseyin'i bimârhaneye sevketmiştir. Etibbâ tarafndan konsolosa, Hüseyin'in şiddetli dayaktan cinnet getirdiğine dair rapor verilmiştir.

Yunanlılar tarafından onsekiz yaşından elli beş yaşına kadar olan her ferdin yol inşâsına mecbur tutulduğu, yapmayanların ise on beş drahmi vereceği ilan edilmiştir.

Istranca Muhâcirin Memuru Yaşar Efendi tarafından 16 Ekim 1922 tarihli telgrafta Yunanlıların Tekirdağ'ın Halaçlı köyünde yaptıkları şu şekilde anlatılmaktadır¹¹¹.

Tekirdağ'ın Halaçlı karyesine gelen Yunan askerleri tarafından imam Mehmed Efendi, muhtar Feyzullah Çavuş, ihtiyar heyeti azalarından Çerkez Süleyman, İsmail oğlu Arif, Koca Hasan, Mehmed oğlu Osman ile ahaliden Pamuk Osman'ın Hâşim ve Ali Osman oğlu Hüseyin Ağalar şiddetli bir şekilde dövülmüştür. Daha sonra karye ahâlisi evlerinden çıkarılarak buralara bin beşyüz civarındaki askerlerini

¹⁰⁹ BOA.DH.KMS. 60-3/22: Sinekli Hudud Emniyet Müfettişliği'nin 15 Kasım 1921 tarihli tahrirâtı

¹¹⁰ BOA.DH.KMS. 62/27

¹¹¹ BOA.HR.SYS.2617/2-80

yerleştirmişlerdir. Bu sebeble sokak ortasında kalan üçyüzü aşkın çoğu kadın ve çocuk olan ahali şiddetli yağmur ve soğuktan telef olma noktasına gelmişlerdir. Genç kızların nâmusları ve emvâleri askerler tarafından yağma edilmiştir.

Çorlu'ya bağlı Kara Mehmed ve Bakırca karyeleri müslüman ahali'sinin bir kısmı Rum Yunan Karargâh efrâdı tarafından katledilmiş bir kısmı da firar ederek canlarını kurtarmışlardır¹¹².

Yunanlılar Trakya'da İslam köylerine gece ve gündüz baskınlar yaparak ele geçirdikleri genç, ihtiyar bütün erkekleri kollarını bağladıktan sonra bilinmeyen bir yere sevk ediyorlardı. Bu durumun etki ve tahrikiyle kadın ve erkek bütün Trakya İslam ahâlisi köylerini terk ederek dağlara, ormanlara kaçıyorlardı.

Yunanlılar tarafından Trakya'da yapılan gasb ve mezalim hakkında Refet Paşa'nın takdim ettiği gasbedilen para, yakılıp tahrip edilen evler ve resmi binalar, nakliye vasıtaları, hayvanlar, ziraat aletleri, hububat, sebze-meyve ile ahaliye yapılan mezâlim ve nüfus zayıyatı hakkında cetvel şöyledir¹¹³.

Liva İsimleri	Nukûd				
	Altun Adet	Evrâk-ı Nakdiyye Aded	Gümüş Mecîdi Aded	Drahmi Aded	Eşyâ-yı Beytiyye ve Mîriyye Lira Kıymeti Aded
Edirne merkez livâsı	6019	713668	-	14931	-
Kırkkilise "	14829	2745785	-	-	4870697
Tekfurdağı "	27963	438788	778	318897	595508
Gelibolu "	9398	29650	1235	261400	150345
Eceâba[d], İnöz kazâları	1979	3943	-	237815	5292
Toplam	60188	3931834	2013	833043	6521842

¹¹² BOA.DH.KMS.62/78 Çatalca Mufasarrafı Fevzi'nin 22 Ekim 1922 tarihli telgrafı.

¹¹³ BCA.030.10 54.356.7

Yakılan ve Tahrib Olunan Mesâkin ve Mebâni-i Emîriyye						
Liva İsimleri	Câmi	Mektep	Hane	Mebâni-i Emîriyye	Hân, Dükkân, Mağaza	Yekûn
Edirne merkez livâsı	-	-	332	-	-	332
Kırkkilise “	-	-	-	11	307	318
Tekfurdağı “	8	7	220	-	-	235
Gelibolu “	-	-	72	-	-	72
Eceâba[d], İnöz kazâları	-	-	-	-	-	-
Toplam	8	7	624	11	307	957

Nakliye Vasıtaları				
Liva İsimleri	Öküz Arabası	Bargir Arabası	Sandal	Yekûn
Edirne merkez livâsı	2733	1479	-	4212
Kırkkilise “	6219	-	-	6219
Tekfurdağı “	5717	1650	40	7407
Gelibolu “	1890	211	-	2101
Eceâba[d], İnöz kazâları	395	-	-	395
Toplam	1735 (16954)	3340	40	22334(20334)

Ziraat Aletleri				
Liva İsimleri	Harman Makinesi	Tohum Makinesi	Kereste ve Araba Tekerleği	Toplam
Edirne merkez livâsı	37	-	-	37
Kırkkilise "	-	-	601000	601000
Tekfurdağı "	10	4	-	14
Gelibolu "	185	20	-	205
Eceâba[d], İnöz kazâları	-	-	-	-
Toplam	132	24	601000	601256

Meyve ve Sebze								
Liva İsimleri	Tütün Kıyye	Bostan Kıyye	Üzüm Kıyye	Soğan Kıyye	Fasülye Kile	Meyve Kıyye	Saman Kıyye	Toplam
Edirne merkez	8747	-	-	-	31	-	5593	64171
Kırkkilise merkez	-	-	-	-	-	-	-	-
Tekfurdağı merkez	4810	5000	6000	1575	300	300	300	18285
Gelibolu merkez	1072	-	-	-	3050	-	-	4122
Eceâbad, İnöz kazâları	1578	-	-	-	-	-	-	1578
Toplam	16207	5000	6000	1575	3381	300	55993	88156

Ahâliye Yapılan Mezâlim ve Nüfûs Zâyi'âtı						
Liva İsimleri	Katl	Cerh	Nefy ve Esir	Darb ve İşkence ve Namûsa Tecâvüz	İzâle-i Bıkr	Hetk-i Irz
Edirne merkez l	101	10	282	-	15	18

Kırkkilise merkez	98	26	1095	1054	-	-
Tekfurdağı merkez	78	56	822	-	18	67
Gelibolu merkez	93	6	210	-	5	15
Eceâbad, İnöz kazâları	4	2	121	39	2	39
Toplam	374	100	2530	1093	40	139

Tekirdağ Cemaat-ı İslamiyye Meclisi Reisi Mehmed Adil ve diğer azâların imzalarını havi, 24 Şubat 1923 tarihli ve T.B.M.M. Hükümeti Hâriciye Vekâleti'ne sunulan Yunanlıların Tekirdağ'ın tahliyesi sırasında müslümanların sahip oldukları emlâk ve akâratla cami, mescit ve mekteplere verdikleri zarar ve ziyânı havi cetvel¹¹⁴.

Kıymeti Türk lirası	Mutassarrıfı	Mevki'i	Nev'i	Kârgir veya Ahşap	Yangın, gasb ve tahrib	Sorumluları
40.000	Tekfur-da-ğı cemâ'atı İslâmiyyesi	Hükümet Konağı civârı	Fevkâni ve tahtâni beş bâb mağaza	Kârgir	Kundak vaz'ı Sûretiyle kâmilen ihrâk	Düvel-i Mü'telife-i Müttefika hey'et-i tahkikiyyesi hazır olmalarına rağmen hitâm-ı tahliyeden bir hafta mukaddem Yunan askeri ve çeteler
500	“ “	Şardırvan caddesi	Eski Câmi'i Şerif	Ahşabdır	Yağma edilen halı ve mobile	Esnâ-yı işgâl ve tahliyede

¹¹⁴ BOA.HR.SYS.2604/64,65

					ve tahribât	ikâme edilen Yunan askeri ve Rum çeteleriyle â'ileleri
1800	“ “	Sâhilde	Rüstem Paşa Câmi-i Şerifi	Kârgîr	“ “	Kezâ
500	“ “	Hükümet Konâğı caddesi	Orta Câmi'i Şerif	“	Kezâ	Kezâ
200	“ “	Kara Kâtib mahâllesi	Hasan Efendi Câmi'i Şerifi	Ahşabdır	Kezâ	Kezâ
100	“ “	İskender Çavuş mahallesi	Servili Mescid-i Şerifi	“	Kezâ	Kezâ
2.000	“ “	Tahmis sokağı	Depo itti-hâz edilen mağaza	“	Kurşun ve demir boru ve çinko, masa ve kanepeler ve camlık ve Dârül'eytam musika alâtı ve karyola bedelleri	Kezâ
500	“ “	İbrahim Bey mahallesi	Halveti dergâhı	“	Tahribât	Kezâ
300	“ “	Kurnalı caddesi	Nakşî dergâhı	“	Kezâ	Kezâ
400	“ “	Yunus Bey mahallesi	Yunus Bey Mescid-i Şerifi	“	Kezâ	Kezâ
5.000	“ “	Sâhilde	Kebîr	“	Kezâ	Kezâ

			Mekteb-i İ'dâdi			
300	“ “	Hacı İsa mahâllesi	Kız Mek- tebi binâsı	“	Kezâ	Kezâ
150	“ “	Behrâm Re'îs mahallesi	Behrâm Re'is Mec- sid'i Şerîfi	“	Kezâ	Kezâ
100	“ “	Bevvâb Mehmet Bey mahallesi	Bevvâb Mehmed Bey Mes- cid-i Şerîfi	“	Kezâ	Kezâ
200	“ “	Gazhâne civârı	Halvetî dergâhı	“	Kezâ	Kezâ
400	“ “	“ “	Server Ali Baba Tür- besiyle şeyhin iskânına â'id hâne	“	Kezâ	Kezâ
3.000	“ “	Kurnalı caddesi	Yirmi dört bâb kirâ hâneleri	“	Kezâ	Kezâ
400	“ “	Kömür pazarı	Fethiye Mektebi	“	Kezâ	Kezâ
55.850	Toplam					

V. BÖLÜM

RUM ÇETELERİNİN TÜRKLERE KARŞI ANADOLU'DAKİ FAALİYETLERİ

1-İstanbul'daki Faaliyetleri:

Yunanlılar vapurlarla Tekfurdağı ve civârına çok sayıda Rum getirip bunları Müslüman köylerinde iskan ediyorlardı. Buralardaki Müslümanlar ise baskılara dayanamıyarak her şeylerini bırakıp İstanbul'a göç ediyorlardı. Aynı zamanda Beykoz ve Gebze civarında yapılan tedhiş hareketlerinden dolayı oralardaki bir çok köylüler başka yerlere kaçmak zorunda kalmışlardı. Bu sebeble bir çok karye ortadan kalkmıştır.

Bütün bu yapılanların Boğazlar ve Marmara havzasında sâkin Müslümanları hazırlanan bir plan çerçevesinde tedricen göç ettirerek, Dünya siyasetinde çok önemli bir yeri olan Çanakkale ve İstanbul boğazı deniz yollarının iki tarafında sâkin Müslüman nüfusun imhâsı ve yerlerine gayr-ı müslüm kitlenin yerleştirilmesi amacına yönelik olduğu görülmektedir¹¹⁵.

Gebze havalisinde Yunan askerlerinin yapmış olduğu irtikâb, zulüm ve gasb tahammül edilemeyecek bir hâle gelmiştir. İslam olmaktan başka kabahati olmayan kasaba ahâlisinin malları Yeniköy Rumlarıyla beraber olan Yunan askerleri tarafından cebren gasbedilmişti. Kahvehâne ve sokakta ele geçirdikleri kişileri feci şekilde döverek cebren hânelere giriyorlar ve kadınlara varıncaya kadar sopa ve süngü altında inletmek cüret ve cesâretini gösteriyorlardı. Ahâliyi Yunan askerlerine selam durmaya ve vermeye zorluyorlardı. İmhâ etme ve intikam alma amacına yönelik bu hareketler yöre halkını muhacir durumuna düşürmüştü¹¹⁶.

I Kanun-ı Evvel 1920'de Beykoz Yalıköy'de bir Yunan askeri, aldığı bir paket tütüne karşılık verdiği yirmi beş drahmilik kağıt parayı bozmamasından dolayı, Bakkal Hüseyin Ağa'yı süngü ile yaralamak suretiyle öldürüp firar etmiştir.

¹¹⁵ BOA.HR.SYS.2620/58 Harbiye Nâzırının 13 Aralık 1920 tarihli arzı

¹¹⁶ BOA.HR.SYS. 2620/18

İstanbul Vilâyeti Dâhilinde Yunan Askerleri Tarafından Yapılan Cürümler¹¹⁷:

11 Ağusto 1920	Üsküdar Ovacık karyesi	Ömer Ağa ve Çoban Abdullah oğlu Mustafa'yı Yunanlıların teşvikiyle Paşaköy Rumları dağa kaldırmışlar ve karye ahâlisini darbeylemişlerdir.
18 Ağustos 1920	Gekbuze'nin (Gebze) Karaağıl mevki'i	İsmail Çavuş ve mahdûmu Raşid Yunanîlerin teşvikiyle Yeniköy Rumları tarafından dağa kaldırılmıştır
20 Ağusto 1920	Gekbuze'nin Ürkütlü karyesi	Emin oğlu İbrahim ve Tosun oğlu İbrahim Efendi'nin mahdûmu Yeniköylü Rumlar tarafından katledilmiştir.
29 Eylül 1920	Gekbuze ve Darıca	Ahâl'i İslâmiyyeye işkence edilmiştir.
29 Eylül 1920	Gekbuze	Eyüb, Bekir oğlu Salih, Koca Tahir, Eşref ağalar Yunanlılar tarafından darbedilmiştir.
14 Teşrîn-i Ev-vel 1920	Gekbuze	Kadir, Hasib, Fırıncı Mehmed ağalarla Fikri ve Da'va Vekili Hamdi efendiler Yunanlılar tarafından şiddetle darbedilmişlerdir.
15 Teşrîn-i Ev-vel 1920	Tavşancıl karyesi	Şahin oğlu Edhem, Arnavud Ali, Hacı Mehmed oğlu Sırrı, Zurnacı İsmail, Akif oğlu Hayri nâm şahıslar, Yunan askerleri tarafından şiddetle darb ve işkence edilmiştir.
21 Teşrîn-i Ev-vel 1920	Gekbuze'nin Denizli karyesi	Mu'allim Mustafa Efendi katl, Muhtar Edhem Ağa, İmâm Hâfız Tevfik, Cemal, Salih oğlu Mustafa Yunan efrâdı tarafından ağır sûrette cerhedilmişlerdir.
22 Teşrîn-i Ev-vel 1920	Alacalı nâhiyesi Sofular karyesi	Manav oğlu Mustafa Re'is ile Hacı Aşır Efendi Hafidi Ahmed Muhtâr ve Mehmed

¹¹⁷ BORA.HR.SYS.2611/2

		oğlu Hüseyin ve Resul oğlu Ahmed, Yunanlılar tarafından dağa kaldırılmıştır.
09 Teşrîn-i Sâni 1920	Şile kasabası	Şile Belediye Re'isi sâbıkı Ali Rıza Efendi, Yunan askerleri tarafından katledilmiştir
18 Teşrîn-i Sâni 1920	Tavşanlı karyesi	Mezkûr karyeye gelen bir Yunan müfrezesi, karye ahâlisini tazyîk ile Yunan asâkirinin vürûdundan nâşi memnuniyeti hâvi cebren mazbata tanzim ettirmişlerdir.
19 Teşrîn-i Sâni 1920	Gekbuze İstasyonu	Giridli İlya isimindeki Yunan çavuş gece kasabada ahâlîyi darb ve tahkîr ederek Aşçı Hüseyin oğlu İbrahim'i süngü ile cerheylemiştir.
2 Kânûn-ı Evvel 1920	Yalova'nın İslâm İlyas karyesi	Meskûr karye Yunanlılar tarafından basılarak kâmilen ihrâk ve ahâlisine zulüm ve işkence icrâ edilerek kadınların ırzına tasallut edilmiştir.
10 Kânûn-ı Evvel 1920	Gekbuze'nin Kargadivanı karyesi	Mezkûr karye Yunanlılar tarafından basılarak hâneye duhûl ve eşyâ gasbedilerek, kadın ve erkeklere darb ve işkence icrâ olunmuştur.
10 Kânûn-ı Evvel 1920	Gekbuze	Kargalı karyesi, Yunan efrâdı tarafından abluka edilerek ahâlisi darb ve emvâl ve eşyâsı gasbolunarak, bu miyânda Mühtedî Mehmed Yunan zâbiti Manol tarafından darb ve tehdîde edilmiştir.
24 Kânûn-ı Evvel 1920	Gekbuze Pelidli karyesi	Karye ahâlisinden Nuri oğlu Mehmed ve mahdûmu Receb nâm şahıslar Yunan askerler tarafından darbedilmişlerdir.
3 Kânûn-ı Sâni 1921	Gekbuze Sultan Orhan mahallesi	Mühtedî Mehmed'in kâ'invâlidisine işkence edilerek şiddetle darbedilmiştir.
23 Kânûn-ı Sâni 1920	Gekbuze kasabası	Şakî Kaplan'ın zevcesi Yunanlılar tarafından hânesinden kaldırılarak nâmûsuna tecâvüz ve

		mezbûrenin kâ'inederi Köroğlu Mehmed darbolunmuşdur.
--	--	--

Gebze'ye bağlı Tavşanlı karyesinden Rahmi, Yunan Kumandanlığınca, Yunan zâbitine selam vermediği bahanesiyle tevkif edilerek dövülmüş, el ve ayakları bağlandıktan sonra ayaklarından telgraf teliyle asarak tütsü vermek suretiyle işkence edilmiştir. Kahveci Mustafa Efendi ile Seksen yaşındaki Hacı Mehmed Ağa'da aynı muameleye mâruz kalmıştır. ¹¹⁸

Şile ve civârındaki köylerde de Yunanlılar Müslüman ahaliye çeşitli zulümler yapmıştır. Kılınçlı köyüne gelen silahlı Yunan askerleri zorla bir kadının hânesine girerek çeyiz takımlarıyla bazı eşyalarını gasbetmişlerdir. Korna ve Karakiraz köylerinde bazı kişileri döverek paralarını almışlardır.

Karakiraz'da Sâlim Reis'in zevcesi Ferdevs hanımı muhtar vasıtasıyla çağırarak, ayaklarını tüfek kayışıyla bağlayıp kırbaçla döverek işkence etmişlerdir. İki çocuk annesi ve otuz sekiz yaşındaki Firdevs hanıma cebren tecâvüz etmişlerdir. Daha sonra ocakta yanan odunlarla vücudunun bir çok yerini yakarak bırakmışlardır.

Aynı askerler Karakiraz, Kılınçlı ve Bozhâne köylerinde ahalinin tehdid, zulüm ve işkence ile para, eşya, tavuk ve hayvanlarını alarak gitmişlerdir. ¹¹⁹

Gemlik kazasına bağlı Haydariye karyesi ile diğer karyelerde Yunan askerleriyle onlar tarafından beslenip silahlandırılan Rum eşkiyasının yaptıkları faciadan yalnız hayatlarını kurtararak günlerce ormanlar ve mağaralarda saklanarak İstanbul'a gelmek üzere Küçükkumla karyesi civarında bulunan Elmalık mevki'inde toplanan ve erkek, kadın, hamile kadın ve çocuklardan oluşan bin yüz kişi Yunan Mitralyöz taburu ile Rum eşkiyasınca abluka altına alınarak tamamı imha ve katledilmişlerdir. Bu olayda sadece bir kişi ölü rolü oynayarak ancak hayatta kalabilmiştir.

2-Bursa'daki Faaliyetleri:

Umurbey köyü ileri gelenleri 29 Ağustos 1920 tarihinde Sadaret'e gönderdikleri istidalarında İngilizlerin işgal ettikleri Gemlik'i Yunan kuvvetlerine bırakarak çekilmelerinden sonra yaşadıklarını şöyle anlatmaktadırlar. ¹²⁰

¹¹⁸ BOA.HR.SYS. 2622/28 Gebze Kaymakamlığının 16 Şubat 1921 tarihli tahrirati.

Müslûmanların Gemlik dışına çıkmaları yasaklanmış, silah aramak bahanesiyle zorla evlere girilerek evler sayılmış, halkın büyük çoğunluğu sebepsiz yere sopa, kamçı ve dipçiklerle dövülmüştür. Gemlik şosesi üzerinde on beş gün içerisinde elli kişi kaybolmuş, bağ ve bahçeler tahrip edilmiş, tamamen silahsızlandırılmış Gemlik halkı Ermenilerin suikastlarına ve çıkardıkları yangınlara maruz kalmışlardır.

Silah arama esnasında yunan zâbitan ve efrâdı tarafından çalınan para ve eşyanın cins ve miktârlarıyla isimlerini içeren Gemlik kazası Umurbey karyesi imam ve ihtiyar heyeti azalarınca verilen cedvel ise şöyledir:

Guruş	Çalınan Eşya	İsimler
53750	Gümüş Tütün tabakası	
200	Gümüş işlemeli ağızlık	
1000	Gümüş işlemeli zî-kıymet omuz havlusu	Çavuş oğlu Mehmed Efendi kerimesi Kevser Hanım
2000	1 gömlek, 1 şarşaf (çarşaf), 5 el havlusu, 2 yağlık	
8000	Altun üzerine bir çift elmas küpe	
5000	Altun üzerine elmas yüzük	Abidin Hâlıl oğlu Ahmed Efendi
4000	5 Aded zî-kıymet yağlık çevre	Dağlı oğlu Osman
270	2 kibrit kutusu, 2 kıyye sabun, 1 kamçı	Vezir oğlu Mustafa
1500	1 kadın sâ'ati: gümüş üzerine altun yıldız işlemeli	Giridli'nin Mustafa Efendi
800	4 aded ulama çevre	
3000	Mücedded iki çift fotin	Hâfız Galip oğlu Talat Efendi
1800	Üç çift yeni kadın iskarpini (çift:3)	
800	Bir çift parlak tulumbacı kundurası	

¹¹⁹ BOA.HR.SYS.2624/64

¹²⁰ BOA.HR.SYS:2618/44

1500	Bir fener, beş kıyye kösele	Hacı Gâlib'in üvey oğlu
1000	Bir aded dana derisi, bir çift kalıp (Kalıp makineli tüfenk bölüğü etrafından kunduracıda)	Kunduracı Mustafa
150	1 keser, 1 destere, 1 çift kadın çorabı	
2500	İki aded gümüş sâ'at (adet: 2)	Emme (?) Osman
500	Bir aded gümüşlü hacı tesbîhi	Köse'nin Hâfız Râif Efendi
350	İki aded İngiliz çakısı ve tesbîh	Tahsildâr'ın Ali
500	İki aded el havlusu, yüz yumurta	İmam Veli'nin Abdullah
2500	İki aded bilek sâati 1 kordunlu sâ'at	Himmet'in Osman
1500	Müceddet bir takım setre pantolon	Bevvâb Osman'ın İbrâhim
200	Muska kılıfı	Himmet'in Mustafa
6000	1 aded elmas sâ'at iğnesi, 1 elmas kopça	Koca Mustafa oğlu Ali bey
500	Üç kıyye tütün, 1 bakır sigara kağıdı kutusu	
500	Bir yük karpuz	
7000	Bir adet altun sâ'at kösteği	Çavuş oğlu Mehmed Efendi oğlu Ahmed
53750	Toplam	
400	Bir aded sedef tesbîh	Gürcü Yusuf Ağa
300	Bir aded berber saç makinesi	Gürcü Yusuf Ağa kâ'in-biraderi Muhuddin
500	Nakid	Tüccâr Ömerin Ali Ağa
350	1 İngiliz terzi makası, 1 tesbîh	Nalband Alâaddin Usta
5000	Bir aded dürbün	Hacı Ahmet Bey oğlu Enver Efendi
1500	Nakid gümüş pare	

1700	Bir çift mücedded fotin, 10 çift çorap, 2 aded havlu	Bezzâz Hacı Râif
350	Bir kıyye tütün, 80 aded yumurta	
300	Mülâzıma verilen şarşaf (çarşaf)	
2000	4 adet tahta üzerine bağlık işleme uçkur	Mevâzîn Halil oğlu Ahmed
10000	Altun ma'a kordon sâ'at	
3500	Altun zînet beşi birliği	Balta Mehmed Ağa
3300	Nakid	Hacı Mustaf dâmâdı Bakkal Ahmed Efendi
2000	1 aded gümüş bilezik, 1 aded altun yüzük	Tahsildar Salih Efendi
10000	1 çift altun üzerine elmas küpe	
500	Kumaş mintan	Hacı'nın Ali zevcesi Fevziye Hanım
200	Kamçı	Koca Mustafa'nın Ali Bey dâmâdı Mustafa
500	On adet Osmanlı altunu	Hacı Nuri'nin Mehmed Ağa
10000	Bir adet ma'a altun kordon sâ'at	
1000	Bir adet gümüş tütün tabakası	
60000	Otuz aded gümüş ve altun işlemeli yağlık	
10000	On adet tahta uçkur bağlığı	

4000	Otuz adet tel makara, 1 adet gümüş tel makara, 10 çift yün çorab	
3000	1 adet ipek yatak şarşafi, 4 hamam takımı havlu	
1500	Dört adet yatak şarşafi, 1 altun yüzük	
7000	Sekiz adet gömlek, on adet çevre işleme, ma'a kordon sâ'at	Gürçü Yusuf Ağa
1200	Bir adet cep sâ'ati	
240	İki adet ustura	Laz Derviş Dayı Dâmâdı Yusuf Efendi
300	Dörd adet sîm Mecîdiye	
5000	Bir adet elmas yüzük	Gemlik Evkâf Me'mûru Fuad Efendi
1000	Bir adet altun yüzük	
2500	Ma'a kordon sâ'at	
10	Gümüş pâre	Halid Pehlivân oğlu İsmail
211720	Toplam	
600	İki adet berber makinesi	Kürt kabadayı
600	İki adet ustura, 3 el havlusu	
300	Nakid	
300	Üç kıyye tütün	Muhîk(?) Mehmed oğlu Süleyman
1900	Nakid	
500	Kulblu altun	Helvacı Mustafa Efendi
15000	Sâ'at ve makas	
700	Bir kehribâr tesbîh, bir adet kamçı	Yahya Halil zevcesi Penbe Hanım
700	2 cedîd fanila, 1 çevre; gümüş telli	Hacı Ömer'in Bekir Efendi

500	1 keser, 1 burgu, 2 destere vesâ'ire	Hacı Gâlib Ağa
300	Pantolon	Zeybek'in Ali
1200	2 adet Memdûhiyye altunu	
500	1 yüzlük altun	Gürcü Kadir zevcesi Fatma Hanım
200	1 tesbîp	
200	Baston	Laz oğlu Ahmet Ağa
500	3 kıyye peynir, 1 kıyye tereyağı	Feyzi oğlu Ahmed
500	Setre	Salih Efendi oğlu Muhtar
300	Pantolon	Gâzi Mehmed oğlu Ahmed
900	Nakid	Laz Kalyoncu oğlu Ömer
2000	Kaput, setre pantolon	Laz Hüseyin oğlu İbrahim
1000	1 gümüş tel işlemeli yağlık, 3 adet çorap	Çakır Ali oğlu İhsan
226920	Genel Toplam	

Yunan kuvvetlerinin Yenişehir ve İnegöl'ü işgal etmesinden cesaret alan Rumlar Bursa'ya bağlı Pamucak, Derbend, Susurluk ve çevre köyleri yağmalayarak bir milyona yakın hayvan ile çok sayıda eşyayı arabalarla nakletmişlerdir. Bu yağmaya Ermeniler ve İznik taraflarındaki gayr-ı Müslümlerde katılmış Beypınar, Papazca ve köprühisar köyleri yakılıp Türklere ait herşeyi yağmalamışlardır¹²¹.

Müddei-i Umûmi Hasan Aşki Bey'in ifadesine göre Yenişehir hükümet ve belediye daireleriyle tekyesine Yunan askerinin çekilmesini müteakib bombalar atılmış, çarşı tamamen yakılmış ve bu arada bir çok hâne de yanmıştır.

Halkın evlerindeki, dükkanlarındaki mal ve eşyası, câminin halı ve seccadeleri asker gerisindeki Rum ve Ermeniler tarafından çalınarak Gemlik tarafına götürülmüş ve kadınlara acımasızca tecavüzlerde bulunulmuştur¹²².

Hûdâvendigâr (Bursa) Vilâyeti Dâhilinde Yunan Askerleri tarafından yapılan cürümlerin Hülâsası¹²³.

¹²¹ BOA.HR.SYS.2620/30 Dâhiliye Nezaretinin 28 Kasım 1920 tarihli tahrirâtı

¹²² BOA.HR.SYS. 2621/22 Hûdavendigâr Vilâyetinin 26 Aralık 1920 tarihli tahrirâtı

Olay Tarihi	Olay Yeri	Nev-i cürm ve mağdurlar
7 Eylül 1920	Orhangazi'nin Akharim ve Ma'mûre karyeleri	Yunanîler tarafından teslîh edilen Ermeni çeteleri bu iki köyü basarak ahâlînin emvâlîni yağma etmişlerdir.
7 minh	Orhangazi'nin Tutluca karyesi	Yunanîler tarafından teslîh edilen Ermeni çeteleri bu köyü dahi basarak ahâlînin eşyâsını yağma ve elli kişiyi katledtikden sonra karyeyi kâmilen ihrâk etmişlerdir.
7 minh	Orhangazi'nin Bakırköy ve Paşayayla karyeleri	Bu iki köyün dahi kâmilen ihrâk ve sekene-i mevcûdesi katledilmiştir.
15 Teşrîn-i Sâni 1920	Beypira, Pupazca (Papadya), Köprühisar karyeleri	İşbu köyler Yunanîler tarafından teslîh ve teşcî edilen Rum ve Ermeni çeteleri tarafından ihrâk edilmiştir.
19 minh	Gönen'in Çakmak karyesi	Bir Yunan müfrezesi, bu karyeyi basarak, hânelere duhûl ile eşyâyı gasb ve köyün samanlıklarını ihrâk ve ahâlîden İbrahim oğlu Ahmed'i katl ve altı kişiyi cerh, sekiz kişiyi darb ve tazyîk etmişlerdir.
1 Kânûn-ı Evvel 1920	Gönen'in Ekşidere karyesi	Ahâlîden jandarma neferi Misak oğlu Cemal, Yunanîler tarafından katledilmiştir.
20 minh	Missi karyesi	Bu karye ahâlîsi umûmiyetle Yunanîlerin tecâvüzâtına uğramıştır.
25 minh	Yenişehir'in Barçın ve Karabahadır karyesi	Bu karyenin muhadderâtının nâmûsları Yunanîler tarafından pâ-y-mâl edilmiştir.
26 minh	Yenişehir kazâsı	Hükûmet konağı, dâ'ire-i belediyye, Düyûn-ı Umûmiyye, telgrafhâne ile

		Edhem Paşa Otelı ve civârındaki binâlar, Hacı Gökğöz'ün tekâmîl akârâtı ve Hacı Tahir'in oğlu Mehmet Efendi hânesi ve mahallâtdaki mebânî-i meşhûre Yunanîler tarafından atılan bombalarla ve gazyağı dökmek suretiyle ihrâk edilmiş ve kadınların ırzları pâ-y-mâl olunmuştur.
20 minh	Dobruca karyesi	Yunanîler tarafından teslîh ve himâye edilen Rum eşkiyâsı tarafından değirmende bulunan ameleden ikisi cerhedilmiştir.

Orhangazi civarında Üreyil ve Çakarıl İslam karyelerindeki silahlar toplanarak, ahâlisi tamâmen katl ve idam edilerek malları yağma edilmiş ve hâneleri yakılmıştır. Toplanan bu silahlar Hıristiyanlara verilmiştir.

Dublucâ ile on bir İslam karyesi yerli Ermeniler tarafından tamamen yağma edilmiş, bu civarda ancak bir kaç hâne tecâvüzden kurtulmuştur.

Orhangazi'den yedi ve Çakırlı'dan yirmi kişi kurşuna dizilerek, Orhangazi kasabası muhasara altına alınmış ve sekiz yüz mavzer teslim edilmediği takdirde kasabanın yakılacağı söylenerek ahâli tehdid edilmiştir.

Gemlik kasabasındaki kadınlar fâhişe oldukları bahanesiyle zorla götürülmüşlerdir. Buralarda Rum ve Ermeni çeteleri teşkil edilerek yağmacılık yapılmıştır. Gerek Yunan askerleri ve gerekse yerli Rumlar tarafından İslam karyelerindeki kızlara tecâvüzlerde bulunularak birkleri izâle edilmiştir¹²⁴.

Orhangazi kazasını oluşturan yirmi bir İslam karyesinden ancak beş karye kalmıştır. Diğer onaltı karye ise işgalci Yunan kuvvetlerince sebepsiz olarak yakılmış, yağmalanmış ırz ve namusa tecavüzle ahâliden bir kısmı katledilmiştir.

16 Nisan 1921 tarihinde kasaba ahâlisinden çoğu hükümet erkânıyla beraber Gemlik kasabasına sürülmüştür. Sürgün sırasında Düyûn-ı Umûmiye ve Reji idarelerinin eşyalarıyla kaza mevcudları yağmalanmış, yolculuk sırasında zulüm,

¹²⁴ BOA.HR.SYS.2619/35

işkence ve ırza tecâvüz edilerek ahalinin bütün mallarını ve eşyalarını gasbetmişlerdir¹²⁵.

Orhangazi kazasındaki bütün eşyalar bir han içerisinde toplanarak Rum ve Ermeni ahâliye dağıtıldıktan sonra sekizyüz hânelik kasaba ateşe verilerek tamamen yakılmıştır.

Daha sonra Çeltikçi ve Gedelek karyeleri abluka altına alındığından, ahali bütün eşyâsını bırakarak dağlara kaçmıştır. Bunlardan yirmiye yakın çaresiz ile Gedelek karyesinde kalan beş yüzü aşkın masum ahâliye , çoluk çocuk, sabi ve nisvâna çeşitli zulümler yapılarak katl ve imhâ, el ayak kesmek, göz çıkarmak ve genç bâkire kız bırakmamak gibi hareketlerde bulunulmuştur¹²⁶.

Silahlı Yunan ve Rum çeteleri Orhangazi kazasına bağlı yirmi bir köyü tamamen yakıp yağmaladıktan ve halkını katlettikten sonra aynı imha hareketini Kocadere, Akköy, Soğuksu, Lütfiye, İhsaniye, Tevfikiye ve Mecidiye köylerinde de tekrarlayıp bu köyleri viraneye çevirmişler, sahil köyelerine kaçan köylülerden geride kalanları iplerle bağladıktan sonra yayılım ateşine tutarak öldürmüşlerdir.

Kadınları çıplak bir şekilde oynatıp tecavüz ettikten sonra hepsini bir evde toplayıp üzerlerine bomba atarak katletmişlerdir. Rum çeteleri Gemlik'e bağlı Fıstıklı köyünden dört kişiyi öldürerek köyü yağmalamışlardır.

Gemlik yerli Rumları Küçükkumla, Büyükkumla, Karacaali ve Narlı köylerini yağmalamışlardır¹²⁷.

Gemlik ve çevresinde yapılan Yunan mezâlimi hakkında rapor hazırlamak amacıyla dolaşan İngiltere, Fransa, İtalya temsilcileriyle Osmanlı zabitleri ve İsviçreli bir siyasi memurdan oluşan tahkik heyetinin tesbit ettiği hâdiselerden bazıları ise şunlardır.

Yunanlılar, öncelikle Müslümanların silahlarını toplayıp yerli Rum ve Ermenilere dağıtarak silahlı çeteler oluşmasına sebep olmuşlardır. Amaçlarının sadece yağma olmayıp islamı imha ve buldukları bölgede çoğunluğu sağlamak olduğu anlaşılmıştır. Mabetleri yıkarak halkın dini ve milli münasebetlerini koparıp oturdukları yerlere geri dönmelerini engellemeye çalışıyorlardı.

¹²⁵ BOA.DH.KMS. 60-2/17: Orhangazi belediye reisi ve eşrafın 21 Nisan 1921 tarihli istidası

¹²⁶ BOA.HR.SYS.2623/69: Gemlik kazası Armudlu nahiyesi eşrafı ile Orhangazi belediye reisi ve eşrafının istidaları

Kumla-i Sagir'den Gemlik'e sevk edilen elli-altmış kadından sadece dört tanesi kurtulabilmiş, diğerlerinin akıbetleri bilinmemektedir. Narlı köyünün kaçamayan ahalisi camilerde yakılmış, Büyük kapaklı ahalisinden altmış kadarı kurşuna dizilmiş, on beş kıza tecavüz edilmiştir.

Küçük kapaklı'da yirmi beş kişi derekenarında öldürülmüş elli beş kişi de evde yakılmış ve on iki kıza tecavüz edilmiştir.

Fıstıklı'da erkeklere işkence, kadınlara tecavüz edilmiş, katırlı ve Muradoba köyleri yağmalanıp eşyaları Yunan askerleriyle yerli Rumlar arasında paylaşılmıştır. Ayrıca yetmiş yaşındaki bir kadına on sekiz Yunan askeri tarafından tecavüz edilmiştir.

Gemlik'te yapılan bu vahşetin ele başları ise Rum Palikaryaları ve Ermeni gençleriyle işbirliği halinde çalışan Sakızlı Kineççi, Yorgo, Meyhaneci Haralambo ile Apostol olduğu tesbit edilmiştir. Bu eşkiya reisleri küçük ve büyük Yunan askeri müfrezeleriyle gereken yerlerde beraberce hareket ediyorlardı.

Yağma sonucu meydana gelen zâiyatın yer ve cinsi ile tahmini bedelleri ise şöyledir¹²⁸.

Aded-i hâne	Hâne bedeli	Eşyâ bedeli	Zeytun bağı	İsm-i Kurâ
530	500.000 Altun	800.000 Altın	1.200.000 Guruş	
170	220.000 "	85.000 "	900.000	Kumla-yı Kebîr
80	120.000 "	80.000 "	750.000	Narlı
90	160.000 "	108.000 "	800.000	Kapaklı
160	218.000 "	96.000 2	800.000	Karacalı

16 Nisan 1921 tarihinde Gemlik kazasına bağlı Karacaali karyesinde yüzü aşkın Yunan askeri ve bunlara iştirak eden Rum eşkiyası tarafından katliam ve gasb yapılmıştır¹²⁹.

Hüseyin'in kerimesi 14 yaşındaki Şerife, 13 yaşında Narlılı Esad kerimesi, Murad kerimesi 18 yaşındaki Emine ve on yaşında Hüseyin kerimesi Aliye ile Hacı Mustafa kerimesi Şâhende'nin bıkrları izâle olunduktan sonra Yunan askerleri tarafından zorla dağa kaldırılmışlardır.

¹²⁷ BOA.HR.SYS.2624/17

¹²⁸ BOA.HR.SYS. 2624/77

¹²⁹ BCA. 272,12,38,30,19

Perişan halde kaçışan kadın, erkek, çoluk çocuk süngü ve kurşunla katledilmiştir. Yunan askerleri bu vahşeti yaparken yağma ettikleri hâneleri yakmaya başlamışlardır. Bu fâciadan çok az kimse dağlara ve derelere saklanmak suretiyle kurtulabilmişlerdir.

Armudlu, Kumla, Kapaklı ve Karacaali karyelerinde katledilen ve tecavüze uğrayanlardan isimleri tesbit edilenlere dair cetveller facianın boyutlarını ortaya koymaktadır.

Armudlu nâbiyesinden Hasan Efendi ifadesiyle

		Katledildiği Yer	Nisan 1921	Maktûl
Armudlu	Galib oğlu Hüseyin	karyede	“	“
“	Cerrah oğlu Hasan	“	“	“

“	Emin oğlu İbrahim	“	“	“
“	Mü’ezzin Mehmed	“	“	“
Latife karyesi	Reşit oğlu Hüseyin	karyesinde		
“ “	oğlu Abdullah	“	“	“
“ “	oğlu Hüseyin	“	“	“
“ “	Abdullah zevcesi Hanife	“	“	“
“ “	Süleyman zevcesi Hadice	“	“	“
Sultaniye	Hacı Ahmet oğlu Ahmet	“	“	“

Kumla karyesinden Hoca Hüseyin Efendi ifâdesiyle

		Yaşı			
Kumla karyesi	Muhtar Mehmed Ağa	40	karyeden alınarak Gemlik yolunda	12 Mayıs 1921	katl
“	Şaban Mustafa	35	“	12 “	“
“	Yoğurtçu Mustafa	60	parça parça edilmek suretiyle	12 “	“
“	Abdullah Çavuş	55	“	12 “	“
“	Hasan Remzi	25	“	12 “	“
“	Sandalcı Âsaf	40	Gemlik’e hey’ete giderken	12 “	“
“	Boşnak Yusuf	35	“	12 “	“
“	Ra’if Hasan	27	Tarlasında	10 “	“
“	Tosyalı (?) Hasan	50		10 “	“

Kapaklı karyesinden Süleyman Reis oğlu Ahmed Re’isin ifadesiyle

Kapaklı karyesi	Muhtar Hasan Ağa	karyede	13 minh
“	“	Yabanovalı Hasan	“ 13 minh
“	“	Ömer kerîmesi İfâkat	“ 13 minh
“	“	Hoca Mehmed Ağa	“ 13 minh
“	“	Ali Dayı oğlu Ali	“ 13 minh
“	“	Kalafatçı oğlu Şerif	
“	“	Kürd Mustafa	
“	“	Koca Hüseyin Oğlu Mehmed	
“	“	Karadenizli Kâmil	

“	“	Kürd Ali
“	“	Kara Ahmed oğlu Hüseyin
“	“	Kara Ahmed zevcesi Emine
“	“	Kara İbrahim zevcesi Hanım (?)
“	“	Muhâcir Adem zevcesi Şerife
“	“	Hüseyin zevcesi Emine
“	“	Mahdûmu İsmail
“	“	Mehmed zevcesi Sıdika
“	“	Çakır Reis zevcesi Hüsniye

Yaralılar

[Kapaklı Karyesi]	Ahmet zevcesi Fatma
“	Hüseyin zevcesi Elmas
“	Edhem Reis oğlu Hasan
“	Mahmud kerîmesi Emine

İrzına tasallut edilenler

[Kapaklı Karyesi]	Mehmed Reis'in kerîmesi Hacer	
“	Kerîmesi Penbe	bâkire
“	Mehmed zevcesi Penbe	
“	Bayram'ın Mehmed kerîmesi	
“	Arab Hasan'ın kerîmesi Hacer	bâkire
“	Sarı oğlu kerîmesi penbe	bâkire 11 yaşında
“	Karye hocasının zevcesi Ayşe	
“	Halil kerîmesi Asiye	
“	“ kerîmesi Hacer	
“	Arnavud Hasan kerîmesi Şerife	
“	Aziz kerîmesi Penbe	

Yunan kumandanı berâberinde götürülerek Gemlik ile Kumla arasında katl.

Ali Hocanın zevcesi

Ali Kerîmesi Hadice

Murad zevcesi Elmas

Murad kerîmesi Emine

Murad mahdûmu Ahmed

Mehmed zevcesi (Beş çocuğu berâber)

Hacı Nuri zevcesi Emine ve oğlu Halid

İbrahim zevcesi Makbûle (iki çocuğuyla berâber)

Osman zevcesi Ayşe

Mahdûmu Behçet

İmam zevcesi Ümmühan

Mehmet zevcesi Küçük Hanım (Dört çocuğu berâber)

Mehmed zevcesi Şerife

Hacı Mehmed zevcesi Şerife

Hacı Keleş (?) kızı Şahande

Eşref kerîmesi Elmas

Kutbullah kardeşi Zeliha

“ Zeyneb

Bekir kızı Hadice

Karacaali Karyesinden ırzlarına ta'aarruz edilenler

	Yaşı	
Hüseyin kerîmesi Şerife	14	bâkire
Narlılı Esad Kerîmesi	13	bâkire
Murad kerîmesi Emine	18	bâkire
Hacı Mustafa kerîmesi Şâhende		
Hüseyin Kerîmesi Aliye	10	bâkire

Yaşı

Orhangazi	Nüfus kâtibi İbrahim Efendi	30	Gemliğe tehcîr edilirken	16 Nisan sene 1921 maktûl
“	Hâfız Hasan	32	“	16 minh
“	Hâfız Çavuş'un Halil zevcesi	27	“	16 minh iskât-ı cenîn hastadır
“	Topal Hasan zevcesi Huriye	75	Kasaba ve Gemlik'de	“ yirmi otuz asker tara- findan ırzına tasallut
“	Mehmed Ali Usta'nın üveyi oğlu Mehmed	17	Tehcîrde	16 minh Maktûl

Yunan askerleriyle beraber yerli Rum ve Ermenilerden oluşan çeteler, Orhangazi'ye bağlı Üreğil, Altıkoz, Cihanköy, Reşadiye Pazarköy, Omzalı, Çeltikköy, Cedelik, Dutluca gibi Müslüman köylerine saldırarak halkın para, eşya ve hayvanlarını yağmalayıp köylerini yakmışlardır.

Yunan mezaliminden kurtulmak üzere Gemlik Pazarköy, Büyükkumla, Küçükkumla, Kırcaali ve Umurbey köylerinde çoğunluğu kadın ve çocuk bin beş yüz on kişi vapurlarla İsnabul'a iltica etmiştir.

Küçükkumlu'da elliye aşkın kadın ve çocuk kesilerek öldürülmüş, Narlı ve Kırcaali köylerinde bir tek müslüman kalmamacasına katliam yapılmıştır.

İtilaf Devletleri Tahkik Heyeti'nin gözleri önünde halkın elinden zorla hayvanları alınmıştır. Gemlik ahalisinden yetmiş yaşlarındaki bir kadına ahalinin gözü önünde on beş Yunan askeri tarafından tecavüz edilmiştir.

İngiliz Generali Frank başkanlığında İtalyan miralay mösyö Roloto, Fransız miralay Mösyö Veyg ve Sâlib-i Ahmer adına İsviçreli mösyö Geri ile Generalin yâveri Yüzbaşı mister Eston ve mösyö Rolato'nun tercümanı mösyö Amelya'dan oluşan itilaf Devletleri Tahkik Heyeti Yunan askerleriyle Rum çetelerinin Gemlik Orhangazi ve Yalova'da yaptıkları katliamları yerinde incelemişlerdir.

Bu tahkikat sonucunda şunları görmüşlerdir¹³⁰.

Bin hânelik Orhangazi kasabasının beş hane dışında tamamen yakıldığını görmüşlerdir. Yakılan ve tahrip edilen otuz cami, üç mektep, oniki medrese, iki hamam, bir iplik fabrikası ve dört zeytin fabrikası gibi büyük binaların fotoğraflarını almışlardır.

Tamamamen yakılarak beş on hânedan ibâret kalan Çengiler karyesini görmüşlerdir.

Çeltikçi karyesinin yakılmakta olduğunu görmüşler ve suç üstü yakalanan yedi Yunan askerinin fotoğraflarını almışlardır.

Kapaklı karyesinde dere kenarında on altı ve henüz ateş almamış bir hane içinde altı maktûl iki yaralı bulunmuş alevler içindeki karyenin fotoğrafı alınmıştır.

Kumla karyesi iskele başında iki maktûl bir yaralı görülmüş ve Mösyö Geri tarafından fotoğrafları alınmıştır.

Alevler içinde yanmakta olan Narlı karyesinin Mösyö Geri ve Yâver Eston tarafından fotoğrafları alınmıştır.

Heyet Gemlik sâhilinde ve sâhile yakın mevkilerde katliam ve yağmaya maruz kalan sonra da yakılan bu karyeleri gözleriyle görmüştür. Yakılan ve yağmaya uğrayıpta ancak iç kesimlerde buldukları için heyetin gidemediği karyelerin isim, nüfus ve durumları ise şöyledir.

Karye İsimleri	Nüfus Miktarı	Durumları
Teşvikiye	430	ahâlisi katl, mebânîsi ihrâk edilmiştir.
Kocadere-i Bâla	350	“ “
Kocadere-i Zîr	550	“ “
Çınarcık	550	Katli'âma ve yağmaya ma'rûz kalmış ancak 20 kişi kurtulmuştur.
Çalıca	120	Ahâlisi katl mebânîsi ihrâk edilmiştir.
Kurdköy	400	“ “
Ortaburun	150	“ “
Günlük (Güllük)	200	İhrâk edilmiştir. Ahâlisi firâr etmiş iki kişi katlonulmuştur.

¹³⁰ BOA.HR.SYS.2625/16: Harbiye Nezâreti'nin 29 Mayıs 1921 tarihli raporları.

Gökçedere	100	Kısm-1 a'zamı ihrâk edilmiştir.
Üvezpınar	150	İhrâk edilmiştir. Ahâlisi kısmen katledilmiş ve kısmen firâr etmişlerdir.
Paşaköy	350	Ahâlisi katl ve köy ihrâk edilmiştir.
Solucak (Soğucak)	200	“ “
Kirazlı	250	“ “
Yortan	250	“ “
Dereköy	250	“ “
Akköy	550	Ahâlisinin kısm-1 azamı katledilmiştir.
Samanlı	150	“ “
	125 (?)	“ “
Reşâdiye	1250	Karye kâmilen ihrâk edilmiş ve katli'âma ma'rûz kalmıştır.
Esediyeye	200	“ “
Çakırlı	550	Karye kâmilen ihrâk edilmiş ve katli'âma ma'rûz kalmıştır ve ahâlisi katledilmiştir.
Üreğil	700	“ “
Cihanköy	250	Ahâlisi firâr etmiş, köy yağma edilmiştir.
Dutluca	850	Ahâlisi katl, mebânîsi ihrâk edilmiştir.
Fıstıklı	550	Karye yağma edilmiş ahâlisi firar etmiştir.
Karacaali	650	Ahâlisi katl, karye yağma ve ihrâk edilmiştir.
Mecidiye	200	Ahâlisi kısmen katledilmiş ve yağmaya ma'rûz olmuştur.
Selimiye	700	“ “
Lütfiye	100	“ “
Hayriye	250	“ “
Haydariye	250	“ “
İhsâniye	100	“ “
Küçükumla	150	“ “

Sultaniye	10	“	“
Büyükkumla	620	“	“

3-Çanakkale'deki Faaliyetleri:

Kal'a-i Sultaniye Jandarma Taburu Kumandanlığı'nın 21 Ocak 1921 tarihli raporunda Yunanlılar ve Rum çeteleri tarafından yapılanlar şöyle anlatılmaktadır¹³¹.

Vazifeli olarak Karabiga İskelesinde bulunan jandarma neferi Salih oğlu Halil, sebatsız yere Yunan çavuşu Koço tarafından dövülmüştür.

Ezine'deki bütün islamların evlerinde Yunanlılar tarafından arama yapılmış ve konsol, ayna, sandalye dikiş makinası, bakır veya pirinçten yapılmış mangal, halı, kilim gibi eşyalar Rumların eşyalarıdır diye araştırmadan müsadere edilmiştir.

Kal'a-i Sultaniye Livasında meydana gelen diğer bazı olaylar ise şunlardır.

23 Teşrin-i evvel 1920	Biga'nın Gebe karyesi	Yunaniler jandarma karagolunu basdıkları gibi karyedeki Müslüman hanelerine tecavüz ederek bir çok fenalıklar yapmışlardır.
14 Kanun-i Evvel 1920	Karabiga nahiyesi	Bir yunan çavuş tarafından Yalı mahallesi imamıyla muhtarı darbedilmiştir.
14 minh	Ezine kazası	Dümrek ve Halilli karyesinden dört kişi Yunaniler tarafından darb ve işkence edilmiştir.
7 Kanun-i sani 1921	Orhaniye karyesi	Yunan müfreze,i askeriyesi karye ahalisini bir ahur içerisine koyarak silah talep ve bir çoğunu darb ve işkence etmişlerdir.

Ezine işgal kumandanının görevlendirdiği Mülazim Papa Zaharya Efendi kumandasındaki kırkbeş kişilik bir müfreze, Bayramiç kazasına tabi Salihler karyesine

¹³¹BOA, HR. SYS. 2611/2.

giderek ahaliden yirmi iki yaşlarında Hamzaoğulları'ndan Mustafa oğlu Hüseyin otuz yaşlarında Mehmed oğlu İsmail, otuz yaşlarında Hüseyin oğlu Hasan, Şabcioğulları'ndan otuz yaşlarında Ahmed oğlu Mustafa ve yirmi sekiz yaşlarında ki Mehmed oğlu Hüsnü'yü yanlarına alarak Dümrek karyesi köprüsüne vardıklarında Mehmed oğlu Hüsnü'yü Bayramiç'e sevk ettikten sonra diğer dördünü kurşun ve kasaturalarla feci bir şekilde katletmişlerdir¹³².

Çanakkale Osmanlı komisyon Riyaseti'nin 22 Mayıs 1921 tarih ve 592 numaralı raporunda Yunan işgal kuvvetleri ile Rumların yaptıkları şöyle anlatılmaktadır¹³³.

Sekiz kişilik bir Yunan müfrezesi 25 Mayıs 1921 günü Kolfaköy'e gelerek Kocabıyık oğlu Abdullah, Abdullah oğlu Hasan, Küçük Mehmed Ağa'nın Ramazan ile Dede oğlu Zeki Ziya'nın hayvanlarını gasb ve Yaşar Ağa'nın manifatura dükkanını yağma etmişlerdir. Fehmi Bey'in evine zorla girerek yüz dört liralık kağıt para, on adet kilim, bir top patiska, onbeş tane havlu ve on adet başörtüsünü gasb etmişlerdir. Yunan müfrezesi Kocabıyık oğlu Abdullah'ın gümüş saat ve kordonu ile Sinan oğlu Emin Hoca'nın dört adet kuzusunu da alarak gitmişlerdir.

Yunan müfrezesi tarafından Çavuşköy tamamen yağmalandıktan sonra evler gaz dökülerek ateşe verilmiştir. Evlerin yanmasıyla yetinmeyen Yunanlılar buradaki ağaçları bile yakmışlardır.

20 Mayıs 1921 günü Mallıköy onbeş yirmi adet obüs mermisi atılarak, ahali sakal koparmak, darb, boynuna defalarca ip geçirip asmaya teşebbüs ve bir dul kadının ırzına geçilmesi gibi çok ağır hakaretlere uğramıştır.

Bu köylerde Yunan müfrezesi tarafından gasb edilen para, altın ve eşyalar ise şöyledir¹³⁴.

Osman Efendi'nin hanesinden	970 biner liralık evrak-ınakdiye 16 beşi bir yerde Osmanlı altunu, 80 Mahmudiye zine altunu, 51 Osmanlı lirası, 35 sim Mecidiye 3 elmas yüzük, 1 heybe, 1 halı
Osman Efendi'nin biraderi müteveffa Ramiz Ağa'nın hanesinden	100 birer liralık evrak-ı nakdiyye, mikdarı meçhil hane eşyası
Ahmed oğlu Mehmed Ağa'nın hanesinden	Mikdarı meçhil eşya
Hacı lazın hanesinden	“
Muhtar Hüseyin Ağa'nın	“

¹³² BOA. HR. SYS. 2623/46.

¹³³ BOA. HR. SYS. 2615/3.

¹³⁴ Aynı vesika.

Kıbtî Hasan'dan	6 yüzlük evrak-ı nakdiye
Çavuşköylü Mehmed'den	İki kıyye tütün, 1 aded evrak-ı nakdiyye
Gölcüklü İsmailden	25 yüzlük evrak-ı nakdiyye
Yavler'den Osmanoğlu İbrahim'den	4 evrak-ı nakdiyye
Kalburcu karyesi hocası Molla Hasan'dan	Ma'a köstek gümüş saat
Kazım Çavuştan	“
Bakkal Hacı İbrahim'in dükkanından	Bakkaliye ve manifatura eşyası

Eşkiya kör Apostol'un da içinde bulunduğu bir Yunan müfrezesi Bozili köyüne giderek dört müslüman öldürmüş ve dokuz kadar evi de yakmıştır.

Ezine de Yunanlılar tarafından belirli bir saatten sonra sokağa çıkma yasağı ve evlerin kapısına fener asma zorunluluğu konmuş, rüzgar nedeniyle feneri sönenler evlerinden alınarak dövülmüş ve işkenceye maruz kalmıştır¹³⁵. Kör Apostol Çarıksız köyü imam ve muhtarıyla ahaliden bir kişi ile Akçakeçili köyünden de bir kişiyi feci bir şekilde katletmiştir. Kör Apostol'a teslim edilen Yunan müfrezesi tarafından çeşitli bahanelerle tutuklanarlardan bir daha haber alınmamıştır. Baskılar karşısında Ezine'nin enbüyük ve zengin köylerinden Geyikli ile Bergos köyü halkı bütün eşya, mal ve hayvanlarını bırakıp kaçmak zorunda kalmışlardır.

Bayramiç Askerlik şubesi Başkanlığı'nın 20 Eylül 1922 tarihli raporunda Yunanlıların şube arazisindeki bütün ceviz ve badem ağaçlarını keserek yaktıkları, arazide bulunan dört kuyuda yapılan aramada canavarca öldürülerek kuyulara atılan müslüman cesetlerinin bulunduğu, yalnız Bayramiç'te öldürülen insanların sayısının üç yüze yakın olduğu, maddi zayıtın bir milyon liradan fazla olduğu ve Ezine kazasında yapılan tahribatın Bayramiç'e oranla on misli daha fazla olduğu belirtilmektedir¹³⁶.

Yunanlıların Bayramiç'i tahliyesinden sonra kuyulardan çıkarılarak teşhis edilebilen cesetlerin, Ayvacık'ın Tuztaşlı Türkmenlerinden Nesim oğlu Veli, Mamure nahiyesinin Çiçekli karyesi ahalisinden Çolak Ramazan ve Kayıklar karyesinden Karakaş oğlu Hüseyin bin İsmail'e ait olduğu tesbit edilmiştir.

Ezine'de çukurlardan çıkarılan cesetlerden birinin Sığırlı Karyeli Eminoğlu Hüseyin'e ait olduğu ve öldürülmeden önce ellerinin telefon telleriyle bağlandığı tesbit

¹³⁵ BOA, DH. KMS. 60-3/46, Kal'a-i Sultaniye mutasarrıfı Vahab ve Ezine Jandarma kumandanı Mehmed İzzet'in 21 Mayıs 1922 tarihli raporları.

¹³⁶ BOA.HR.SYS. 2617/1-34,36,37.

edilmiştir. Bulunan cesedlerin başları bıçakla kesilmiş ve gövdelerinin yanına gömülmüştür. Bazıları ise taşlarla vurularak öldürülmüştür. Bu çukurlarda kanlı ve kör bıçaklarda bulunmuştur¹³⁷.

4-Manisa'daki Faaliyetleri:

Akhisar'da kendi çiftliğinde bulunmakta olan Halid Paşa ve beş arkadaşı, çevredeki Rum karyelerinden kimselerin de aralarında olduğu halde bir Yunan müfrezesi tarafından feci şekilde katledilmiştir. Halid Paşa'nın vücudu ikiye bölünmüş, gözleri oyulmuş, ve parmakları kesilmiştir. Vücudunun çeşitli yerlerinde otuz yedi aded bıçak ve süngü yarası bulunmuştur. Diğer arkadaşları da gözleri oyulmak, kulak ve burunları kesilmek suretiyle feci bir şekilde katledilmişlerdir. Çiftlikte bulunan mal, eşya, ve edevat yağma edildikten sonra çiftlik yakılmıştır¹³⁸

Salihli Kaymakamlığı'nın 13 Temmuz 1919 tarih ve 664/148 numaralı tahriratında Ahmetli'de bulunan Yunan kuvvetlerinin Salihli'ye bağlı köylere saldırıp yaptıkları mezalim şöyle anlatılmaktadır¹³⁹.

Kestelli, Kendirlik, Yavaşlı ve Dibekdere karyelerinin bütün harman ve demetleri Yunan askerleri tarafından yakılmış Kestelli karyesinden yirmi kadar kadın Ahmedli'ye sevk edilmiştir. Yavaşlı karyesi ihtiyar heyetine ait resmi mühürlere cebren el konulmuştur.

Ahmedli karyesinden Hocasade Kamil ve onbir arkadaşının bin dönümlük bağları, dokuz dükkan, kahvehane, hanlar ve on iki hane içinde manifatura, bakkaliye eşyası, sandıkları içindeki nakid paraları ile bir çok hayvanları Yunan askerleri tarafından tamamen yağmalanmıştır.

Bu sırada kolcu Mustafa'nın hanesinde toplanan Eminoğlu İsmail, Muhacir Gülsüm, Muhacir Receb ve eşi katledilmiş, Rodoslu Mehmed Dayı ve Madenci Ahmed Efendi kerimeleriyle beraber on beş kız ve kadının bıkrleri izale edilerek başlarından örtüleri alınıp raksettirilmiştirlerdir.

Yunan kuvvetleri Manisa'yı işgalleri sırasında kasaba ve köylerde Müslümanlara karşı katliam, ırza tecavüz ile yağmacılık yapmışlardır. Yerli ve başıbozuk Rumlarla birlikte hareket ederek Manisa Akhisar demiryolu güzergahında bulunan Hacı Rahmanlı ve Kapaklı köyleri de dahil diğer bütün köylerde İslam nüfusunu katledip, mallarını yağmalamışlar, bağ ve bahçelerinde çalışırken tutuklanan yüzlerce müslümanı İzmir üzerinden Atina'ya göndermişlerdir¹⁴⁰.

¹³⁷BOA.HR.SYS. 2617/4-25,26, 27,28,29.

¹³⁸BOA, DH.KMS. 52-3/24, Akhisar kaymakam vekili Mehmed'in 9 Temmuz 1919 tarihli telgrafi.

¹³⁹BOA, HR.SYS. 2603/59.

¹⁴⁰BOA, HR.SYS. 2621/23, İtilaf kuvvetleri polis kumandanı Haru'ya verilen 21 Eylül 1920 tarihli rapor.

4 Ağustos 1920 tarihinde Demirci'yi işgal eden Yunan askerleri, çarşıda yağma edilmedik hiç bir mağaza ve dükkan bırakmamış, Demirci'de kapıları kırılarak girilmedik hiçbir hane kalmamıştır. Mağaza ve dükkanlardaki mal ve eşyanın işe yarayanları tamamen gasb olunmuş diğerleri ise sokaklara saçılmıştır. Hanelerden de kadınların parmak ve kulaklarındaki yüzüklere, küpelere varıncaya kadar kıymetli eşya alınmış, ayna ve konsol gibi şeyler tamamen tahrib edilmiştir¹⁴¹.

Bu yağma sırasında Demirci kasabasının Pazar mahallesinden Şer'i mahkeme Başkatibi Hafız Mehmed Efendi'nin hanesine giren yedi kişilik bir askeri müfreze tarafından on dört yaşında Hacer isimindeki kızın cebren bikri izale edilmiştir. Bu olay kızın ebeveyninin gözleri önünde cereyan etmiştir.

Aynı şekilde Paşaoğlu Mehmed'in zevcesinin de bir askeri müfreze tarafından ırzına tecavüz edilmiştir. Demirci'ye üç saat mesafede bulunan viran karyesinde on altı erkek karye dışına çıkarılarak keyf için öldürülmüştür.

Küçükoba karyesinden altı Türk genci kurşunla katledilmiştir.

Akdere, Serçeler, Hocalar ve Bozköy tamamen yakılarak mal ve eşyaları yağma edilmiştir.

Yenice karyesinden Halil Ağa'nın çiftliği yakılmış, eşya ve hayvanları gasbedilmiştir. Demirci Reji Memuru İbrahim Efendi'nin üzerindeki paraları alındıktan sonra fena halde dövülmüş ve sol kulağı kesilmiştir.

Akhisar Belediye Reisi Hafız Mehmed ve eşraftan bazı kimselerin 24 Haziran 1921 tarihli arzuhallerinde Yunanlılar tarafından bölgede yapılanlar şöyle anlatılmaktadır¹⁴².

Akhisar ve havalisinin Yunanlılarca işgal edilmesinin ardından müslümanlar her an bir sebep uydurularak işkenceye maruz kalmışlardır. Şikayette bulunanlar dövülüp tehdit edilmiş, kadınlar tecavüz edilip öldürülmüş, merkez ve köylerde yağmalanmadık ev ve dükkan kalmamıştır. Halk camilere gönderilmemiş, camiler içine pislenip tahrip edilmiş, halı ve kilimleri çalınmıştır.

Baskına uğrayan köylerden Kızıllar, Süleymanlı, Milinge, Çoban Hasan ve Tikenli köyleri yağmalanmış, halkı katledilmiş kurtulabilenler çevre köylere iltica etmiştir.

¹⁴¹BOA, HR. SYS. 2621/23, İtilaf kuvvetleri polis kumandanı Haru'ya verilen 21 Eylül 1920 tarihli rapor.

¹⁴²BOA, HR. SYS. 2625/17.

5-İzmit, Yalova ve Karamürsel'deki Faaliyetleri:

Yalovayı işgal eden Yunanlılar önce kaymakam, polis, jandarma gibi devlet memurlarını kazadan çıkarmışlardı. Kaymakam Rüşdi Bey ile bidayet başkatibi İbrahim Efendi kazayı terkederek İstanbul'a dönmeye mecbur edilmişlerdi. Müdde-i Umûmi Hüsni Efendi de tevkif ve işkence edilerek Gemlik'e gönderilmişti.

Yalova'nın köyleri ve diğer yerlerle irtibatını kesmişler, bütün silahları toplamışlardı. Ekmek bıçaklarının bile uçlarını kırarak halkı her türlü savunma aletinden mahrum bırakmışlardı. Buna karşılık Hristiyanları silahlandırıp büyük bir faciaya zemin hazırlamışlardı¹⁴³.

Yalova'nın Yunan alay merkezi olması sebebiyle, Dimitri adında bir kumandanın idaresi altında olan Yunan askerleri, istedikleri evlere yalnızca hane halkını dışarı çıkararak yerleşmişlerdi. Bu evlerdeki müslümanlara ait mal ve eşyalar gasbedilmişti.

Çınarcık karyesi ahalisini camiye doldurarak kamçı ve değneklerle döverek paralarına zorla el koymuşlardır. Bununla da kalmayarak İbrahim Ağa adındaki bir müslümanı insanlık dışı bir şekilde şehid eylemişlerdir. Taşköprü karyesiyle diğer islam köylerinden bazıları yakılarak erkekleri götürülmüş, çocukları öldürülmüş kadınlarına ise tecavüz ve işkence edilmiştir¹⁴⁴.

Kurban Bayramı günü Teşvikiye karyesine gelen Yunan müfrezesi bayram namazı kılmak için camide bulunanları dışarı çıkardıktan sonra Ahmed, Mehmed Ali, Hüseyin Çavuş, Mehmed, Emin, İsmail ve Bilal'in oğlunu süngülerle şehid etmişlerdir.

Daha sonra Osmanlı Jandarmasının kaldırılmasıyla müslüman ahalinin can, ırz ve namusu Rumların insafına bırakılmıştır. Köyler arasındaki gidiş gelişler kesintiye uğratılmıştır. Gökçedere karyesinden Muhtar Odabaş oğlu Mehmed'in mahdumu Yusuf saman almak için Şakşak karyesine gitmiş ve geri dönmemiştir. Otaburun karyesi civarında İsmaildere mevkiinde üç müslüman öldürülmüş olarak bulunmuştur¹⁴⁵.

Yalova'ya bağlı Dereköy karyesi, Çukurköy, Laledere, Kılıçköy ve Şakşak gibi Ermenilerin oturduğu karyeler ahalisiyle civardaki Rum köyleri ahalisinden oluşan eşkiya çeteleri tarafından baskına uğramış, yakılmış hayvan ve eşyaları yağma edilmiş, öldürülen insanların defnedilmesine bile müsaade edilmemiştir¹⁴⁶.

İzmit livasının'da Yunan askerleri tarafından yapılan cürümlere ait cetvel¹⁴⁷.

¹⁴³BOA, HR. SYS. 2620/57, Yalova kadısının 28 Ekim 1920 tarihli raporu.

¹⁴⁴Aynı vesika.

¹⁴⁵BOA, HR, SYS, 2619/45.

¹⁴⁶BOA, HR, SYS,2621/14.

¹⁴⁷BOA, HR, SYS,2611/2.

20 Teşrin-i Evvel 1920	Yalova'nın Teşvikiye karyesi	İşbu karyede Yunaniler dokuz kişiyi katl ve mütebaki ahaliye darb ve işkence icra etmişlerdir.
20 minh	Yalova'nın Çınarcık karyesi	Yunaniler karye ahalisinden birini katl ve diğerlerini darb ve işkence etmişlerdir.
27 minh	Karamürsel kazası	Yunaniler ahaliiden on üç kişiyi idam etmişlerdir.
28 minh	Karamürsel Altunizade Çiftliği ve Topçu Çiftliği	Yalova ve Karamürsel'den Yunan askerleriyle beraber gelen ahali-Hristiyaniyye tarafından mezkur çiftlik mutasarrıfı İdris Hıfzı'nın çiftliği ihrak ve fabrika müstahdemini darbedilmiştir.
17 Teşrin-i sani 1920	Karamürsel'in Karamutlu, Kırova, Senaiye, Oluklu, Pazaryeri,Suluca,Pınarku mluk, Akçat karyeleri	İşbu karyeler Yunaniler tarafından ihrak ve emval ve eşyası gasbedilmiştir.
22 minh	Karamürsel	Çatalca Ahz-ı Asker Re'isi Binbaşı Mehmed Ali Efendi'nin hanesi yağma ve zevcesi darb ve işkence icra edilmiştir.

Karamürsel'i işgal eden Yunanlılar tarafından çarşıdaki dükkanlar ve mağazaların kapıları kırılarak bütün ticari mallar yağma ve gasb edilmiştir. Aynı zamanda evlere de girilerek para, mücevherat ve ev eşyaları da gaspedilmiştir. Bu konuda Karamürsel kazası Eytam Müdürü Hüseyin Hilmi tarafından yapılan tesbitler ise şöyledir¹⁴⁸.

¹⁴⁸ BOA, HR. SYS. 2623/28.

GURUŞ	CİNSİ	ADET
50000	Altı adet cesim pırlanta taşlarını havi elmas broş	1
15000	Nisaya mahsus Şemenk ma'mulatından elmas küpe	1
12000	Nisaya mahsus elmas göğüs iğnesi	1
5000	Nisaya mahsus elmas yüzük	1
28000	Beher adedi mercimek cesametinde yirmi sekiz miskal inci	1
12000	Şemenk taşından mamul elmas bilezik	1
30000	Elli aded Osmanlı altunu	
10000	Acem-kari hali seccade	1
20000	Asar-1 atikadan cesim Kürd kilimi	1
3000	Nisaya mahsus zinet beşi biryerde altun-1 Osmanlı	1
15000	Sırma işlemeli antika havlu	10
3000	Kebir ipek mendil	12
4500	Sırma işlemeli kar- 1 kadim antika çevre	15
3000	Nisaya mahsus ipek futa	1
60000	Karamürsel memurini miyanında Yunaniler tarafından esir addiyle fi 3 Teşrin-i Sani 1920 tarihinde Karamürsel'den vapurla Gemlik'e sevk ve gece sabaha kadar soğukda yataksız ve yorgansız vapurun güvertesinde ve açıkda bırakılmak ve üç gün sonra süngülü askerlerin nezaretleri tahtında canilere bile yakışmayacak bir sürette cebri yürüyüşle ve her dürlü tahkir ve teşhire maruz bırakılmak ve mezahim-i sefiriden tırnaklarım düşmek suretiyle fi 6 Teşrin,i Sani sene 1920 tarihinde Bursa'ya sevk ve Fi 14 şubat 1920 tarihine kadar bi günah ve masum olduğum halde Bursa'da kuru tahtalar üzerinde ve her dürlü sefalet ve hakaret ve işkenceler reva görülmek ve canilerle beraber habsoldüğüm gibi Karamürsel'de bi-kes kalan a'ilem gerek Karamürsel'de gördüğü faci'alarla maruz kaldığı güne gün tehditler ve gerekse gaybubetimden sonra ye's ve endişe neticesi olarak hastalanması üzerine üç mah devam eden tedavisinde tabib ücretiyle ecza esmanı ve el'an me'muriyetden mahrumiyetim gibi zarar-ı ma'nevim.	

270500	Yalnız iki yüz yetmişbin beşyüz kuruştur.	
--------	---	--

Karamürsel Kazası Eytam Müdürü Hüseyin Hilmi

İzmit eşrafından Mustafa Beyle Eşrefzade Ahmed Efendi'nin 12 Nisan 1921 tarihli ifadelerine göre İzmit Yunan Kumandanlığı tarafından bir tamim yayınlanarak eli silah tutan islam ahalinin her gün sabah ve akşam polis mevkilerine giderek isbat-ı vücud etmeleri istenilmiştir. Bu durumdan cesaret alan Yunan, Rum sivil ve askerleri silah arama bahanesiyle girdikleri evlerde yakaladıkları çocuk ve ihtiyarlara çeşitli zülümlerde bulunuyorlardı¹⁴⁹.

Yalova Yunan işgal kumandanı kasaba ve köylerde oturan islam ahalinin bütün silahlarını toplatmış, Rum ve Ermenilerin silahlarını almadığı gibi silahı olmayanlara da silah dağıtmıştır. Ermeni ve Rumlardan çeteler teşkil ederek kasaba ve köylerin ulaşım yollarını kestirip müslüman ahalinin bütün mal ve eşyalarını gasbettirmiştir.

İslam olan bazı kızlara cebren saldırarak bir çoklarının bikirleri izale edilmiş dere ve yol kenarlarında müslüman yolcular katledilmiştir. Ancak bu olayların failleri bilindiği halde hiç bir takibat yapılmamıştır. Bütün bu faciaları yapan silahlı çeteler serbestçe adalara ve İstanbul'a gidip gelmektedirler. Fakat müslüman erkekler bir yana kadınların bile İstanbul'a gitmelerine müsaade edilmemektedir.

Şile Ta'kib Kumandanı Yüzbaşı Yusuf tarafından 20 nisan 1921'de Kandıra'ya gönderilen Şile bölüğü başçavuşlarından Ali Rıza ile beş arkadaşı, Yunan askerleriyle Rum çetelerinin yapmış oldukları mezalimi araştırmışlar ve şu olayları tespit etmişlerdir¹⁵⁰.

Mantarcılar karyesinden Çarıklı Hüseyin'in ailesi çırpıplak soyularak yirmi Yunan neferi tarafından ırzına geçilmiş ve ayaklarından evinin ocağına asılarak çeşitli yerlerinden süngüyle yaralamak suretiyle katledilmiştir. Aynı karyedeki bir çok kadına da aynı muamele reva görülmüştür.

Kışla karyesinde Doğançioğlu İbrahim'in başı kasatura ile ensesinden kesilmiş cesedi ise köy müslümanlarının gözleri önünde süngü ile parçalanmıştır.

Karasakal karyesinden bir kadının beş altı Yunan neferi tarafından zorla ırzına taarruz edildiği gibi, Kandıra'nın Karakiraz karyesinde yüz kadar Yunan askeri kadınları toplayarak namuslarını kirlettikten sonra üzerlerinde ve hanelerinde bulunan eşyalarını tamamen yağma etmişlerdir.

¹⁴⁹BOA, DH. KMS. 60-2/2.

¹⁵⁰BOA.DH. KMS. 60-2/55.

Adapazarı'ndan gelen üç yüz kişilik Yunan askeri ile yerli Rum ve Ermeni çeteleri, Çerkesler, Cebecioğlu, Araman karyeleri ile Şeyhler nahiyesine girerek kadınların ırzlarına tecavüz ederek bir çok meza'im yapmışlardır.

Kandıra'nın Karakiraz karyesinden Bayram Ali'nin kulaklarını keserek ceplerine koyup gözlerini çıkararak şehid etmişler ve karyenin eşyalarını arabalarla, hayvanlarını da sürü halinde götürmüşlerdir.

Ütükler karyesi ahalişi mezalimden kaçarak dağa çekilmiş ve karye tamamen Yunanlılar tarafından yakılmıştır.

Tekeler karyesinden onbeş bakire kızın bikrlerini izale ettikleri gibi çıplak bir halde ayaklarından asıp omuzlarından yaralamak suretiyle para ve müzeyyenatlarını çıkarmaları için mezalim yapmışlardır.

Karadere karyesinden dört delikanlı ve üç tane yedi-sekiz yaşlarında oğlan çocuğunu döverek, ırzlarına tecavüz ettikten sonra hepsini kesmişlerdir.

Yunanlılar Kandıra telgrafhanesini tahrip edip, hükümetin resmi evraklarını parçalamışlar ve hükümet dairesinde bulunan eşyaları tahrip etmişlerdir.

Yunanlılar İzmit'i tahliye etmeden önce şehirde bir çok yeri ateşe vermişler ve yüzlerce müslümanı şehid etmişlerdir. Bağçecik'de kadın ve erkek tek bir müslüman bırakmamışlardır. Bu faciaya bazı İtilaf Devletleri subayları da şahit olmuşlardır¹⁵¹.

Yalova'nın Kocadere köyünde beşyüz Müslümanı bir eve toplayıp gazla yakan ve pencereden atlayanları kurşunla şehit eden Vasil ve Yani ile arkadaşlarıyla, Anadolu'dan gelen ve haklarında şikayet bulunan şüpheli kişilerin yakalanarak İngilizlere teslim edildiğine dair suç cetveli ise şöyledir¹⁵²:

Şube Numa rası	Merk ezin numa rası	Hangi Merke z Tarafı ndan Derdes t Olund uğu	Müdde'i	Maznun	Suret-i İddia	Müsadere Olunan Eşya	Mülahazat.

¹⁵¹ BOA, HR. SYS. 2626/15, Harbiye Nezareti'nin 30 Haziran 1921 tarihli tahriratu.

¹⁵² BOA, HR. SYS. 2632/73.

İstida 1125		İmzasız bir ihbarna me	Kapudan Vangeloğlu Anastaş	Ahali- iİslami yeye zülüm ve i'tisaf	Dört yüz liralık Osmanlı evrak-1 nakdiyesi	Merkumun Edremid'de ahali-i İslamiyyeye zülüm ve i'tisafda bulunduğu ihbar edilmesi üzerine der- dest olunarak hakkında tanzim kılınan evrak-1 tahkikiyye ile hareketi sabit olmuş ve Müttefikin Polis Komisyonu Riyaseti'nin talebi üzerine mevcuden ve dört yüz liranın ma'an Müdüriyyet,i Umumiyye İrtibat Ser- komiseri Hulusi Bey'e Sevk ve irsal kılınmıştır.
----------------	--	---------------------------------	----------------------------------	---	--	--

4630 B		Deniz Merke zinden	Evkaf-ı Hümayu n	Ligor veled-i Yani	Berabe rinde getirdi ği halıları n Bursa Cami-i Şerifin e aid olduğu	Bir aded halı, dört aded kilim	
-----------	--	--------------------------	------------------------	-----------------------	--	---	--

4797 B	Deniz Merke zinden	Evkaf-1 Hümayu n	Antranik Tarakçıyan	“	İki adet hali, üç aded kilim	Mezkür halıların Bursa ve Mudanya cevami'i şerifesine aidiyeti Evkaf-1 Hümayun Mebani- iHayriyye memurlarınd an Süleyman Nami ve Osman Nuri efendiler tarfindan ihbar edilmiş ve vaki olan taleb üzerine mezkur halı ve kilimler Kroker (?) Otelinde İrtibat Komiseri Hulusi Bey'e gönderilen
4634 B	Deniz Merke zinden	Evkaf-1 Hümayu n	Madam Nazlı Hireptiyan	“	Dört Adet Hali	
4632 B	Deniz Merke zinden	Evkaf-1 Hümayu n	dimitri veled-i Yasef	“	Üç Adet kilim	

	1117	Deniz Merke zinden			Bandırma' dan gelen fransız bandıralı Belyen vapurunda sahipsiz olarak zuhur eden eşya	Kırk yedi kilodan muhtelif cins, renkde manifatur a eşyası	Deniz İngiliz Zabıtası Kumandanlı ğ'na irsal kılınmıştır.
	1094	Deniz Merke zinden	(orhang azi muhacu rlerinde n Aziz bin Osman ve Halil bin Ali	Arşalos binti Serayik (?)	Mezbureni n beraberind e getirdiği eşyaların kısmen kendilerine aid bulunduğu.	altı Aded antika işlemeli mendil, bir aded ipek mendil, iki aded krep, iki yemeni, bir battaniye, bir yorgan, bir gelin entarisı, iki kilim, bir hali seccade diğer bir kilim.	Tarafeyn mevcuden ve eşlara maan Kroker Otelinde irtibat ser- komiseri Hulusi Bey'e gönderilmiş ir.

	1113	Deniz Merke zinden		Yorgi oğlu pendeli karserili Yani veled-i vasil, Selanikli Nikoli veled-i Kiryako	Merkumun Osmanlı tebasından bulundukla rı halde yunan ordusunda askerlik ettikleri		Deniz İngiliz zabıtası Kumandanlı đına mevcuden izam kılınmıştır.
	1121	Deniz Merke zinden	Bandır ma muhacir lerinden Raif	Takor veled-i Karabet Basmacıy an			
	1128	Deniz Merke zinden	Bandır ma şimendü fer memurl arından Ahmed bin İsmail, Receb bin Ali	Kigork vled-i nikogozi, Ohannes veled-i Abraham	Yunanlılarl a birlikde ahali-i İslamiyyey e zülüm ve köyleri ihrak		Tarfeyn mevcuden Deniz İngiliz Zabıtası Kumandanlı đına izam kılınmıştır.
	1105	Deniz Merke zinden	Bandır ma lı Ziya Efendi	komisyon cu Agor Oğlu Aleko	Namına vürud eden 125 re's koyunun Ziya Bey'e aid olduğu iddiasıyla	Yüz yirmi beş re's koyun	Tarfeyn mevcuden ve koyunlar maan Deniz- İngiliz Zabıtası Kumandanlı đına izam kılınmıştır.

	1115	Deniz Merke zinden		Rus tebeasınd an İsa ve Şemseddi n ve Osmanlı tebeasınd an Çerkes Lokman	Fransız Belyen vapuruyla on sekiz sığır ile bir re's bargiri sahipsiz olarak getirdikleri	On sekiz re's sığır ve bir re's bargir.	Hayvanat maan ve kendileri mevcuden Deniz- Fransız zabıtası Kumandanlı ğına izam kılınmıştır.
İstanb ul 4326		Eyüb Merke zinden	Yalova muhacir lerinden Mustafa Çavuş	Vasil veled-i Kostantin , Yani veled-i Dimitri	Yalova ve civar kura ahali,i İslamiyyey e zülüm ve i'tisafatda bulundukla rı ve bir çok kadınları ihrak eyledikleri iddiasıyla.		Merkumanın efal-i müddea- bihime mücaşeretler i evrak-ı tahkikada ifadeleri mazbut şuhudun şehadetiyle sabit olduğu ve vakı olan taleb üzerine Müdüriyyet,i Umumiyye irtibat ser komiseri Hulusi Bey'e gönderilmiş ir.

6-İzmir ve Aydın'daki Faaliyetleri:

Ödemiş'e giren Yunanlılar kaza merkezinde çok sayıda evi ve bir çok köyü ateşe vermiş, ele geçirdikleri müslümanları şehid edip, mallarını yağmalamışlardır. Bu baskılara dayanamayan halkın bir kısmı ise göç etmeğe başlamıştır¹⁵³.

Bergama kazasının işgali sırasında Yunan askerleri tarafından yapılan elim muamele nedeniyle erkek, kadın, genç, ihtiyar, çoluk ve çocuk elli bini aşkın Bergamalı zelil ve sefil bir surette yalnız ırzlarının muhafazası maksadıyla göç etmeye başlamıştır¹⁵⁴.

Nazilli kaymakamı Hüseyin 1 Temmuz 1919 tarihli telgrafında, Yunan işgal kuvvetlerinin, Nazilli'nin tahliyesi esnasında yanlarında götürdükleri kırk mevküfla beraber Atça ve Sultanhisar nahiyelerinde iki yüze yakın Müslümanı, sebepsiz yere şehid ettiklerini ve Aydın'ın tahliyesi sırasında islam mahallelerini ateşe vererek binlerce masumun katliyle milyonlarca emvalin kaybedilmesine sebebiyet verdiklerini anlatmaktadır¹⁵⁵.

Yunan askerleri Aziziye istasyonunda trenden indirdikleri yüz otuz Türkü ,kadınlara kocalarının gözü önünde tecavüz ettikten sonra toplu şekilde katletmişlerdir. İşgal ettikleri köyleri ateşe verip ele geçirdikleri müslümanları kadın çocuk ayırmadan yakarak öldürdükten sonra kuyulara atmışlardır.

Müslümanların oturduğu semtlerin sularını keserek yangın çıkarmak için belli noktalara gaz tenekeleri koymuşlar, gayr-ı müslim halka, müslümanlardan ayırmak maksadıyla fes yerine şapka giydirmişler ve evleriyle işyerlerine işaret koymuşlardır. Müslüman mahallelerini yakıp yangından kaçmak isteyenleri minare gibi yüksek yerlere yerleştirdikleri top ve mitralyözlerle öldürmüşler, üç gün süren bu katliama İngiliz, Fransız ve İtalyan temsilcileri de şahit olmuşlardır. Yapılan bu katliamlara yerli Rumlar da katılmıştır.

Aydın'ın işgalinden sonra Yunanlılar tarafından gerek doğrudan doğruya gerekse oluşturdukları Rum çeteleri vasıtasıyla masum müslümanlar, çocuklar da dahil olmak üzere katledilmiş ve kadınlara tecavüz edilmiştir¹⁵⁶.

Denizli Mutasarrıfı Faik Bey'in 12 Temmuz 1919 tarihli telgrafında Aydın eski Mebusu İlhami Bey'den alınan rapora atfen Yunan işgal kuvvetlerinin Aydın'da yaptıkları şöyle anlatılmaktadır¹⁵⁷.

¹⁵³ BOA. DH. KMS. 52-2/21.

¹⁵⁴ BOA. DH. KMS.52-2/52.

¹⁵⁵ BOA. DH. KMS.52-2/83.

¹⁵⁶ BOA. HR. SYS. 2611/1,163.

¹⁵⁷ BOA. DH. KMS.52-3/25. Aydın Muhasebecisi Nurullah Bey'in Çine'den çektiği 9 Temmuz 1919 Tarihi telgrafi.

Yunan işgalinden dört gün sonra Yunanlılara kalben aleyhtar olduğu gerekçesiyle muallim Ahmed Emin ve eşraftan Kamil efendi ile Aydın'da Dava Vekili Reşid ve kardeşi asım eşraftan Şefik Safi ve Ödemiş dava vekillerinden Refik Şevket beyler Balatçık istasyonunda tutuklanmışlardır. İşgalin onuncu günü eşraftan altı kişi sebepsiz yere sokak ortasında bir Yunan zabiti tarafından ölüm derecesinde dövülmüştür.

Germencik nahiye müdürü dövülerek hapsedilmiş ve ahaliden elli kadarı katledilmiştir. Germencik'den trene binen yirmi yedi ve cebren trene bindirilen otuz dört müslüman daha sonra boğazlanarak cesetleri yollara atılmıştır.

Neşetiye karyesi Yunan kuvvetleri tarafından tamamen yakılmış ve ahalisi katledilmiştir. Karapınar ve Eriklili karyeleri de aynı şekilde yakılarak ahalisi katledilmiştir.

Menderes nehri civarındaki Kadıevi, Umurlu ve Yeniköy karyeleri tamamen yakılmış, ahalisi katledilmiş, mal ve hayvanları yağma edilerek Aydın'a sevkedilmiştir.

Yunan işgal kuvvetleri İtalyanların sınır olarak kabul ettiği Menderes Nehrinin güneyine top ve mitralyözlerle saldırıp, Baltaköy, Demirağası ve Gölhisar köylerini tamamen yakmışlar, Bu sebeble Aydın ve Çine'ye bağlı köylerdeki Müslümanlar heyecana kapılarak mal ve emlakını terk edip göç etmeye başlamışlardır¹⁵⁸.

Horsköy, Kalfa Krenez, Kemeralanı, Zeytunköy, Danişmend, Tahtacı, Hamidler, Arzular, Ekerek, Kavacık, İsafaklılar, Mehmedler ve Meşeli karyelerini de yakarak mal, eşya ve hayvanlarını gasbetmişlerdir¹⁵⁹.

Bunlardan başka tahrib edilerek yakılan köyler ise şunlardır: Aydın Serçeköy, İmamköy, Pınarderesi, Danişmend, Kalfaköy, Arabkuyusu, Ahurköy, Çeştepe, Osmanbükü, Çarıklar, Hacı Osman obası, Karapınar, Çakırbeyli, Karabaş, Kemer, Işıklı, Abdallar, Tekeli, Kiliseköy, Mehmedler, Üzümlü, Sandıklı, Hamidler, Yörüklerköy, Umurlu, Dörtköy, Abdurrahmanlar, Reisköy, Karaağaçlı, arzular, Gümüşköy...

Denizli Heyet-i Milliye Reisi Kazım tarafından 2 Ağustos 1919 tarihinde İstanbul'daki Vakit, Memleket, Tasvir-i Efkâr ve Sabah gazeteleriyle İngiltere, Amerika, Fransa ve İtalya siyasi mümessillerine gönderilen yazıda, Yunan işgali altındaki halkın çok zor durumda olduğu belirtilerek şöyle denilmektedir¹⁶⁰.

“Turgutlu şehri bugün tarihe karışmış bir harabe halindedir. kasabanın bütün haneleri yakılmıştır. Germencik nahiyesinden hükümetçe isimleri bilinen bin sekizyüz

¹⁵⁸ BOA. DH. KMS.52-3/12, Aydın mutasarrıf vekilinin Çine'den çektiği 8 Temmuz 1919 tarihli telgrafname.

¹⁵⁹ BOA. DH. KMS.52-3/71.

¹⁶⁰ BOA. DH. KMS.53-4/36.

delikanlı erkek sırf müslüman olduğu için öldürülmüştür. Hızırmeşeli karyesi erkekleri bayram günü bayram namazında iken cami-i şerifde öldürülmüştür. Esaretten dönen otuz sekiz nefer Erikli İstasyonu'nda feci bir surette telef olunmuştur. Aydın livasından kaçıp kurtulabilen binlerce kadın ihtiyar, çoluk çocuk Denizli, Bozdoğan Yenipazar, Nazilli, Çine ve Muğla ovalarında çıplak, perişan ve harab bir haldedir. Her gün pek çok nüfus açlıktan telef olmaktadır..."

Kuşadası Kaymakamı Mehmed 11 Ağustos 1919 tarihli telgrafında Yunanlılarla işbirliği yapan yerli Rumların İzmir Aydın ve kazalarında köyleri yakıp, müslümanları katlettiklerini, yağma ve soygunculuk yaptıklarını anlatmaktadır¹⁶¹.

Yunan işgal kuvvetleriyle Rumların yaptıkları mezalim bir milyon müslüman ahaliyi matem içinde bırakmıştır. Kuşadası kazasının yarısı Yunan askeri, diğer yarısı da İtalyan askeri işgali altındadır. Bütün şimendüfer güzergahlarında bulunan Yunan askerleri Selçuk nahiyesi Rumlarıyla beraber İslam karyelerini yağma, hanelerini tahrip, hayvanları ve mallarını gasbederek, hakaret, tecvüz ve katliamdan geri durmamışlardır. Selçuk ve Aziziye şimendüfer müstahdemleri ellerindeki silahlarla İslam yolcularını hayvan gibi öldürüyorlar, şimendüferden çıkarılan İslam kadınları ve erkekleri tecvüz ve tazyike maruz kalıyorlardı.

Denizli, Çal, Muğla ve Milas taraflarından İzmir'e gelen yahud avdet eden ihtiyar İslam yolcuları ve kadınları soyuluyordu. Kuşadası metropolid vekili kuşadası Rumlarına Yunan askeri elbisesi dağıtırken yakalanmıştır.

Selçuk Rumları Aydın'a kadar bütün güzergahları idareleri altına alarak çeteler oluşturup İslamları öldürmektedir. Selçuk'ta Jandarma takım zabiti, telgraf müdürü ile posta müteahhidi vazifeleri başından alınarak dayak ve hakaretlerden sonra İzmir'e sevk edilmişlerdir. Aziziye kazası dahilinde beş yüzden fazla İslam öldürülmüştür.

Aydın ve Menteşe Havalisi Kuvva-yı Milliye Umum Kumandanı Demirci Mehmed Efe tarafından, İtilaf Devletleri Fevkalade Komiserliğine verilen bilgilere göre Yunanlıların İzmir ve havalisinde İslam ahalisine karşı tatbik ettikleri mezalim şöyle sıralanmaktadır¹⁶².

Karşıyaka'da oturan Keresteci Ali Bey'in hanesine on Yunanlı hücum ederek, yüzünü ve kulaklarını kesmiş, bütün eşya ve emvalini yağmaladıktan sonra otuz bin lira vermesi için işkence yapmışlardır.

Musevi mezarlığı içinden evlerine giden iki müslüman Yunanlılar tarafından kurşunla şehid edilmiştir.

¹⁶¹ BOA. DH. KMS.52-4/3.

¹⁶² BOA. DH. KMS.52-5/2

Medeniyet Gazetesi sahibi Yunan Fevkalade Komiserliği tarafından tehdit edildiğinden gazetesini kapatmak zorunda kalmıştır. Yayımladığı bir makaleden dolayı Dr. Yunus Fehmi Bey bir sene habs ve iki bin drahmi para cezasına mahkum edilmiştir. Şark Gazetesi sahibi Halil Zeki ve sorumlu müdürü Kenan Beyler üçer ay habs ve üçer yüz drahmi para cezasına mahkum olunmuşlardır.

Tire'deki jandarma kumandanı, müstantik ve bazı memurlarla eşraftan kırk elli kişi tevkif olunarak işkenceye maruz kalmışlardır.

Tire kazasıyla Torbalı nahiyesi ve Turgudlu ile Urganlı karyeleri islam ahalisi Yunanlıların zulüm ve soygunculuğundan dolayı göç etmektedirler.

Ödemiş'de müslüman ahali tarla, bağ ve bahçelerine vesikasız gidemiyorlar ve vesika almak için de günlerce uğraşmak zorunda kalıyorlardı. Vesika alanlar ise Yunan askerleri tarafından geri çevriliyorlardı. Bu sebeble mahsuller yağmalanıyor, kulübeler tahrib ediliyor ve keresteler çalınıyordu.

Hoca oğlu İbrahim iki yüz liralık bedelle Ödemiş'den aldığı iki öküzü karyesine götürürken yolda önüne çıkan dört Rum tarafından öküzleri gasb ve kendisi de darbedilmiştir.

Ödemiş ve karyeleriyle özellikle Serekli karyesinde müslümanlar Yunanlılar tarafından camilere toplanarak döğmek, sövmek ve hanelerinin yakılacağını söylemek suretiyle tehdit ediliyorlardı.

Havlıcak-ı sagir karyesi ahalisinden olup bahçesinde çalışırken Yunan askerleri tarafından alınıp götürülen altmış beş yaşındaki Hacı İbrahim belinden ikiye ayrılmış olduğu halde ve belinden yukarısı bulunarak defnedilmiştir.

Ödemiş'in Seki karyesinden Kurbançı Veli mahdumu Hüseyin, Yeniköy karyesinden Hacı Hafız ile Hacı Mustafa efendiler alınıp götürülmüşler ve nerede oldukları bilinmemektedir¹⁶³.

Aydın Bidâyet Mahkemesi azasından ve aslen Rum olan İstimat efendi'nin hazırladığı raporda Yunanlılar ve Rumların yaptıkları mezalim şöyle anlatılmaktadır¹⁶⁴.

Yunan Askerlerinin Bergama'yı işgali sırasında hükümet dairelerinde bütün eşya, evrak, defter tamamen yağma ve tahrib edilmiş telefon hattından eser kalmamıştır. Bergama ahalisi her şeyini bırakarak diğer kazalara iltica etmiştir. Bu yağmaya Ermeni ve Musevi ahali de bilfiil katılmıştır.

¹⁶³ BOA. DH. KMS.52-5/24 Aydın Valiliği tarafından Yunan Fevkalade Komiserliğine yazılan 16 Kasım 1919 tarihli tezkire sureti.

¹⁶⁴ BOA. DH. HR. SYS. 2611/2.

3 Haziran 1919 tarihinde Yunanlılar Atça nahiyelerini işgal etmişler, Bayramyeri mevkiindeki büyük camiye gelerek boru çaldırmak suretiyle ezan sesini kestirmeye teşebbüs ederek istihza ve hakarete bulunmuşlardır.

8 Haziran 1919 tarihinde Yunan zabitanının emriyle camiler kapatılmış, Teravîh namazı kılınmasına müsaade edilmemiştir. Müezzinin sadasına karşı “gaydori konazi-Merkeb bağırıyor” diyerek hakarete bulunmuşlardır.

Yerli Rumların ihbarları üzerine Nazilli tüccarından Hacı İbrahim Efendi, Terzi Mustafa Efendi, Muhacir Seyfeddin Efendi, Komiser muavini Raşid Efendi, Mahdumu Nazmi ile jandarmalar tevkif edilmiş, türlü işkencelere maruz kalmışlardır.

Nazilli, Sultanhisar ve Pavli cihetinden kolları bağlı olarak getirilen Müslümanlardan sekizinin çarşı içinde lonca önünde feci bir şekilde hayatlarına son verilmiştir.

Yunan askerleri yolda rastladıkları Bey karyeli Kocakulak Süleymanla zevcesi Emetullah ve pederi Abdullah'ı Umuri yolu üzerinde katletmişlerdir. Çiftlik karyesinden Mestan oğlu ile Muhacir Yaşar da üzerlerindeki paraları alındıktan sonra katledilmişlerdir.

Balatçık, Erikli, Germencik ve Karapınar mıntıkları dahilindeki karyelerin ileri gelenlerinden altı kişi sebepsiz yere asılmış ve Kızılcaköy'ün toplam nüfusunu teşkil eden yüz altı erkek ve kadın camiye doldurularak yakılmak suretiyle şehid edilmişlerdir.

Yunanlıların Aydını tahliye ve kaçışlarını müteakiben Yunan karargahının yanındaki yolda genç bir islam kadını kolu dirseğinden kesilerek ferici içerisine sokulmuş ve üzerinden donuda alınmış, çıplak ve öldürülmüş bir halde bulunmuştur. Yine aynı yerde bir islam kadını donları çıkarılarak, yüzükoyun yere yatırılmış ve memeleri kesilip arkası üzerine konulmuş bir şekilde bulunmuştur.

Doktor İsmail bey'in refikası ve beş altı yaşlarındaki kerimesi feci bir şekilde katledilmişler ve kızın gözlerini oyarak çırıl çıplak bir halde pencereden sokağa atmışlardır. Kepez denilen mahallede kız ve genç kadınlardan mürekkep on iki kişilik bir grup katledilmiş ve arkası üstlerine yatırılıp, yine gençlerden mürekkep ve on iki erkek daha katledilerek çırılçıplak soyulduktan sonra fiil-i şeni vaziyetinde üzerlerine yatırılmışlardır.

Pınarbaşı denilen yerde on iki islam genci teşhisi mümkün olmayacak şekilde parçalanarak katledilmiştir. Aydın kasabası, Naibli, Tahtacılar, Abdurrahman, Kiliseköy, Teke, Urunlu, Germencik, Reisköy, Hıdırbeyli, Ömerbeyli, Aligöz, Mağaza, Kızılcaköy, Erikli, Reşadiye, Hacıali, Hamurlu, Karapınar, Sandıklı, Demirköy, Yeniköy, Emirli, Çerkesköy, Baklacık, Kalfatepe, İmamköy, Serçeköy ve Kocaköy karyeleri tamamen yakılmış ve bu havza içindeki umumi nüfusu teşkil eden kitlenin

yarısından fazlası Yunan süngüsüyle imha edilmiş, kırk bin koyun, at ve sığır gasbolunmuştur.

7-Balıkesir'deki Faaliyetleri:

Karesi Jandarma Alayı'nın muhtelif raporlarında 1920 yılı Eylül, Ekim ve Kasım aylarında Yunanlılar tarafından Balıkesir ve kazalarında yapılan mezalimler şöyle anlatılmaktadır¹⁶⁵.

Karyeleri civarındaki ormanlardan odun kesmek üzere birlikte yola çıkan Çağış karyesinden Ali oğlu Halid, Ahmet oğlu İbrahim ve Çayırhisar karyesinden Mustafa oğlu Mehmet'in köyden bir kilometre kadar uzaklaşır uzaklaşmaz önlerine silahlı altı Yunan askeri çıkarak yakaladıkları Ahmet oğlu İbrahim'i dipçikle döverek yerlerde sürüklemişler, karanlıktan istifade eden diğer arkadaşları ise kaçarak karyelerine gelmişlerdir.

Aynı gece yine bu köyden odun tedarik etmek üzere başka bir yoldan ormana giden Aziz oğlu Mehmet ve Mehmet Emin oğlu Feyzullah ile Ahmet oğlu İbrahim, Çağış ve Orhaniye karyeleri arasında Hacı Reşid denilen çeşmenin yaklaşık elli metre kuzeyinde birbirlerine bağlanmış ve çeşitli yerlerinden yaralanmış olarak ölü halde bulunmuşlardır.

Eylül ayının yirmi birinci günü Balıkesir'in Ortamandıra karyesi ahalisinden Mehmet oğlu Bayram'ın on aded sığırı Yunan askerlerince cebren gasbedilmiştir.

Balıkesir'e bağlı İvrindi nahiyesi dahilindeki köylerde Yunanlılar tarafından silah toplamak bahanesiyle ahali dövülerek, ayaklarından ağaçlara asılıp altlarında saman yakılmak suretiyle işkence edilmiştir. Karacebiş karyesinde Pamuk oğlu Kara Hasan dayaktan dolayı vefat etmiştir. Aynı karyeden Şerif oğlu Hacı Halil'de işkence sonucu vefat etmiştir.

Bandırma'nın işgalini müteâkib Hamamlı nahiyesine gelen Yunan müfrezesi tarafından ahalden para toplanmış , bütün nahiye halkına işkence yapılmış ve on sekiz yaşındaki bir islam kızı, namusu kirletilerek evinin penceresinden atılmak suretiyle telef edilmiştir.

Balıkesir'in işgalinden üç gün sonra Jandarma alayı dairesiyle merkez bölüğü tefrişâtı, santral ve yirmi telefon makinesi ile nahiyelere bağlı bütün telefon hattı, alay

¹⁶⁵ BOA.HR.SYS.26II/2 :Karesi Jandarma Alayının raporları.

deposunda bulunan silah, cephane kaput vesair Yunanlılar tarafından gasbedilerek İzmir'e sevk olunmuştur¹⁶⁶.

Balıkesir'in Bigadiç karyesinden Hüseyin oğlu Mustafa ile kardeşi Ahmet, Balıkesir'den Çayırhisar'a giderlerken kasaba girişinde on kişilik bir Yunan devriyesinin tecavüzlerine uğramışlar ve kırk aded yüzlük kağıt paralarına el konulmuştur.

Gönen kazasının Çakmak (Eriklioba) karyesi Yunan askerî müfrezesi tarafından abluka altına alınmış ve silah araması bahanesiyle bazı şahıslardan beş kuzu, otuz kadar tavuk ile bir miktar para gasbedilmiştir. Elli yaşlarındaki İbrahim oğlu Ahmet ise katledilmiştir.

Erdekli Seyyid nâmındaki bir gence bir gecede otuz Rum tarafından fi'l-i şenî yapılmıştır. Erdek kasabasının umumi yağmasında Müftü Hüseyin Hüsni Efendi ile tahsil memuru Hayri efendiler de dahil olmak üzere bir çok şahsın malları yağma edilmiştir. Kırk elli seneden beri tapulu islam emlâkı Rumlar tarafından gasbolunmuştur.

7 Teşrîn-i evvel 1920 günü Rusûmat memurlarından Salih Efendi sebepsiz yere çarşı ortasında on dokuz yerinden yaralamak sûretiyle şehid edilmiştir. Yine aynı gün Düyûn-ı Umumiyye memurlarından Hasan Efendi de on yerinden yaralanarak katledilmiştir. Bunların kâtileri ise meşhur eşkiyadan Sevdalı oğlu Estelyano ve İstanbullu Arabacı oğlu Kosti dir. Bu kişiler daha sonra Yunan kumandanlığınca ellerine bir vesika verilerek serbest bırakılmışlardır. Onlarda çete reisi Kirçaki ve adamlarıyla beraber silahlı olarak tekrar Erdek'e gelmişlerdir.

Aydıncık nahiyesi civarında Gönenli yetmiş yaşlarında Memiş adında bir ihtiyar keyfi olarak yapılan silah atışlarında hedef yapılarak katledilmiştir.

Balıkesir'e bağlı Korucu nahiyesi Çobanlar karyesine gelen yedi Yunan askeri, silah arama bahanesiyle bir çok şahsı dövmüş ve evlerini aradıkları kimselerden yüz yirmi altı rub'iyye, otuz yirmilik, yirmi seksenlik altun ile otuz aded yüz guruşluk banknotu gasbeylemişlerdir.

¹⁶⁶ Aynı Vesika: Balıkesir Jandarma Alayının 27 Ağustos 1920 tarih ve 198 numaralı raporu.

*Karesi Sancağı dahilinde Yunan askerleri tarafından yapılan cürümler*¹⁶⁷ .:

13 Eylül 1920	Erdek Hamamlı karyesi	Yunan askerinin himâyesi altında hareket eden Yukarıboyacı Hıristiyan köylüleri,işbu karyeye gelerek ahali ve muhadderât-ı İslâmiyyeyi camiye kapatarak şiddetle darb ve işkence etmişlerdir.
19,20 ve 21 minh	Balıkesir'in Bozviran karyesi	Mezkûr karyeye silah toplamak bahanesiyle gelen Yunan müfrezesi tarafından karye ahalisinden Mustafa, Demirci Mehmet, Bayram Şakir, Muhtar İsmail, Emin Mustafa, Hatib Mehmet Efendi, Ahmed İbrahim, Halil İsmail, Halil Şevki ve Karacebiş karyesinden Şerif Hacı Ali, Molla Ahmed Yusuf, Taşçı Mustafa adındaki eşhas çok feci surette darb ve darb sırasında ayaklarından tavana asılmak suretiyle zulüm görmüşler ve şiddetli dayaktan Şerif oğlu Hacı Ali vefat etmiştir.
24 minh	Ayşebacı karyesi	İsmail oğlu Mehmet, Yunan neferleri tarafından katlolunmuştur.
24 minh	İvrindi nahiyesinin Karacebiş karyesi	Pamuk oğlu Kara Hasan,Yunanlılar tarafından katledilmiştir.
I Teşrin-i evvel minh	Balıkesir'in Ortamandıra karyesi civarında	Sığırtmaç Mustafa oğlu İsmail, Yunan askerleri tarafından atılan revolver kurşunuyla katledilmiştir.

¹⁶⁷ Aynı Vesika

I-2 minh	Çağış ve Orhaniye karyesi civarında	Balıkesir'in Çağış karyesi ahalisinden Aziz oğlu Mehmet, Emin oğlu Feyzullah ve Ahmet oğlu İbrahim, unan askeri elbiseli eşhas tarafından kasatura ve garra kurşunuyla katledilmiştir.
5 minh	Erdek	Yunanlılar tarafından himaye edilen Rum eşkiyası tarafından Kolcu Hasan Efendi tehlikeli surette cerh ve Rusumat memurlarından Arab Salih Efendi katledilmişlerdir.
7 minh	Erdek Pirinçlik karyesi	Şerif oğlu Raif Ağa dahi Yunanlıların himayesindeki aynı eşhas tarafından cerh ve eşyası gasbedilmiştir.
I2 minh	Burhaniye'nin Korucu nahiyesi	Karye ahalisinden bazılarını bi't-tehdid eşyalarını gasb ve bazı güne tecavüzat icra etmişlerdir.
25 Teşrin-i evvel I920	Esnâ-yı rahda	Balıkesir'in Yakubköy ahalisinden Mehmed, Yunan askerleri tarafından dibçikle cerh ve şehid edilmiştir.
II Teşrin-i Sâni minh	Bandırma	Gönen vakası üzerine Bandırma'nın Ömerköy muhtarının oğlu Hüseyin Hüsni ile daha birkaç kişi, Rum ve Ermeni unsurlarına mensub eşhas tarafından darb ve tevkif edilmiş olduğu gibi bilhassa Sığircı karyesinden Hacı Murad Bey oğullarından Naib ve Ali beyler merkez kumandanlığı dairesi önünde Yunan askerleriyle birlikte Hıristiyan ahali tarafından pek vahşiyane surette darbedilmişlerdir.

15 Teşrin-i Sani minh	Manyas'ın karyesi	Salur	Karyeye bir zabıt kumandasında gelen Yunan askeri müfrezesi karyedeki erkek ve kadınları darb ve işkence ederek Mehmet oğlu Hasan'ın eser-i darbdan vefatına sebebiyet vermiştir.
22 minh	İvrindi nahiyesinin Yağlılar karyesi		Karye hatibi Ali Efendi, Yunan takib müfrezesi tarafından müfreze zabıtının emri ile abdest almakda iken şehid edilmiştir.
22 minh	Aksakal İstasyonu		Manyas nahiyesinin Erikli karyesinden Veli oğlu Şerif Ali, istasyon muhafızlarının ikamet ettiği koğuş nöbetçisi tarafından katledilmiştir.
25 minh	Manyas'ın karyesi	Kızık	Bir Yunan askeri müfrezesi karyeye gelerek tertib ettiği pusuya Deştân Hakaroğlu İsmail'i düşürüp cerh ve katletmişlerdir.

Marmara Adası ahalisinden ve ticaret erbâbından Hâfız Hüsni Efendi'nin ifadesine göre, Erdek kazasına bağlı Avşa adasında Müslüman ahalinin meskun olduğu Arablar karyesi Rumlar tarafından basılarak evleri yakılmış ve ahaliden bir kısmı katledilmiştir. Rum saldırılarından korkan erkekler ise köyü terkederek başka yerlere iltica etmişlerdir. Arablar karyesinde sadece çocuk ve kadınlar kalmıştır ¹⁶⁸.

¹⁶⁸ BOA.DH.KMS.60-2/43

SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu diğer Hıristiyanlara vermediği önemli devlet görevlerine Rumları getirmişti. Fatih Sultan Mehmet döneminde Ortodokslara tanınan imtiyazlar sayesinde o zamana kadar sadece dinî lider olan Patrik, bundan sonra kendi cemaatinin özel hukuk meseleleri ve dünyevi işleriyle de ilgilenen tartışılmaz bir siyasi lider konumuna gelmiştir.

Bu dönemde sınırsız dinî özgürlüğe kavuşan Rumlar III. Selim zamanında gemilerine Rus bayrağı çekme hakkını elde ederek Akdeniz ticaretini ellerine geçirmişlerdir. 1816 yılında Rumlar altıyüze yakın ticaret gemisine sahiptiler.

XIX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nin zayıflamasını fırsat bilen Rumlar arasında Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımı hızla yayılmaya başlamıştı. Rumlar arasında Bizansî yeniden kurma fikri, Rum şair, tarihçi ve yazarları tarafından devamlı işleniyordu.

Yunan bağımsızlığı düşüncesi kilisenin ve avrupalı bir kısım aydının da desteğini almıştı. Bu konuyla ilgili gazete ve dergiler yayınlanmış, çeşitli cemiyetler kurulmuştu.

Bu cemiyetlerin en önemlisi 1814 yılında Odesa'da kurulan Etnik-i Eteryaya cemiyetidir. İstanbul Rum Patriğinin de üyesi olduğu Etnik-i Eteryaya cemiyetinin amacı, İstanbul başkent olmak üzere Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmaktır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmalar neticesinde Rumlar ayaklanma noktasına getirilmiştir.

Tepedelenli Ali Paşa isyanını fırsat bilen Rumlar 1821 yılında ilk olarak Eflâk ve Buğdan'da isyan ettiler. Rumlar bu isyanlarında Rus Çarı'nın yardımını da alarak Balkanlar da genel bir Ortodoks ayaklanmasını hedefliyorlardı. Ancak o zaman umdukları sonucu alamamışlardır

Rumlar ikinci olarak 6 Nisan 1821'de Mora'da ayaklandılar. Mora isyanını papazlar yönetiyordu. Bu sebeple Mora isyanı ulusal ve dinsel bir karakter taşıyordu. Mora isyanında büyük rol oynayan İstanbul Patriği IV. Gregoryos iki yüzlü davranışları sonucunda Patrikhane kapısında idam edilmiştir.

İsyan karşısında başlangıçta tarafsız bir politika izleyen avrupalı devletlerin aksine Ruslar kendi kontrolleri altında bir Yunan Devleti kurulmasını istiyorlardı. Avrupa kamuoyunda ise Yunanlılara karşı büyük bir sempati duyuluyordu.

Mora İsyanı Mısır valisi Mehmet Ali Paşa tarafından Mora ve Girit valiliklerinin kendisine verilmesi şartıyla 1827 yılında bastırılmıştır.

Rusya ile Osmanlı Devleti arasında 7 Ekim 1826'da imzalanan Akkerman sözleşmesi Rusların savaşa gerek kalmadan Osmanlı İmparatorluğu'na istediklerini kabul ettireceklerini göstermesi bakımından önem kazanmıştır.

Bu noktadan sonra Avrupalı devletlerde kendi çıkarları doğrultusunda hareket ederek soruna direkt olarak karışmaya başlamışlardır. İngiltere ve Rusya arasında yapılan 4 Nisan 1826 tarihli St. Petersburg protokolüne Fransa'da katılmıştı. Bu Protokolle , Osmanlı Devleti'ne vergi ile bağlı özerk bir Yunan Devleti kurulması ve bütün Türklerin Yunanistan'dan çıkarılması öngörülmüştür. Böylece bağımsız Yunanistan için ilk siyasal adım atılmış oluyordu.

St. Petersburg Protokolü Osmanlı Devleti tarafından reddedilmiştir. Ancak buna karşı Rusya, İngiltere ve Fransa 6 Temmuz 1827'de Londra Anlaşmasını imzaladılar. Londra Anlaşmasıyla Yunanistanın bağımsız bir devlet haline getirilmesi ve bunun Osmanlı Devletine silah zoruyla kabul ettirilmesi kararlaştırılmıştı.

St. Petersburg ve Londra'da alınan kararların Osmanlı Devleti tarafından reddedilmesi üzerine İngiltere, Rusya ve Fransa ortak donanması tarafından 20 Ekim 1827'de Osmanlı donanması Navarin limanında yakıldı.

Navarin olayı sonucunda Rusya'nın güneye inmesine engel olacak bir güç kalmamıştır. Mora'da ki Türk kuvvetleri de yenilmiştir. Osmanlı Devleti siyasi yönden tek başına kalmıştır.

1828 Osmanlı-Rus savaşında Rusya'nın ilerlemesinden endişe duyan Avrupa devletleri 22 Mart 1829'da bağımsız bir Yunan Devleti kurulmasını öngören Londra Protokolünü imzaladılar.

Osmanlı Devleti Edirne'nin de düşmesi üzerine bağımsız bir Yunan Devleti kurulmasını öngören Akkerman Sözleşmesi ve Londra Protokolü'nü kabul etmek zorunda kalmıştır. Osmanlı Devleti 24 Nisan 1830'da Yunanistan'ın bağımsızlığını kabul ederek onayladı. Böylece Yunanistan Devleti resmen kurulmuş oldu.

Rum çeteleri Yunanlılar tarafından kurulmuştur. Maaşları Yunan

hükümetlerince verilmiştir. Yunan konsoloları, Metrepolidler ve Papazlar çete faaliyetlerinin organizasyonunda önemli roller oynamıştır.Çetelerin giyecek ve yiyeceklerinin karşılanması, silahlandırılmaları, maaşlarının dağıtılması, onlara yataklık ve lojistik destek sağlanması gibi işlerin hepsi konsolos, metrepolid ve papazlar tarafından yapılmıştır.

Rum çetelerinin her köyde mütevellî ve kılavuzları vardı.On ve yirmi kişilik gruplardan oluşan Rum çeteleri gıda ihtiyaçlarını Rum köylerinden ücretsiz olarak karşılıyorlardı.Rum çeteleri Yunan konsoloslukları ve Rum köylerinde saklanıyorlardı. Rum çeteleri eylemlerini çoğu kez Yunan askerleriyle beraber gerçekleştiriyorlardı.

Yunan megali ideasının gerçekleştirilmesi için kendisini görevli sayan Patrikhane Balkanlar, Trakya ve Anadolu'da Yunanistan devletiyle el ele faaliyetlerde bulunmuştur. Patrikhane Rum çetelerinin Türklere karşı faaliyetlerinde gizli ve açık olarak rol almıştır. Patrikhane Türkler dışındaki milletlere de çeşitli baskılarda bulunmuştur.

İstanbul Patrikhanesi 1821-1919 yılları arasında, Bizans'ı yeniden kurmak amacıyla çalışan Etnik-i Eteryâ Cemiyeti'nin merkezi olmuştur. İstanbul Patrikhanesi daha sonra Mavri Mira Cemiyeti, Rum İzcî Derneği, Rum Kızılhaç Derneği ve Pontus Derneği'nin merkezi olmuştur. Yunan Kızılhaç hastaneleri ve Rum okulları birer teşkilat merkezi ve cephanede haline getirilmişti.

Balkan Savaşı sırasında Yunanlılar tarafından yüzbinlerce Müslümanın çok vahşi bir şekilde katledildiği, yüzlerce köyün yakıldığı, Midilli'deki cami ve mescidlere de saldırılıp yakıldığı veya kiliseye çevrildiği, Düvel-i Muazzama'nın, kendi resmi vasıtalarıyla tasdik edilmişti.

Yunanlılar tarafından Balkan savaşı sonrasında ve işgal yıllarında Trakya ve Batı Anadolu'ya çok sayıda Rum muhacir yerleştirilmiştir. Bu faaliyetlerde İngiltere ve Fransa devletleriyle Patrikhane'nin yoğun destekleri vardı.

Yunanlıların eline geçen yerlerde Türk mektepleri Rum mektebi haline getirilmiş, Rum olmayanlar göçe zorlanmış, Türklerden boşalan köy ve kasabalara Rumlar yerleştirilmiştir.

Yunanlılar işgal ettikleri yerlerde Osmanlı adına ne varsa yok etmeye çalışmışlar, Müslümanları ticaret hayatından koparmak için ithalat ve ihracat yasağı koymuşlar, hükümet konaklarına Yunan bayrağı çekip Türk memurlara görevden el

çektirmişlerdi.

Yunan milletinin esas tabiatı olan hırsızlıkla Müslümanların ellerindeki her şeyi çalmışlar, babasının gözleri önünde evladına tecavüz etmişlerdi.

Osmanlı mahkemeleri işlemez duruma getirilmişti ve hukuk davalarına papaz başkanlığında bir kilise heyeti tarafından bakılmaktaydı.

Yunanlılar öncelikle mülki ve mali idareyi ele alıp hükümet erkanı, mutasarrıf, ceza reisi, müdde-i umumî gibi hükümet ileri gelenleriyle eşrafi tutuklayıp sürgün etmişler ve bir kısmını da öldürmüşlerdi.

Hükümet dairelerindeki eşya, evrak ve defterleri yağmalayıp tahrip etmişler, Osmanlı Hükümetini her türlü icra vasıtasından mahrum etmek için polis ve jandarmanın silahlarını toplayıp bir kısmını vilayetleri dışına çıkarmışlardı.

Rum çeteleri ve Yunanlılar Müslüman mahallelerini mitralyözlerle ateş altında tutmuşlar, köyleri basarak Müslümanları camiye doldurup yakarak öldürmüşler, Müslümanların bütün mallarını yerli Rum, Musevi ve Ermenilerle birlikte yağmalayıp her türlü yiyecek, giyecek, eşya, nakit para ve hayvanlarını Yunanistan'a sevkederek, tarla ve harmanlardaki mahsulatı yakmışlardı.

Müslümanların ellerindeki silahları toplayıp Hıristiyanlara dağıtmışlar ve Türklerin bıçaklarının ucunu dahi kırarak, onları her türlü savunma aletinden mahrum bırakmışlardı.

Rastladıkları insanları çeşitli uzuvlarını kesmek, kestikleri uzuvları yedirmek, ayaklarından ağaca bağlayıp altlarında ateş yakmak, canlı canlı kuyuya atmak ve öldüresiye dövmek gibi işkenceler yaparak öldürmüşlerdi.

Kadınların çıplak cesetlerini , kestikleri uzuvlarını da üzerlerine koyarak yollara bırakmışlar, beş-altı yaşlarındaki bir çocuğun dahi gözlerini oyup pencereden atacak kadar vahşet uygulamışlar ve eli silah tutan Müslümanları sürüp savunmasız kalan kadınlara işkence ve tecavüz etmişlerdi.

Yunan hukuk mahkemeleri oluşturarak çok şiddetli uygulamalarla halkı korku altında bırakmışlar, hapisanedeki tutukluları serbest bırakmışlar ve Osmanlı parasını tedavülde kaldırmışlardı.

Kuva-yı Milliye üyesi oldukları iddiasıyla pek çok kişiyi tutuklayıp öldürmüşler, ihracatın yasak olduğu yerlerde sadece Hıristiyanlara ihracat için izin vermişler ve ezan

okutmayıp halkın namaz kılmasına engel olmuşlardı.

Yunanlılar, öncelikle Müslümanların silahlarını toplayıp yerli Rum ve Ermenilere dağıtarak silahlı çeteler oluşturmuşlardı.

Amaçları sadece yağma olmayıp İslamı imha ve buldukları bölgelerde çoğunluğu sağlamaktı.

Mâbetleri yıkarak halkın dini ve milli münasebetlerini kesip oturdukları yerlere geri dönmelerini sağlamaya çalışıyorlardı. Yunanistan geçmişte yapmış olduğu Türk aleyhtarı faaliyetlerinden bu gün de vazgeçmemiştir.

Ege Adalarının silahlandırılması, Kıbrıs sorunu , Ege'de kara sularının 12 mile çıkarılması ve Batı Trakya Türklerine asimilasyon uygulanması gibi faaliyetlerine bugün de devam etmektedir.

Türkiye aleyhtarı diplomatik çabalarını artırarak devam ettiren Yunanistan, eli kanlı bölücü örgüt mensubu Türk düşmanlarına da her türlü desteği vererek geçmişte yaptığı hatalarına bir yenisini daha eklemektedir.

Türk insanı Yunanı tanıdıkça Türk olmanın erdemini daha iyi anlayacaktır.

BİBLİYOGRAFYA

I. ARŞİV BELGELERİ

- B.A.B.E.O. Umumi No. 343454
 B.A.B.E.O. Umumi No.343317
 B.A.B.E.O. Umumi No: 345376
 B.O.A. HR.SYS. 13 mükerrer, belge sıra nu.43
 B.O.A. HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu.44
 B.O.A. HR.SYS. 13/2, belge sıra nu. 189
 B.O.A. HR.SYS: 13/2, belge sıra nu.20
 BCA. 272,12,38,30,19
 BCA.030.10 54.356.7
 BOA, DH. KMS. 60-2/2.
 BOA, DH. KMS. 60-3/46
 BOA, DH.KMS. 52-3/24
 BOA, HR, SYS. 2611/2.
 BOA, HR, SYS. 2619/45.
 BOA, HR, SYS., 2621/14.
 BOA, HR. SYS. 2611/2.
 BOA, HR. SYS. 2620/57
 BOA, HR. SYS. 2621/23
 BOA, HR. SYS. 2623/28.
 BOA, HR. SYS. 2625/17.
 BOA, HR. SYS. 2626/15
 BOA, HR. SYS. 2632/73.
 BOA, HR.SYS. 2603/59.
 BOA, HR.SYS. 2621/23
 BOA. DH. HR. SYS. 2611/2.
 BOA. DH. KMS. 1/43, belge sıra nu. 10
 BOA. DH. KMS. 52-2/21.
 BOA. DH. KMS.52-2/52.
 BOA. DH. KMS.52-2/83.
 BOA. DH. KMS.52-3/12.
 BOA. DH. KMS.52-3/25.
 BOA. DH. KMS.52-3/71.
 BOA. DH. KMS.52-4/3.
 BOA. DH. KMS.52-5/
 BOA. DH. KMS.52-5/2
 BOA. DH. KMS.53-4/36.
 BOA. HR. SYS. 2611/1,163.
 BOA. HR. SYS. 2615/3.
 BOA. HR. SYS. 2623/46.
 BOA. HR. SYS. 508/1, belge sıra nu. 103
 BOA. HR. SYS. 892/2 .belge sıra nu. 58, 64-67

BOA. HR.SYS. 135/7.Orj. kayıt nu. 67844-963
BOA. TFR.1 SL.183/18267
BOA.DH. KMS. 1/43
BOA.DH. KMS. 60-2/55.
BOA.DH.EUM. 3.Şb. 25/11
BOA.DH.EUM. 3.Şb. 25/22
BOA.DH.EUM. 3.Şb. 25/61
BOA.DH.EUM. 3.Şb.24/17
BOA.DH.EUM. 3Şb. 26/13
BOA.DH.KMS 60-3/2
BOA.DH.KMS. 1/43
BOA.DH.KMS. 60-1/60
BOA.DH.KMS. 60-1/70
BOA.DH.KMS. 60-1/71
BOA.DH.KMS. 60-2/17
BOA.DH.KMS. 60-3/22
BOA.DH.KMS. 60-3/28
BOA.DH.KMS. 62/27
BOA.DH.KMS.60-2/43
BOA.DH.KMS.62/.
BOA.HR. SYS. 2602/50
BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra no. 126,129
BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu. 268
BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu. 48
BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu. 50-51
BOA.HR.SYS. 13 Mükerrer, belge sıra nu.38
BOA.HR.SYS. 13/2, belge sıra nu. 189
BOA.HR.SYS. 135/7, Orj kayıt nu. 69162-485
BOA.HR.SYS. 135/7, Orj. Kayıt nu. 69/62-485
BOA.HR.SYS. 135/7, Orj. Kayıt nu.78578-2355
BOA.HR.SYS. 135/7, Orj.kayıt nu.69362-35
BOA.HR.SYS. 135/7, Orj.Kayıt nu.78578-2355
BOA.HR.SYS. 1624/1, belge sıra nu. 4
BOA.HR.SYS. 1631/48
BOA.HR.SYS. 1666/2, belge sıra nu.20
BOA.HR.SYS. 1673/4, belge sıra nu. 14,15
BOA.HR.SYS. 1673/4, belge sıra nu.9,10
BOA.HR.SYS. 2617/1-34,36,37.
BOA.HR.SYS. 2617/4-25,26, 27,28,29.
BOA.HR.SYS. 262/23
BOA.HR.SYS. 2620/18
BOA.HR.SYS. 2621/22
BOA.HR.SYS. 2622/28
BOA.HR.SYS. 2624/77
BOA.HR.SYS. 500/1, belge sıra nu. 46
BOA.HR.SYS. 508/1, belge sıra nu. 64-68
BOA.HR.SYS. Orj. Kayıt nu. 39/10,

BOA.HR.SYS. Orj. Kayıt nu.11/2
BOA.HR.SYS. Orj.kayıt no.11/2
BOA.HR.SYS.13/2, belge sıra nu. 147
BOA.HR.SYS.13/2, belge sıra nu. 189
BOA.HR.SYS.135/7, Orj. Kayıt nu. 14513
BOA.HR.SYS.135/7, Orj. Kayıt nu.14513
BOA.HR.SYS.135/7, Orj.kayıt nu. 73411-990
BOA.HR.SYS.1665/3, belge sıra no.36
BOA.HR.SYS.1673/4, belge sıra nu.100
BOA.HR.SYS.1673/4, belge sıra nu.14,15
BOA.HR.SYS.1673/4, belge sıra nu.95
BOA.HR.SYS.2540/12,14
BOA.HR.SYS.2541/3,5
BOA.HR.SYS.2541/3,5
BOA.HR.SYS.2604/64,65
BOA.HR.SYS.2611/2
BOA.HR.SYS.2617/2-80
BOA.HR.SYS.2618/67
BOA.HR.SYS.2619/35
BOA.HR.SYS.2620/30
BOA.HR.SYS.2620/30
BOA.HR.SYS.2620/58
BOA.HR.SYS.2621/22
BOA.HR.SYS.2623/69
BOA.HR.SYS.2624/17
BOA.HR.SYS.2624/64
BOA.HR.SYS.2625/16
BOA.HR.SYS.26II/2
BOA.HR.SYS:2618/44
BOA.HR.SYS:2621/14
BOA.HR.SYS:1631/24
BOA.TFR. 1 MN.62/6106
BOA.TFR.1 MN. 186/18520
BOA.TFR.1 MN.122/12139
BOA.TFR.1 MN.74/7333
BOA.TFR.1 MN.80/7933
BOA.TFR.1 SL. 106/10531
BOA.TFR.1 SL.140/13940
BOA.TFR.1 SL.148/14800
BOA.TFR.1 SL.171/17001
BOA.TFR.1 SL.82/8172
BOA.Y.PRK.HR.23/49
BOA-TFR.1 MN. 61/6070
BORA.HR.SYS.2611/2

II. ARAŞTIRMA VE İNCELEMELER

- Armaoğlu, Fahir H., *Siyasi Tarih*, Ankara 1973.
- Bayar, Celal, *Ben de Yazdım*, İstanbul 1967.
- Baysun, Cavit, “Ali Paşa (Tepedelenli)”, *İslam Ansiklopedisi*, C.1., İstanbul 1965.
- Danişmend, İsmail Hâmi, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.IV., İstanbul 1972.
- Driault, Edouard, (Çev.Nafız), *Şark Meselesi*, İstanbul 1328.
- Gürel Şükrü S., *Tarihsel Boyut içinde Türk Yunan İlişkileri (1821-1993)*, Ankara 1993.
- Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C.V, Ankara 1982.
- Kurat, Akdes Nimet, *Rusya Tarihi*, Ankara 1948.
- Mufassal Osmanlı Tarihi*, C.V.,
- Sonyel, Salahi R., *Türk Kurtuluş Savaşı ve Dış Politika*, C.1, Ankara 1973.
- Şimşir, Bilal. N., *Ege Sorunu-Belgeler*, C.I., Ankara 1976.
- Türk İstiklal Harbi*, C.1 Genel Kurmay Yayını Ankara 1962.
- Uçarol, Rıfat, *Siyasi Tarih*, İstanbul 1995.
- Üçok, Coşkun, “Osmanlı İmparatorluğu ve Rum-Ortodoks Kilisesi”, *Tarih Boyunca Türk Yunan İlişkileri Üçüncü Askeri Tarih Semineri*, Ankara 1986.
- Üçok, Coşkun, *Siyasal Tarih*, Ankara 1980.
- Yorga, (Çev.B.S.Baykal), *Osmanlı Tarihi, (1774-1912)*, C.V, Ankara 1948.

DİZİN:

A

Adapapazarı · 120
 aforoz · 14
 Ağustos · 8, 9, 20, 38, 61, 63,
 82, 83, 95, 115, 129, 130
 Ahmed bin Ali · 38
 Ahmed oğlu Hüseyin · 32, 84,
 106
 Ahmed, · 48, 71, 93, 117
 Ahmedli · 115
 Ahmetli · 114
 Akdere · 18
 Akhisar · 114, 115, 116
 Akkerman sözleşmesi · 7
 Akmanastır · 25
 Akmescid mahallesinden
 Kokona Vasil, · 66
 Alasonya Kaymakamlığı · 23
 Aleksandr İpsilanti · 4, 5
 Ali Bey-zâde Namık Bey · 22
 Ali bıçakçı-zâde · 24
 Ali oğlu Osman · 32
 Ali Rıfat bin Ali Niyâzi · 25
 Ali Rıza · 93, 120
 Amasya Metropolit'i
 Karavengelis · 17
 Amerika · 17, 23, 29, 129
 Anadolu · 4, 8, 15, 16, 17, 18,
 30, 41, 54, 67, 72
 Anapa · 9
 Anastosyon Çakalof · 3
 Araman · 120
 Armudlu · 102, 104
 Arnavud · 14, 36, 82, 93, 107
 Arta-Volo hattı · 10

Asakir-i Mansure-i
 Muhammediye · 9
 asker · 7, 12, 27, 31, 42, 44, 100,
 108
 askeri rüşdiye · 30
 Astarıcı Cami-i Şerifi · 39
 Atça · 128
 Atina Sefâreti · 31, 39, 40, 41,
 44
 Atina Sefiri Galip Kemal · 37
 Attik · 10
 Attik yarımadası · 10
 Avrethisar, · 28
 Avrethisarı kazası · 23
 Avrupa devletleri · 6, 7, 9, 10
 Avusturya · 3, 5, 7, 9
 Aydın · 13, 15, 27, 128, 129,
 130, 131, 133
 Aydın Vilâyeti · 13
 Ayşe Hâtun Mahallesi · 27
 Ayvacık · 114
 Ayvalık · 16

B

Babaeski · 81
 Babıâli · 6, 10
 bağımsızlık · 3
 Balıkesir, · 19
 Bakkal Çolak Sotiri, · 66
 Balıkesir · 15
 Balkan harbi · 15
 Balkan Harbi · 46, 51
 Balkan savaşı · 29, 66
 Balkan ve I.Dünya Savaşları · 46
 Balkanlar · 5, 39
 Bandırma, · 19
 baskı · 24
 baş korucusu Mehmed Ali · 12

Batı Anadolu · 4, 15
 Batı Trakya · 4, 82, 83
 Bavyera Kralı Louis · 10
 Bayırköy · 19
 Bayram Ali · 120
 Bayram deresi · 30, 44
 Bayramiç · 112, 114
 belediye · 11, 19, 23, 57, 100,

102

Bergama · 128, 132
 Beykoz · 91, 92
 Beypınar · 19, 100
 Bilal · 8, 49, 117
 Bizans · 3, 4, 14, 16
 Bizans İmparatorluğu · 4 · 3
 Bozcaada · 15
 Bozdoğan · 130
 Bozköy · 18
 Buğdan · 1, 5, 6, 9
 Bulgarlar · 5, 38, 50, 67
 Burmalı Câmî-i şerifi · 39, 40
 Bursa · 19, 100, 119, 123, 124
 Bükreş · 4, 5, 7, 9
 Byron · 3

C

cami · 1, 26, 27, 40, 43, 69, 84,
 88, 109, 130, 132
 câmî · 19, 24, 26, 27, 37, 42, 55
 Capo d'Istria · 4
 Cavfa deresi · 20
 Cebecioğlu · 120
 Cemâat-ı İslâmiyye Dâiresi · 40
 Cemaat-i İslâmiyye Reisi Ahmet
 b.Ali · 29

Ç

Çakır Hasan · 32
 Çal, · 130
 Çanakkale · 15, 91, 111, 112
 Çatalca Mutasarrıflığı · 81
 Çaylak, · 14
 Çerkesköy · 81, 133
 Çerkezköy · 82

çete · 12, 13, 18, 20, 62, 82, 89
 Çınarcık · 110, 116, 117
 çiftlik · 16
 Çine · 128, 129, 130
 Çorlu · 82, 85
 Çukurköy · 20 · 117

D

Dahiliye Nezareti · 26, 82, 84
 darb · 13, 18, 23, 25, 27, 29, 38,
 39, 43, 50, 57, 58, 69, 70, 93, 94, 100,
 112, 113, 117, 118
 darb, · 13, 18, 23, 38, 43, 50
 Davutlu · 21
 dayak · 20, 30, 31, 130
 Dedeâğaç · 13, 56, 66
 Demirci · 18, 49, 51, 115, 116,
 130
 Demirhisar, · 28
 Denizli · 93, 128, 129, 130
 Derbend, · 19, 100
 Dereköy karyesi · 117
 Dersaâdet · 29
 Devlet-i Aliyye · 25
 Dibekdere · 115
 Demirhisar · 30
 Dimitri İpsilanti · 5, 6
 Dimitri Vasendi'nin · 12
 Dimitro Kasab Fileanti ve ütücü
 Yorgi · 66
 Dimo Moço · 14
 Dipburnu · 13, 26
 diplomatik · 7
 Dirmil · 20
 Divan tercümanlığı · 1
 Doğu Anadolu · 8
 Doksat câmîi · 31
 drahmi · 13, 83, 84, 131
Drama · 12, 13, 27, 28, 29, 30,
 31, 32, 37, 39, 40, 41, 42
 Drama Mutasarrıfı Mehmed
 Ziya · 12
 Drama'nın Sibce karyesinden
 İsmail oğlu Mustafa Kahya · 13
 Düvel-i Erbaa · 24

E

- Edirne · 9, 10, 46, 47, 51, 54, 55,
56, 57, 58, 63, 66, 67, 68, 81, 83, 84,
85, 86, 87, 88
Edirne Andlaşması · 9, 10
Eflâk · 1, 5, 6, 9
Ege Adaları · 1, 4
Emin · 28, 34, 35, 56, 82, 83, 92,
104, 113, 117, 129
Emin Efendi · 28, 83
Emmanuel Ksanthos · 3
Epidavros · 6
Erdek · 19
Ermeni · 14, 18, 19, 20, 49, 52,
100, 102, 103, 120, 132
Ermeniler · 18, 19, 100, 101
Erzurum · 9
eşkiya · 11, 12, 13, 103
eşkiya çeteleri · 117
eşkiyâlar · 11, 60
Eşme · 15
Eşrefzade Ahmed Efendi · 119
Etnik-i Eterya · 3, 4, 5, 6, 16, 17,
28
Etnik-i Eterya Cemiyeti · 3, 4, 5,
6, 17
Eytâm akçesi · 27
Ezine · 111, 112, 113, 114

F

- Fâtıma Hanım · 29
Fatih Sultan Mehmed · 1
Ferhad Ağa · 42
Ferik Kerim · 22, 24
Fırıncı Toma · 57, 67
Filike metropolidliği · 41
Filiki Eterya” · 4
fırar · 15, 20, 40, 85, 92
Florina · 20, 44
Fransa · 7, 8, 9, 10, 15, 103, 129
Fransız ihtilali · 3
Fransız konsolatosu · 84
Fransız Miralay Mösyö Veyg ·
109
Fuad Selim · 28

G

- gasb · 13, 18, 20, 22, 27, 38, 39,
40, 41, 44, 49, 50, 52, 56, 57, 59, 61,
67, 73, 85, 92, 100, 104, 131
Gebze · 92, 94
Gelibolu · 67, 68, 85, 86, 87, 88
Gemlik · 19, 95, 98, 100, 102,
103, 104, 105, 107, 108, 109
Gennadios · 1
Germencik · 129, 130, 132, 133
Gevgili Kaymakamı Tahsin · 20
Gevgili'nin Sehova karyesi · 20
Gırnuç karyeli Şaban bin
Mehmed · 44
Girid Vâli Vekili İsmail Hakkı ·
24
Girit · 4, 6, 24, 25
Girit Adası · 24
Girne kazası · 25
Goethe · 3
Golos · 21
Gökçedere · 110, 117
Gölhisar · 129
Görice Rum metropolidi · 14
Grebene Topçu Taburu Yaveri
Kâzım Efendi · 80
Güney Kafkasya · 8

H

- Hacı Sarrâf mahallesinden
Çoban Panayot · 66
Hacı Süleyman Bey · 30
hakâret · 24, 72
Hâlet Efendi · 4
halı · 19, 89, 100
Halid Paşa · 114
Halil oğlu Mü'min · 32
Hanya · 24, 26
Hanya episkoposu · 26
hâpishane, · 30
Harb-i Umumi · 16
Hâriciye Nâzırı Said Halim · 42
Hariciye Nezâreti · 83
Hâriciye Nezâreti · 28
Hasan Çavuş · 28, 48, 64

- Hasan Kahya oğlu Çolak Hasan
· 32
Hasan Kahya oğlu İbrahim · 31
Hasan oğlu Şerif · 32
Haşmet Hasan · 27
Havsa · 46
Hayrabolu · 46, 49, 82
Hıristiyan · 9, 14, 15, 18, 39, 43,
44
Hıristiyanlar · 24, 25
Hocalar · 18
Hrisostomas · 15
Hurşit Paşa · 4, 6
Hüdâvendigâr Vilâyeti · 19
Hünkâr câmii · 26
Hüseyin Çavuş · 48, 117
Hüsni Efendi · 29, 116

I

- I.Dünya Savaşı · 15, 58
I.Nikola · 7, 9
II. Mahmut · 4, 6, 15
İbrahim Efendi · 92, 108, 116,
132
İbrahim Hasan · 27
İbrahim Kavur-zâde · 24
idam · 6, 15, 81, 101
ihtiyar heyeti azasından Vasil
Libaho · 21
İmâm Hasan Efendi · 32
İnegöl · 19, 100
İngiliz Generali Frank · 109
İngiliz mümessili Atkinson · 15
İngiltere · 7, 8, 9, 10, 15, 25, 103
ingiltere, · 129
İnöz · 46, 49, 51, 68, 70, 71, 85,
86, 87, 88
İpsala'ya bağlı Karpuzlu, Paşa,
Kumdere, Nefs-i ipsala, Esedce ve
Sarpdere · 67
İran · 8
İshaklı karyesinden Rasim,
Ahmed, İbrahim, Hasan ve Kâmil nâm
eşhas Argiros, Filib oğlu Çakır
Dimitri, Yuvan, Yakim, Ananost, · 48
İskalya · 13, 26

- İslam mektepleri · 24, 37
İslam vakıfları · 27
İsmail · 8, 13, 19, 23, 24, 32, 36,
60, 61, 62, 63, 64, 83, 85, 92, 93, 99,
106, 112, 114, 115, 117, 126, 132
İsmaildere · 117
İstanbul · 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 14,
16, 17, 18, 91, 92, 95
İsteveniye · 20
istifanya köyü · 12
İstoya · 14
isyân · 3, 4, 5, 6
isyancı · 4, 6
ışkence · 19, 23, 30, 46, 49, 50,
51, 54, 55, 57, 59, 66, 67, 68, 69, 70,
71, 81, 82, 83, 84, 92, 93, 94, 95, 102,
103, 131
İtalyan · 109, 128, 130
İtilaf Devletleri · 17, 84, 109,
121
İzci Teşkilatı · 16, 17
İzmir · 4, 15, 16, 115, 128, 130
İzmit · 116, 117, 119, 121
İzmit Yunan Kumandanlığı · 119
İznik · 100

K

- Kadınköylü Celaskor oğlu Vasil
· 66
Kafkasya · 8, 23, 28, 29, 30, 38
Kahveci Tatar Ahmed Ağa · 57,
67
Kal'a-i Sultaniyye · 111
Kandıra · 120, 121
Kandıye · 24, 25
Kantakuzen · 5
Kapaklı · 104, 105, 106, 109,
115
Kara Hasan oğlu Halil · 32
Kara Mustafa · 26
Karababa dergâhı · 39
Karabiga · 111, 112
Karaca-âbâd · 28
Karacaali · 103, 104, 108, 111
Karakol · 30

Karamürsel · 116, 117, 118,
119
Karamürsel kazası Eytam
Müdürü Hüseyin Hilmi · 118
karye · 12, 47, 49, 50, 52, 68, 69,
70, 71, 75, 81, 85, 91, 92, 93, 101,
102, 111
Katırcılar Camii · 84
katliam · 18, 19, 22, 24, 30, 39,
46, 104, 109, 110
Kavala · 12, 28, 30, 31, 41, 42,
44
Kavala Yunan konsolosluğu · 12
Kaymakam Vekili İsmail Hakkı
Bey · 19
Kendirlik, · 115
Kestelli, · 115
Keşan Meclis'i İdâre Azasından
Avni · 80
Keşan'a bağlı Beyköyü,
Dişbudak Karahisar, Beylikmera
köyleri · 67
Keşan'a bağlı Mercan, Kılıç,
Doğanca-i Kebir, Seydi, Şükraniye
Yerlisu · 67
Kıbrıs · 24, 25
Kılıçköy · 20, 117
Kırım · 9
Kırkkilise · 81, 83, 85, 86, 87, 88
Kızılcaerzi · 48
kızılhaç · 16
Kiklat adaları · 9
kilise, · 14
Kismo kazasına bağlı Sasalu
karyesi · 24
komite · 12, 13, 26
Konstantin İpsilanti · 4
Konya · 6
Korfu · 4
Köprühisar · 19, 100
köy bekçisi Kirste Payo · 14
Kristo Baço · 14
Kumla, · 104
Kummahalleden fırıncı Anesti ·
67
Kummahalleden Telekci oğlu
Bağçevan Mişo · 66

Kur'an-ı kerim · 26
Kurban Bayramı · 117
Kuşadası · 15, 130
Kuzey Sporadlar · 10
Kuzey Anadolu · 4
Küçükkuşla · 95, 103, 109, 111

L

Lalapaşa · 84
Laledere · 117
Lâledere · 20
Lamya kazası · 11
Lankaza · 12, 28, 30, 38, 44
Lankaza kazası · 12
Larnaka · 25
Larnaka kazası · 25
Leopold von Sachsen-Koburg ·

10

Liverpool · 2
Londra · 2, 8, 9, 10, 25
Lüleburgaz · 81

M

Magosa kazası · 25
Makedonya komitesi · 11
Makriyof karyesi · 20
Malkara · 46, 51, 65, 79, 81, 84
Manastır · 12, 14, 20, 22, 24
Manastır Vâlisi Ferik Kerim ·
22, 24
Mandralı Hâfiz Cemal Efendi ·
83
Manisa · 15, 114, 115
Marsilya, · 2
Maruf Hoca mahallesinden
Hüseyin Ağa · 67
Mavri mira Cemiyeti · 17
Mavri Mira Cemiyeti · 16
Mayadağ · 44
Meclis-i Kavânin · 25
Medeniyet Gazetesi · 131
medrese, · 24, 109
Megali İdea · 4

Mehmed · 12, 23, 24, 25, 27, 28,
32, 33, 35, 36, 43, 47, 48, 49, 50, 55,
56, 57, 62, 63, 64, 67, 68, 69, 70, 80,
81, 82, 83, 84, 85, 88, 90, 92, 93, 94,
96, 97, 98, 99, 105, 106, 107, 108,
112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 130
Mehmed Ali · 108, 117, 118
Mehmed ali İbrahim · 25
Mehmed Behçet · 24
Mehmed oğlu Hüseyin · 28, 32,

93

Mehmet Ali Paşa · 6
mektep · 109
Menderes nehri · 129
Menteşe · 38, 130
mescid, · 24
Meştiyan karyesi camii · 42
Metre · 14
Metropol Kilisesi · 26
metropolid · 130
Midilli Adası · 15
Milas · 83, 130
Milliyetçilik · 3
Milona · 23
Misalongi · 6
Mondros · 16, 18
Mora · 1, 4, 5, 6, 8, 9, 10
Morihoval nahiyesine bağlı
Beceşte köyüne · 14
Mösyö Kalveri · 43
Muğla · 130
muhacir · 15, 18, 92
muhtar Dimitri · 20
muhtar Dimitri Karamoşaka · 21
Musa Efendi · 31, 40
Musa Paşa · 26
Musevi · 39, 131, 132
Mustafa Efendi · 40, 82, 83, 93,
94, 96, 99, 132
Mustafa oğlu Küçük Ali · 32
Mustafa oğlu Zaim · 28
mübadele · 15
mühimmat · 12
Mümin Kahya · 13
Mürefte, Platnoz, Kerise, Hora ·

68

Müslüman · 13, 18, 21, 22, 23,
24, 27, 28, 30, 31, 37, 38, 41, 42, 43,
46, 48, 51, 58, 91, 92, 94, 109, 128
Müslümanlara · 18, 24, 25, 39,
71, 115
mütevelli · 12
müze · 25

N

Naibli, · 133
Napolyon · 3, 12
Nasliç · 11
Navarin limanı · 8
Navarin Olayı · 8
Nazilli · 128, 130, 132
Nemlos · 15
News Viztagbilat Gazetesi · 23,
28
Nikola Dimitri · 11
Nikolas Skouphas · 3
Nisan · 5, 7, 9, 10, 12, 20, 21,
62, 80, 82, 102, 104, 108, 119
nota · 7
Nusretlili Hacı İmam'ın oğlu
Mehmed Efendi · 43

O

okul · 14
On iki Ada, · 4
Orhangazi · 19, 100, 101, 102,
108, 109
orman · 12
Ortodoks · 2, 5, 6
Osman oğlu Hasan · 32
Osmanlı · 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10,
11, 12, 13, 15, 16, 19, 21, 22, 23, 25,
30, 31, 39, 40, 48, 66, 67, 84, 98, 103,
112, 113, 117, 118, 119, 122, 126, 127
OSMANLI · 1
Osmanlı askerleri · 13
Osmanlı Devleti · 2, 3, 6, 7, 8, 9,
10, 15, 31
Osmanlı donanması · 8
Osmanlı Hükümeti · 6, 7, 9

Osmanlı İmparatorluğu · 1, 2, 6,
7, 8
Osmanlı mahkemeleri · 19
Otaburun karyesi · 117
Otto · 10

Ö

Ödemiş · 128, 129, 131
öldürme, · 13, 20
özerk · 7

P

Padişah · 24
Palovraha karyesi · 11
panayır · 25
papaz · 11
Papaz Niko · 14
Papazca · 19, 100
Partrikhane · 6
Paskalya yortusu · 1
Paşayaylası · 19
Patras Piskoposu Pol Germanos ·
5
Patrik IV. Gregoryos · 6
patrik, · 1
Patrikhâne · 13
Pertev Paşa · 9
Pınarhisar, · 81
Pikova · 30
Pinti Hasan · 39
Pirlepe Kaymakamı Şevket · 14
Polis Müdiriyet-i · 15
Poloka · 20
Pontus Derneği · 16
Poroy · 30
Pravişte · 30, 41, 42
Prens · 5, 7, 10
Prens Von Metternich · 7
Prusya · 7
Prut · 7

R

Rahovine · 13

Roma'daki Düvel-i Erbaa
sefirleri · 24
Romenler, · 5
Ropçoz · 30
Rum · 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12,
13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 25, 27,
28, 29, 31, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 45,
46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 56, 58,
59, 61, 62, 65, 67, 68, 69, 71, 72, 81,
85, 89, 91, 95, 100, 101, 102, 103,
104, 108, 109, 128, 131
Rum bakkal İto · 14
Rum çeteleri · 17, 111
RUM ÇETELERİ · 11
Rum çetesi · 17, 20
Rum doktorlar · 11
Rum eşkiyası · 19, 20
Rum Kızılhaç Derneği · 16
Rum komitesi · 20
Rum köyleri · 11
Rum Papası Hristo · 14
Rum Patrikhanesi · 16
Rum patrikhanesi · 1
Rum ve Ermeni eşkiyaları · 18
Rumeli vilayetleri · 12
Rumlar · 1, 3, 5, 6, 13, 15, 17,
20, 22, 23, 25, 27, 29, 30, 38, 39, 40,
41, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 51, 55, 56,
67, 80, 82, 92, 100, 102, 103, 111,
112, 117, 128
Rus · 2, 4, 5, 7, 8, 9, 17
Rusya · 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 17,
29

S

Sadaret · 95
Sadâret · 22, 24
Sadi Tekyesi · 40
Sakız · 4
Salihli · 114
Samsun · 17
Samsun'daki Rum Metropolidi
Yermanos · 17
Saraçhane Köprüsü · 81
Saray · 81
Sarışaban · 30, 41, 42

seccade · 119, 125
 Selânik · 4, 12, 21, 23, 27, 29, 40
 Selânîk · 20, 22, 24, 27, 28, 29,
 30, 38, 39, 40
 Selçuk · 52, 53, 130
 senato · 6
 Seraskerlik · 21
 Serçeler · 18
 Sıvacı Kosti · 56, 66
 Silah · 12, 95
 Sinekli Hudud Emniyet
 Müfettişi Abdülhamid · 82
 Sinop · 17
 Siroz · 27, 29, 37, 38, 41
 Siroz Cemaat-i İslâmiyye · 37
 Sisam · 13, 24, 26
 Soma · 19
 soygun, · 20
 soygunculuk · 16, 130
 st.Petersburg Protokolü · 7
 St.Petesburg · 8
 Sultan İbrahim Camii · 27
 Sultanhisar · 128, 132
 Sulu Paşa, · 39
 Susurluk · 19, 100
 sürgün · 13, 84

Ş

şaki · 13, 59
 Şakşak karyesi · 20
 Şark Gazetesi · 131
 Şarköy · 46, 48, 67, 68
 Şile · 93, 94, 120
 şimendüfer · 126, 130
 Şimo oğlu Yorgi · 66

T

Taşköprü · 117
 tazminat · 10, 31
 tecavüz · 18, 19, 20, 28, 30, 40,
 53, 66, 67, 69, 103, 109, 112, 115,
 116, 117, 120, 121, 128, 130
 Tekfurdağı · 51, 52, 53, 79, 85,
 86, 87, 88, 91

Tekirdağ · 46, 51, 84, 88
 Tekirdağ Cemaat-ı İslamiyye
 Meclisi Reisi Mehmed Adil · 88
 Tekirdağ, · 46
 tekke · 24
 Temmuz · 6, 8, 9, 10, 16, 24, 26,
 40, 42, 43, 58, 60, 61, 63, 65, 68, 114,
 128, 129
 Tepedelenli Ali Paşa isyanı · 5
 Tepedenli Ali Paşa · 4
 Teselya · 1, 22
 Teşvikiye · 117
 Tırhala Şehbenderliği · 21, 22
 Tırhala, · 13, 21
 Tire · 131
 Torbalı · 131
 Trabzon, · 17
 Trakya · 13, 15, 18, 23, 28, 29,
 39, 41, 44, 81, 82, 85
 Trakya Mıntıka Müdiriyeti · 13
 Triyeste · 2, 4
 Turgudlu · 131
 Turgutlu · 130
 Tutluca, · 19
 Türk · 2, 4, 5, 8, 10, 17, 18, 19,
 29, 42, 81, 88, 115, 128
 Türk ahâlisi · 29
 Türkler · 3, 7, 14, 22, 41, 84
 26
 Türklere · 6, 13, 18, 20, 22, 27,
 29, 100
 Türkmençayı Anlaşması · 8

U

Ulah · 14
 Umurbey · 95, 109
 Ustrumca · 20
 Uzunali, karyesi · 29
 Uzunköprü · 66, 80, 82

Ü

ültimeatom · 7
 Ütükler karyesi · 120

V

Vardar Kapısı · 40
 Gebze · 91
 İtalya · 129
 vergi · 1, 7, 9, 17
 vezirlik · 4
 Victor Hugo · 3
 Virlan · 30
 Viroştan · 11
 Vize · 46, 58, 59, 61, 62, 81
 voyvadalık · 5

Y

Yahya · 44, 99
 yakma · 18, 20
 Yakup oğlu Hasan · 32
 Yalova · 93, 109, 116, 117, 118,
 120, 121, 127
 Yanya · 4, 12
 Yaprak · 30
 yaralama · 13, 20, 81
 Yaraşlı · 115
 Yarbustatar, Köremin, Simen,
 Şahince, İneoğlu ve Ahurköy · 67
 Yaş, · 4
 Yaşar Efendi · 28, 84
 Yaylacık köyü · 29
 Yediyoğazı · 84
 Yenice-i Vardar · 23
 Yenice-i Vardar kazasına bağlı
 Aşıklar karyesi · 23
 Yeniçeri Ocağı · 8
 Yeniköy Rumları · 92
 Yenipazar, · 130
 Yenişehir · 13, 19, 21, 22, 23,
 100, 101
 Yorgiyun · 29
 Yunan askeri · 12, 16, 23, 28,
 88, 89, 92, 103, 104, 109, 130
 Yunan askerleri · 21, 23, 27, 28,
 29, 30, 44, 84, 92, 93, 94, 102, 104,
 115, 116, 117, 128, 130, 131, 132

Yunan Atina'lılar · 6
 Yunan bandırası · 26
 Yunan bayrağı · 19, 72
 Yunan Devleti · 4, 6, 10
 Yunan eşkiyâları · 84
 Yunan faaliyetleri · 31
 Yunan General Sotilis · 41
 Yunan hududu · 13
 Yunan hükümeti · 24, 27, 31
 Yunan Hükümeti · 11, 13, 15,
 17, 28, 31, 82
 Yunan isyanı · 5, 7
 Yunan işgal kuvvetleri · 18, 19,
 129
 Yunan Kızılhaç Hastaneleri · 16
 Yunan kilisesi · 16
 Yunan kralı · 13
 Yunan neferi · 120
 Yunan sorunu · 10
 Yunan Valisi İstirikyadis · 15
 Yunan zabiti · 13, 84, 129
 Yunan Zâbitleri · 30
 Yunanistan · 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,
 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 22, 23, 26,
 27, 28, 29, 31, 42
 Yunanistan Devleti · 10
 Yunanlılar · 3, 7, 8, 16, 22, 27,
 81, 82, 83, 84, 85, 91, 92, 93, 94, 103,
 128, 131, 132
 Yusuf · 26, 32, 33, 34, 37, 39,
 40, 44, 68, 69, 83, 97, 98, 105, 117,
 120
 Yusuf Paşa · 26, 39, 40
 Yüzbaşı Mustafa Şevki Efendi ·
 26

Z

Zihne · 27, 29, 41, 44
 Zilhova · 27, 41
 zulümler · 68, 102

EKLER

Harbiye Nezâreti**J-3**

Şark Hattı Askerî Komiserliği'nin 9/4/[13]37 târîh ve 194 numaralı raporu sûretidir.

Trakya ve Makedonya'da cereyân etmekte olan ahvâl hakkındaki istitlâ'ât ve istihbârât ber-vech-i âtî arz olunur.

1- Yunanlılar Makedonya'da, İslâm, Musevî ve Ermenilerden bedel-i nakdî kabûl etmektedirler.

2- Trakya'da Müslümanların 21-31 yaşında olanlarının belediyeden künyeleri istenmiştir ve Rumlardan 35 yaşına kadar olanlar askere da'vet edilmişlerdir. Kuvve-i ma'nevîyeleri bozulmuş olduğundan da'vete adem-i icâbetleri hasebiyle cebr ve tazyîk ile celblerine karâr verilmiştir.

3- Şarkî Trakya'da siyâseten hapsedilen yedi bin kadar Müslümandan ekserîsi tahliye olduğundan el-yevm Edirne'de iki üç bin kişi kadar mevkûf bulunmaktadır. Yunan Hükûmeti'nin yüzüncü sene-i devriyyesinde afv-ı umûmî i'lân edilecektir. Yevm-i mezkûru tes'îden Edirne'de taklar yapılmıştır.

4- Bir hafta mukaddem Hayrabolu müftîsinin ayağına ip bağlanarak dereye kadar sürüklenmek sûretiyle işkence edilmiş, Tekfurdağı Meb'ûsu Mustafa Neyyir Bey bi'z-zât kazâ-yı mezkûre giderek müftî-i mûmâ-ileyhi alup Edirne vâlisine götürmüş ve ba'de-mâ Müslümanlara ilişilmemesi için emir verilmiştir.

5- Uzunköprü kazâsına tâbi' Hamidiye karyesinden bir İslâm kadını zevcinin silâhlarını söylemesi maksadıyla tehdîden bacaklarından bir ağaca asılarak donuna bir kedi konulmuş, altına yakılan ateşin dumanıyla iz'âc olunmuştur.

6- Mukaddemâ Çerkesköyü'nden tevkîf edilen Belediye Re'îsi Mehmed Ağa, tüccârdan Osman, Saraylı Halid, Kahveci Faik, inzibât-ı askerî me'mûru Mustafa efendiler salıverilmişler ise de Mustafa'nın boğazına kaynarsu dökülmesi sebebiyle vefât etmiştir.

7- Çorlu eşrâfından Arnavud Ali ve Ziya beyler ile Bakkal Mustafa, Tüccâr Emin, Reji me'mûru Feyzi, Çengel Çiftliği sâhibi Ziya ve Mehmed beyler ile müftî-i belde ve daha kırk kişi hapsedilmişlerse de son günlerde ekserîsi tahliye olunmuştur.

8- Mektûblar umûmiyetle postahânedede açılmakda, sansür edildikten sonra kapadılmaktadır.

9- Son günlerde Ortaköy, Karabağ, Kemâl, Doğanca hudûdunda Bulgarlar ile sık sık müsâdeme vukû' bulmakda, her gün dört beş mecrûh Edirne'ye gelmektedir.

10- Yunan çeteleri tarafından der-dest olunarak götürüldüğü vaktiyle arzulanan Kadri Ağa, Yunan Hudûd Kumandanlığı'na götürülmüş, Istranca karyesi ve civârında ne mikdâr asker ve çete kuvveti olduğunu ve bunların nerelerde olduğunu ve hangi köylüler tarafından i'âşe edildiği, darb ve işkence sûretiyle sorulmuş, bi'l-âhire hudûd-ı Osmânî dâhiline bırakılmıştır. Berây-ı ma'lûmât ma'rûzdur.

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

Şu'be: 1

Numara: 1550

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Trakya İslâmlarına yapılan mezâlîme ve husûsât-ı sâ'ireye dâ'ir olan istihbârât hulâsası ber-vech-i zîr arz-ı huzûr-ı efhamîleri kılındı.

1- Bulgaristan'da müteşekkil Trakya Cem'iyeti İhtilâl Komitesi â'zâsından addedilen Lülebergos'da [Lüleburgaz] mukîm topçu mîralaylarından Müttekâ'id Mahmud, Suvârî Mülâzımı Murad, Lülebergos Müftüsü Eyüb, eşrâfdan Arif Bey ve efendiler i'dâma mahkûm edilmişlerdir.

2- Kırkkilise'den Doktor İsmail Hakkı, meb'ûslardan Nazmi, birâderi Hâfız Halil ve Kafesci Ali ile Kızıldere'den Ahmed ve Ankara'ya seyâhat ettiği için dolayı Mâlikzâde Süleyman Bey ve efendiler tevkîf edilerek Milas adasına sevk edilmişlerdir.

3- Trakyalılara yapılan zulmü Müslümanlarla müşterek protestoda bulunan Yunan meb'ûsları da tevkîf edilmişlerdir.

4- Mandralı Hâfız Cemal Efendi'nin avucuna ateş koymak sûretiyle vefâtına sebebiyet verilmiş ve emvâl ve emlâkı müsâdere edilmiştir.

5- Yunanlılar tarafından tevehhüm edilen Türk çetelerinin gûyâ mevki'lerini söyletmek için Silivri'ye tâbi' Seymen karyesi Muhtâr-ı Evveli

Efrahim Ağa koltuklarından asılmak ve ayakları altına ateş yakılmak sûretiyle ta'zîb edilmiş ve Muhtâr-ı Sâni Hasan Ağa dahi fenâ hâlde darbedilerek mahfûzan Fenar karyesine gönderilmiştir.

6- Kırkkilise Müftî-i lâhıkı Âgâh, Arzuhalci Ömer efendiler ile Milyon Hasan Ağa, Trakya Müslümanlarına gelen mektûbların sansüründe Yunanla teşrîk-i mesâ'î etmek sûretiyle Yunan âmâline hizmet etmektedirler.

7- Bulgaristan'ın muhtemel bir tecâvüzüne karşı Yunan hudûdları bazı nukâtın tel ö[r]güleriyle takviye edilmekte ve Midye taraflarına fazla ehemmiyet verilmektedir.

8- Trakya Müslümanlarının yakın bir âtîde askere da'vet edilecekleri şâyî' bulunmaktadır.

Ber-vech-i bâlâ ma'rûz mezâlim isim ve mekân tasrîhi sûretiyle tesbît edilmekte olduğundan iktizâ edenler nezdinde teşebbüsât-ı mü'essire-i âsafânelerinin şâyân buyurulması menût-ı re'y-i fehâmet-penâhîleri bulunduğu ma'rûzdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Şa'bân sene [1]339 ve

Fî 27 Nisan sene [1]337

Harbiye Nâzırı
İmza

Harbiye Nezâreti

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

Şu'be: 1

Numara: 1652

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Trakya'da ve hatt-ı fâsıl civârlarında Yunanîler tarafından irtikâb edilmekte olan mezâlim vesâ'ireye dâ'ir olan istihbârât hulâsası ber-vech-i âtî arz-ı huzûr-ı fehâmet-penâhîleri kılınur:

1- Bir aydan beri trenle gelüp giden yolculardan genç muhadderât-ı İslâmiyye birer bahâne ile Çerkesköyü'nde indirilerek Yunan zâbitân ve askeri tarafından cebren ırzlarına tecâvüz edilmektedir. Bu miyânda 26 Nisan sene

[1]337 târîhinde Fatih'de Nişanca'da Ovazzâde mahallesinde iki numaralı hânede ikâmet etmek üzere Edirne'den gelmekte olan Neyyire ve Edibe hanımlar Çerkesköyü'nde trenden indirilerek ve uzunca boylu sarışın bir Yunan zâbiti tarafından hilâf-ı nâmûs teklîfâtında bulunularak ismini bilmedikleri bir köye gönderilmişlerdir. Ertesi gün hanımlar trene irkâb edilirken, Çerkesköyü'nde alıkonulduklarını ve sebkeden nâmûs-şikenâne mâcerâyı söylememeleri lüzûmu mezkûr zâbit tarafından kendilerine ihtâr edilmiştir. Hanımlar hakkında bu gibi mu'âmelelerin tekessür etmekte olduğu Çerkesköy istasyon me'mûrlarından isimleri mazbût olan bir iki kişinin şehâdet ve ifâdâtıyla da kesb-i kat'iyet etmekte olduğundan bu gibi tecâvüzât-ı şeni'anın men'i netîcesine kadar muhadderât-ı İslâmiyyenin işbu tarikle seyâhatlerinin men'i menût-ı re'y-i fehâmet-penâhîleri bulunmaktadır.

2- Edirne Tevkîfhânesi'nde bulunanların kâfile hâlinde hârice sevkine başlanmış ve on altı mevkûf, birinci posta ile Milas adasına teb'îd edilmiştir. Sofulu eşrâfından Şâkir Ağazâde Veli, Ovaköy eşrâfından Hacı Mehmed Efendizâde Hakkı efendiler bu postadadır. Edirne eşrâfından Cevâd, Tekfurdağlı Ali, Kemahlı Hüseyin, Yüzbaşı Kemâl Bey bin Veli, Mülâzım-ı Evvel Cemil, Çorlu Müftîsi Şaban, Gelibolulu Hâfız Emin Hayri, sâbık Belediye Re'îsi Hâfız Hüseyin, Necmeddin, Veli, Hakkı, Priştineli Ali İbrahim, Çorlulu Kemâl efendiler de ikinci posta ile sevk edilenler miyânında bulunmaktadırlar.

3- Altıağaç-ı Sagîr karyesi eşrâfından İbrahim Ağa, bütün envâl ve serveti gasb ve envâ'-ı işkenceden sonra Uzunköprü'ye nakledilmiştir. Yenice Köprüceköy eşrâfından Sadullah Ağa'nın ayn-ı âkıbetle bir kolu kırılmışdır.

4- Yunan Hatt-ı Fâsıl Kumandanlığı tarafından Türk çeteleri tarafından yapıldığı iddi'â edilen mevhum ve mu.anna' fecâyi' hakkında tahkîkâtında bulunmak üzere Fransız mülâzımı Mermeris 28 Nisan sene [13]37'de Hadımköyü'nden Sinekli'ye giderek Sayalık ve Alaton köylerinde tahkîkât icrâsından sonra ve Türklerin ma'sûmiyeti intibâ'âtıyla avdet etmiştir.

Muktezâsının ifâsına emr ü irâde-i celîle-i cenâb-ı fehâmet-penâhîlerinin şâyân buyurulması ma'rûzdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Şa'bân sene [1]339 ve

Fî 5 Mayıs sene [1]337

Harbiye Nâzırı

İmza

Bâb-ı ÂR
Dâhiliye Nezâreti
Kalem-i Mahsûs

*Sinekli Hudûd Emniyet Müfettişliği'nden vârid olan
 1 Ağustos sene [1]337 târîh ve 370 numaralı raporun sûretidir.*

Çorlu kazâsında hapsedilen ve işkence netîcesi vefât edenlerin esâmîsi Yunan i'tisâfâtının canlı bir şâhidi olduğundan ber-vech-i zîr arz olunur. Ol bâbda.

Emîrzâde Halid Bey

Arnavud Ali Bey

Ressam Niyazi Bey

Temel Efendizâde Zeki

Bakkal Mehmed Ağa

Hacı Osman kalfa "İşkence netîcesi vefât etmiştir."

Bakkal Mehmed Ağa dâmâdı
 Hakkı Bey

Süleyman Çavuş

Ali Pehlivanzâde Hüseyin

Kalleş Receb "İşkence netîcesi vefât etmiştir."

Kalleş Receb birâderi Halil

İzzet oğlu Emin

Müslim Kâhya

Arnavud Ali Kâhya

Uzunhacılı Bakkal Kâzım

Ferhad oğlu İbrahim

Emir Efendi "zâbitlikden mütekâ id"

Hoca Hüseyin Efendi oğlu Fâik Efendi

Reji Me'mûru Fevzi Efendi

Mehmed Bey'in kâtibi Mustafa Efendi
 "Kırkkilise Habshânesi'nde Yunanlılar tarafından katledilmiştir."

Kırkkilise'nin Kavakdereli Yusuf Ağa

*Aşına mutâbıkdır
 Fî 9 Ağustos sene [1]337*

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâ'iresi

Şu'be: 2

Kısım: 3

Numara: 1340

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Ahâlî-i Müslimeyi hicrete icbâr ile Trakya'da bir Rum ekseriyeti teşkîli için Müslümanlara revâ görülen tazyikâtın son günlerde yine bütün şiddetiyle tatbîk

edilmekte olduğu ve ahâli-i Müslimenin bu tazyîk karşusunda emvâl ve emlâkını ya yok bahâsına satarak veya yüzüstü bırakarak cân, ırz ve nâmûslarını kurtarmak için hicret etmekde buldukları ve bu hicretin bir akın şeklinde devâm etmekde bulunduğu Hatt-ı Fâsıl Komiserliği'nin cümle-i istihbârâtındandır. Her gün artan bu muhâceret akınının hem i'âşe ve iskân, hem de mevsim münâsebetiyle sebebiyet vereceği sefâlet ve perîşânî vâreste-i arz u beyân olmağla berâber bu hâlin devâmını âtî-i memleket nokta-i nazarından dahi muvâfık olamayacağı muhât-ı ilm-i hidivâneleridir. Te'mîn-i ekseriyyet maksadına ma'tûf olan Trakya'daki Rum ve Yunan zulüm ve itisâfâtına bir nihâyet-i kat'iyye verdirilmesi ve bu sûretle sâlifü'l-arz hicret akınının önüne geçilmesi menût-ı re'y-i rezîn-i sâmilere olmağla. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Muharrem sene [1]340 ve
Fî 13 Eylül sene [1]337

Harbiye Nâzırı
İmza

Harbiye Nezâreti
Erkân-ı Harbiyye
Şu'be: 1
J 3
Numara: 3209

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı çâkerleridir,

Trakya'da Yunanlılar tarafından icrâ edilen mezâlim ve vuku'âta dâ'ir Hatt-ı Fâsıl Komiserliği'nden mevrûd raporların hulâsası ber-vech-i âtî arz olunur:

1- Trakya Türklerinin Bulgar çeteleriyle teşrîk-i mesâ'î etdikleri bahânesiyle tevkîfâta germiyet verilerek Edirne ve Kırkkilise habshâneleri ma'sûm Türkler ile doldurulmuştur. Yalnız Kırkkilise Habshânesi'ndeki iki bin beş yüz mevkûfdan yalnız mücrimîn mahbûsânede alıkonularak mütebâkîsi tahkîmât işlerinde ve hidemât-ı şâkkada istihdâm edilmektedir. Ekser mahbûsîn bî-tâb bir hâle gelinceye kadar darbedilmekde ve ba'zısı eser-i darbdan vefât etmekde ve ırz ve nâmûsa tecâvüz vak'aları tekessür etmektedir. Türklerin hicreti;ne Yunanlılarca mümâna'at edilmekde ve Trakya veya adalara tehcîrleri mevzû'-ı bahs olmaktadır.

2- Bulgar hudûdunda Lalapaşa kazâsı civârında yirmi beş köy kordon altına alınmış ve işbu köylülerin hâricle temâsa imkânları kalmamıştır.

3- Kostantin zamânında Türklere mezâlim yapıldığından bahisle Venizelos tarafdarânı, Türkler arasında propaganda yapmaktadırlar.

4- Vize'den Makedonyalı Muhâcir Abdül Ağa odun kesmekte iken Yunan jandarmaları tarafından katledilmiş ve hâmil olduğu dahilî vesîkasını merkebin semerinde bulundu diye âmirlerine teslim ettikleri hâlde en ibtidâ'î bir tahkîkâta bile tevessül edilmemiştir.

5- Vize'nin Tatarî köyünden Çolak Mustafa ve â'ilesine bıçakla işkence yapılarak bin altı yüz lirası alınmıştır. Ve yine mezkûr kazâdan esâmîsi merbût eşhâs tevkiif edilerek Edirne ve adalara sevkolunmuştur.

6- Dimetokalı olup Tekfurdağı'nda mu'allimlik eden Hasan oğlu Ahmed Efendi ve kâ'in birâderi Ali oğlu Mustafa Efendi Yunanîlerin mezâliminden havfen Istranca cihetinden Hükûmet-i Osmâniyye'ye ilticâ etmişlerdir.

7- Eylül'ün ikinci günü Istranca'nın iki sâ'at garbında ve hatt-ı fâsıl üzerinde zuhûr eden yangın, Istranca ahâlîsinin mu'âvenetine rağmen 8 Eylül sene [13]37 târîhinde devâm etmekte bulunduğu ma'rûzdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 11 Muharrem sene [1]340 ve

Fî 14 Eylül sene [1]337

Harbiye Nâzırı

İmza

BOA. HR. SYS. 2540/12, 14; 2541/3, 5

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
تاسیس ۱۳۰۰

موضوع: جنگ کیه زبرد

- ۱- ترکی اسلامی با بیایند نظام و خصوصیات سازه به دار اولونه استجابات خادمه بر وجه زیر عمده حضور قبلی قدری
- ۲- بلغاریستانه مشکل ترکیا جمعیتی اخلاقی قومیتی اعضا سنده عدا پر ایله لوله بر غوسه مقیم طوبی بد اولر زنه تقاعد عمومی
- ۳- سوی ملایم مراد ، لوله بر غوسی قضی ایوبه ، اثر اوله طرف به و اندر اعدام محکوم ایشلرد
- ۴- فرقه کلبانه و قنور اسلام حق ، معنورده نظم ، براری عاقله خیل قضی علی ایل قزلبه ده ده احمد و انقه به
- ۵- سیاهه ایزکینه طوبی مالک زاده سلیمان به و اندر توفیق ایلرک مبلای آله نه سوه ایشلرد
- ۶- ترکیا ایله یا بیله نظم مسلمانلر مشرک بر دستوره بولانه بولانه معنوری ده توفیق ایشلرد
- ۷- مازره لی حافظ جمال افندیك آوده آنسه قومیه موریت دفانه بییت و یسه و اموال و املوک مصادره ایشلرد
- ۸- بونایر لر فتنه توکم ایلنه تورک جنرلیك کوبا موقعدنی سولنک ایلونه سلوریم تابع سیمه قریه قنار اولی از اجم غا
- ۹- قولو قزلبه آسیمیله بر ایادی آله آنسه با قلمه موریت تعزیه ایلنه و قنار یاز سه فارضی قنار عاله مندب ایلرک محفوظا قنار قزلبه کونر یلرد
- ۱۰- فرقه کلبه حق روحی آلام ، و محاطی عرافیه بر اید منوبه سه اغا ترکیا مسلمانلر کلاسه مکتوبک سالورده بولانه
- ۱۱- ترکیک ساحه ایلنه موریت بوناه مازه خدمه ایلکه درلر
- ۱۲- بغا سنانک تحمل بر جاو زینه قاری بوناه حد درلر بعضه تقاضای او کولر به تقویه ایلکه و مدیر لر فتنه فتنه ایلرک
- ۱۳- ترکیا مسلمانلرک بغیه بر آینه و حکم دعوت ایلرک کلری تابع بولنده در
- ۱۴- بر وجه بله معدومیه نظام اسم و کانه تعریفی موریت بییت ایلکه اولر بندنه اقسا ایلر زنده و نسبت مؤثره اصفا زنده
- ۱۵- سایه بولیس مؤثر رای قنایه کلری بولر یعنی معدوم اولیای اردو زمانه عفته و ط الا مرکز

حزبه لری

۱۸ جمادی الثانی ۱۳۰۰

مدرسه علمیه کربلا

تراکیده و خط فاصل جوارزده یونانیه لرفنده ارتکابه ایلکده اولده نظام وازده راز اولده شجارت نماهده
بروجاتی عرصه حضور قانتینا لکیری قنور :

۱- برآینده ری زلمه کلیمه کیده بولمورده کنی مخدرات اسلامیه بربرانه اید هرکس کوبنده ایندیلمک یونانیه خابلی
عسکری لرفنده جباراً عرضینه مجازده ایلکده در بویانده ۶۶ ماده لایحه نایمده فایده ناسمجده اولان زلم
مخدوش ایچی نوردولوخانده اقامت اتمک اوزده ادرنده کلکده اولده نیده دادیه خانمیر هرکس کوبن زنده ایندیلمک
داوندیم بوی صایسبه بریونانیه خابلی لرفنده خلوق ناموس تکلیفاته بولونمده استی بلیم کلری برکوبه کوز لیلدر
ایرین کوبه فایده نه ایجاب ایریکمه ، هرکس کوبنده ایقونوندرین وسعایدیه ناموسکنانه عاجزلی سولیمایلی لری
مذکور خابله لرفنده کنیزینه اظهاریلده . خانمیر عفتده بوکی معاملدرک تکدر اتمکده اولدین هرکس کوی ساجوره مالورده
اسلری مضبوط اولده برنجی کسینک شجارت و فادایلدره کب قطعیه اتمکده اولدینده بوکی مجازات سنبه تک نفی کومرده
کدرانه اسلامیه تک اسولر بقده سیاهلریک نفی موطر رای قانتینا لکیری بونفده در .

۲- ادرنه توفیقانه سنج بولنلرک قافله هالدر حاجه سوننه باسلامسه واده لئی موقوف برنجی یوننه اید میلوسی ادرنه سنج
ایرلده . صوبلی اشرافنده ساکراغا زاده ولی ، اوده کوی اشرافنده حاجی محمدرفنده زلم عفت اقبیر بویونته در . ادرنه
اشرافنده جوار ، تکفور لایلی علی ، کاشلی صبه ، یوزیت کلک بک به ولی ، موزیم اول جیل ، هرول مقفی سبانه ، کلجوللی حافظه صبه ؛
خیری ، ساجده بدیه زلی حافظه صبه ، نجم الدینه ولی ، عفت برشتلی علی ابراهیم ، جوبلی کالی اقبیردره ایچی یوننه ادر سوده ایشتر بلات
بونفده در .

۳- آتی اناج صغیر قریری اشرافنده ابراهیم غا ، جوده موال درودی غضب وانواع ایلکچدره عکره اوزده کوریم نفی ایرلده .
یکیم کوریم کوی اشرافنده سنده اغانه صبه عاقبه برقوی قیلده .
۴- یونانیه خط فاصل قومانه اخص لرفنده ترک یتدلی لرفنده بالیدین ادر ایرلده مولکوم وضع نجایع عفت تحقیقات بولورده
فرانسه ملزمین مریمس ۲۸ ماده لایحه م هاد کوبنده سیکلی به کده رک صابانه اولولورده کوبنده تحقیقات ابراشده عکره
در کلرک معصومتی انطبایله عودت ایتده .

تحقیقات ایشانه امر وازده صبه جناب قانتینا لکیریلده سبانه بولوس مردوخده اولایج اوردقمانه عفتده ولی اولورکده
سبانه ۶۶ ماده لایحه
سبانه ۶۶ ماده لایحه
هرتدلی

شیخ صدوق گفت نقلند در اوایل احوال به تاریخ
و ۷۰۰ نزد او را بدست آوردند

صدوق نقلند حسب ایدیه و اشک بجزس و ناتایدند اسباب برناه اعتنا نماند
بماند بر شاهدس اولدینج بر دم زیر عرجه اولونور ارباب

ای زاده خاندان
ارنادور و عیادت
سیام نازس بیت
محمد از زاده زک
بقا محمد ایما
ماجه نماه قاضی «اشک بجزس و ناتایدند»
بقا محمد اما داماد عیادت
لیما به جا و سه
محمد سلوانه زاده همه
قاله سه رجه «اشک بجزس و ناتایدند»
قاله سه رجه بزار درس عیادت
محمد او فتح ایبه
سلم کرا
ارنادور محمد کرا

اوزده حاجی بقا فاطمه
زهاده ادعیه ای اجم
ای اوقه صنا بطلکده تقاضه
عذام همه اقتدا و فتح ناکه اوق
رژس تا فرس نوزرافه
محمد بقا حاجی عیادت با خرم طمانینه
برنند طرفه
تقدایه بتره
قره کلیمانند قره دروا برنند نما

اعلانه بقا
دعیه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

۱۳۹۰
۱۳۹۰

در روزگار زریه را

اهالی سامری که بر اجساد ابر تر آلوده بر سر آرم زنی نشسته ای جو سلی می نژده و آن کوریزه نصیحتی که صورتش زده بی نور نیست
تعلیق این کلامه اولیانی راهالی سالکانه بر بعضی فاشیون شده امثال و امثالی با نوره بر سر نه صانع و جوی پند با نور و سنی
انفرد و چه حاله عصره و ناموسگری تو را ز بیمه جو بگردد آفتاب هم در وسط عالم ده بر سرک سینه سبت و دره های سخالت
صلوات علی محمد و آله و سلم
صلوات علی محمد و آله و سلم
و بر شایان و آریه عصره و پیامه اولیانی بر سر جو حاله روی آبی کمالک نقد نظر زنده می سوزند اولیا جویی طعمم
فدیوانه رسید تا همه آرزیت سفید ز عطرش اولی تر آلوده دل دردم و دیوانه طلم رعنا فاشیون بر سر سبت قطعه و در درستی
دیو صورتی سلفه صحران آینه اولی بیایم شرطی ای زینه سایه های اولیانی و آبیه از روزگار مهران سخن اولی کرد

در ناظره
صالح

ای محبت در این عالم است

جمهوری اسلامی ایران
وزارت اطلاعات

نومرداد ۱۳۵۳
۲۰۰۹

تقاضای تعزیرات جبهه

معلمه جاکری

ترکیه برنا غیر لایحه اجابیه معطل و در قاعده راز فقط حاصل قریب نکرده مورد در بورن هوامی
بروم آن و صه افه

- ۱- ترکیه که در این باره هیچ اقدامی نکرده و با معاینه اکتیو و پسیو در این باره اقدامی نکرده و در قاعده جبهه
معطل نکرده ایم دولت برنده. یا که فردی که با این بایستی موقوفه یا که بوی صبه مجموعاً ۱۱
الیفونیم در تباقیس نیکلمات ایشان و خدمات سابقه ۱۱ استخدام این ملکه در آنکه مجوسیه بویان بر هاکم کلیمه
قدر متبر این ملکه و بعضی از متبرین و فوات این ملکه و صبه و ناموسه بخاوند و قدری تکلیف این ملکه در
ترکمن که در این باره هیچ اقدامی نکرده و در قاعده جبهه معطل نکرده ایم و در قاعده جبهه معطل نکرده ایم
- ۲- بخاری و درنده لایحه با تا قضای هوامی که در این باره کوی قریب و در آنکه آگهی و استیو کو بیدن خایم تمام معاندی
۳- قطعیه زمانه و ترکه معطل باید بقیه در محله و در این باره کوی قریب و در آنکه آگهی و استیو کو بیدن خایم تمام معاندی
۴- ویژه در مالد و نیام و ماجر بیدون انجا آورده نکرده بلکه بر نامه ترانه در کف قتل برنده و معطل و در قاعده
دایم و سیدنی و کیک سمنه بولندی بر آمرلیه نسیم این ملکه حاله ان استانی بر تحقیقات بید و متعل این ملکه
- ۵- ویژه در نانه کوی در هوامی معطل و معاندی بیاخته بیا بیدر به بیا آلتر بوزر لیس آگهی و در این باره معطل
ایس و بوی استیو کو بیدر این باره و در قاعده جبهه معطل نکرده ایم
- ۶- ویژه در قریب معطل نکرده ایم و در قاعده جبهه معطل نکرده ایم و در قاعده جبهه معطل نکرده ایم
مطلوبه خوفاً استیو کو بیدر حکومت عثمانیه این بیاخته در
- ۷- امولک بکنج کوی استیو کو بیدر یک ساعت بقیه در کف فاصل او در نه ظهور ایس و بیاخته استیو کو بیدر
معدن در قاعده جبهه معطل نکرده ایم و در قاعده جبهه معطل نکرده ایم و در قاعده جبهه معطل نکرده ایم

حیدر ناطق
مستور
مستور

محمد زین و سایرین

Erkân-ı Hârbîyye-i Umûmiyye Dâ'iresi**Şu'be: 2****Kısım: 3****Numara: 2918*****Mabremdir***

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Son günlerde Yunanlıların müte'addid vapurlarla Tekfurdağı ve civârına bir çok Rum getirüp bunları Müslüman köylerinde iskân etmekte, şiddetli tazyîkât yüzünden Müslümanların varını yoğunu bırakarak İstanbul'a ihtiyâr-ı hicret etmekte buldukları gazetelerde okunuyor. Bir kaç ay evvel Beykoz, Gekbuze [Gebze] civârında yapılan tedhîşât yüzünden oralardaki bir çok köylülerin öteye beriye dağıldıkları ve hattâ bir kısım kurânın hâk ile yeksân olduğu ve yine biraz evvel Karamürsel, Yalova'da bir çok Müslüman köylerin tahrib edildiği ve Bandırma, Erdek'de de Müslümanlara karşı vakâyi'-i fecî'a ikâ' edildiği Bayramiç, Ezine cihetlerinde silâh taharrîsi bahânesiyle İslâmlar'a pek ziyâde tazyîkât yapıldığı ma'lûm-ı devletleridir. Bütün bu ahvâl ve icrâ'âtın Boğazlar'da ve Marmara havzasında sâkin Müslümanları müretteb bir plan dâ'iresinde tedricen tehçir etdirerek asırlardan beri cihân siyâsetinde pek mühim bir âmil olan Bahr-i Sefid/Bahr-i Siyah tarîk-i bahrîsi tarafeyninde sâkin Müslüman anâsırın imhâsı ve yerlerine gayr-ı Müslim kitlenin ikâmesi maksadına mübtenî olduğunu gösteriyor. Binâ'en-aleyh bundan böyle de kasden bir takım ufak ve ehemmiyetsiz sebebler ihdâs edilerek bu imhâ ve tazyîk siyâsetinin ta'kîbine devâm edileceğine şübhe edilmemelidir.

Bu elîm hâlin Meclis-i Hâss-ı Vükelâ'da tezekkürüyle tedâbîr-i mâni'a ittihâzına teşebbüs buyurulması menût-i irâde-i fahîmâneleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i velîyyü'l-emrindir.

Fî 2 Rebî'ül-âhir sene 1339

Fî 13 Kânûn-ı Evvel sene 1336

Harbiye Nâzırı

Bende

İmza**BOA. HR. SYS. 2620/58**

الکتاب فی التفسیر

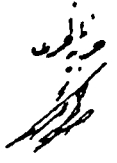
تفسیر
۱۳۱۸
۱۳۱۸

مقدمه

مقدمه - فکار کبیر

صوت کونزده نواندک منقاد و نوردره (تفسیر طایفی) و هوایز هر چه روم کتبه و بزرگ مسلمان کویزده امکان
 بکنده ، بشره تفسیرات کونزده مسلمان و این بونی برقرره (امثالون) ه انیار هرتن بکنده کونزده
 کونزده او کونزده ، فواج آی اول (کافور ، کافور) هواننده بیله نهشتان کونزده اولرده کویزده
 کویزده اولرده بری به داندلری و من برسم فرجه خاک اید مسلمان اولرینی دین بران اول (قره رس ، بالوه)
 ده هر چه مسلمان کویزده نوب اید مسلمان (مانند ، اردک) ده ده مسلمان فاریش و این فوج ایتک
 اید مسلمان (باریج ، اذیه) هواننده مسلمان فاریش اید مسلمان کویزده تفسیرات با اینی معلوم
 دینزده ، شوم کونزده و ابر انجر (بوزار) ده ده (مره) هواننده مسلمان کویزده مرتب هر چه
 دانه مسلمان نه یان نه یان کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده (موسیه - موسیه)
 هر چه کویزده مسلمان مسلمان مسلمان مسلمان مسلمان مسلمان مسلمان مسلمان مسلمان مسلمان
 کونزده ، باز کویزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده
 تفسیر دوام اید کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده

برایم هلاک کسب غم کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده
 اردستان هلاک کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده کونزده

عزیز

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyeti
Şu'be: Âsâyiş
Husûsî: 847

Yenişehir ve mülbakâtında Rum ve Ermeniler tarafından ahâlî-i İslâmiyye'nin hayvanât ve eşyâ-yı sâ'irelerinin yağma edildiğine dâ'ir

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri,

13 Teşrîn-i Sâni sene [1]336 târihli ve 818, 50476, 380, 112218 numaralı tezkireye zeyldir. Evvelce Yenişehir ve İnegöl kasabalarının Yunanîler tarafından işgâl edilmiş olmasından cesâret alan yerli Rum ahâlî tarafından Bursa'ya bir milyona karîb hayvanât ve pek çok arabalarla eşyâ-yı beytiyye nakledilmekde olduğu ve bunların lede't-tahkîk Pamucak, Derbend, Susurluk ve mütecâvir köylerden yağma-gerlik sûretiyle elde edildiği anlaşıldığı ve Bursa ovasının bu misillü hayvanâtla dolu bulunduğu ve koyun sürülerinden bir kısmının Gölcük ya'ni dağ yolunu ta'kîben Timurtaş cihetlerine götürüldüğü ve kurâ-yı mezkûre Rum ve Ermeniler tarafından yağma edildiği ve gasb u gârete İznik cihetindeki gayr-ı Müslim ahâlînin de iştirâk ettikleri ve Beypınar Popazca[Papadya] ve Köprühisar köylerinin ihrâk olunduğu ve ahâlî-i İslâmiyyeye â'id nukûd ve her nev' eşyânın gâretine devâm edilmekde olduğu jandarma alayı kumandanlığının iş'ârına atfen Hüdâvendigâr vilâyetinden bildirilmiş olmağla iş'âr-ı sâbık vechile îcâbının bir an evvel icrâsıyla ahâlî-i ma'sûmenin muhâfaza-i hukûku esbâbının istihsâli ve netîceden ma'lûmât itâsı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî Rebî'ü'l-evvel sene [1]339 ve
 Fî 28 Teşrîn-i Sâni sene [1]336

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
 Müsteşâr
 Bende
 İmza

BOA. HR. SYS. 2620/30

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الخطاطبة

أُمِّيَّةٌ بِيْنَ يَمِينِ

نسخة: آسپه
موی
شماره: ۸۶۸

خارجی نقد ربه عیون

کثیره و کفایت در روم و سایر طرفه
اهالی اسلامیه و حیواناته و شیای زده لرزه
بفعا ایدینه دار

در سنه اتم هفتصدی

«در سنه ۱۱۴۴۸ قمری و ۸۸۸ هجری قمری»
اولی کتبند و ایدر کول قبه لربنک بو یاز طرفه فعال
ایسبه اولنده جارت اولده بری روم اهالی طرفه در بره بره
نقل ایسبه اولدنی و بوزن لدی الخفی باهوی ، در بند ، صوفی و مجاور کولرد نه نما کربن صورته
الده ایدر لیبکی اکادسی لیبکی و برده اوده سنک بو ملو حیواناته طولو بولدی و قویوده سو برنده در کربنک
کولجک یعنی مدغ لوبنی نفیاً بنورده سه جهلینه کونور لیبکی و قوی ند کوره روم و ایدر طرفه نه نما ایدر لیبکی
و غضب و غارت اینه جهلینه کی غرضم اهلینک ده سزاک ایدر لیبکی و بک بیطار ، بو یازجه و کوری عصار
کولربنک احرامه اولدنی و اهالی اسلامیه عیار نفور و کله نوع ایسک غارتنه دوام ایسک اولدنی
زانار اولدی قوتایسک انکاره عطفاً غنا و نظار و لایینه بیدر طسبه اولنده انکار بجه و جهل ایجابک
برآه اول اجرایسک اهالی معصوم نیک کفاه حقوق ایسک استغالی و بوردنه معلومه اعطایسک امر و فرمانه

و خطاطی خانه
شماره
تعبیر

معهده علم الامم کور | ریح اولدنی | ۸۸۸

Viyana Sefâret-i Seniyyesi

40162-81

26 Şubat [1]914

Cevâb: Midilli'de Yunanlılar tarafından ma'âbid-i İslâmiyyeye ta'arruz

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir,

21 Şubat 1914 târîhlü ve 47 numaralı umûmî telgrafnâmeye cevâbdır.

Balkan Muhârebâtı sırasında yüz binlerce nüfûs-ı İslâmiyyenin gâyet vahşiyâne usûllerle katl ve yüzlerce köylerin tahrib ve ifnâ ve esâsen câmi' ve mescid olarak yapılan lâ-yu'ad ma'âbid-i İslâmiyyenin ihrâk veya kiliseye tahvîl edildiğine Düvel-i Mu'azzama kendi vesâ'it-i resmiyyelerinin iş'ârât ve tasdikâtıyla kanâ'at-ı kâmile hâsıl etdikleri hâlde bile gerek o zamânlarda ve gerek harbin hitâmından ve hattâ müsâlahanın in'ikâdından sonra eski ve yeni vahşetlere dâ'ir vâki' olan teşebbüsâtımızın hiç birini ciddî sûretde nazar-ı itibâra almamışlar ve serzeniş-kârâne bir lisân ile tecdid-i mürâca'ât olundukca "Bu hâller her iki taraftan vukû' bulmuşdur. Ne tahkiki için komisyon göndermekden ve ne de gönderilecek komisyonların tahkikâtından hiç bir netice-i ameliyye istihsâl edilemez." sûretinde ye's-âver cevâblar vermişler idi. Teşebbüsât-ı mükerrere-i sâbıkanın semeresiz kaldığını ve Midilli adasının Yunanistan'a terkinin sarâhaten kabûl ve tasdik etmediğimizi düşünerek 14 Şubat 1914 târîhlü ve 40 numaralı tahrîrât-ı umûmiyye ile tavsiye buyurulan teşebbüsâtın icrâsında te'ahhür ve tereddüd etmiş ve tafsîlât-ı mebsûtadan bahisle ta'lîmât-ı cedîde-i fehîmânelerini ricâ etmeğe karar vermiş idim. Binâ'en-aleyh meselenin doğrudan doğruya Yunanistan ile müzâkeresi için ittihâz buyurulan karâr-ı musîb üzerine sâlifü'z-zikr tahrîrât-ı umûmiyyenin hıfzıyla iktifâ edilmekle ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 23 Şubat sene 1914

Viyana Sefir-i Kebîri
Hüseyin Hilmi

BOA. HR. SYS. 2055/3-22

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
کتابخانه و اسناد ملی

۴۰۱۶۵۸۱

فهرست کتابت مجله

مجله ۱ - سلیقه و تأثیر کلمات در سبک نگارش
نقصه

۱۳۱۴
۱۰۰ صفحه

مردم چه کار کنند

مردم چه کار کنند ۴۷ نمره دوم در سبک نگارش به جا می آید باقی مانده نهمین شماره مجله است
۱۰ شماره ۱۹۱۴ تا مجلد ۴۷ نمره دوم در سبک نگارش به جا می آید باقی مانده نهمین شماره مجله است
فایده و منافع اصلاحیه و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش
تعمیر آید و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش
مربوط به فحاشی و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش
آنگاه سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش
و نیز در کورس به سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش
نگارنده سابقه نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش
تا به سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش
چهارشنبه چهارشنبه چهارشنبه چهارشنبه چهارشنبه چهارشنبه چهارشنبه چهارشنبه چهارشنبه
از سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش و سبک نگارش

Sûret

Yeryüzünde Allah'dan gayri hiç bir hâmilî olmayan işgâl menâtıkındaki ahâlî-i İslâmiyyeye karşı Yunan asâkir-i nizâmiyyesi tarafından yapılan şenâ'at ve fecâyi' hakkında olup Yunan medeniyet ve mefkûresini sarâhaten irâ'e edecek olan şu raporumu, her dürlü milliyet, ihtirâsât ve hissiyâtını unudarak elim vicdânım üzerinde olduğu hâlde sâdece mağdûrîn ve mazlûmîne acıyan bir insan sıfatıyla yazmağa başladım:

Zîrde arz u beyân edeceğim vakâyi' yapılan fecâyi'in belki onda birini bile teşkîl etmez. Ben yalnız misâl olarak yapılanlardan beş on dânesini ve fakat müşahhas, zaman ve mekân ta'ayyün ederek muhtasaran bildireceğim. Yapılacak sathî bir tahkîkâtta, söylediklerimden bir dânesinin kizbi tahakkuk eder ise nâmûssuzlukla teşhîr olunmağa râzıyım.

1- Yunanlılar ile şehir hâricinde vukû'bulan hafif bir müsâdemede Demirci'de bulunan Çerkes Edhem Bey çetesi kâmilen firâr etdikden sonra Yunanın bir fırkadan ibâret olan kuvâ-yı işgâliyyesi fi 4 Ağustos sene [1]336 Çarşamba günü ba'de'z-zevâl sâ'at altı râddelerinde şehre girmiş; o gün ve o gece sükûnetle geçmiştir. Ertesi günü şafakla berâber meskenlerinde dûçâr-ı tecâvüz olan ahâlîden çoluk çocuk, kadın ve erkeklerin etrâfda medîd akisler bırakan istimdâd âvâzeleriyle âh u figânları şehrin her tarafından işidilmiştir. Çünkü, sabâhleyin gün doğar doğmaz asker bi'l-iltizâm şehir dâhiline saldırılarak çarşuda yağma edilmedik hiç bir mağaza ve dükkân bırakılmamış, kapular kırılmak sûretiyle girilmedik hiç bir hâne kalmamıştır. Mağaza ve dükkânlardaki emvâl ve eşyânın işe yarayanları tamamiyle ahz u gasb olunmuş, götürülemeyen kısmı da sokaklara saçılıp çiğnenmiştir. Hânelerden de kıymetli eşyâ ve nukûd-ı mevcûde-kadınların parmak ve kulaklarındaki yüzük, küpelere varıncaya kadar- alınmış ve mahzâ Türkleri ızrâr maksadıyla ayna, konsol gibi şeyler tamamiyle tahrîb olunmuştur. Bu hâl hiç bir mâni'aya tesâdüf etmeksizin tamam üç sâ'at devâm etmiştir.

2- Bu yağma-gerlik sırasında Demirci kasabasının Pazar mahâllesinden Mahkeme-i Şerî'a Başkâtibi Hâfız Mehmed Efendi'nin hânesine giren yedi kişilik bir müfreze-i askeriyye tarafından mûmâ-ileyhin on dört yaşında Hacer isimindeki kerîmesi ebeveyni muvâcehesinde cebren bikri izâle edilmek ve her biri tarafından ayrı ayrı fi'l-i şenî' icrâ olunmak sûretiyle dûçâr-ı tecâvüz olmuş; kerîmesini kurtarmak isteyen zavallı peder, dibçikler ile şedîden darbolunarak kolu dahi kırılmışdır.

3- Kezâlik Paşaoğlu Mehmed'in zevcesinin de bir müfreze-i askeriyye tarafından ırzına tecâvüz edilmiştir.

4- Bunlardan başka gerek kasabada ve gerek köylerde bir çok kadınların, kızların ırzlarına ta'arruz olunmuştur.

5- Kasabaya üç sâ'at mesâfede vâki' Viran karyesinde on altı erkek, zâbit kumandasındaki bir müfreze tarafından karye hâricine çıkarılarak keyf için süngü ile öldürülmüşlerdir.

6- Küçükoba karyesinden altı Türk genci kurşunla katledilmiştir.

7- Gerek kasaba kenârlarında ve gerek kurâda bulunan harmanlarda mevcûd olan demetler kâmilen kaldırılarak hayvanlara yedirilmiş ve malını muhâfaza etmek isteyenler bî-rahmâne öldürülmüştür.

8- Kasabaya tâbi' Akdere, Serçeler, Hocalar, Bozköy kâmilen yakılarak emvâl ve eşyâları yağma edilmiştir.

9- Yenice karyesinden ve eşrâfdan Halil Ağa'nın çiftliği yakılmış; hayvanât ve eşyâsı gasbolunmuştur. Kendisi de tehlikeli sûretde darbolunmuştur. Mûmâ-ileyhin şimdi vefât etmiş olması ağleb-i ihtimâldir.

10- Demirci ile Sâlihli arasında -o zaman Yunan fırka merkezi idi- Borlu nâhiyesindeki ahâlî-i İslâmiyye tehcîr edilerek emvâl, eşyâ ve hayvanâtı yağma olunmuş; dükkânlarına Hıristiyân ahâlî ikâme edilmiştir.

11- Demirci Reji Me'mûru İbrahim Efendi'nin üzerindeki nukûdu alındıktan sonra kendisi fenâ halde darbolunmuş ve sol kulağı kesilmiştir.

12- Ahz-ı Asker Şu'be Kâtibi Şevki Efendi, Yunan asâkiri tarafından mükerreren darbolunmuş ve Borlu'da â'ilesine iki Yunan zâbiti tarafından ta'arruz olunmuş ise de mûmâ-ileyhin refâkatinde bulunan yerli Hıristiyanlardan Helvacı Kostantin'in zevcesi "bizim ırzımıza çeteler bile tecâvüz etmedi, bu şenâ'ate nasıl oluyor da bir hükûmetin resmî üniformalı zâbitânı irtikâb ediyor, emîn olunuz ki sizi en büyük kumandanlarınıza gideler, ben şikâyet ederim" diyerek feryâdı basmasıyla emellerine muvaffak olamadan gitmişlerdir.

13- Bütün bu vakâyi' hakkında Kâ'im-i makâm Vekîli İsmail Hakkı Bey tarafından fırka kumandanlığına sûret-i resmiyyede şikâyet olunarak bu bâbda tahkîkât icrâsıyla muktezâ-yı a'deletin îfâsı talep olunmasına karşı bir şey yapılamamış ve yalnız bu fecâyî[i] Yunan askeri arasında gönüllü Ermenilerin yaptığı beyân olunarak tefrîk olunan dört yüz kadar Ermeni, silâhlarından

bi't-tecrîd geriye gönderilmiş ise de hadd-ı zâtında bütün bu işler Yunanlılar ile müşterek yapılmakta olup Ermenilerin bu sûretle geri gönderilmeleri mahzâ kabâhati bunlara atfetmek ve zu'mlarınca Yunan askerini tebriye ettirmek maksad-ı mugfilânesine müstenid bulunmuşdur.

21/Eylül/[1]336

Demirci
Jandarma Bölüğü Kumandanı
ve Mülâzım-ı Evvel
Nazmi

Serî'an komiserlere nota tastîri ve notadan altı sûret ihrâc edilerek makâm-ı nezârete tevdî'i. Fî 7 Teşrîn-i Sâni sene 1336

21 Eylül sene [1]336 târihinde Umûm Kuvâ-yı İtilâfiyye Polis Kumandanı "Haru"ya verilen rapor sûreti

BOA. HR. SYS. 2621/23

۱۰ — اذکر شبعه کاتبی شوقی انصاف . بزبان عاری از لفظ کدر از غیب اومند و برآمده ماندند این بزبان ضعیف از لفظ تعصب
 اومند و در هر یک رفاقتند بزبان باری خورستانند و خدای قضاقت : رجوسی (بزبان غرضه خدایتان مجاز
 ایندی . بو شاعره نصی او برآمده بر کلمتک کس او تصورک ضابطی از کتاب ایرود ، امید اولک کتبی الی
 بولک قضاقتان کتبی به شکایت ایرود .) دیدرک خدای با صریحه املاند غرضه اولدردن بتمشرد .

۱۱ — بنوه بو دقایق قصه فاکلم اولدی اسکان قدر بله اوزخ فرف قضاقتان صورت بکیده ده : کاتب اولدردن بو باره کشفان
 اوجوب نضای معدنک اینفاسی طیب اولمندن قایشی برش باید ماسه و بالاز بو فحاح بزبان عدل آرسنده کوطلی
 ارسنلک یایدن بیاید اولدردن کتبی اولمانه دینوز قدر ارضی سده اولدردن با تجمید کیرجه کوندر لیسه ایرود هدر استه
 بنوه بو اولدی بزبان اولدردن یا با بقده اولدردن ارسنلک بو صورت کتبی کوندر لیس کتبی قباصتی بزبان کشف
 اولک و زحمتی بزبان کتبی برید ایدرک مقصد مفضلاند نه صفت بتمشرد .

۵۱ / ایلول / ۱۹۹۶
 خدیجه
 زنده بولی .
 به زنده

سریقا قویسولوه نوط نظری و نوطه ان صورت
 اخراج ایدرک مقصد نوزی / ۱۹۹۶
 ۱۹

۴ باب ۶۴۱
 ۲۵۷۸۲ قویسولک
 ۱۹۹۶

سریقا قویسولوه نوط نظری و نوطه ان صورت
 اخراج ایدرک مقصد نوزی / ۱۹۹۶
 ۱۹

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İdâre-i Umûmiyye-i Dâhiliyye Müdüriyeti
Umûmî: 26555
Husûsî: 158

Hüriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsîne

Ma'rûz-ı çâkerleridir,

Şubat'ın birinde tüfenk ve makineli tüfenk ile mücehhez bir Yunan ta'kîb müfrezesinin Aydın'dan iki sâ'at mesâfede kâ'in Karatepe karyesine gelerek köylülerin câmi'de tecemmü'lerini emrettiği ve köylüler câmi'e toplandıktan sonra da müfreze efrâdı tarafından câmi'in dört köşesine benzin tenekeleri konularak ateş verildiği ve hâsıl olan infilâk netîcesinde câmi'in tavanı müctemi' bulunan bütün köy ahâlîsinin üzerine çökerek iki yüz kadar köylünün bu fâci'anın kurbânı olduğu ve ecsâd miyânında Molla Salih oğlu Molla Mustafa ve Kahveci Abdullah Mehmedi'nin teşhîs edildiği ve esnâ-yı infilâkda ahâlînin feryâd ü figânı mahall-i vak'adan bir sâ'at mesâfede bulunan Şeyh karyesi ahâlîsi tarafından işidildiği mevsûk bir menba'dan vâki' olan istihbârdan anlaşılmasına binâ'en Yunanlılar tarafından ahâlî-i İslâmiyye hakkında tafsîl olunan dereceye varan mezâlim ve i'tisâfâtın bir an evvel nihâyetlendirilmesi için îcâb eden teşebbüsâtta bulunulması menût-ı re'y-i âlî-i dâverîleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 16 Şa'ban senel[1]340 ve
 Fî 15 Nisan sene [1]338

Dâhiliye Nâzırı Nâmına
 Müsteşar
 Bende
 İmza

BOA. HR. SYS. 2631/34

کتابخانه

کتابخانه

ما یوم نصدقکم فی ما تعدون

کتابخانه

شماره ۵۰۰۰

تاریخ

۱۳۵۸

مدرس

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

مدرسه

در این کتابخانه که در سال ۱۳۵۸ تأسیس شده است، هدف از تأسیس آن، گردآوری و نگهداری کتب و اسناد ارزشمند است. این کتابخانه در حال حاضر دارای کتب و اسناد ارزشمندی است که در زمینه های مختلف گردآوری شده است. این کتابخانه در حال حاضر دارای کتب و اسناد ارزشمندی است که در زمینه های مختلف گردآوری شده است.

تاریخچه
 نام کتابخانه
 دفتر

شماره کتاب
 شماره قفسه

تاریخچه
 نام کتابخانه
 دفتر

Umûm Erkân-ı Harbiyye Dâ'iresi**İkinci Şu'be****Kısım: 3****Numara: 532****İstanbul**

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Son zamanlarda Yalova, Orhangazi ve havâlisindeki Yunan askeri ve Rum ve Ermeni çetelerinin şekâveti tezâyüd eylemiştir. Bu hafta Cihanköy kâmilen ve Pazarköy kısmen Rum eşkiyası tarafından yakılmış ve Cihanköy'den yalnız yedi erkek ve bir kadın kurtulup köyün ahâlisi itlâf edilmiştir. Yunanlıların orayı istilâsından beri dört kazâda 130 köy ihrâk edilmiş ve bu köyler ahâlîsinin kısm-ı a'zamı itlâf olunmuştur. Ahâlî-i Hıristiyâniyye kâmilen Yunanlılar tarafından teslîh edilüp Müslüman ahâlîden bi'l-cümle esliha toplanmış olduğundan Müslümanlar müdâfa'a-i nefse gayr-ı muktedir bir hâlde bulunmakta ve her gün ölüme muntazır olmaktadır. Bâ-husûs son zamanlarda Rum ve Ermeni eşkiyası pek gaddârâne hareket etmekte ve tesâdüf etdikleri ahâlî-i İslâmiyyeyi katleylemekte olduklarından Müslümanların köylerinden çıkmaları, tarlalarında çalışmaları gayr-ı mümkün bulunmaktadır. Bu vaz'iyet-i fecî'anın bu sûretle temâdisine âlem-i medeniyyetin hayât-ı insâniyyet-kârâneleri müsâ'id bulunmayacağı der-kâr olduğundan gerek işbu havâlîye ve gerek Yunanlıların işgâli altında bulunan diğer mahallere hükûmât-ı mü'telife jandarma ve polisine mensûb ba'zı zâbitânın i'zâmıyla bu vakâyi'in men'i veyâhûd havâlî-i mezkûreden çıkarılmış veya silâhları alınmış olan Osmanlı jandarmasının yeniden sevki veya silâhlarının i'âdesi ve Hıristiyanların ellerinde bulunan silâhların toplanması, bunlar mümkün olamaz ise ahâlî-i İslâmiyyenin müdâfa'a-i nefis için teslîh edilmesi en basît kavâ'id-i adl ve insâniyyet îcâbından bulunmağla bu bâbda îcâb eden teşebbüsâtın serî'an ifâsıyla netîcenin emir ve teblîği menût-ı re'y-i fahîmâneleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Receb sene [1]339 ve

Fî 5 Nisan sene [1]337

Harbiye Nâzırı

İmza

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تورم حکم
۵۴۰

استغاثت انزلت

فدوم مال:

سدره رکبه لبرک

صوت نام کرده (مابوه) اوغلا شازه، دره لیسوی بزای عسکری دروم واری میزینک شغاری تزیابینه برشفه
 گها- کوی کاموز در یازده کوی، قضا در تم تقاسی طرفه- با فایسه، در جلا- کوه، در دیکله بی- ملک و یازده خری بلور بوبک
 اهابی انوف ایگنده- بزای بیک ارای ایستوننده بری درن فغاره (۵۰۰) کوی حرا و ایادلسه در بکوی اهلینک
 نسیم عظمی آلفه اولمش- اهلای خری تیار کاموز بونا تیار طرفه- تسلیم ایلیوب ساراه العالیه- با فغید، ساه طوی بونسه
 اوله بینه سماندر ساقو نغه غیر منفذ- بهالده بونمغه و کله لوبه اولور شغل اولمغه در در- با مضمون صوت
 زماندره دروم واری اتقاسی بک غدا اینه حرکت ایگنده در فغاره ایگنده اهلای اسلامیه قتل ایگنده اولمغه
 سماندرک کورنده به غیر لری- تر لارنده- جانی لری غیر کله بونمغه در- بو در ضیف قجید بک بو حوزنده نمازنده عالم
 سبک هیات انسانیت لری ساه بونمغه بی در- اوله بینه کرک اشیر هوای به کرک بزای بیک استغالی
 انده برناه در بونمغه کلمومان شونمغه تا ازارم در بونمغه بنسوب بقعه طمانک، فزاید بر در طمانک نسیم در باغور
 مولی سگوره دره جیغارلسه دریا ساه عسکری نمسه اولاده عثمانی تا ازارم سبک بکنده سوغه دریا ساه عسکری اعاده سی
 زویشاندک الکرده برناه سلاحدک طریقی بونمغه اولمانه ایسه اهلای اسلامیه بک ساقه نفس مجبوره
 تسلیم ایلیوب سبک قزاقه عدل و انسانیت ایجابنده بونمغه بر باب- و ایجاب ایون نسبتاتک سبعا ایجاب
 نیمه بک ار تیلی سوط رای حجامه لبر- اولباب- و ارزویه عوفیه و جلا لورده- با مضمون سدره رکبه لبرک

خداوندی
کوه
مکه

Bâb-ı Âli
Dâhiliye Nezâreti
Emniyyet-i Umûmiyye Müdüriyeti
Şu'be: Âsâyiş
Husûsî: 635

*Yunaniler tarafından İslâmlara yapılan
mezâlîme dâ'ir.*

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Sâmisine

Ma'rûz-u çâker-i keminelidir,

28 Haziran sene [1]336 târihiyle Manisa Jandarma Taburu Kumandanlığı'ndan yazılıp İzmir Jandarma Alayı Kumandanlığı'ndan bu kerre gönderilen raporda "Yunanlıların son ta'aruzlarında dâhil oldukları kasaba ve karyelerde katli'âm ve hetk-i ırz ve gasb-ı emvâl husûsunda en eşna' hâlâta tasaddî ile ma'sûm ve bî-günâh ahâlî-i İslâmiyyeyi perişân ve harekât-ı vâki'adan nâşi tahlis-i cân için hicrete mecbûr ve muztar kalan kurâ halkını bilâ-merhamet katledikleri gibi kuvâ-yı işgâliyye kıta'atını adım adım ta'kîb eden yerli ve başı bozuk Rum ahâlîden mürekkeb ve müsellaah çapulcu gruplarının da kuvâ-yı işgâliyye efrâdının iştirâk ve mu'âvenetleriyle yekdiğeriyle müsâbaka edercesine yağma-gerlikde buldukları ve bi'l-hâssa Manisa'nın Horusköy, Muradiye (Hamidiye) karyeleri Rumlarının hayvan ve arabalarla Yunan asâkirini ta'kîb ile müte'addid seferler yaparak emvâl-i mağsûbe ile avdet eyledikleri Manisa ile Akhisar arasında şimendüfer güzergâhında bulunan Hacirahmanlı ve Kapaklı karyelerinden mâ'adâ işgâl edilen sâha dâhilinde kâ'in kurânın hemân kâffesinde katli-nüfûs ve nehb-i emvâl vukû' bulduğu gibi ba'zı köyleri büsbütün ihrâk ettikleri ve vakt-i hasâd olmak hasebiyle ovalarda iş ve güçleriyle iştigâl etmekte bulunan yüzlerce ahâlî-i İslâmiyyenin kuvâ-yı işgâliyye tarafından der-dest ve tevkîf edilerek berây-ı teşhîr ve tahkîr İzmir'e ve rivâyete nazarân oradan da bahren Atina'ya sevk edildikleri ve bu sûretle kırlarda emniyet ve âsâyiş kalmadığı ve şehir ahâlîsi bile tarla bağ ve bağçelerine gidemediği ve Mısır'da esîr iken İngiltere Hükûmeti tarafından serbest bırakılan yüz altmış kadar efrâdın tekrâr Manisa'da esîr edilerek taht-ı tevkîfe alındıkları ve bunların hidemât-ı şâkkada istihdâm edilmelerinden ve düçâr oldukları gıdasızlık ve işkence yüzünden birer birer vefât eylemekte buldukları ve vesâ'it-i nakliyye dercetmekte bulunan Yunanilerin tercihen ahâlî-i İslâmiyye nezdinde bulunan ve anların yegâne medâr-ı ma'îşeti olan bir tek bârgîr ve arabayı bile alarak unsur-ı İslâmı büsbütün her şeyden mahrûm ve sefil bıraktıkları bildirildiği Umûm Jandarma Kumandanlığı'ndan iş'âr kılınmış olmağla evvel ve âhir arz ve iş'âr olunduğu üzere Yunanilerin ahâlî-i İslâmiyyeye karşı revâ görmekte oldukları mezâlîm ve şenâyi'e nihâyet verilmediği takdirde oralandaki unsur-ı İslâmın büsbütün mahv u perişân olacakları muhakkak bulunduğundan keyfiyetin icâb edenlere iblâğıyla ahâlî-i ma'sûmenin mezâlîm ve ta'adiyâtdan vikâyeleri esbâbının istihâline müsâade-i sâmiye-i fahimâneleri sezâ-vâr buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî Zilka'de sene [1]338 ve
Fî 28 Temmuz sene [1]336

Dâhiliye Nâzırı
Vekili
Bende
İmza

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

Ma'rûz-ı çâkerleridir ,

Anadolu'dan gelen ve haklarında şikâyet vukû' bulan şübheli eşhâsın hangi millete mensûb olursa olsun müttefikîn zâbitasına lüzûm-ı teslîmlerini mübelliğ bulunan sûreti melfûf iki kıt'a varaka üzerine o sûretle mu'âmele ifâsına mecbûriyet hâsıl olduğu ve Anadolu'da ahâlî-i İslâmiyyeye zulüm ve işkence icrâ ve bunlardan birçoklarını katl ve imhâ ve emvâl ve eşyâlarını yağma ve hânelerini ihrâk eylemelerinden dolayı vukû'bulan mürâca'at ve şikâyet üzerine der-dest ve ancak ânîfü'z-zikr teblîgât mücebince üzerlerinde zuhûr eden pâre ve eşyâ ile birlikde İngiliz zâbitasına teslîm etdirilen kesânın esâmîsini mübeyyin cedvelin gönderildiği ve Yalova'da Müslümanlara karşı icrâ-yı zulm ve itisâf ve birçok kadınları ihrâk etdikleri tahkîkât-ı vâkı'a ile sâbit olan Vasil ve Yani ve rüfekâsının vukû'bulan taleb üzerine haklarındaki evrâk suretleriyle berâber Eylül'ün yirminci günü İngiliz zâbitasına teslîm olundukları ve şimdiye kadar Dersa'âdet'e firâr ve ilticâ eyleyen ve müdde'î-i şahsîleri tarafından vâkî' olan şikâyet üzerine der-dest etdirilen kesândan herbirinin katl, ihrâk, nehb ü gârât ef'âlinin fâ'il ve mürtekibleri olduğuna kanâ'at-ı vicdâniyye hâsıl ve ez-an cümle Vasil ve Yani nâm-ı diğeri Mitro'nun beş yüz Müslümanı, Yalova'nın Kocadere karyesinde Bekir Çavuş nâmında birinin hânesine toplayarak ve hâneye gaz dökdürerek cümlesini ihrâk ve imhâ etdiklerinin ve pencereden atlayup tahlîs-i câna teşebbüs edenleri de kurşunla şehîd ve ahâlînin pâre ve mâllarını gasbeylediklerinin ru'yete müstenid şehâdât ile mertebe-i sübûta vâsıl olmuş ve Kaptan Vangel oğlu Anastaş nâmında birinin dahi Edremid'de ahâlî-i İslâmiyyeye zulüm ve işkence ederek gasb-ı emvâle cür'et eylediği evrâk-ı tahkîkiyye ve zabıt varakası münderecâtı ve şühûd ifâdâtıyla tebeyyün etmiş olduğu ve merkûmların İngiliz zâbitasınca serbest bırakılacakları dahi mahsûs bulunduğu beyânıyla hukûk-ı umûmiyye ve şahsiyyeyi ihlâl edeceği müstagnî-i îzâh bulunan işbu tarz mu'âmele hakkında lâzım gelenler nezdinde teşebbüsât-ı siyâsiyye icrâsıyla eşhâs-ı merkûmenin mehâkim-i Osmâniyyeye tevdi'leri esbâbının istikmâline Polis Müdiriyyet-i Umûmiyyesi'nden alınan tezâkirde lüzûm gösterilmiş ve tevdi' kılınan sâlifü'z-zikr cedvel dahi leffen irsâl edilmiş olmasına nazaran ifâ-yı muktezâsı ve netîcesinden ma'lûmât itâsı menût-ı re'y-i âlî-i dâverîleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 4 Safer sene [1]341 ve

Fî 25 Eylül sene [1]338

Dâhiliye Nâzırı

İmza

Umûm Jandarma Kumandanlığı Cünib-i Âlîsine

İzmir Hükûmet Konağı'nın Yunanîler tarafından işgâli üzerine alay, almış olduğu emre tevfikân 21 Ağustos [1]336 târîhinde Balıkesir'e hareket eylemiş ve bendeniz de kâ'im-i makâm Karositi Beyle Mösyö Gilber refâkatinde olarak mûmâ-ileyhimin, bir müddet için İzmir'de ikâmetim husûsunda Hükûmet-i Yunaniyye'den almış oldukları müsâ'ade üzerine İzmir'de kalmış idim. Alayın hareketinden bir hafta sonra ya'ni 29 Ağustos [1]336 târîhinde Balıkesir Alayı'nın vaz'iyetini anlamak üzere İzmir'den hareket eden Mösyö Gilber ile İzmir'den infikâk eyleyerek Balıkesir, Bandırma, İstanbul, Erdek ve Soma'ya azîmetle ahîren İzmir'e avdet eyledim. Mûmâ-ileyhin teftîşâtı esnâsındaki istihbârâtım ve müşâhedâtım ber-vech-i âtî mufassalan arz olunur: Öteden beri Yunânîlerin Sulh Konferansınca ve beş sene müddetle Hükûmet-i Yunâniyye'ye terkedilen muntika dâhilindeki ahâlî-i İslâmiyyeye karşı ittihâz ve kemâl-i mahâretle tatbîk eyledikleri usul-i imhâ, işbu ordunun ahîren işgâl eylediği tekâmül menâtıkda daha vâsi' bir teşkilât ile tatbîk edilmekte ve işgâl eyledikleri her şehir veya kasabayı sûret-i kat'iyede Yunanlılaşdırmak ve girdikleri yerden bir daha çıkmamak husûslarında her dürlü vâsitaya mürâca'at eylemekdedirler. Yunan ordusunu terkîb eden hey'et-i zâbitân ve efrâd her girdikleri yerde en evvel Osmanlılık nâmına her ne varsa imhâ ve Yunanlılığı temsîl edecek âsâr vücûda getirmeğe başlıyorlar. Her hangi şehir veya kasaba Yunanîler tarafından işgâl olunduğu vakit idhâlât ve bil-hâssa ihrâcâtın men'edildiği şiddetle i'lân ediliyor ki bundan maksad-ı esâsî Müslümanları ticâretten men' ile hayât-ı iktisâdiyyeyi yalnız Rumlara tahsîs eylemekden ibâret olduğu âsâr-ı kat'iyyesiyle müberhendir. Balıkesir'in işgâli esnâsında idâre-i husûsiyye-i livâyâ â'id olarak zirâ'a berây-ı tevzî' celb ve Balıkesir'de iddihâr edilen zirâ'at makinelerini bile ganâ'im-i harbiyyeden addederek zabt ve Yunanistan'a sevkeden bir ordu kumanda hey'etinin ne gibi hesabât ile mütehasis olduğu şâyân-ı tedkîk olsa gerektir.

Sulh mu'âhedenâmesi mücebince Yunan mıntıkası hâricinde kalup bugün Yunanîlerce muvakkaten meşgûl bulunan me'mûrîn-i muhtelif-i Osmâniyye'nin kemâ fi's-sâbık îfâ-yı vazîfe edecekleri ve Yunan ordusunun çeteleri te'dîb etmeğe me'mûr olduğu mükerreren i'lân edilmiş ve hattâ Yunan Fevka'l-âde Komiseri İsteryadis ordu tarafından işgâl edilen Balıkesir, Alaşehir, Bandırma gibi büyük şehir ve kasabalara bi'z-zât azîmetle bu husûsda vukû'bulan beyânât-ı mükerrere-i şifâhiyyesi mücebince te'kîd edilmiş olduğu hâlde işbu beyânâtın her yerde tamâmen zıddı ahval-meşhûd olmakda bulunmuşdur. Yunan ordusunun icrâ-yı harekât etdiği mahallâtta me'mûrîn-i mülkiyye-i Yunaniyye'nin ve hattâ bi'z-zât Mösyö İsteryadis'in nüfûzu külliye ma'dûm olup cihet-i askeriyye, Fevka'l-âde Komiserlik tarafından i'lân edilen ve Hükûmet-i Yunâniyye nâmına emrolunan bi'l-cümle esâsâtı tanımamakda ve kahhâr bir hiss-i millî ile hâkimiyet-i Osmâniyye'yi temsîl edecek her şey'e bilâ-istisnâ muhâlefet ve mümâna'at eylemekdedir. Esâsen Mösyö Gilber ile vukû'-ı seyâhât-i âcizânemde Osmanlı jandarmasının yalnız Balıkesir'de kısmen fa'âl bir hâlde olduğunu gördüm ki o da gerek alay kumandanlığı ve gerek Mösyö Gilber'in teşebbüsleriyle vazîfeye giden jandarmalara avdetlerinde i'âde edilmek şartıyla Yunanîler tarafından birer silâh itâsı sûretiyledir. Türk jandarmasının müsellâh olması husûsu, Yunanîlerin en rakîk hissiyyât-ı millîyye ve askeriyyesine icrâ-yı te'sîr ederek bu bâbda hiç bir vakît müsâ'adekâr bir vaz'iyet almamaktadırlar. Silâhsız bir Türk'ün bile vücûdundan dâ'imâ bîzâr olan ve işgâl ettikleri muhîti Türk örfünden tathîr edeceklerini Rum ve Ermenilere karşı sûret-i hafiyede söylemekden çekinmeyen bir ord[u] kumanda hey'etinin, elinde silâhı bulunan bir Osmanlı jandarmasına karşı alacağı vaz'iyetin dâ'imâ menfî olacağı bî-ıştibâhdır.

Yunanîler Balıkesir'deki hayvan deposuna da vaz'-ı yed etmişler ve teksîr-i nesl-i feres için teşkîl edilen bir mü'essese-i resmîyyeye çete malı süsü vererek zapteyledikten sonra ahâlîye â'id zî-kıymet Arap hayvanâtını "sizin için çalışıyoruz" diye almışlar ve Balıkesir'in civâr köyleri ahâlîsinden kumandanlara Türkler tarafından birer at ihdâ edilmesi için yine o bî-çâre köylüden küllî mebâliğ toplamışlar ve bu pâreler ile değil, gasb sûretiyle tedârik ettikleri hayvanâtı da kumanda hey'etlerine Türklerin nişâne-i şükrânı olmak üzere takdîm etmişlerdir ki Türkden toplanan pâreler alâkadârân beyninde taksîm ve yine Müslümandan gasbedilen hayvanât da yine o her dem mazlûm köylü nâmına bu zâbitâna ihdâ olunmuşdur.

Yunanlılar Balıkesir'de havâyic-i zarûriyye fi'âtlarına narh vaz'ederek ahz ve i'tâyı maktû' bir vaz'iyete idhâl ve köylüyü bu sûretle ticâretten men'eyledikten sonra şehre mal getirmeyen köylünün köylerine giden Rum tâcirler birer mikdâr fazla pâre vermek sûretiyle mâlları kapatmak usûlünü tatbîk etmekte bulunmuşlardır. Bir Türk köylüsü bir senelik mesâ'îsinin semeresi olarak iktitâf etdiği sekiz on çuval arpasını bile serbestce satabilmek hakk-ı sarîhini bile, en büyüğünden en küçüğüne kadar Türk toprağında zengin olan bir ordunun gösterdiği cebir ve şiddetle isti'mâl edememek talîhsizliğine dûçâr olmuşdur. Türk köylüsü tasavvur ve hattâ tahayyül bile edilemeyecek bir zulme ma'rûzdur. Müslümanlar feryâd etmek istiyor fakat feryâdlarını ismâ' edebilecek hiç bir makâm hiç bir şahsiyet görmedikleri için çok, pek çok şâyân-ı merhamet bir hâlde bulunuyorlar.

Bandırma

Mösyö Gilber ile Bandırma'ya muvâsalatımızda mukarrerât-ı müttehaza ve sâhib-i salâhiyyet Yunan me'mûrîn-i mülkiyye ve askeriyyesinin en büyük şahsiyetleri olan Fevka'l-âde Komiser Mösyö İsteryadis ile Yunan Başkumandanı Paraşko Pulos'un i'lân eyledikleri esâsâta külliyyen muhâlif olarak 2 Temmuz [1]336'da şehre giren kıta'ât-ı askeriyyenin hükûmet konağını bile işgâl ve fevkine Yunan bandırası keşîde eylediğini ve işbu işgâl dolayısıyla merkez kazâ me'mûrîninin îcâr ile bir binâ tedârik ve bu sûretle ifâ-yı vazîfeye çalışdıklarını gördüm. Bandırma Düvel-i Mü'telife zâbitânının kontrolleri tahtında olarak şehirden bir çehâr yek mesâfede kâ'in Livadya(?) nâm mahalle vukû' bulan ihrâc hareketini müte'âkib 2 Temmuz [1]336 târîhinde işgâl olunmuş ve 9 Temmuz [1]336 da Yunan Fevka'l-âde Komiseri Mösyö İsteryadis ve Başkumandan Paraşko Pulos tren ile Bandırma'ya muvâsalat ve doğruca hükûmet konağına nâzil olarak me'mûrîn-i Osmâniyye'nin dört gün müddetle hükûmete gelmemelerini sûret-i kat'iyeye ve şedîdede emreylemişlerdir. Hükûmet konağının işgâl ve me'mûrînin hükûmete gelmekten men'edilmeleri keyfiyeti, harekât-ı askeriyye dolayısıyla ordunun selâmeti nâmına vaz'edilmiş

muvakkat bir memnû'iyet olacağı vârid ise de Mösyö Gilber ile Bandırma'ya muvâsalatımızda hükûmet konağının el'ân hem de kolordu tarafından meşgûl olduğunu ve fevkine de bir Yunan bandırası ta'lîk edildiğini gördüm. Ba'de'l-işgâl Akhisar, Kırkağaç, Soma, Salihli, Alaşehir, Balıkesir ve Bandırma'ya bi'l-azîme anâsır-ı muhtelif ve ecnebiyye huzûrunda Yunan ordusunun yalnız Kuvâ-yı Milliyye'ye karşı hareket etdiğini ve binâ'en-aleyh Osmanlı hükûmet me'mûrîninin kemâfi's-sâbık serbestce ve bilâ-kayd u şart vazifelerine devâm edebilecekleri ve işbu işgâlin muvakkat olduğunu i'lân eyleyen bu en büyük Yunan me'mûr-ı siyâsinin başkumandanla Bandırma'ya geldiği vakit hükûmet me'mûrînini ifâ-yı vazîfeden men'eylemesi ve hükûmet binâsının ei'ân taht-ı işgâlde ve Yunan bandırası tahtında bulunduğunu gördükden sonra konağın tahliyesinden sarf-ı nazar, hiç olmazsa hâkimiyet-i Osmâniyye'yi tanımamak demek olan bandıra ta'lîkını men'etmemeleri Düvel-i Mu'azzama'nın mazhar-ı teveccühü olmuş fakat bugün esâsı âsârıyla anlaşılması olan bir devlet nâmına müceb-i hicâb ve bugünkü muvaffakiyyât-ı milliyyesini kudret-i askeriyyesine değil fakat düvel-i mütefahhime-i mezkûrenin siyâset-i müsâ'adekârânelerine medyûn olan işbu hükûmetin bugünkü etvâr-ı serkeşânesi de düvel-i mezkûre nâmına müceb-i tenkîd olsa gerektir. Bandırma'nın işgâlini müte'âkib civârındaki köylerde bulunan ahâlî-i İslâmiyye Yunanîler tarafından pek sibâ'âne mu'âmelâta dûçâr olmuşlardır. Ez-cümle Hamamlı nâhiyesine işgâlden iki gün sonra bir Yunan müfrezesi gelerek ahâlîden pâre toplamış ve bilâ-mübâlağa tekmîl nâhiye halkına işkence eyledikten sonra malını ve tekmîl zî-kıymet eşyâsını dahi verdiği hâlde nâmûsunu vermemekte herçi-bâd-âbâd ısrâr eden on sekiz yaşındaki bir Müslüman kızcağızı müfrezeyi terkîb eden efrâdın muhâcemât-ı behîmânelerine ma'rûz kaldık[dan] sonra azametullaha bile dokunacak bir vahşetle bulunduğu hânenin penceresinden atılmak sûretiyle ifnâ edilmiştir. Her dem meşhûd olan bu âsâr-ı vahşete, İzmir'de ve Türk diyârında bu millete beş sene müddetle manda tevzî' eden Düvel-i Mu'azzama zâbitânı dahi şâhid olmaktadır. Yunan milletinin tabâyî-i esâsiyyesinden olup kendileri için bir san'at itlâkına sezâ olan "sirkat" husûsunda Bandırma pek müsâ'id bir muhit hâlini almış ve yüzlerce hayvan, koyun, sığır ve bi'l-cümle hayvanât-ı ehliyye matbah odunlarına varıncaya kadar tekmîl havâyic-i zarûriyye ve'l-hâsıl Müslümana â'id ve kâbiliyyet-i nakliyye ve bey'iyeyi hâ'iz bi'l-cümle emvâl ve eşyâ başlarında ordu zâbitânı bulunduğu hâlde işgâl ordusu efrâdıyla yerli Rumların eyâdî-i âsiyânelerine geçmiştir. Bî-kes ve bî-vâye olan Müslüman köylüleri tarafından Yunan kumandanlarına vâki' olan şikâyet hiç bir vakit müsemmer olmamış ve bu cesâreti gösteren her hangi bir çiftçi şikâyetini ismâ' edecek yerde tevkîf, darb ve belki ol[r]tadan kaldırılmak tehlikesine ma'rûz kalmıştır.

Erdek

Dersa'âdet'den Bandırma'ya ba'de'l-avde Mösyö Gilber ile Erdek'e vukû'bulan seyâhatde bu kasabayı Yunanîlerin en ziyâde mu'âmele-i vahşiyânelerine ma'rûz kalan menâtıktan biri olarak gördüm. Erdek'in işgâlini müte'âkib kasaba-i mezkûre papası, işgâl müfrezesi kumandanı ile beraber hükûmet konağına gelmiş ve tekmîl ahâlîyi topladıktan sonra hükûmete bir Osmanlı bayrağı keşîde etdirerek ahâlîye hitâben emel-i millînin nihâyet husûl bulduğunu ve kırmızı bayrağın Yunanîlere â'id olan bu memleketlerde görülmemesi lâzım geldiğini söyleyerek Osmanlı sancağını kırmış ve pencereden aşağı atmıştır.

Huzûr-ı haşmet ve adâletinde kâ'inâtı secdelere kapatmak azametini mükerreren göstermiş olan Osmanlı sancağı tabâyi' ve ahlâkı bütün dünyâca anlaşılmuş olan bu millet tarafından tahkîrin, aynen arzı husûsunda te'eddüb etdiğim envâ'ına ma'ruz kalırken yine aynı şahıs tarafından Yunan müfreme kumandanının gözü önünde Yunan bayrağı keşîde olunmuş ve papas efendi tarafından yine bir nutuk îrâd edilerek Yunan ordusu takdîs edilmiş ve Yunan milletinin dâ'imâ kendi kuvvetiyle iş görebileceğini ve dâ'imâ bu kuvvete istinâd eylediğini söyleyerek merâsime nihâyet vermiştir.

Erdek Osmanlı jandarma kumandanı Rumlardan gördüğü tahkîr üzerine elbise-i resmiye ile gezememek mecbûriyetinde kalmıştır. Erdek kazâsı me'mûrîni hükûmet konağı fevkine mu'allak Yunan bayrağı altında bulunmak mecbûriyetinde kalmaktadırlar. Bu kasabada nehb ü gâret, emâkin ve mesâkine ta'arruz, gasb-ı emvâl, hetk-i ırz ve nâmus ve katl-i nüfûs gibi fazâyih umûr-ı tabi'iyeden addedilebilecek bir vaz'iyete girmiştir. Kazâ dâhilinde Rumların kesreti işbu tecâvüzâtın tatbîkine pek ziyâde teshîl eylemekte bulunmuştur.

Erdek'de mehâkim-i Osmâniyye hemân hemân mu'attal bir vaz'iyetde olup bütün de'âvî-i hukûkiyye papas efendinin riyâseti tahtındaki bir kilise hey'eti tarafından rü'yet edilmekte ve de'âvî-i cezâ'iyeye dahi bir Yunan küçük zâbiti tarafından bakılmaktadır ki, Yunan menâtık-ı işgâlinde Rum papaslarının de'âvî-i hukûkiyye ve bir silâh-endâz Yunan çavuşunun da de'âvî-i cezâ'iyeye ile meşgûl olabileceğine dâ'ir Düvel-i Mu'azzama tarafından i'tâ olunmuş bir karârın vücûduna ihtimâl verilememesi pek tabî'dir.

Vukû'bulan bir şikâyet üzerine Bandırma'dan Erdek'e gelen bir kumandan hükûmet meydanına tekmîl ahâlîyi toplamış ve mûcib-i şikâyet olan ahvâli izâle edecek yerde teşkîl-i mehâkim için i'zâm olunmuş bir me'mûr-ı mahsûs gibi

bi'l-umûm ashâb-ı da'vânın ya Metropolit efendiye veya müfreze kumandanına mürâca'at etmesi lâzım geldiğini hükûmet konağı pîşgâhında tebliğ eylemiştir. Tahayyül bile eylemediği muvaffakiyâta mazhariyeti dolayısıyla pusulasını gayr-ı kâbil-i ta'mîr bir sûretde şaşırmiş olan bir kumanda hey'etinin dâ'ire-i i'tidâl ve ciddiyete da'vet edilmesi husûsunda ne yapılmak lâzım geleceğini ta'yîn, dâ'ire-i hadd ve salâhiyetim hâricinde bulunduğundan keyfiyeti huzûr-ı kumandânîlerine arz ile iktifâ eyliyorum.

Dâ'ire-i hükûmet dâhilinde bulunan habshânede tevkîf edilen Müslümanlar kazâ kâ'im-i makâmı huzûrunda alenen darbedilmekte ve şenâ'atin envâ'ı irtikâb olunmaktadır. Bu cümleden olarak meselâ Ahmed'in oğlu Seydi nâmında genç bir çocuk geceleyin hânesinden alınmak sûretiyle tevkîf ve habshâneye idhâl olunduktan sonra orada bulunan müfreze askerleriyle sivil Rumların nâmûsuna karşı vukû'bulan bir ta'arruz-ı şenî'lerine ma'rûz kalmıştır. Muhâfaza-i âsâyiş nâmına Erdek'de bırakılan bir müfreze askerinin bir İslâm gencine karşı bu derecelerde süflî bir harekete ictisâr etmesi Yunanîlerin İslâmlara karşı ne derecelerde gazab ve kin ile mütehassis olduklarına yeni bir delil olduğu şübhesizdir. Müslümanlar ve Türk köylüleri ricâl ve şübbânından nisvân ve sibyanına kadar eşrefiyyet-i insâniyye ile hiçbir vakit kâbil-i tevîk olamayacak zulümlere, Yunanlılardan başka Amerika vahşîlerinin, Eskimolann bile irtikâb etmeyecekleri fazâyihe ma'rûz kalmaktadırlar. Gözle görülmeden derece-i şiddeti hiç bir vakit ta'yîn edilemeyecek olan işbu i'tisâfâta bir nihâyet verdirilmesi ve tensîk zâbitânının da bi'z-zât müşâhede ettikleri bu mezâlim-i Yunaniyyenin her ne sûretle olursa olsun tevkîf edilmesi, bu menâtık dâhilinde bulunan Müslüman ırkının pek karîb bir izmihlâlden vikâyesi nâmına vücûb-ı kat'î tahtında bulunmaktadır.

Bugün eski Yunan işgâl mıntıkası dâhilindeki Türk köylerinde, mukaddemâ emr-i âlîleri mücebince takdîm ettiğim raporda arzetdiğim gibi nasıl Türk ve Müslüman bırakılmamış ise, gerek vâzife-i askeriyem ve gerek vazîfe-i vataniyyem nâmına tekrâr arzetmek mecbûriyyet-i vicdâniyyesinde bulunuyorum ki şerâ'it-i hâzıra dâhilinde Yunanîlerin bu menâtıkda temdîd-i ikâmetlerine müsâ'ade edildiği takdîrde pek karîb bir âtîde bu muhîtdeki İslâmın dahi zevâli kat'iyet-i riyâziyye ile ve âsârıyla muhakkaktır.

Soma

Soma kasabası ahâlîsinin yüzde seksen beşi Müslüman olduğu hâlde nüfûs-ı İslâmiyyeyi nefis-i kasabada pek az olarak gördüm. Yunanîlerin her yerde tatbîk ettikleri siyâset bir esâsa ibtinâ ettiği için Soma muhîtinde dahi

harekât ve mu'âmelât-ı Yunanîyyenin Müslümanlara karşı dâ'imâ tehdîdkâr bir vaz'iyetde bulunduğunu anladığım gibi cebren ve silâh taharrîsi maksadıyla Müslüman evlerine girmek, ırz ve nâmûsa tecâvüz etmek ve nihâyet izâle-i vücûdu hemân îcâb eden her hangi bir Türk'ü her hangi bir vesîle ile ortadan kaldırmak gibi harekâtın dâ'imâ tekerrür etdiğini istihbâr etdim.

Soma'nın Yunanîlerce işgâlini müte'âkib mevki' kumandanı' tarafından belediye re'îsi cebrolunarak dâ'ire-i belediyye mavi ve beyaza boyatdırılmış ve hükûmet konağının kapusu fevkine dahi ber-mu'tâd Yunan bayrağı asılmışdır.

Bayramın birinci günü koluna bir Hilâl-i Ahmer rozeti takan Soma belediye re'îsinin on altı yaşındaki mahdûmu Yunan zâbitânı tarafından hemâr: tevkîf ve habse [ilkâ] ve sâ'atlerce darbedilmişdir. Evlâdı için şefâ'at etmek üzere merkez kumandanına mürâca'at eden belediye re'îsi işbu kumandan tarafından kolundan tutulmak sûretiyle ve elfâz-ı müstehcene isti'mâliyle beyne'n-nâs merdivenden atılmış ve bi'l-âhare evlâdı tahliye edilmişdir. İşgâl esnâsında habshânedede mahbûs bulunan ve cinâyetle müttehem olan mahkûmîn derhâl tahliye edilerek serbest bırakılmış ve Kuvâ-yı Milliyye'ye intisâbı vesîlesiyle hemân bilâ-kayd u şart her Türk birer def'a tevkîfhâneyi ziyârete mecbûr kalmışdır. Kazâyı vekâleten idâre eden bir kâ'im-i makâm, asîlin Kırkağac'a muvâsalatını müte'âkib tabî'atıyla işden çekilmiş fakat asîl dahî hükûmet konağına girmekten Yunanîlerce men' ve kendisine ifâ-yı vazîfe edemeyeceği de resmen tebliğ olunmuşdur.

Yunanîler her yerde bu gibi fevka'l-âdeliklerle Hükûmet-i Osmâniyye vezâ'ifini inhilâl-i tabî'îye uğratarak Osmanlı Hükûmeti'ni fa'âliyetden iskât ve her şeyi kendileri yapıyorlar. Merkez-i Saltanat'dan bâ-irâde-i seniyye her hangi bir kazâyı ta'yîn edilen bir kâ'im-i makâmın mahall-i me'mûriyetine muvâsalatını müte'âkib Yunanîlerce hükûmet konağına girmekten men' edilmesi keyfiyetinin derece-i ehemmiyeti şübheden vâreste ve o nisbetde şâyân-ı ta'kîb bir hâdise olduğu muhakkak ise de ma'a't-te'essüf kazâca hiç bir teşebbüsde bulunulmadığı vekîl ve asîlden her ikisinin hânelerinden çıkmamalarıyla müberhen bulunmuşdur. Ahâlî-i İslâmiyyenin bugünkü vaz'iyet-i mü'ellimelerine en büyük sebep me'mûrîn-i mülkiyyenin ve meselâ bir kazâda en büyük me'mûr olan kâ'im-i makâmın Yunanîlerin irtikâb eylediği bunca fazâyihe rağmen sükûtu ihtiyâr ederek ve ne yapayım diyerek hiç bir şey'e teşebbüs etmemesidir. Mâ-fevk makâmât-ı aliyye ile muhâbere ve muvâsalası kat'olunan bir kâ'im-i makâmın bi'z-zât gitmesi ve Yunanîlerin buna dahî mümâna'atları takdîrinde -ki yapıyorlar- hiç olmazsa tüccâr vesâ'ir seyyâhîn ile şifâhî ma'lûmât itâ eylemesi pek mümkün iken ekser me'mûrîn-i mülkiyyenin bu derecelerde ihtiyâr-ı meskenet etmeleri işgâl muhîti

dâhilindeki Müslümanların bugünkü hâl-i pür-melâlini yevmen fe yevmen tezyîd etmekde ve Yunanîlerin harekât-ı mel'ûnânelerine ma'rûz bırakmaktadır ki bu husûsu kemâl-i ehemmiyyetle nazargâh-ı âlî-i kumandânîlerine arzeliyorum.

Kırkağaç Jandarma Kumandanlığı'na Mösyö Gilber tarafından muvakkaten ta'yîn edilen Mülâzım-ı Sâni Esad Efendi alayla İzmir'den hareket ve Kırkağaç'da vazîfesine iltihâk eylemiş idi. Mahall-i mezkûrda mevki' kumandanı bulunan bir mülâzım-ı sâni mûmâ-ileyhin ifâ-yı vazîfe etmesine bi'l-fi'l mâni' olmuş ve doğrudan doğruya başkumandan Paraşko Pulos tarafından bir emr-i resmî vür'ûd etmedikçe Kırkağaç'da ifâ-yı vazîfe etmesine mâni' olacağını tekrâr ettiği için Balıkesir'e avdeti için Mösyö Gilber tarafından emir verilmiştir.

Netice:

Yunanîler ileri harekâta başladıkları târihten i'tibâren işgâl eyledikleri tekmi'l sancak ve kazâlarda konferans mukarrerâtına ve ta'ahhüd ettikleri şerâ'ite kat'iyyen ri'âyet etmemişler ve bilâ-kayd u şart her girdikleri yerde yerleşmek, her dürlü müşkilâtı ihdâs eyleyerek Osmanlı jandarmasının fa'âliyetine bir dürlü muvâfakat edememek, hükûmet konaklarını işgâl ve Yunan bandırası keşide ederek me'mûrîni şehirler dâhilinde haysiyet-şiken bir tarzda diğer bir mahalle nakle mecbûr etmek, tahattur edilemeyen bin dürlü desâyis icbârıyla Türkleri ticâretten men' ile hayât-ı iktisâdiyyeyi yalnız Rumlara hasretmek, havâyic-i zarûriyyeye narh vaz'etmek sûretiyle köylünün elindeki yarım kıyye tereyağıyla yirmi yumurtasını cebren almak, Türk köylerine müsellaah müfrezeler göndererek Yunan idâresini istediklerine dâ'ir cebren sened imzâ ettirmek, Kuvâ-yı Milliyye[ye] mensûbiyetleri töhmetiyle hemân her Türkü tevkîf, darb, nefy ve en nihâyet ortadan kaldırmak, girdikleri yerden kat'iyyen çıkmayacaklarını çünkü Avrupalıların yardımıyla değil kendi kuvvetleriyle geldiklerine, Türkleri ihâfe maksadıyla propagandalar yaptırmak, Osmanlının bayrağını Türkün dînini, milletini alenen tahkîr etmek, Müslümanların harîm-i ismetlerine cebren girerek babasının gözleri önünde evlâdının ırzına, nâmûsuna tecâvüz etmek, Türk'e ve Müslümana â'id her ne varsa imhâ etmek, Türk'ü ihâfe için alenen Düvel-i Mu'azzama'yı bile istihfâf etmek gibi fazâyihden başka hiçbir şey' ile meşgûl olmamaktadırlar. Müslümanlara taslît edilen ve "Yunan İşgâl Ordusu" nâmı verilen işbu belâ-yı mu'azzamın def' ü ref'i için yalnız Allah'ına yalvaran ve her gün her dakîka inim inim inleyen Türk köylülerinin pek fecî' ve pek dil-sûz olan vaz'iyyet-i hâzıraları pek ziyâde şâyân-ı imdâd ve merhamet bulunmaktadır.

Mösyö Gilber'in son teftîşinde Bandırma'da bir kırâ'athânedede bulunuyordum. Seksen yaşında bir ihtiyâr kemâl-i havf ile yanımıza takarrüb ile kendisinden bile korkarak tazallum-ı hâle başladı. Ve en nihâyet ak sakalından akan gözyaşlarını silerek "Şimdiye kadar her taraftan bize yazık oldu efendi oğlum, elimiz ermiyor gücümüz yetmiyor. Bu zâlimler bize yapmadığını komadı. Sizler okumuşsunuz bizim gibi değilsiniz. (Mösyö Gilber'i işâretle) bakıyorum ki sen bunun dilinden anlıyorsun söyle de bunlara biraz lakırdı etsün.. Bizim hâlimiz kalmadı davarımızı, çift hayvanlarımızı aldılar. Malımızı yağma etdiler. Hiç olmazsa nâmûsumuza dokunmasalar. Gözümüz kör olaydı bugünleri görmeyeydik. Peygamberimizin aşkı için söyle hey oğlum bizim hâlimiz neye varacak? Bu adamları (Yunanîler) devlete şikâyet etsünler (zât-ı akdes-i hazret-i pâdişâhî) biz devletimizin evlâdı değil miyiz? .."

İhtiyarın bu tazallumu karşusunda kendisine îcâb eden sözleri tabîî söyledim ve hükûmetce ne yapılmak lâzımsa yapıldığını ve haber olunması lâzım geldiğini anlattım.

Paşa hazretleri,

Senelerin tahmîl ettiği bâr-ı girân ve mihnetle tâb u tüvânı kesilmiş ak sakallı bir Müslümanın mutlak bir cehâletle bâlâda aynen arzeylediğim sözlerini tabîî Mösyö Gilber'e dahi tercüme etdim. Girdikleri yerde zulümden başka hiç bir şey yapmamağa ahdetmiş olan Yunanîler nehb ü gârete zabt u müsâdere-i emvâle o derecelerde ri'âyet-kârdırlar ki Bandırma'da ordugâh kuran bir Yunan fırkasının tekmîl fırka efrâdına kızarmış tavuk ile pandispanya tevzî' eylediğini Erdek'den avdetde re'yü'l-ayn görmüş ve Mösyö Gilber'in dahi nazar-ı dikkatini celbeylemiş idim. Efrâdına tavuk kızartmasıyla pandispanya tevzî' edebilecek bir orduya tesâdüf etmekliğin mümkün olup olamayacağı cây-ı te'emmül olmakla berâber bu et'imenin fırkanın esnâ-yı meşâ ve hareketinde Türk köylerinden aldıkları ve Yunan teblîğ-i resmîlerinde ta'dâd olunan emvâl-i ganîmetden buldukları şübhesizdir. Müşâhedât ve istilibârâtım ber-vech-i bâlâ mufassalan arz olunur. Ol bâbda.

Balıkesir Jandarma Alayı Mülhâkı
ve Tensîk Hey'eti Refâkatine Me'mûr

Mülâzım

Bende

İmza

Hüdâvendigâr Vilâyeti
Mektûbî Kalemî

*Orhangazi ve havâlisi hakkındaki
vakâyi'a â'id rapor sûretidir.*

Yunanîler, işgâl ettikleri havâlide ilk evvel Müslümanların ellerindeki silâhları -av tüfenklerine, büyük çapdaki bıçaklarına, zînet eslihasına varıncaya kadar- toplamışlar, bu mu'âmeleden Rumları, Ermenileri istisnâ, hattâ bunlara her çapda tüfenk, tabanca itâ etmişlerdir.

Bu vecih ile mükemmel bir sûrette silâhlanan ve müzâheret ve himâyetinden de emîn olan Rumlar, Ermeniler ahîren Osmanlı jandarmasının silâhdan tecrîd ve fa'âliyyet-i inzibâtiyyede akâmete ma'rûz edildiklerini de görerek artık hükûmetin kuvâ-yı müsellahası tarafından müdâfa'a ve ta'kîb edilemeyecekleri kanâ'at-i tâmmesiyle Müslüman köylerini basmak, yakmak, emvâl ve eşyâsını, mevâşîsini nehb, ebnâ-yı sebîlin yolunu keserek nukûd-ı mevcûdesini gasbetmek ef'âli ve kadın, erkek Müslümanları sûret-i fecî'a-i gûnâ-gûn ile katl ve itlâf eylemek, genç ve kadın ve kızları dağlara kaldırmak, kadınların memelerini kesmek gibi vuhûşun bile îkâ'ından tehaşîf edeceği fazâyih ve fecâyî'i îkâ'a başlamışlardır.

Bu fecâyî' ve fazâyih-i vahşiyâneye en ziyâde Orhangazi kazâsıyla bu kazâ ve Gemlik caddesi ve havâlisi ma'rûz olmuş, bir taraftan da Kuvâ-yı Milliye çetelerinin zabt-ı işgâli hârici kalan İznik taraflarından tazyîkât ve tahrîbâtından ser-gerdân olan ba'zı kurâ ahâlîsiyle Orhangazi kazâsının merkezi -Pazarköy- karyesi dolmuştur.

İşte bu esnâda ya'ni ağustos evâsıtında Gemlik'den köyüne avdet eden Orhangazi kazâsının Çeltikçi karyesi ahâlîsinden Hacı Raşid'in esnâ-yı râhda yüz bu kadar lirası Beyli karyesi Ermenileri tarafından gasbedilmiş, kendisi boğazından kesilmek, gözleri oyulmak sûretiyle öldürülmüştür.

17 Ağustos'da Orhangazi'nin Çeltikçi karyesinden Gemlik pazarına gitmekte olan Müslüman beş erkek ile iki kadın ve Umurbey karyesinden Gürcü Ahmed, İbişoğlu diğeri Ahmed, Gürcü Emin Ağa, Gürcü Ahmed Bekârî yine mezkûr Ermeniler tarafından yoldan çevirilerek götürülmüş, nereye götürüldükleri, hayât ve memâtları mechûl kalmıştır.

Gemlik, Orhangazi kazâları Ermenilerinin çeteler teşkîl ederek katli-nüfûs ve nehb-i emvâle başladıkları ve ez-cümle Orhangazi'nin Tutluca, Paşayaylası kurâ-yı Müslimesinin Eylül'ün yedinci günü kâmilan ihrâk ve erkek, kadın ve

çoluk, çocukdan ibâret ahâlîsini katleyledikleri ve kadınları memelerini keserek öldürdükleri ve bâkir kızları dağa kaldırdıkları ve yalnız ferce-yâb-ı firâr olabilen dört beş kişinin bu vakâyî'-i cânîyânededen kurtulabildiği ve aynı târîhde kazâ-yı mezkûrun Bayır köyü de ihrâk ve sekeneşi itlâf olunduğu ve Gemiç ve Akviran karyeleri hayvanâtının nehb ü gâret edildiği hakkında alınan fecî' ve mü'essif haberleri mürâca'ât-ı vâkî'a te'yîd ve tasdîk etmeğe başlamıştır.

Ez-an cümle: Şakir kızı Hayriye isminde müte'addid uzvundan mecrûh bir kadın merkez-i vilâyete gelebilerek Tutluca Müslümân karyesinin Selöz-i Gayr-i Müslim Ermenileri tarafından basılıp, hâneleri yakıldığını, malları yağma edildiğini ve bu sırada gelini Fatma'nın alınup götürüldüğünü haber vermiş ve kendisi bu vak'a-i elîmenin mecrûhu olduğundan berây-ı tedâvî gurebâ hastahânesine yatırılmışdır.

Yine karye-i mezkûreden İsmail zevcesi Penbe isminde bir kadın da merkez-i vilâyete gelerek 7 Eylül'de yedi yüzü mütecâviz bir Ermeni çetesi tarafından köyleri basılarak otuz kadar kadın, erkek Müslümanın katli ve altı kişi esîr, emvâl ve eşyâ ve hayvanlarının gasbedildiğini ve mezkûr altı esîrin dördü salıverilmiş ve bu dört kişi miyânında bulunan kocası İsmail Yunan askerleri tarafından esârete i'âde edilmiş, hayât ve memâtını öğrenememiş olduğunu beyân ile kocasından haber alınmasını ve emvâl ve hayvanât-ı magsubesinin istirdâd edilmesini istid'â etmiştir.

Yunan kuvvetleri Gemlik'den ileri harekete başlayınca Ermenilerin bi'l-hâssa Orhangazi kazâsının İslâm karyelerinde yağma ve katli'âm icrâ edeceklerini his ve tahmîn eden Gemlik kâ'im-i makâmı bu husûs için Gemlik'deki Yunan kumandanının nazar-ı dikkatini celbden hâlî kalmamış ve eylülün yedinci günü Yunan askerinin Orhangazi cihetine hareketi başlayınca Ermeni Selözü, Gürele[Gürle] ve diğer Ermeni köylerinde hazırlanmış olan üç yüzü mütecâviz bir çete derhâl Orhangazi kazâsının Tutluca karyesine tecâvüzle otuz ile elli arasında erkek, kadın, çocuk Müslümanı vahşiyâne bir sûrette itlâf ve yirmi kadar erkek ve bir mikdâr genç kızları dağa götürdüklerini ve köyü ihrâk ve eşyâsını yağma etdiklerini istihbâr etmiş ve biri ağır olmak üzere Gemlik'e gelen iki kadının tedâvî edilmekte olduğunu ve vak'adan üç sâ'at sonra karye-i mezkûreye sevkolunan Yunan süvâri müfrezesinin nezdinde bir mikdâr da Ermeni bulunduğunu ve ferdâsı günü Gemlik'deki Yunan fırka kumandanı mahall-i hâdiseye giderek üç postada otuz kadar Rum ve Ermeniyi Gemlik'e sevk ile taht-ı tevkîfe aldığını ve bunları Dîvân-ı Harb'e teslîm edeceğini söylediğini bildirmiştir.

Kâ'im-i makâm-ı mûmâ-ileyhin vâsıta-i mahsûsa ile irsâline müsâra'at gösterdiği bu tahrîrâtı Yunanîler eline düşerek mu'âhaze ve tazyîkini mûcib olmuş, bi'l-âhire makâm-ı vilâyetin müsâ'adesiyle merkez-i vilâyete geldiğinde bir nüsha-ı mübeyyesini i'tâ edebilmiştir.

Ermenilerin Orhangazi kazâsında îkâ etdikleri istihbâr olunduğu yukarıda beyân olunan fecâyî-i vahşiyâne yine yukarıda mürâca'atları hikâye edilen iki kadının ifâdeleriyle de te'eyyüd etmiş ise de fecâyî'in sûret-i vukû'u hakkında muhâberâtla haber-i sahîh edinmek imkânı olmamasına ve 8 Eylül'de Orhangazi kazâsının Yunanîler tarafından işgâli mülâsebesiyle Kuvâ-yı Milliye'nin çekildiği ve kazâ mâl müdürünün kâ'im-i makâmlik vekâletini îfâya başladığı haberi de alınmış ise de henüz vilâyette te'sîs-i muhâber. edilememiş bulunmasına binâ'en hem vekîl-i mûmâ-ileyh ile görüşüp ahvâl-i kazâ hakkında ma'lûmât edinmek hem de vakâyî-i cinâ'iyye-i mezkûreye dâ'ir ma'lûmât-ı sahîha elde etmek üzere merkez-i vilâyetten bir jandarma zâbiti Orhangazi'ye gönderilmiş idi.

Zâbit-i mûmâ-ileyhin sûret-i me'mûriyetinden Yunanîler haberdâr olarak bir mâni'aya ma'rûz olmamak ihtiyâtıyla yalnız azîmet ve avdetde yol üzeri uğrayabildiği köylerden ve merkez kazâda kâ'im-i makâm vekîlinden aldığı ma'lûmâtı hâvî verdiği rapor ile kâ'im-i makâm vekîlinin makâm-ı vilâyete göndermek üzere yazub da vâsıta bulamamak yüzünden tebyîz ve irsâl edemediği ve binâ'en-aleyh zâbit-i mûmâ-ileyhe tevdî'an gönderdiği ve ahîren mahall-i me'mûriyetine avdet eden Cedid nâhiyesi müdürünün de yine merkez-i vilâyete gelerek verdiği raporlar muhteviyâtına nazaran Orhangazi kazâsında Ermeniler tarafından îkâ edilüp sebtedilebilen vakâyî'in hülâsası şudur:

Gemlik kasabasının İngilizler tarafından işgâli günü Gemlik'den Orhangazi kazâsına kaçmakta olan kadın, erkek on nüfusun Gemlik'le Orhangazi kazâsı arasında ve ondan sonra tevârîh-i muhtelifede Orhangazi kazâsından li-eclîl-müsâlaha Gemlik'e giden kadın, erkek on beş köylü Müslümanın esnâ-yı râhda Ermeni çeteleri tarafından şeni' ve fecî sûretlerle katl ve itlâf edilmiş olmalarından ve bu fecâyî'in köylere kadar teşmîl edileceğinden bi-hakkın havf ve endîşe içinde kalan kurâ-yı İslâmiyye ahâlîsi ânî bir baskına ma'rûz olmamak ihtiyâtıyla ve evlerinde mevcûd kâr-ı kadîm esliha ile geceleri köylerinin etrâfında dolaşmak mecbûriyetinde idiler.

7 Eylül sene 1336 Salı günü ale's-sabah Gemlik'in Gürele karyesi Ermenilerinden kırk kişilik bir çete Akharim ve Mamûre İslâm karyelerini basmış, köylünün emvâl ve eşyasını kâmilen yağma etmiştir.

Aynı gün ve aynı sâ'atde üç yüz kadar Gürele ve Selöz-i Gayr-i Müslim karyeleri Ermenileri Tutluca karyesini basmış ve ahâlî-i Müslimenin mukâvemeti üzerine iki sâ'at kadar devam eden müsâdeme sırasında yetişen on beş kadar Ermeni süvârisi Yunan askeri olduklarını, köylü tarafından silâh isti'mâl edilmemesini ihtâr eylediğinden bunları Yunan askeri zanneden Müslümanlar müsâdeme ve mukâteleden ferâgât eylediklerinden Ermeniler hemân köye sokularak emvâl ve eşyâyı kâmilen yağma, elli kadar çoluk, çocuk, kadın, erkek Müslümanları sûret-i fecî'ada katl ve kadınları çırılçıplak soyulmak sûretiyle itlâf edilmiş ve doksan hânedan ibâret olan bu köy yakılmış, yalnız üç hâne kurtulmuşdur. Ermeniler bu tahrîb ve ihrâk keyfiyetinde el bombası, eczâ vesâ'ir âlât-ı nâriyye isti'mâl etmişlerdir. Bu vak'a üzerine Gemlik'den gelen Yunan kuvveti fecâyî-i mezkûre fâ'illerinden yirmi beş kadarını der-dest ile Gemlik'e sevk ve ahâlîden maktûl düşenleri defnetmişler ve hâneleri muharrik olan ahâlîye Orhangazi kazâsı merkezinde yemek tevzî' etmişlerdir.

Bu karyeden beş kişi Ermeniler tarafından der-dest ile Karsak karyesine götürülmüş ve Yunanîler tarafından tahkîkâtı ikmâl edilerek muhâfaza altında köylerine sevk edilirken bunlardan Kör İsmail yolda öldürülmüşdür ki; Bu maktûl merkez-i vilâyete gelerek mürâca'atda bulunduğu yukarıda yazılan Penbe kadının zevcidir.

8 Eylül'de Orhangazi kazâsı Yunan kuvvetleri tarafından işgâl ve derhâl nihâyet iki sâ'ate kadar ahâlî-i Müslimenin silâhlarını getirüp teslim etmelerini i'lân etmişler ve bu sûretle Müslümanların silâhları toplanması ve gayr-i Müslimlerdeki eslihayâ ilişik edilmemesi yüzünden cesâretleri bir kat daha artan Ermeniler yevm-i mezkûrda İznik'den Orhangazi'ye gelmekte olan bir Müslümanı öldürmüşlerdir.

9 Eylül'de Çengiler karyesi arasındaki İslâmlara â'id altı yüz koyun karye-i mezkûre çobanlarından cebr ve şiddet isti'mâliyle alınmış Yalova'dan Orhangazi'ye gelmekte olan sabun, şeker gibi beş arabaya mahmûl eşyâ-yı ticâriyye yine Çengiler karyesi Ermenileri tarafından gasb ve yağma edilmiş ve aynı günde İznik tarîkiyle Yenişehir'den gelmekte olan Reşâdiye şeyhinin dâmâdı Hâfız Efendi'nin â'ilesi ve diğer bir erkek Yeniköy altında gâ'ib olmuş ve Cedid nâhiyesinde kâ'in olan yirmi İslâm hânese nâhiye-i mezkûre Ermenileri tarafından kâmilen yağma ve hâneler tahrîb edilmişdir.

Akharım karyesinden Hacı Sâlim Ağa ve Mamûre karyesinden Giridli Ali Bey Selöz Ermenileri tarafından dağa kaldırılmış ve Hacı Sâlim Ağa'dan dört bin, Ali Bey'den yedi bin lira fidye-i necât istenilmiş ve geceleyin Hacı Sâlim Ağa'nın firâra muvâffak olması üzerine Ali Bey de serbest bırakılmış ise de

zavallının yirmiden ziyâde mâddesini, hânesinin kâmilen eşyâsını gasbetmişlerdir.

Cedid nâhiyesi müdürinin raporunda 29 Eylül'de Cedîd nâhiyesine merbût otuz hâneli Osmaniye Müslüman karyesi Yunanîler tarafından ihrâk ve hayvanât ve eşyâsı Yeniköy Ermenileri tarafından sirkat edilmiş ve karye-i mezkûreden bir ferdin bile hayât ve memâtına dâ'ir ma'lûmât alınamamış olduğu mündericidir.

Yine yevm-i mezkûrda on beş hâneli Vefa Müslüman karyesi de Yunanîler tarafından yakılarak ahâlîsinden bir ferd bile meydanda görülememiş olduğu o rapor muhteviyâtındandır.

1 teşrîn-i evvelde iki yüz elli hâneli Müslüman Çakırlı karyesi de Yunanîler ve Ermeniler tarafından ihrâk edildiğinden ahâlî kazâ merkezine mecbûr-ı hicret olduğu mezkûr raporda mündericidir.

Vakâyi'-i mesrûde ki; can, ırz, mal ü menâl, evlâd ü iyâl, emlâk ve mebânî itlâfı, hetk, nehb ü gâreti, ihrâk ve tahrîbi gibi suver ve fazîha ve fecî'ada ikâ' ile hânedânlar, hân mânlar mahvedilmiş olmak yüzünden bi-hakkın havf ve endişe içinde kalan ahâlî-i bakıyye-i Müslime havl-i cân ve mâl ve endişe-i evlâd u iyâl ile evlerinde kapanup kalmış, umûr-ı zirâ'iyeleri pes-mânde bir hâle ma'rûz olmuş bulunduğuna ve bunları tatmîn ve masûniyyet-i cân ve mâl husûsunda te'mîn ederek işleriyle güçleriyle iştigâle sevkedebilmek, Rum ve Ermenileri de silâhdan tecrîde mütevakkıf olduğuna binâ'en esliha toplanmak mu'âmelesinin gayr-i Müslim ahâlîye de teşmîli lüzûm-ı âcilini mükerreren Yunan İşgâl Kumandanlığı'na yazdım ve bu arada umûr-ı inzibâtiyye ve teblîgât-ı adliyyeyi de haleldâr eden jandarma silâhsızlığı mes'elesini bi'l-hâssa yine ileriye sürerek jandarma esliha-i me'hûzasının tamâmen ve ilâ-nihâye kısmen i'âdesini kerrâren iş'âr ve ricâ etdim ise de Yunan Kumandanlığınca is'âf edilmemiş, el-yevm gayr-i Müslimler mükemmelen müsellağ, Müslümanlar her dürlü vesâ'it-i tahaffuz ve müdâfa'adan ve jandarma kuvveti de jandarmaya â'id vezâ'if-i fu'lânâneyi(?) ibrâz edebilecek eslihadan mahrûm bir hâlde kalmıştır.

Fî 27 Teşrin-i Evvel sene 1336

BOA. HR. SYS. 2618/67

علوم زمانه در قزوین

از حکومت قزوین نیز در طرفه اشغال آوردند. اما در این امر در قزوین...
گنجه را فاشه آوردند و در آنجا...
بگنجه حاکم بود...
استان...
اوست در این زمان...

اصول...
بروین...
هنگامی که...
اشغال...
رویه...
از راه...
اینکه...

صیقل...
از...
کی...
از...
فرو...
ساخت...
اورده...
از...
سخت...
چگونه...

بنا...
عاشق...
تجربه...
ترک...

بنا...
کوشش...
ترک...

اولاد با درون کله زنجی جبه دستر استخوان به در میان کله زنجی دو جبار اولاد . نزل کوهی تصور و جوی غیبی چه این بر جبه کله زنجی بود .
 مسلمان فریار اینک ایستور . فقط با درین اسماء اجداد بودیم . چه بر مقام . چه بر تحقیق کور و مکرور بودیم . چه بر . بیاییم سینه درین جبه و
 برینور .

باندزه .

موسوی کله اجداد با درون کله زنجی جبه دستر استخوان به در میان کله زنجی دو جبار اولاد . نزل کوهی تصور و جوی غیبی چه این بر جبه کله زنجی بود .
 مسلمان فریار اینک ایستور . فقط با درین اسماء اجداد بودیم . چه بر مقام . چه بر تحقیق کور و مکرور بودیم . چه بر . بیاییم سینه درین جبه و
 برینور .

موسوی کله اجداد با درون کله زنجی جبه دستر استخوان به در میان کله زنجی دو جبار اولاد . نزل کوهی تصور و جوی غیبی چه این بر جبه کله زنجی بود .
 مسلمان فریار اینک ایستور . فقط با درین اسماء اجداد بودیم . چه بر مقام . چه بر تحقیق کور و مکرور بودیم . چه بر . بیاییم سینه درین جبه و
 برینور .

موسوی کله اجداد با درون کله زنجی جبه دستر استخوان به در میان کله زنجی دو جبار اولاد . نزل کوهی تصور و جوی غیبی چه این بر جبه کله زنجی بود .
 مسلمان فریار اینک ایستور . فقط با درین اسماء اجداد بودیم . چه بر مقام . چه بر تحقیق کور و مکرور بودیم . چه بر . بیاییم سینه درین جبه و
 برینور .

اردک .

موسوی کله اجداد با درون کله زنجی جبه دستر استخوان به در میان کله زنجی دو جبار اولاد . نزل کوهی تصور و جوی غیبی چه این بر جبه کله زنجی بود .
 مسلمان فریار اینک ایستور . فقط با درین اسماء اجداد بودیم . چه بر مقام . چه بر تحقیق کور و مکرور بودیم . چه بر . بیاییم سینه درین جبه و
 برینور .

ماله فایضا ایستد بجه اولادنه یا نونه لوفورنر که بزه کور اولدی یی بو کورنی کور بایک بستیوزک عنقراب
هلر عظیم بزم حاله یی وار بجه بوارده (بیاید) دهه شنبت امیوند [زانه افه صفره برهمه] بز و لک اولور
کجه یی ؟ ...]

ایبارک بولم نایم سده کده نه ایجاباید سوز بجه طبع سوزم و کورنی بایم لوزر بایم و جد اولن لوزم کورنی اکونم .

بات حقده .

سوزن عجب ایتمی بار کلامه و خند تابه و نواز کسبه آمد مصالحه بر سنامه طبعه بر یانده با لوره فضا طبعه لوزم سوز اری طبعه سوز بجه
بجایم . بگره کور بده طبعه رینه کج بستی بایمانده عصبه اری لوزر بایم نه و نازه جنبط و معاره اری اولورده عاده رعایا در کور
باید زور اورد ماه قورابه بر نهاده نوزنله بیکل فرقه اوزارنه قرار سه و دو و اری یانده سیسایا نوز بجه اری لوزرده راجه ایله کورسه و سوسو
کدن و نطر قحطه صیله عمله بییم . اوزارنه و دو و نوزار سه بانیسیسایا نوز بجه اری لوزرده نغاره ناطقه ایله مکده اولور اری لوزر
جاده ناطق اولمده بار بر اعلی و نوزار اسیاسه و کورنه نزل کور بوزنه آلدنری و یونایه نوز بجه اری لوزرده نغاره اری لوزرده بولمده ناطقه
مشهله و احتیاجم روجه بالانصفه عمله لوزر اری لوزر .

بیکر زانه ر اری لوزر نغاره ناطقه
سد
صفت

خلاصه فقهی

مقدم

ع

نیز قربان کرده و در اسمعیل زوجه‌ی بنام است و بر فراز بند و مرکز ولایت مکه در آن ۷ ایلوله سیدی یوزی تجاوز برارض میسر طرفه گوید
 با صید و در اول روز قهر خاریه ، ارکات سمانت قیل وانی کش اسیر ، احوال و اشیا و جوازندیک نقیبه و زنگور الی اسیران در روی
 عالیله پیشه و بودند گشت میانه بر نه خویش اسیران بزانه عسکری طرفه اسارت اعاده پیشه هیات و محافی او کرده در مسه اول یقین
 باید علیم خویش در خرافتن و احوال و حیواناته مقصود شک است و او اینها است.

بفرمانده فرستاد ملککده ایدری حرکت با سید خجده از بندک با خاضه او در خانه غازی نفاشک اسدوم قریه رنه با نغا و نقل غلام اجازیه و عقدیه
 صفا و تقبیه ایدیه کیدت فرستای بوفرض ایچی ملککده کی بزانه تو مانه اندک نظر رفتی جمله به غالی قالمه و ایلمون بدین کوف بزانه بکنده
 او در خانه غازی جوقه حرکت با سید خجده از بند سلوزی ، کوره ر و دیگر از فی گوید زنده هر گشته اوله او یوزی تجاوز بریت در حلاله در خانه
 فضا شک طویخو فرشته تجاوز او در اول علی ای ای شده ارکات ، قاریه ، جو جوه سمانت و هشیانه بر حوزت انتوف و یکم قریه ارکات
 و بر صفا ر کج خیزدن و غه کوف و در کوف و کون اراضه و اشیا نخی با نغا ایدیه کیدی استخار تقیه و بری ایدیه در زده ملککده طمه ایلی قاریه
 ندای ایدیه اولرین و در قصد او ج ساعت حکمه قدره کوره در سوجه ایدیه بزانه سواری مقدس شدن ندرده بر مقدار ایدیه بزانه
 و در ایدیه کوفی ملککده کی بزانه قدر فرمانت کن هاتیر بر کج رنگ او ج برتده او در قریه روم در این ملککده سوه خطت تر بنده
 آردن و بر بنون در ایدیه ج بر شمع ایلی سوبه کنی بدیه بر مشه .

و تقصیر من در این است واسطه ظهور ایدیه در خانه سارینه کی تریدی بوفریق یوناید از دور در آن مواخذه و تفتیحی موجب ارضه ، بالآخره
 نظم و ولایت سعاده هم مرکز ولایت مکه کیده بزانه بیفرض اعطای بره سیمه .

از بندک او در خانه غازی قضا شده انقطاع از بندک استخار اولرین بزقاریه بیامه اوله نه نخی بر هشیانه بزقاریه در بقدر سار
 بریله ایلی قاریه اعاده در ایدیه تا با تقبیه بره نجا بعد صورت و فرجه هفتد نماز با تقه بر جمع ایدیه انکاف اولرین و ۸ ایلوله اولرین
 تقاضات یونایتد طرفه اسفاط معاد بر سید خجده معینت حکمکده و تقاضا مکه سیدیک تقاضا مکه بر طاق ایقار با سید اولرین جزیه ده ایدیه در
 کفرت و در بنده تا سیه نجا بر ایدیه در سوه اولرین با ایدیه هم و کین من ایدیه کوره و هشیانه احوال قضا هفتد معاد ما ایدیه مکه و قباچ جنایت کفرت
 را در معاد ما سوه اولرین ایدیه از زده مرکز و اولرین بر ایدیه در ایدیه در خانه غازی کوره کیده .

ضابط من در این است صورت مکتوبه بزانه خردار اولرین برمانند بر معاد ایدیه ایلی طبله با کف غرتد و عورتده بولد اولرین او غا بیدکی
 بیدیه مرکز قضا و تقصیر ملککده اولرین معاد ما حاوی و بر دیک ایدیه در تقصیر و کینت مقیم ولایت کوره ملک از زده بازو بره
 اسط بر معاد ما سیه و ایدیه در دیک و بنا بر علی ضابط من ایدیه در ایدیه کوره دیک و ایدیه کن و کوره عورتده سیه سیه سار برینده
 نیز مرکز ولایت مکه در و بر دیک ایدیه در سیه اولرین از زده خانه غازی قضا شده از بند طرفه انقطاع ایدیه سیه سیه و قباچ مکه در
 شود .

جلال‌الذکر و الوالی مکتب

۷

کلیت قبح سبک انقدر طرفه اشغال کونی مکتبه اورخانه غازی قفانه قایمه اورده فاربه ، اطلک اورده نفوسک مکتبه اور خانه غازی نفسی آراشه واورده صکره تواریخ مختفده اورخانه غازی قفانه بوجملطهم مکتبه کینه فاربه ، ارکک اورده سبه کونید سمانک آسای زاده ارمنی خیری طرفه شیع و فنج صورت له قتل و اتلاف ایله اولدوره و بونجای سبک کورده قدر نسج ایله مکتبه بحیه فونز وارسته ایخیره قالده قرای اسلام اهلیس آئی بر با صقیه مدرسه اولمه ا قیاطیده و اولدوره مریود فارقیم اسم ایله کجوری کوریدنک ا طرفه طرفه مکتبه مکتبه ایله .

۷ اولدورکک حایل کونی علی ایضاح مکتبه کوره له قریمس ارشدینده قره کسکک بره آفریم و حموره اسلام قره قریم باسه ، کوریلنک امول و اشیاخی کاملاً باغش ایتمه .

عینی کوره و عینی ساخته اریونه قده - کوره له و سوز غیسم قره قری ارشدی طرفه قریمس با صسه و اهالی مسکنک مقارن اوزن ایکی ساعده قده - درام ایله مصادر صبه شده تشبه اولدوره قده - ارمنی سوارین بونامه عکری اور قدیم ، کوریل طرفه صلاح اشغالی اریلنن اخطار ایله مکتبه بوندی بونامه عکری طه ایله سماند مصادر و مقاتم ربه فراغت ایله مکتبه ارشدینده کورده صوفیه امول و اشیاخی کاملاً باغش ، ایل قده - صولوم ، هیروه ، قاریه ، ارکک سماندی صورده فنج م قتل و قازیدن حیرت هیله صوریلوه صورتیله انداز ایله و لفظاً طانه ربه عباره اولدوره بوکری باقیسه ، بانک اوز خانه قورنمکه - ارشدین بونامه و اطافه کیفیت ال بومین ، اجزا و سارا کت قاریه اشغالی ایتمه در - بوقعه اوزن مکتبه کلمه بونامه قونی فنج بونامه فاعله بکرم سبه قدری در و سماند مکتبه سوره و اهالی به تقول دوستدی و فدا ایتمه و فانه زنی مکتبه اولدوره اهالی اور طایفه قریمس رکزه بک تونیم ایتمه در .

بوقه ربه سبه کس ارشدین طرفه در دستایله قاصده قریمس کور کورده و ایله ایله طرفه تحقیقات الحالی ایله در مکتبه آنده کورده سوره ایله کوره بوندوره کوراسم ایله اولدورکک که ؛ بوقعه مرکز ولایه مکتبه در ساقده بر نشین بوقه ایله بوندیم نیر قاننک زوجه - .

۸ ایله اورخانه غازی قفنی بونامه قونن طرفه اشغالی در - مال زیانب ایکی ساعده قده - اهالی مسکنک سلاطین کوزیم قریم ایله ایله و بر صورت سماندن سلاطین طرفه مکتبه و غیره کورده کی اسویه ایلیک ایله بونامه جانین رفاه ها ازمه ارشدین بونامه کورده انقیاده اورخانه غازی مکتبه اولدوره بر سماند اولدور قده در .

جہانگیر کا ولایتی
مذہب

۶

۹ ابولہدیہ ٹیکہ فریس لاسدہ کی اسدہ عائد ابونہ قویونہ فریب مذکورہ میربادندہ جبر و شہت استعجابہ شہ
بلکہ رنہ اور فانیہ شازیم حکمہ ارادہ صاحبونہ شکر کی سبہ عربیہ محمدی اسامیہ نجاریہ ٹیکہ فریس ارشدی طرقتہ غیب
و باغنا اجدہ و عن کونہ ازینہ طریقہ بیستہ رنہ حکمہ ارادہ شادہ شجاعت دامادی حافظہ انبیک غمگس و دیگر برار کمان
بکچھ کوی اتدہ غائب ارادہ و صہبنا صہبہ ۵ کدہ ارادہ یکہ اسلام خانہ سنا جہ مذکورہ ارشدی طرقتہ کاسو یا غمگس
تقریباً ایستہ .

انجیرم فریشتہ صہب سالم اغا و محمود قرہ بندہ کریمی علی بہت معلومہ ارشدی طرقتہ صغہ قلمیستہ و صہب سالم اغا رنہ و زینتہ
علی کدہ بدو بہت با خیرہ خجاء اینہ نمبرہ و کچھ بہ صہب سالم اغا خانہ قلمہ موضعہ ارشدی طرقتہ علی کدہ سرستہ براغصہ بر
زوانیت یکہ بہت زیادہ مادمس ، خانہ شہ کاسو اسامیہ غیبانجیرم .

جینہ ناموس زینتہ ایورنہ ۹۹ ایلدہ جہبہ شہرہ مربوط اوتوز خانہ عثمانیہ مدعاہ فریس یونانید طرقتہ اولادہ
و صہبانہ و اسکی کچھ کوی ارشدی طرقتہ سرقتہ ایستہ و قریب مذکورہ رنہ بر فردک بیہ جانہ و ممانہ رائے معلومہ ازینہ
اورینہ نہ رنہ .

یہ یوم مذکورہ ارادہ بیہ فانی و فامعاہ قریبہ یونانید طرقتہ یا فیدہ صہ اہالیستہ بر فرد بیہ بیانہ کور بہ صہ
ورینہ اولادہ یونانید .

۱۰ ندرہ اولادہ ایکی یونانی خانہ صہبہ ہیا قیل قریبہ یونانید و ارشدی طرقتہ اولادہ بر کینہ اہالی قضا رنہ
عبود ہجرت اورینہ مذکورہ ایورہ نہ رنہ .

وقایع سرودہ کی ؛ جانہ ، حصہ ملک و نساک ، اولاد و عیال ، اصلاح و سبانی اتدقی ، فتنہ نوبہ و غارت ، اولاد
تخریب کی صورت و فیض و فہمیدہ ایقاع الہ خانہ اند خانانہ محو ایستہ صہ یونانہ جمیع صوف و زینتہ ایچہ قبالہ اہالی
قریب سرودہ جانہ رسک و زینتہ اولاد و عیال الہ اولادہ قایا نوبہ قلمہ ، امور زینتہ سمانہ بر جاکہ موصوہ ارشدہ
بر زینتہ و یونانی نظریہ و صورتہ جانہ و ملک خصوصہ یکہ ایستہ رنہ ایستہ کہ جدید استفاک حودہ ایہ بہت روم و زینتہ
سلاحدہ تجبہ و تزینتہ نیا تر استہ طرقتہ موصوہ معلومہ غمگس اہالی بہت کسب زوم عاجلی مدد یونانہ اسفلی

خداوند متعال
عزیزم

فروغنا نه غلغلنا با درم و بوران امور انجا کلمه و بیغه نه علم بیه فضا یه نه ان درم سو خضرتی سلطنتی باکی هم برابریم
سو درک انرا در براسم ناموزه نه عتیا و انرا بر قضا اعدادی که انرا اشیا و در بنا انیم سو سو بنو نه تو مانده انیمها صاف
ایلهم، انیم غی سمد کنی سو معی سفایده هر دو و سا کل تحفظه و در بنه نه و انرا هم کوشیه سو انرا در بر عامه و نه نه غلغلنا
انرا ایسه بدین حال اسلحه نه سو سو معی بر علیه قاطعه - ساله سو سو غلغلنا